

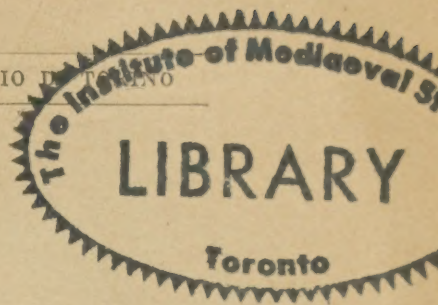

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

BIBLIOTECA DELLA SOCIETÀ STORICA SUBALPINA
DIRETTA DA FERDINANDO GABOTTO
LXV. I

VOLUME PUBBLICATO SOTTO IL PATRONATO DEL MUNICIPIO DI TORINO

FRANCESCO COGNASSO

DOCUMENTI INEDITI E SPARSI

SULLA

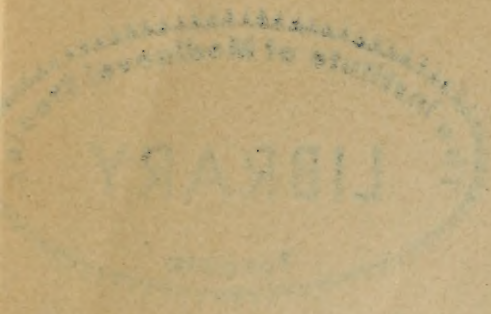
STORIA DI TORINO

PARTE I.

PINEROLO
(TORINO, TIP. BARAVALLE E FALCONIERI)
1912.

Corpus Chart. Italiae, **XLIII.**

I.

Ottone [III], imperatore, concede ad Amizone, vescovo di Torino, le valli della Varaita e della Stura (1 settembre 998).

FONTI. — A. L'orig., seppure era tale, è indicato come già esistente in *AST*, ma ora manca. — B. Copia membranacea sec. XIV, in *ACT*, categ. I, mazzo I, n. 4. — C. Ediz., da A, in GUICHENON, *Bibliotheca Sebusiana*, Cent. I, n. 87. — D. Ediz., su B e C, in *M. G. h., Dipl. reg. et imp.*, II, II, 727, n. 302. — E. Reg. in PINGONII *Augusta Taurinor.*, 29. — F. Reg. in STUMPF, *Reg. Imperii*, I, n. 1167.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, tenendo conto di C, D, E.

In nomine dei aeterni et saluatoris nostri Jesu Xpisti Otto tertius diuina opitulante clementia Romanorum imperator augustus. [Si] petitionibus fidelium nostrorum eorum maxime qui pro nostra decertare videbuntur salute. clementer assensum praebemus. sanctis videlicet locis de nostri imperii re publica deuote tribuimus. id nobis ad anime remedium proficere Credimus. Omnium igitur sancte dei ecclesiae fidelium nostrorumque presentium scilicet et futurorum nosse cupimus uniuersitatis industriam eo quod interuentu (1) ob amorem dei omnipotentis animeque nostre omniumque parentum nostrorum mercedis incrementum duas valles iuris nostri imperii unam que vulgo dicitur vallis Varaitana alteram que nuncupatur vallis Sturiana simul cum clusiatico episcopio sancti Johannis baptiste Taurinensis ecclesiae cui praeesse Amizo episcopus videtur per hoc nostre largitionis preceptum iure proprio largimur. cum omnibus adiacentiis iuri nostri imperii pertinentibus. Has igitur suprascriptas valles cum clusiatico quod solummodo exigitur de valle Sturiana iam praedicto episcopatui sancti Johannis baptiste concedimus tribuimus atque de nostro iure et dominio in eius ius et dominium transfundimus et perdonamus. ut habeat tam praedictus Amizo episcop(at)us memoratae Taurinensis ecclesiae quam successores eius teneant atque possideant faciatque ex supradictis vallibus cum clusiatico tam ipse quam successores sui quidquid eorum decreuerit animus vel voluntas remota totius potestatis inquietudine. Si quis autem contra hanc nostri precepti paginam ausu nefario quandoque insurgere tentauerit sciat se compositurum auri optimi libras centum. medietatem camere nostre et

medietatem praedictae ecclesiae vel eius rectoribus. Vt autem ab omnibus verius credatur diligentiusque obseruetur manu propria confirmantes anuli nostri impressione subter insigniri iussimus Signum domini Ottonis serenissimi et piissimi imperatoris

Eribertus cancellarius ad vicem Petri cumani episcopi et archicancellarii recognoui et subscripsi

Data kalendis septembris anno dominice incarnationis DCCCCLXXXVIII indictione XII anno regni domni Ottonis tertii XIII imperii vero eius III actum palatio Papiae; feliciter.

(1) *La lacuna è in B e viene pure indicata da D; C non indica lacuna; E: precibus Anardi (sic) Marchionis. Caesaris summi Consiliarii et Heriberti etiam Consiliarii interventu. Ma il marchese Ainardo è una nota finzione del Pingone.*

II.

Aldeprando Daniele del fu Girbaldo vende ad Adamo e Gentramo, del fu Gislaberto, beni in Caselle (21 ottobre 1020).

FONTI. — A. Orig., con molti nessi corsivi, gravemente corroso lungo il lato sinistro, in *AST, P, Caselle*.

In nomine domini dei et saluatoris nostris Ihesu Xpisti enricus gratia dei imperator augustus anno imperii eius deo propicio. sexto. duodecimo kal(l)endas nouember. indictione tertia constat me ildeprandus qui et danielus filius [quon]dam. giribaldi. qui professo sum. ex natione [mea lege] uiuere langobardorum ac[cepisse] sicuti. et in presencia. testium accepi ad [te] adam. subdiaconus. et gentrammus. germani filii. quondam. gislaberti. qui uocatis. su[mus de ca]sellis et milo. infantulo. filio dominici. barbani. et nepoto. per miso tuo qui supra gen[trammi qui] et martini: argentum denarios bonos solidos centum. finitum precium pro cunt(t)is casis sedimen. [et omni]bus rebus illis. Juris. mei. quam. abere uiso sum in loco. et fundo. casellas. et in eius territorjo sunt ipsis rebus omnibus per mensura iusta. inter sedimen et uites cum areis suarum tabulas. sex(x)aginta [de ter]ris arabelis. et pratis. iugias. tres. de Ierbis et siluis. buscaleis cum areis suarum iug[ia un]decem et si amplius de meo. iuris. rebus in suprascripto loco. et fundo. quod sup[er]ius legitur inuentum fuerit [totum]] ut supra mensura. legitur per anc cartam uendicionis et ipso precio. in uestra corum. supra. adami subdiaconi et gentrammi. germani. seu miloni. barbani. et nepoto. et de uestris eredibus au[t cui] uos dederitis. persistad potestatem proprijetario iurj. ut dictum est tam casis sedimen et [ui]tes cum areis suarum seu terris arabelis et (l) pratis. pascuis. siluis. ac

stellareis . rjpis . [et] ru(m)pinis ac palutibus coltis et incoltis . dini-
sis et indiuisis una cum fi[ni]bus (2) terminibus accessionibus et uxi-
bus aquarum . aquarumque . ductibus cum omni iure aptinenciis et per-
tinen[ti]bus (3)] quas tamen suprascriptis casis . et
rebus omnibus iuris mei . supradictis . una cum accessionibus et [in-
gressionibus] earum seu cum superioribus et inferioribus suis
qualiter superius legitur . In Jntegrum ab ac die [in antea tibi cui
sup]ra adammi subdiaconi . et gentrammi . germani seu miloni . pro su-
prascripto precio . uendo [t]rado et mancipo . nulli alii uenditis (4) . do-
natis . alienatis . opnossiatis . uel traditis . nixi uobis . et facias exinde
a presenti die uos et eredibus uestris aut cui uos . dederitis iure pro-
prietario nomine quicquid uoluerjtis . sine omni mea et eredum meo-
rum contradicione . quidem spondeo atque promito . me ego . ildepran-
di . una cum meos eredes . uobis corum supra . adammi subdiaconi et
gentrammi . germani seu miloni . et de uestrijis eredibus aut cui uos
dederjtis . suprascripta uendicio . qualiter superius legitur . In Jnte-
grum . ab omni . omine defensare quit si defendere non po[tu]erimus
aut si uobis exinde aliquit per couis genium subtraere quesierjmus
tunc in [duplum suprascripta] uendita . uobis restituamus sicut pro tem-
pore fuerj[m]t meliorata . aut [ualuerit] sub extimacione in consimile lo-
co . et nihil . mihi ex ipsum precium aliquit [redebere diximus] . actum
infra ciuitate taurjno feliciter ;

Signum + manus . suprascripti ildeprandi . qui anc cartulam uendicjo-
nis fierj rogaui et suprascripto precio accepit sicut supra relectum est ;

Signum + + + manibus giselperti . et ingiuerti . seu Joanni testes ;

(S. T.) Ego adam . notarius sacri palacii (5) scriptor . uius cartule
uendicjonis pos[t] tradita . compleui et dedit ; (nt).

(1) *Segue lavato et.* (2) A : una cum finibus una cum fi[ni]bus ; ma il pri-
mo una cum finibus è espunto. (3) *Fra nen ed ibus vi è lacuna di quattro*
lettere : forse nen ripetuta, supposizione ovvia trattandosi dell' inizio di una
nuova riga. (4) is è corretto su as (5) A : palalacii

III.

Giovanni, prete, figlio di Ottone, dona ai fratelli Goffredo e
Iuliasco le case che da essi aveva comprato in Torino, a
patto che « se uno di essi muoia senza prole legittima, ab-
bia gli altri per eredi » (4 gennaio 1099).

FONTI. — A. Orig., rovinatissimo e in buona parte non più leggibile, in *A S T*,
P, Torino.

OSSERVAZ. — A conoscere il contenuto del documento nella parte illeggibile giova un regesto dorsale del sec. XVIII, compilato mentre la pergamena era sotto l'azione immediata della noce di galla, e quindi l'atto era un po' più leggibile: esso però non risponde troppo esattamente al testo nella parte ancora conservata del documento.

(S. T.) Anno ab incarnatione domini nostri Jhesu xpisti [mille]simo nonagesimo nono quarto die mensis [ienu]arii indicione septima ego iohannes presbiter filius ottonis qui profesus sum ex nazione mea lege uiuere [roma]na presens presentibus dixi uita et mors in manum dei est melius [siquidem est] ominem mori quam metu uiuere quam et spe uiuendi morte subitanea procumbere mea [uoluntate] uendo trado atque defero omnes areias cum domibus suis [quas] a uobis emi [in] ciuitate taurini vobis gaufredio seu iuliasco germanis sic ut teneatis et abeatis [hec omnia] finito precio argenti denariorum bonorum librarum uiginti....(1) testibusque obtulit roborandam.

Actum in ciuitate tau[rini feliciter]
sjgna + + + + manibus dominicus atque martinus seu benedictus
atque petrus [seu] gisol[us testes]

(S. T.) ego bello notarius palatinus presens fui et sicut scripseram eorum ob[tentu hanc venditionis cartulam] pos[t] traditam compleui et scripsi

(1) *Il resto della pergamena è totalmente abraso fino a testibusque*

IV.

Ugo del fu Taurino e Raginarva Dunarel, sua moglie e figlia di Albizzo Bruno, con il consenso del fratello Bonardo, vendono ad Ildeprando del fu Ultrammo una pezza di terreno sul territorio di Torino nel luogo detto " ad perer ", (4 dicembre 1105).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. 9075.

(S.T.) An[no ab] Incarnatione domini nostri ihesu xpisti Millesimo centesimo quinto ii nonas decembris indicione xiiii. Constat nos ugonem filium quondam taurini et raginaruam iugalem que et dunarel uocor filia abizonis qui et bruno dicitur que professa sum ego qui supra dunarel ex nazione mea lege uiuere langobardorum set et nunc pro ipso uiro meo lege uiuere uideor romana ipso iugali meo michi consenciente et subter confirmante. et iuxta legem meam cum noticia propinquioris mei bonardi uidelicet fratris mei In cuius presentia ac testium certam facio professionem nullam pati uiolentiam a quopiam homine nisi mea bona ac spontanea uoluntate accepisse communiter

sicut et In presentia testium accepimus a te ildeprande filio quondam ultrami argenti denariorum bonorum pictauiensium solidos duodecim. finitum precium pro pecia una de campo iuris mei quam habere uisi sumus in territorio taurini ad locum ubi dicitur ad perer et (1) est pecia ipsa de campo per mensuram iustam tabulas ducentum. l. coheret ei ex una parte terra uuilhelmi ex alia sancti solutoris de tercia terra eiusdem emptoris. de quarta uia; uel si ei alie sunt coherentes: Quam autem petiam de campo iuris mei una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis qualiter superius legitur ad integrum ab hac die tibi cuius supra ildeprande pro suprascripto precio uendimus tradimus et hemancipamus nulli alii uenditam donatam alienatam obnoxiatam uel traditam nisi tibi et facias exinde a presenti die tui et heredes tui aut cui tu dederis iure proprietario quicquid uolueritis sine omni mea (2) et heredum nostrorum (nostrorum) contradicione. Equidem et spondimus atque promittimus nos qui supra ugo et raginarua iugales una cum nostris heredibus tibi cuius supra ildeprando tuisque heredibus aut cui tu dederis suprascriptam (3) uendicionem qualiter superius legitur ad integrum ab omni homine defensare Quam si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtraere quesiuerimus tunc eam in duplum uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimilibus locis (4) et nec nobis liceat ulterius nolle quod uoluimus set quod a nobis semel factum atque conscriptum est Inuiolabiliter conseruare promittimus cum stipulacione subnexa; et nichil nobis ex ipso precio soluere debes dicimus. Actum in ciuitate taurini feliciter.

Signa manuum ++ suprascriptorum iugalium qui hanc uendicionis cartam fieri rogauerunt et prefatum precium acceperimus ut supra;

Signa manuum ++ + milonis iohannis atque dominici qui interfuerunt testes.

Ego symeon taurinensis tabularius Interfui et hanc uendicionis cartam scripsi;

(1) et è scritto con nesso corsivo (2) A: mea, ma sopra l'ultima asta della m sta in sopralinea una r. (3) Segue, espunto con due puntini sotto il rigo: dona (4) Su c vi è in sopralinea una o

V.

Enrico IV (V), imperatore, conferma i privilegi del Comune di Torino (23 marzo 1111).

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XIV in *ACT*, Categ. I, mazzo I, n. 4. — C. Ediz. in *M. h. p., Ch.*, II, 737, n. 444. — D. Reg. in *STUMPF*, n. 3052.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, senza tener conto di C.

In nomine domini et indiuidue trinitatis Henricus diuina fauente clemencia Quartus Romanorum Imperator augustus et palatinus. Omnibus xpisti nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus Notum fieri volumus. Qualiter Nos digno Interuentu. et consilio frederici coloniensis Archiepiscopi et Episcoporum archiduci ratisponensis octonis bauernbergensis berardi cisterciensis Jeyfredi uercelensis necnon Welfonis ducis et marchionum Rainerij de montef(erato) et manfredi de romagnano pariterque comitum alberti de blandrato Vidonis de canauixio aliorumque multorum nostrorum fidelium publicam stratam que de ultramontanis (1) partibus per burgum sancti Ambroxij Romam tendit eundo et redeundo taurinensi Ciuitati et omnibus eius incolis propter eorum fidelitatem retinendam quam semper nobis ac fideliter obseruaturi sunt et Justiciam transeuncium peregrinorum ac negociatorum per hanc preceptalem paginam concessimus atque firmauimus. recipimus igitur ut nullus dux marchio comes. uicecomes aut alia quelibet persona magna uel parua cuiuscumque conditionis fuerit supradictam urbem uel eius incolas inde molestare audeat. Quod si quis facere presumpserit mille libras auri optimi compositurus ban[n]o nostro subiacebit medietatem camere nostre et medietatem supradictis ciuibus Vt autem hec nostra concessio ab omnibus credatur et omni euo inuiolabilis permaneat hinc inde cartam conscriptam impres[s]ione nostri sigil[l]i insigniri Jussimus.

SIGNUM DOMINI HENRICI QUARTI ROMANORUM Imperatoris (M) INUECTISSIMI.

Data x. kalendas april(is) indictione tercia. Anno dominice incarnationis M. C. xi Regnante henrico Quarto Imperatore Romanorum anno v. Imperante primo ordinationis eius xi. Actum est Jntre in Xpisti nomine amen.

(1) B: ultranontanis

VI.

Guglielmo, abate di San Solutore, accensa a Pietro del fu Ugolino ed a Valla, moglie di lui, una pezza di terreno in Torino presso San Tomaso (1115?).

FONTI. — Il doc., segnalato in CASALIS, *Dizion. geogr.*, XXI, 484, ed ora irripetibile, se spetta a San Solutore Maggiore, e non a San Solutore entro le mura, è da collocarsi fra gli anni 1115 e 1153, anni in cui troviamo a S. Solutore Maggiore un abbate Guglielmo. Si riproduce quindi quanto dà il Casalis.

Ego Willelmus abbas monesterii s. Solutoris concedo et largior

vobis Petro filio quondam Hugonis et Walla Jugalibus peciam unam sediminis quod Jacet infra ciuitatem Taurini prope ecclesiam sancti Thomae.

VII.

Enrico IV (V), imperatore, conferma i privilegi del Comune di Torino (30 giugno 1116).

FONTI. — A. L' orig. manca. — B. Copia sec. XIV in *ACT*, Categ. I, mazzo I, n. 4. — C. Ediz. in *M. h. p., Ch.*, I, 742, n. 448. — D. Reg. in *STUMPF*, n. 3145.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, senza tener conto di C.

In nomine dominj et indiuidue trinitatis Henricus diuina fauente clemencia Quartus Romanorum Imperator Augustus. Omnium sancte dei ecclesie presencium ac futurorum nouerit uniuersitas Qualiter Nos pro fideli seruicio quod nobis taurinenses fecerunt et semper facere intendunt omnes us(s)us bonos eorum quos tempore patris nostri beate memorie Imperatoris henrici tenuerunt et ab illo usque ad nos perduxerunt tunc et in perpetuum tenere et habere concedimus et in eadem libertate in qua hactenus permanserunt deinceps permanere et quiescere collaudamus collaudantes nostra Imperiali auctoritate Jubemus ea videlicet condicione vt nulli mortalium deinceps nixi nobis seruiant Salua solita Justicia taurinensis episcopi Jnsuper precipimus et precipientes Jubemus ut nullus episcopus. dux. marchio. Comes. Vicecomes. gastaldio magna siue parua persona predictos taurinenses de concessa Justicia audeat inquietare molestare uel diuestire Si quis uero quod absit contra hoc ire temptauerit auri libras Centum componat medietatem camere nostre et medietatem suprascriptis Taurinensibus Quod uerius credatur et ab omnibus diligencius obseruetur hanc cartam inde conscriptam et manu propria corroborata[m] impres[s]ione nostri sigilli insigniri Jussimus.

Signum domini Henrici Quarti Romanorum Imperatoris (M) Jnuic-
tissimi

Data secundo kalendas Jul(1)ij indictione ix^a. anno dominice incarnationis M. C. xvi Regnante henrico quinto rege romanorum anno x. imperante vi actum est.

VIII.

Robaldo, prete, prevosto della Canonica di San Benedetto di Torino, concede a Giselfredo del fu Bonefante un acquale sulla Dora, in territorio di Torino (26 novembre 1116).

FONTI. — A. Orig., con qualche piccolo guasto, in *AST, P, Torino*.

[(S.T.) Ann]o dominice Incarnacionis millesimo centesimo sexto de-

cimo. sexto kalendas de[c]embris Jndicione nona; Ego robaldus presbiter custos et prepositus can(n)onice sancti benedicti constructe in ciuitate taurini. Concedo et largior et ad habendum confirmo tibi giselfrede fili quondam bonefanti et tuis filiis filiabusque nepotibus et neptis qualiter ibidem signauero. nominatiue aquale unum cum ripaticis et dependenciis ad molendinos uel uualcatores faciendum siue peciam unam de campo simul tenente que habet per mensuram quingentum tabulas iuris prefate canonice quod esse uidetur in territorio taurini in fluuio duria; habere et detinere predictum aquale cum ripatico et pertinenciis suis seu prefatam peciam campi tibi liceat cui supra giselfrede diebus uite tue. vna cum accessibus et ingressibus seu cum superjoribus et inferioribus suis ad integrum ut facias de predictis rebus [fictua]rio et fructuario nomine quicquid uolueris sine omni mea meorumque successorum contra[dicti]one; ita tamen ut per te meliorentur et non peiorentur; et nomine census de ma[cinare] granum de domo sancti benedicti sine molitura. de iamdicta uero pecia campi da[ndo ei q]uartam partem fructuum; post tuum enim decessum si filium uel filiam non relinqueris et si] tres molendini ibi fuerint adaptati cum omni ordinacione da macinando [tibi] promittimus dare qua parte ordinaueris pictauensium solidos treginta et nostrum cum predictis molendinis tribus nobis absolute reddeat; si autem filius aut filia ex te supererit et nos uoluerimus habere iamdictos molendinos et predictam peciam campi reducere ad nostrum usum. tunc promittimus dare eis sexaginta solidos. ita ut si aliquod de[d]erit de instrumentis trium molendinorum reficiatur. de iamdicto precio; sed et si placuerit mihi uel successori meo tunc filii uel nepotes tui teneant. ita ut debitum supranominatum persoluant. scilicet da macinare granum de domo sancti benedicti sine molitura et soluere quartam partem fructuum iamdictae pecie campi; penam uero ex mea parte meorum successorum constituo ut si ego aut aliquis ex ipsis predictum aquale cum pertinenciis seu prefatam peciam campi a te donec uixeris extrahere quesierimus aut ius concessionis supranominatum corrumpere presumserimus tunc componamus uobis nomine pene argenti pictauensium bonorum solidos centum; unde duo breuia concessionis uno tenore scripta sunt actum in taurino apud echelsiam (sic) sancti benedicti feliciter;;;

Signa manuum + + + + + duduli et filiorum eius truce et taurini giselfredi atque iohannis baderii testes;

(S.T.) Ego iohannis taurinensis tabellio hoc breue concessionis scripsi:::

IX.

Benedetto del fu Giovanni Clerico ed Ermenperga del fu Pa-

gano Longo, sua moglie, vendono a Bonfiglio del fu Ermenberto beni in Marconada (11 giugno 1129).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S.T.) anni domini millesimo. centesimo. xx nono. vndecimo die. mensis iunij. indicione. septima. cartam uendicionis facimus nos benedictus filius quondam iohannis clerici et ermenperga iugales filia quondam pagani longo in te bonofilio filio quondam eremberti nominetue de pecias quatuor de terra aratoria iuris nostri quas habere uisus sum in loco et fundo ma[r]conada prima pecia iacet ad locum ubi dicitur dueti coheret ei de una parte terra pagani de caburreto de alia parte terra aldeprandi clerici de tercia parte uia. secunda pecia iacet prope prato martiglioni cui coheret de una parte terra giselfredi de alia parte terra segnorini de tercia parte terra adam. tercia pecia iacet ibi prope coheret de una parte terra ansaldi de alia parte terra iohannis turixiani de tercia parte [terra] heredes agmirici. quarta pecia iacet iusta prato martiglioni et habet per mensura tabulas (1) coheret ei de una parte [terra] heredes uberti de alia parte heredes rogerij de tercia parte terra petri [ber]gunciu(i)s. vna cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis qualiter supra legitur In Integrum. ut facias exinde a presenti die tu qui supra bonofilio tuique heredes aut cui tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni nostra et heredum nostrorum contradictione; ab omni homi[n]e defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc in duplum suprascriptam. uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimilibus locis., precium est solidos decem et. septem denariorum bonorum pictauensium. romana lege uiuente., actum in gouone feliciter.

Signum + + + + manuum iohannis de raconiso. petri et martini adque rodulfu siue eremberti testes.,

(S. T.) ego og[e]rius notarius interfui et oc breue uendicionis scripsi.,

(1) *La lacuna è in A.*

X.

Guido Gotadauro, del fu Anselmo, e Berta del fu Anselmo, sua moglie, vendono ad Uberto e Pagano, figli del fu Bellino, due pezze di prato in Marconada (8 novembre 1132).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) anni domini millesimo. centesimo. xxxii. octauo die mensis nouembris. indicione decima. cartam uendicionis facimus nos uuido

gota de auri filius quondam anselmi et berta iugales filia quondam arduini in uobis uberto et pagano germanis filiis quondam bellini. nominatiue de pecias duas de prato iuris nostri que iacent in loco et fundo marconata prima pecia iacet ad locum ubi dicitur campania cuj coheret de una parte terra emtores de alia parte terra sancte marie de tercia parte martini grasus. alia pecia iacet ad locum ubi dicitur pela gallo. cui coheret de tribus partibus terra sancti petri de quarta emtores. precium est solidos septem et dimidium. penam dupli restituimus. romana lege uiuentes. inde fuerunt testes petrus et item petrus: iohannis. agmiricus. petrus bozo,

(S. T.) ego ogerius interfuj et hanc uendicionis cartam scripsi.

XI.

Amedeo [III, conte di Savoia], concede al monastero di Santa Maria di Lucedio l'esenzione da ogni pedaggio per le sue terre (30 luglio 1137).

FONTI. — A. Orig. in *AST, Abb. di Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I.

Anno ab incarnatione domini milleximo centesimo. xxxvii. indictione xi. iiii. kalendas augusti in castro colei illustrissimus ac palatinus comes amedeus cum uxore sua ac pro heredibus et principibus. castellanis. siue prepositis. seu decanis. fecerunt donationem deo et sancte marie de locedio monasterio scilicet quod situm est in terra uillelmi marchionis fratris sui. ut uidelicet liceat omnibus qui de domo prefata sunt. et sua sive peccora siue alia sibi necessaria. per omnem suamopotestatem siue per uillas seu per castra. siue per prata nondum ad secandum parata. sine aliquo debito. uel redditu. uel clusa transire. et secure iter suum agere quoties uoluerint. Per hanc sue confirmationis auctoritatem suis futurisque temporibus congregationi predictae firmiter inuiolabiliterque hanc donationem pro dei amore et animarum suarum salute concesserunt. ac ne ab aliquo predicta donatio uioletur uel conturbetur omnimodo statuerunt. et precipue omnibus suis defenderunt. quod si quisquam ex suis hoc uiolauerit. dei amorem et suum perdet. et insuper maximam uindictam de ipsis accipiet. nisi quod abstulerant dupliciter reddiderint. Hoc precepit castellanis suis de seguxia. hoc prepositis. hoc clusariis. hoc custodiis pratorum. hoc dominis de castellis. uicecomiti(s) de baratonia. hoc etiam omnibus aliis castellanis. siue uernaculis aliis preceperunt. et ut eos ubicumque possent custodirent. et subuenirent deprecati sunt ut deus omnibus hec seruantiibus peccatorum remissionem et gloriam sempiternam tribuat aaldus

de casellis cum maria uxore firmauit hoc. Otto et amedeus et carlo hoc firmauerunt.

XII.

Lotario III (II), imperatore, conferma i privilegi accordati dai suoi predecessori a Torino (1136).

FONTI. — A. L' orig. manca. — B. Copia sec. XIV in *ACT*, Categ. I, mazzo I, n. 4. — C. Ediz. in *M. h. p.*, *Ch.*, I, 775, n. 475. — D. Reg. in *STUMPF*, n. 3341.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, senza tener conto di C.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Lotharius diuina fauente clementia tercius Romanorum Imperator augustus Sicut Justum est Ita omnino Imperiale est vniciue quod suum est tribuamus. Ea que Imperiali concessione collata sunt nos concedamus et confirmemus Proinde tam futurorum quam presencium nouerit industria Qualiter Interuentu dilecte et consortis nostre Richilde fidelibus nostris taurinensibus ob deuocionem et meritum ipsorum Ea omnia concedimus et confirmamus que felicis memorie et antecessor noster henricus Imperator ipsis concessit et confirmauit. Statuimus enim quemadmodum antiquitus ipsis statutum et sanctitum est. vt eandem quam cetera ciuitates Italice libertatem habeant eaque omni contradicione remota quiete fruantur saluo tamen in omnibus Jure nostro seu Comitibus illius cui uicem nostram comiserimus hec itaque omni euo ipsis rata esse volentes precipiendo Jubemus ut nullus episcopus. dux. Marchio. Comes. Vicecomes nulla denique magna paruave persona in suis eos concessionibus inquietare uel molestare presumat. Quod ut verius credatur et ab omnibus diligencius custodiatur presentes inde cartas sigilli nostri impressione insigniri Jussimus Statuentes vt huius confirmationis violator Centum libras auri medietatem camere nostre et medietatem prefatis componat taurinensibus Statuimus et concedimus ut strata penes ipsos sit nullusque alias (1) eam diuertere audeat uel presumat Signum dominij Lotharii terciij romanorum Imperatoris (m) Inuicissimi.

Data anno incarnationis. M cxxxvj anno uero. regnis regis Lotharii xj. Imperii Quarto. Actum apud castellum sancte Marie prope burgum sancti donnini in xpisti nomine feliciter amen —

(1) alias è aggiunto alla fine del documento.

XIII.

Rinaldo Mascarello, del fu Stefano, vende a Giovanni, prete, del fu Martino, terreni in « Juliasco » (8 agosto 1143).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Grugliasco*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis millesimo. centesimo. xl. tercio octauo die mensis agusti indicione. sexta. Constat me ragnaldum mascarellum filius quondam stefani qui professus sum ex natione mea lege uiuere romana. accepisse in presencia testium a te iohanne presbiteri filius quondam martini argenti denariorum bonorum secusiensium (1) solidos sexaginta et tres. finito precio pro peciis quinque de terra aratorie (*sic*) iuris mei. quas habere uisus sum in loco et fundo iuliasco. et habet per mensuram iusta[m] super totum centenarios sex. et tabulas triginta. sex et amplius si ibi inuentum fuerit. prima pecia de terra iacet in strata. cuj coheret de una parte currit strata de alia parte terra heredes aimo balbi. de tertia iohannis grenna. secunda pecia iacet ibi iusta. cuj coheret de una parte terra sancti mauricij. de alia aldefredi. de reliquis duabus partibus terra heredes aimonis balbi. tertia pecia iacet in maria. cuj coheret de una parte terra heredes paganis. de alia item paganis brodda. de tertia uitelmi. de quarta heredes petri turrelli. quarta pecia iacet ad piscina[m]. coheret ei. de una parte terra sancti nazarii. de alia filij giselfredi. de tertia uberti et bernardi de lixignasco. de quarta uia. quinta pecia iacet ad clausum. cuj coheret de una parte terra heredes oberti de cruliasco. de alia parte terra petri. de aliis duabus partibus terra heredes giselfredi. [h]as autem superscriptas pecias quinque de terra iuris nostri supradictas vna cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis qualiter superius legitur In Integrum. ab ac die tibi cuius supra iohanni presbiteri pro superscripto precio uendo trado emancipo nulli alij uenditas donatas alienatas obnosiatas uel traditas nisi tibi et facias exinde a presente die tu et heredes tuj aut cuj tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea et heredum meorum contradictione. quidem et spondeo adque promito ego qui superscriptus ragnaldus vna cum meis heredibus tibi cuius supra iohanni presbiteri tuisque heredibus aut cuj tu (1) dederis superscriptam uendicionem qualiter superius legitur In Integrum. ab omni homine defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc in duplum superscriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata ant ualuerit sub estimacione in consimilibus locis. Actum in collegio feliciter.,

Signum + manus superscripti ragnaldi qui hanc cartam uendicionis fieri rogauit et superscriptum precium accepit vt supra., uadium dedit ragnaldus in manu superscripti iohanni presbiteri de prefata terra bene uuarentare inde fuit fideiussor petrus de ecclesia filius paganis de uliasco.

Signum + + + + + manuum bellonis rabie. bellonis iuerni. iohannis barutelli. petri de ecclesia. benedictis. item iohannis testes.,

(S. T.) ego ogerius notarius interfui et hanc uendicionis cartam scripsi.,

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XIV.

Pietro del fu Domenico Pagano di « Juliasco » e Valburga del fu Giovanni, sua moglie, vendono a Giovanni prete, del fu Martino, beni in « Juliasco » (12 maggio 1144).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Grugliasco.*

(S. T.) Anno dominice incarnationis millesimo. centesimo. XL. quarto. duodecimo die mensis madij. indicione septima. Constat nos petrum filius quondam dominici qui fuit uocatus paganus de iuliasco et ualburga(m) iugales filia quondam iohannis qui profesi sumus nos ex natione nostra lege uiuere romana. accepisse in presencia testium a te iohanne presbitero filius quondam martini argenti denariorum bonorum secusiensium solidos septuaginta et septem. finito precio pro peciis quinque de terra aratorie iuris nostri quas habere uisi sumus in loco et fundo iuliasco. prima pecia de terra iacet prope buscagieto. cui coheret de una parte terra heredes giselfredi. de alia parte terra heredes iuliasco. de tercia parte currit uia. secunda pecia iacet ad locum ubi dicitur pozolio. cui coheret de una parte terra milonis de gouone. de alia parte terra petri turel. de tercia parte iohannis de pascherij. tercia pecia iacet ad locum; ubi dicitur cirixola. cui coheret de una parte prato barbi. de alia parte terra bosonis de marconada. de tercia parte uia. quarta pecia iacet ad locum ubi dicitur noxeta. cui coheret de una parte terra heredes giselfredi. de alia parte uuitelmi. de tercia parte alberti cafer. quinta pecia iacet non multum longe de prefata noxeta. cui coheret de una parte heredes morestel. de alia parte dominici saui. de tercia parte terra bonofilio. et habet per mensuram iusta[m] super totum centenarios nouem. [h]as aut[em]. suprascriptas pecias quinque de terra iuris nostri supradictas vna cum accessibus et ingressibus seu cum super et inferioribus suis qualiter supra legitur. In Integrum. ab ac die tibi cuius supra iohanni presbitero. pro suprascripto precio uendimus tradimus et mancipamus nulli alij et uenditas (1) donatas alienatas obnosiatas uel traditas nisi tibi et facias exinde a presenti die tu et heredes tui aut cui tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni nostra et heredum nostrorum contradictione. quidem et spondimus adque promittimus nos quorum supra pe-

trus et ualburga iugales vna cum nostris heredibus tibi cuius supra iohanni presbitero tuisque heredibus. aut cui tu dederis suprascriptam uendicionem qualiter supra legitur In Integrum. ab omni homine defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc in duplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimilibus locis. Actum in collegio feliciter.,

Signum ++ manuum suprascriptorum petri et ualburga iugales qui hanc cartam uendicionis fieri rogauerunt et suprascriptum precium acceperunt. vt supra., Signum ++++ manuum constantini ricardi. et iohannis mulinerii. et ogerij et boni caliarij. adque petri macoc. siue carofant. testes.,

(S. T.) ego ogerius notarius interfuj et hanc uendicionis cartam scripsi

(1) *Segue espunto*: ditas

XV.

Oddone del fu Lamberto e Floria del fu Guglielmo, sua moglie, vendono a Pietro del fu Ghiselberto e ad Ermengarda del fu Guido, moglie di lui, beni in Torino, presso il mercato (18 aprile 1146).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) anni domini sunt. millesimo. c. xl. sesto. quarto. decimo. die mensis. kalendas madii indicione nona. con[s]tat nos odonus filius quondam lamberti et floria coniux eius filia quondam uilielmi qui professi sumus nos. ex natione nostra lege uiuere romana. accepisse sicut et in presencia testium [*accepimus*] a uobis petrus filius quondam ghiselberti et ermengarda coniux eius filia quondam uidoni argenti denariorum bonorum monete secusiensium. libras quinque et solidos. duos finito precio pro peciola de terra cum domo super habente que iacet in taurino iusta mercato. cui coheret ei de una parte domo petri faba de duabus boni iohanni de mercato de quarta mercato et si in eas alie sunt coherencie. quam autem. suprascripta peciola de terra cum domo super habente iuris nostri. supra. dicta una cum accessu et ingressu seu cum super et inferioribus suis. qualiter. supra legitur. ab ac die uobis quorum supra petrus et ermengarda pro. suprascripto. precio uendimus tradimus et mancipamus nulli alii uenditam. donatam. alienatam obnosiatam. uel. traditam. nisi uobis et faciatis exinde a presenti die uos et heredes uestri aut cui uos. dederitis iure proprie-

tario nomine quicquid uolueritis sine. omni. nostra et heredum nostrorum contradiccione. quidem et spondimus adque promittimus nos quorum supra. oto et floria una cum nostris heredibus uobis quorum supra. petrus et ermengarda una cum uestris heredibus aut cui uos dederitis. suprascriptam uendicionem. qualiter. supra. legitur. in integrum. ab. omni. omine defensare promittimus quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid. per quoduis. ingenium subtrahere quesierimus tunc. in duplum. suprascriptam. uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacionem in consimili loco. insuper iurauit prefata floria gratugiter per sacramentum. deinceps. in antea nullam querimoniam nec molestiam facere de iamdicta (1) domo per se nec per nullum hominem per eam ad suum consilium. et nec nobis nichil. ex ipso precio aliquid retdere debetis dicimus actum in monteferrato ad locum. ubi dicitur prato uitoni feliciter.,

Signum +. manuum suprascriptorum otoni et floria coniux eius qui hanc cartulam uendicionis fieri rogauerunt et supra[scriptum]. precium acceperunt.,

Signum. + + + + +. manuum arduzonis bauosi. gaudini de reui(a)liasco otoni de passagrano. uilielmi de mercato pater floria. arduzoni de reuiliasco. testes.,

Ego dominicus notarius interfui et hanc. cartam. uendicionis scripsi., (S. T.)

(1) A: iamdicta, con la a corretta in sopralinea su o

XVI.

Bellone Rabbia, del fu Pagano, vende a Ragimondo, prete, del fu Remigio, beni in « Juliasco » (30 maggio 1146).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Grugliasco*.

(S. T.) anno dominice incarnationis millesimo. centesimo. XL. sexto. secundo kalendas iunij. indicione. nona. constat me bellonem rabiam filius condam paganis qui professus sum ex nazione mea lege uiuere romana. accepisse in presencia testium a te ragimundo presbiteri filius quondam remigij. argenti denariorum bonorum secusiensium solidos tredecim. finito precio per meam porcionem et diuisionem que est tertia pars de pecia una de uinea cum area sua iuris mei. quam habere uisus sum. in loco et fundo iuliasco iacet ad locum ubi dicitur uerioliij. coheret ei de una parte terra emptore. de alia laurencij. de tertia heredes dominici da quarta bonoiohannes de auiliana. vna cum accessibus. et ingressibus suis In Integrum. ab ac die tibi cuius supra ragimundo presbiteri pro suprascripto precio uendo trado et facias exinde a pre-

senti die tu et heredes tuj aut cuj tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea et heredum meorum contradictione. ab omni homine defensare promitto et oc sub duplici pena. ,

Actum in iuliasco feliciter . Signum + manus suprascripti belloni rabie qui hanc cartam uendicionis fieri rogauit et suprascriptum precium accepit ut supra. ,

inde fuerunt testes petrus de ecclesia. petrus filius morestel. benedictus. uuitelmus. petrus bonus. iohannes rabia (S. T.) ego ogerius notarius interfuj et hanc uendicionis cartam scripsi. ,

XVII.

Martino Grasso, del fu Giovanni, e Giovanni e Domenico, suoi figli, vendono a Bonfiglio del fu Oldefredo beni sul territorio di Marconate e di Colleri (17 giugno 1147).

Fonti. — A. Orig. in *A S T, P, Torino*.

(S. T.) anni domini sunt millesimo. centesimo. XL septimo quintodecimo kalendas. iulii indicione decima [constat] nos martinus grasso filius quondam iohannis [cum fil]liis meis Joannes et dominicus qui profes[s]i sumus nos ex natione nostra lege uiuere romana accep[isse] sicut et in presenciam testium at te bonofilius filius [quon]dam oldefredi argenti denariorum bonorum monete secusiensium. solidos tredecim finito precio pro peciis. duabus ter[r]e prima pecia est (et) (1) in territorio marconada ad colleri coeret ei duabus partibus san[c]tus solutor alia pecia est (in) tabule novem (2) cui coeret ei de tribus partibus terra uenditoris de quarta eredes rofredi uel si in ea alie sunt coherentie quam autem suprascriptam pecia de terra. iuris nostri. supradicta una cum accessu et ingressu seu cum super et inferioribus suis. qualiter. supra. legitur ab. ac. die tibi cui supra bonifilii pro suprascripto. precio. uendimus. tradimus et mancipamus. nulli. alii. uenditam. donatam. alienatam. obnosiatam. uel traditam. nisi tibi et facias exinde a presenti. die. tu. et [h]eredes tui. et cui tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni nostra et eredium nostrorum. contradic(c)ione qualiter supra legitur. In Integrum ab omni omine. defensare. promittimus quod si defendere non potuerimus. aut si uobis exinde (quod) per quoduis ingenium subtraere quesierimus. tunc. in duplum suprascriptam uendicionem. uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimili loco. et nichil nobis ex ipso precio aliquid. redebere debes dicimus. actum in foro ripa alta feliciter. ,.

Signum + + +. manuum. suprascriptorum martini et iohannis et

dominicus pater et filiis qui hanc cartam uendicioni fieri rogauerunt
et super[scriptum] precium acceperunt

Signum. + + + + + manuum benedicti longi. anselmi panif[aci] cor-
po. benedicti cani. iohanni berbier iohannes tamaragno testes

Ego dominicus notarius scripsy. (S. T.)

(1) *Il tratto da pro peciis ad et è riscritto su raschiatura.* (2) *Il tratto da coeret a novem è riscritto su raschiatura da mano diversa. Lo spaziato è in sopralinea.*

XVIII.

Milone di Govone, del fu Aimerico, vende a Bongioranni, del fu Costantino, una pezza di terreno nel luogo detto Crimignano (23 dicembre 1147).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anno dominice incarnationis millesimo. centesimo. XL. septimo. decimo Kalendas genoarij. indicione. decima. constat me milonem de gouone filium quondam agmirici qui professus sum ex natione mea lege uiuere romana. accepisse in presencia testium a te bonoiohanne filio quondam constantini argenti denariorum bonorum secu-siensium solidos quadraginta. finito precio pro pecia una de terra iuris mei. quam habere uisus sum in loco et fundo gouonis iacet ad locum ubi dicitur crimignano. sicut fuit de issabel. cui coheret de una parte terra seniores de molario. de alia heredes oberti uacca. de tercia coini de gauen. de quarta uia. vna cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis qualiter superius legitur In Integrum. ab ac die tibi cuius supra bonoiohanni pro suprascripto precio uendo trado emancipo nulli alij uendita donata alienata obonosata uel tradita nisi tibi et facias exinde a presenti die tu et heredes tui aut cui tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea et heredum meorum contradicione. quidem et spondeo adque promitto ego qui suprascriptus milo vna cum meis heredibus tibi cuius supra bonoiohanni tuisque heredibus aut cui tu dederis suprascriptam uendicionem. qualiter supra legitur In Integrum. ab omni homine defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quod uis ingenium subtrahere quesierimus tunc in duplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimili loco; Actum in ripalta feliciter.

Signum + manus suprascripti miloni qui hanc cartam uendicionis fieri rogauit et suprascriptum precium accepit vt supra.,

Signum + + + + + manuum iohannis de raconiso. et bonoiohannis eius filius. et lamberti de montixel. et unidonis corbella. ad-

que petri filius richelmi (1) (h)ac mauri de castellario . siue (2) uuido rofia . seu . gisulfi eius frater . testes .,

(S. T.) ego ogerius notarius interfui et hanc uendicionis cartam scripsi .,

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.* (2) *Segue ue espunto con un punto sopra e un altro sotto.*

XIX.

Umberto [di Savoia], conte Palatino, concede al monastero di Santa Maria di Lucedio piena esenzione da ogni pedaggio o tributo per i suoi Stati (1149).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia membranacea dell'8 maggio 1273, fatta dal notaio Lorenzo di Albrico, cittadino di Vercelli, per ordine del signor Eusebio Bondonni, canonico di Santa Maria di Vercelli, alla presenza dei testi Pietro di Dosso, notaio e cittadino di Vercelli, e Giacomo di Larizzate, ed autenticata dai notai Pietro di Dosso e Francesco Musso di Vercelli, in *AST*, *Abb. Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I.

anno ab Incarnacione domini Millesimo Centesimo . XLVIIIJ . Indictione . XIIJ . Epacta : XX . Concurrente v . in Burgo Secusię . Illustrissimus ac palatinus Comes Hymbertus . ac pro heredibus et principibus . Castellanis . siue prepositis . seu decanis . fecerunt donationem deo et sancte Marie de locedio monasterio . scilicet quod situm est in terra Willelmi marchionis patru sui . ut videlicet liceat omnes qui de domo prefata sunt . et sua pecora . siue alia sibi necessaria . per omnem suam potestatem siue per villas . seu per Castra siue per prata . nundum ad secandum parata . sine aliquo debito . uel redditu . uel clusa transire . et secure iter suum facere quociens uoluerint . Per hanc sue confirmacionis auctoritatem . suis futurisque temporibus congregationi predicte . firmiter inuiolabiliterque hanc donacionem pro dei amore et animarum suarum salute concesserunt . ac ne ab aliquo predicta donatio uioletur uel conturbetur omni modo statuerunt . et precipue omnibus suis defenderunt . Quod si quisque ex suis hoc uiolauerit dei amorem et suum perdet . et Insuper maximam uindictam de ipsis accipiet . nisi quod abstulerant dupliciter reddiderint . Hoc precepit Castellanis suis de Secusia . hoc prepositis . hoc clusariis . hoc custodiis pratorum . hoc dominis de Castellis . hoc vice comiti de baratonia . hoc et omnibus aliis castellanis . siue uernaculis aliis preceperunt . et ut eos ubicumque possent custodirent . et subuenirent deprecati sunt . ut deus omnibus hec seruantibus peccatorum remissionem . et gloriam eternam tribuat .

Episcopus lausannensis . Willelmus marchio montisferrati . Abbas Secusiensis . prepositus sancti laurencij de olcio (*sic*) aymarus de bris-

siaco. aymo de brienson. hymbertus rufus. de auillana. hoc confirmauerunt.

XX.

Aimerico del fu Costantino vende al fratello Bongioranni una vigna ed un campo in Govone, sul territorio di Rivoli (5 febbraio 1151).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anno dominice. incarnationis millesimo. centesimo. l. primo. quinto die mensis febroarij. indicione quartadecima. carta uendicionis facio ego agmiricus filius quondam constantini tibi bonoiohanni fratri meo filius soprascripti constantini. de pecia una de uinea cum area sua adque de pecia una de campo iuris mei. quas habere uisus sum in loco et fundo gouone. iamdicta pecia de uinea iacet in gouone iusta uia de riuolis. cuj coheret de una parte terra uicecomes. de alia gentrammi. de tertia emtore. de quarta uia de riuolis. suprascripta pecia de campo iacet in uia de ripalta. coheret ei de una parte terra sancti iohannis. de alia gouonis raginbaldi. de tertia petri de castellario. de quarta uia de ripalta. et inde accepi ego qui suprascriptus agmericus a te bonoiohanni frater meus precium libras quatuor et solidos sedecim secusiensis monete. ab ac die tibi cuius supra bonoiohanni pro suprascripto precio uendo trado emancipo nulli alii uenditas donatas (1) alienatas obnosiatas uel traditas nisi tibi et facias exinde a presenti die tu et heredes tuj aut cuj tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea et heredum meorum contradictione ab omni homine tibi defensare promitto et oc sub duplici pena. et nec michi liceat ullo tempore nolle quod uoluj sed quod a me semel factum uel conscriptum est inuiolabiliter conseruare promitto cum stipulacione subnixa. , Actum in ripalta feliciter. ,

Signum + manus suprascripti agmerici qui hanc cartam uendicionis fieri rogauit et suprascriptum precium accepit ut supra. ,

Signum + + + + + + + + + manus lamb[erti de] montixel. petri truc. constantini afuma. uuidonis rofia. iohannis uuigerij. agmerici de castellario. uberti de castellario. obertus eius filius. uuido bulza. benedicti testes. ,

(S. T.) ego ogerius notarius interfuj et hanc uendicionis cartam scripsi. ,

(1) A: donatas donatas

XXI.

Pietro Podisio, figlio di Girardo, e Guglielmo, suo nipote, fi-

glio di Guglielmo, vendono a Costantino, figlio di Andrea, beni sul territorio di « Juliasco » (18 gennaio 1153).

FONTI. — A. Orig. in *A S T, P, Grugliasco*.

OSSERVAZ. — Nel 1153 correva la prima, e non la XII indizione.

(S.T.) Anno domini sunt. millesimo. centesimo. L. tercio. quintodecimo kalendas februarii indicione xij constat nos petrus podisii filius girardi et uilielmi nepoti meo filius uilielmi qui profesi sumus nos ex nazione mea lege uiuere romana. accepisse sicut et in presencia testium at te constantinus filius andree. argenti denariorum bonorum secusiensium solidos quadraginta finito precio per totum illut onorem quod tenebis a nobis in iuliasco et in territorio. et sunt octo pecias prima pecia iacet in rosta (1) cui coheret terra sancti solutoris. alia pecia in ualle. cui coheret da una parte terra sancti sepulcri tercia pecia iacet ibi prope. cui coheret de una parte terra heredes uilelmi. de alia alber- ti. iiii pecia iacet in maria cui coheret de una parte terra sancti petri de alia dominici de tercia benedicti de quarta sancti petri (2) v pecia iacet. in brehea cui coheret de una parte sancti solutori de alia sancti sepulcri. vi pecia iacet ad ulmeto. cui coheret de una parte terra sancti solutoris de alia currit uia de tercia anrici calzer vii. pecia (3) iacet in maria cui coheret de una parte terra sancti nazarii de alia arnulfi de tercia sancti solutoris. octaua pecia iacet ad gerbum (4) cui coheret de una parte terra can(n)onica de ripaalta de alia petri. uel si in eis alie sunt coherencie et sunt super totum. sex iornadas quam autem suprascriptas pecias terre iuris nostri vel. dictas vna cum accessibus et ingressibus seu cum super et inferioribus suis. qualiter supra legitur. ab ac die tibi cui supra. constantinus pro suprascripto precio. uendimus tradimus et mancipamus. nulli. alii. uenditis. donatis alienatis obnoxatis uel traditis nisi tibi et facias exinde a presenti die tu. et heredes tui aut cui tu dederis iure proprietario nomine. quic. quid. uolueritis. sine omni nostrum et heredum nostrorum contradictione(m) qualiter supra legitur. In Integrum. ab. omni. omine. defensare promittimus. quod si actendere non potuerimus aut si uobis exindē aliquid per. quod. uis. ingenium subtrahere quesierimus. tunc in duplum suprascriptam uendicionem. uobis restituamus sicut pro tempore fuerint melioratas aut ualuerint. sub estimacionem in consimilibus locis et nihil nobis ex ipso precio aliquid. retdere debes dicimus actum in ciuitate taurino in domo suprascripti podisii feliciter.

Signum ++ manuum. suprascripti petri et uilielmi qui hanc cartam uendicionis fieri rogauit et supra[scriptum] precium accepi.

Signum + + + + + manuum ualterii ferrarii. uberti de iuliasco bogemundi calierii petri turello ulrici leira rogati testes;
ego dominicus notarius Scripsi. (S. T.)

(1) A: illrosta; ma la seconda l è espunta. (2) petri è corretto in sopra-
linea su solutori non cancellato. (3) A: pecia pecia (4) Lo spaziato è in
sopralinea.

XXII.

Garbaldo del fu Adamo vende a Gionanni Pilo del fu Romigio una pezza di terreno presso Torino, alla Piscina Ranea (14 aprile 1153).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. n. 9075.

(S. T.) anni domini sunt. millesimo. centesimo. l. tercio. octauo die mensis kalendas madii indicione prima constat me gharbaldum filium quondam adammi qui professus sum ex natione mea lege uiuere romana accepisse sicuti et in presencia testium at te iohannes pilo. filius quondam romegii argenti denariorum. bonorum monete secusiensium solidos. quadraginta et. quatuor. finito precio pro pecia de terra que iacet in territorio taurini. ad locum ubi dicitur. pixina ranea. cui coheret de una parte terra gandulfi de alia bonoiohanni de tercia heredes engoni de quarta currit uia uel. si ibi alie sunt coherencie quam autem. suprascripta pecia de terra iuris mei supradicta una cum accessu et ingressu seu cum super et inferioribus suis qualiter supra legitur. ab ac die tibi cui supra. iohanne. pro suprascripto precio uendo trado. et mancipio nulli. alii. uenditam donatam alienatam (1). obnoxiatam uel. traditam nisi tibi et facias exinde a presenti die tu et eredibus tui aut cui tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea et eredum meorum contradiccione qualiter. supra. legitur In integrum ab omni omine defensare promitto quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesierimus. tunc. in duplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione. in consimili loco. et nihil. mihi. ex ipso. precio aliquid. retdere debes dico. actum in ciuitate taurini feliciter.

Sinium + manus suprascripti ghirbaldi qui anc. (2) cartam. uendicionis fieri rogauit et supra[scriptum] precium accepi.

Sinum + + + + manuum boniohannis de sancta fide. iosep. iohanni de bagnoli agemarii petri de canaueiso. testes.

Ego dominicus notarius scripsi. (S. T.).

(1) A : alienanatum (2) A : ac

XXIII.

Aimerico del fu Costantino vende al fratello suo Bongiovanni una pezza di terreno in Govone, sul territorio di Rivoli (21 gennaio 1154).

FONTI. — A. Orig., lievemente corrosa a sinistra, in *A ST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anni domini sunt millesimo. centesimo. L. quarto. duodecimo kalendas febroarij. indicione secunda. cartam uendicionis facio ego agmericus filius condam constantini. tibi bonoiohanni filius suprascripti constantini de pecia una de terra iuris mei. quam habere uisus sum in loco et fundo gouonis iacet in locum ubi dicitur uallo. cuj coheret de una parte terra heredes ugonis de raconiso. de alia iohannis de raconiso. de tercia petri de alaria. et oc pro solidis sedecim secusiensis monete. ab ac die tibi cuius supra bonoiohanni pro suprascripto precio [t]ibi uendo trado et facias exinde a presenti die tu et heredes tui aut [cu] tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea [et] heredum meorum contradictione. ab omni homine tibi defensare pro[m]itto et oc sub duplici pena., Actum in ripalta feliciter.,

[S]ignum + manus suprascripti agmerici qui hanc cartam uendicionis fieri roga[n]it et suprascriptum precium accepit ut supra.,

[Hi]c interfuerunt testes iohannes de raconiso. et gisulfus. et bonus iohannes et agme[r]icus. et ansaldus. adque truccus (h)ac ildeprandus malaora. siuetrauedus.,

(S.T.) Ego ogerius notarius interfui et hanc uendicionis cartam scripsi.,

XXIV.

Guglielmo Capra, del fu Costantino, vende a Pietro del fu Goslino una vigna sul territorio di Rivoli, presso San Paolo (11 febbraio 1154).

FONTI. — A. Orig. in *A ST, P, Rivoli*, mazzo XII.

(S.T.) anno dominice incarnationis. Millesimo c. L. IIII. III. idus. febroarii. indicione. II. concedo. et largio seu atque at abendum confirmo ego uilielmus capra filius quondam constantini. (qui) uiuens lege romana; pro quadraginta et tres solidis secusiensi(i)s monete. tibi petro filio quondam goslini. de pecia una de uinea cum area sua iuris mei que iacet in territorio ripolis prope sancti pauli. coeret ei de una parte terra sancti beligni. de alia oberti et de tertia tancredi. de pertux. et de quarta emtor(em) et strata. et si in ea alie fuerint coerentes. tali modo

ut a beas (1) et teneas tu et tuos filios et filias et nepotes et neptas secundum usum conces[s]ionis taurini. oc est usque in tertium gradum expletum. una cum accexibus et ingrexibus seu cum superioribus et inferioribus suis. In Integrum. sicuti lex oportet per usum conces[s]ionis taurini sine omni mea et eredum meorum contradictione quidem spond[e]o atque promitto ego uilielmus una cum meis eredibus tibi petro et tuos filios et filias et tuos nepotes et neptas ab omni homine defensare Jus(s)ta legem quam [si] defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquit per quoduis ingenium subtraere quaesierimus. tunc suprascriptam uendicionem in duplum uobis restituamus. sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimili loco; et persoluas omni anno fictum denarios. sex (1). et [h]oc inuiolabiliter conseruare promitto cum stipulacione subnixa. alia imposita inter eos non fiat. actum in ripolis feliciter. Signu + m manibus nostri uenditoris uilielmi qui hanc cartam conces[s]ionis fieri rogauit; Signum + + + + + testium. giselbertus de lisiniasco. odo sartor. ulricus de diuiliana. et uido et careson et dominicus bellot; Ego iohannes notarius sacri palacij interfui et hanc. cartam. conces[s]ionis scripsi; unde due cartule conces[s]ionis in uno tenore scripte sunt. , , , ,

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XXV.

Bosone del fu Giselfredo del Castellar vende una pezza di terreno in Govone presso Rivoli a Pietro e Giovanni, figli del fu Oddone Crosa (14 febbraio 1154).

FONTI. — A. Orig., rovinatissimo, in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S.T.) Presencia bonorum hominum quorum nomina subter leguntur bos(s)o filius quondam giselfredi de castellarario dedit et inuestiuit petrum et iohannes (*sic*) frater eius filii quondam otdo de crosa de una pecia terre que iacet in territorio de gouono ubi dicitur a gerbola coheret ei [de una] parte vilie[l]mi de castellarium de alia parte petrus rotund[us] de tercia parte otdo colunbus de carta (*sic*) gerbola uel si alie sunt coherentie una cum [superioribus et inferioribus] seu cum suis pertinentiis In Integrum. precium accepit predictus bos(s)o a supradicto petrus solidos. xx. denariorum bonorum secusinorum ueterum tali modo ut ipsi petrus et iohannes frater eius abeant suprascriptam uendicionem eamque teneant firmiterque pos[s]ideant aut [cui dederint] uel uendiderint per alodium sine omni contradiccione [prefati bos(s)oni] et suorum heredum Insuper promisit eos ab omni [homine defensare et restitue]re [sub estimacione precii] in consimili loco et permisit eos

abere posses[s]ionem ut in rebus [snis] Actum ripolis testes fuerunt^t
cunibertus de lisinaco aldeprandus oldemar (1) petrus de condoue u-
bertus de orbazano anni domini sunt millesimo cl quarto sextodecimo
die kalendas marcii indicione secunda currente.

Ego uilielmus notarius sacri palatii interfui et hanc cartam scrip-
si (2) per alodium.

(1) *Nome di lettura incerta.* (2) *Lo spazio bianco è in A.*

XXVI.

*Oddone, figlio di Milone di Govone, vende a Bongiovanni del
fu Costantino una pezza di terreno in Govone, presso la
strada di Crimignano (7 giugno 1154).*

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) Anni domini sunt: s[ilicet]. millesimo. centesimo. l. quarto
septimo die mensis iunij. indicione secunda. constat me odonem filius
quondam milonis de gouone qui professus sum ex natione mea lege
uiuere romana. accepisse a te bonoiohanni filius quondam constanti-
ni argentum denariorum bonorum secusiensium libras tres et dimi-
diam. finito precio pro pecia una de terra iuris mei. quam habere ui-
sus sum in loco et fundo gouonis iacet subter uia de crimignano. cuj
coheret de duabus partibus terra emtore. de tercia heredes oberti uac-
ca de quarta parte terra sancti iohannis et bonoiohannis tenet. quam
autem suprascripta pecia de terra iuris mei supradicta vna cum ac-
cessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis qua-
liter superius legitur Jn Jntegrum. ab ac die tibi cuius supra bonoio-
hanni pro suprascripto precio uendo trado et facias exinde a presenti
die tu et heredes tuj aut cuj tu dederis iure proprietario nomine quic-
quid uolueritis sine omni mea et heredum meorum contradiction[e qui-
dem] et spondeo adque promitto ego qui supra odo vna cum meis he-
redibus tibi [cui supra] bonoiohanni tuisque heredibus aut cuj tu de-
deris suprascriptam uendicionem [qu]aliter superius legitur Jn Jnte-
gram. ab omni homine defensare quod si defendere non potuerimus
aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesie-
rimus tunc [in d]uplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus
sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in con-
simili loco. et oc promitto tenere cum stipulacione subnixa., Actum in
ripalta feliciter; signum + Manus suprascripti odoni qui hanc cartam
uendicionis fieri rogauit et suprascriptum precium accepit vt supra.,
Signum + + + + + manuam agmerici. et girbaldi et gen-

trammi. et petri trucco. et agilberti filius alarie. adque odo frater bonoiohannis (h) ac adammi filius giselfredi siue andree testes .,

(S. T.) Ego ogerius notarius sacri palatii interfui et hanc cartam uendicionis cartam scripsi .,

XXVII.

Enrico del fu Pagano di Pianezza e Pace ed Aimone del fu Andrea Rango permutano beni sul territorio di Pianezza (19 giugno 1156).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis. millesimo. c. lvi. xiii kalendas. Julij. indicione. [iiii]. carta (1) comutationis facimus nos anricus filius quondam pagani de planicia. et pax filius quondam andree rangii qui uiuens lege romana primus dedit anricus pax et fratri eius aimo. pecias tres de terra aratoria (2) in fine collegij (3) in luuanes. coeret ei prima pecia. i. parte (4) terra filij quondam iohannis rodulfi de collegio. de alia alinerij et uicecomi (5) de tertia uia. alia pecia ibi prope. coeret ei de una parte terra rufonis. ii. ab[batissa]. sancti petri puellarum (6) ter[cia] pecia regacet ibi prope. coeret ei de una parte terra sancti cristofori de alia rufonis de alia sancti petrum (*sic*) de (7) dedit pasius ab eodem anrico comutatori a presenti die et ora in causam comutationis sedimen unum et curtil prope sancti solutoris planicie. coeret ei de una parte terra domina dinora. de alia filij bosonis. de tertia eius pasij. de quarta currit uia. et simul uiginti solidis secusiensis monete. ita ut faciant quicquit uoluerint sine alterius unius et eredum contradictione cum accexibus et ingrexibus seu cum superioribus et inferioribus suis. In Integrum. sub dupla defensione. sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimilibus locis et oc inuiolabiliter alter (a) alteri conseruare promiserunt cum stipulacione subnixa;; Actum in planicia. feliciter. Signu++m manibus suprascripti comutatoris anricus atque pasius qui hanc cartam comutationis fieri rogauerunt; Signum +++++ testium. iohannis nigri arduinus uilielmus. anselmus de prima. anricus de uigla. iohannes braidanus. petrus rafael.

Ego iohannes notarius sacri palacij interfui et hanc comutacionis [cartam] scripsi;

(1) A: Cartatam (2) *Lo spaziato è in sopralinea.* (3) *Il tratto da anricus pax a col è riscritto su raschiatura.* (4) *i parte è riscritto su raschiatura.* (5) *alinerii et uicecomi è riscritto su raschiatura.* (6) *La lacuna è in A.* (7) *de alia sancti petrum de è riscritto su raschiatura.*

XXVIII.

Domenica, con i figli Alelmo e Girardo, e Bongiovanni, suo fratello, figli di Englesio, vendono a Guglielmo del fu Pagano di Pianezza beni sul territorio di Collegno (16 luglio 1156).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Collegno*.

anno dominice incarnationis millesimo centesimo. LVI. XIIIJ. kalendas augusti. indicione quarta., constat me dominica cum filiis meis nomine alelm et girart et bonusiohannes germani. filios englesco accepisse sicuti et in presencia testium a te uilielmus filio quondam paganus de planecia argenti denarios libras. VIJ et x solidos. pro duis (*sic*) peciis de terris prima pecia est concessio et debet dare fictum a sancti dalmacii. cuius terra est proprietas silicet quatuor denariis omni anno et iacet in auoli prope cruce cui coheret ex una parte pratos de aliis cesia alia pecia est alodio iacet in bosc de collegium. cui coheret ex una parte sancti andree. de aliis duria. de tercia bosc. et si alie sunt coherencie una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis In Integrum ab ac die pro superscripto precio uendimus tradimus emancipamus nulli alii uendita donata alienata obnoxiaata uel tradita nisi tibi ut faciatis exinde a presenti die tu heredesque tui uel cui uos dederitis iure proprietario silicet tantum alodio pro alodio siue concessio per usum concessionis. quicquid uolueritis sine omni nostra heredumque nostrorum contradic(e)ione quidem spondimus atque promittimus nos dominica cum alelm et girart atque bonusiohannes. una cum nostris heredibus tibi uilielmus tuisque heredibus superscriptam uendicionem ab omni homine iuste legem defensari quam si defendere non potuerimus aut (1) si uobis exinde aliquit per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc superscriptam uendicionem in duplum (r) uobis restituamus., actum in taurino feliciter.,

[**Signa manu**]um + + + + + iohannis de la roca. tori butj. tranze. uarnerii. albert de doner. uilielmus testes.,,

(S. T.) Ego atto (2) notarius sacri palatii interfui et hanc cartam scripsi.,

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.* (2) *Su atto sta la nota tironiana corrispondente allo stesso nome.*

XXIX.

Giacomo del fu Oddone di Strada e Pofila, sua madre, vendono a Giovanni di Gorone, del fu Costantino, un manso in Gorone (10 marzo 1159).

Fonti. — A. Orig., con piccoli guasti, in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anno dominice incarnationis millesimo. centesimo. l. nono. decimo die mensis marcij. indicione. septima. Constat nos [iaco]bun filius quondam udonis de strata et pofila(m) mater predicti iacobi qui professi sumus nos mater et filius ex nazione nostra lege ui[uer]e romana. accepisse a te bonoiohanni de gouone filius quondam Constantini argento denariorum bonorum secusiensium libras decem. finito precio per mansum unum cum omnibus rebus. ad eum pertinentibus iuris nostri. quod abere uisi sumus in gouone [iure] proprietario sicut fuit goffredus de camagna et druda coniux sua et sicut fuit rectus et laboratus per iohannem sartorem. et abet per mensuram iusta[m] centenarios undecim et si amplius inuentum fuerit eodem iure persistat. quod autem suprascriptum mansum cum omnibus rebus ad eum pertinentibus iuris nostri [ut] superius legitur vna cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus. suis qualiter superius legitur Jn Integrum ab ac die tibi cuius supra bonoiohanni pro suprascripto precio uendimus tradimus et mancipamus nulli alij uendito donato alienato obnosiato uel tradito nisi tibi et facias exinde a presenti die tu et heredes tuj aut cuj tu dederis iure proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni nostra et heredum nostrorum contradictione. quidem et spondimus adque promittimus nos quorum supra pofilia et iacobus mater et filius vna cum nostris heredibus tibi cuius supra bonoiohanni tuisque heredibus aut cuj tu dederis suprascriptam uendicionem qualiter superius legitur Jn Integrum. ab omni homine defensare. quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquid per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc in duplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimatione in consimili loco. nec nobis liceat ullo tempore nolle quod uoluimus sed quod a(n) nobis semel factum uel conscriptum est inuiolabiliter conseruare promittimus cum stipulacione subnixa; Actum in ciuitate taurini in domo suprascripta pofila et iacobi feliciter. dulzo gibuinus et silus sunt fideiussores uersus bonumiohannem de predicto manso bene uarentare et defensare ex parte agruda coniux suprascripti iacobi filii taurini rufo., Signum ++ manuum suprascriptorum pofila et iacobi mater et filius qui hanc cartam uendicionis fieri rogauerunt et suprascriptum precium acceperunt.,

Signum ++++ manuum dulzonis gibuini. et uuielmi sancti dalmacij. et ildeprandi bade. et iohannis baialardi. et adtonis (1) alexandri. adque ildeprandi niblo. ac uuielmi scuarij. siue sileti. testes.,

(S. T.) ego ogerius notarius sacri palacij interfuj et hanc uendicionis cartam scripsi.,

(1) *Fra la d e la t è traccia di una lettera raschiata.*

XXX.

Bongiovanni, figlio di Pietro Prete, vende ad Amedeo e ad Umberto una pezza di terreno sul territorio di Torino, oltre Dora (21 maggio 1162).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anni domini sunt. millesimo centesimo. LX secundo. XII kalendas iunii indicione decima constat me boniiohannem filium petri priui qui professus sum ex natione mea lege uiuere romana accepisse sicut et in presen[cia infrascriptorum] testium accebi [ad te] amedeus filius (1) et ubertus filius petri de munia [argen]ti denariorum bonorum monete secusxiensium solidos quadraginta septem et medi[um fi]nito precio pro pecia de terra que iacet in territorio taurini ultra fluuium durie in campania et abet per mensuram octo centenarii et amplius cui cohe[ret de] una parte terra petri de ruor de al[ia d]aniel pellicerii de terciā iohanni frater eius de quarta. currit uia de bulcheri. uel si in ea halie sunt coherencie quam autem. suprascripta pecia de terra iacet prope prato [c]llosso. iuris mei. supradicta cum accessibus et ingressibus. seu cum super et inferioribus suis qualiter supra legitur. ab. ac. die tibi cui supra amede[us] et umbertus pro suprascripto. precio uuendo. trado emancipo. nulli alii uenditam. donat[am. a]lienatam. obnosiatam uel traditam nisi uobis et faciatis exinde a presenti die. uos et heredes uestri aut cui uos dederitis iure proprietario. nomine quicquid uolueritis. sine. omni. mea et heredum meorum contradiccione(m). qualiter supra legitur. in integrum. ab. omni. omine. defensare promitto. quod si defendere non potuerimus. aut si uobis exinde aliquid per. quoduis. ingenium subtrahere quesierimus. tunc. in duplum suprascriptam uendicionem uobis restituamus sicut pro tempore. fuerit meliorata. aut ualuerit sub estimacione in consimili loco. et nihil mihi ex ipso precio aliquid redebere debetis dico, actum in ciuitate taurini in curte uicecomitis. feliciter;

Signum + manus suprascripti boniiohannis qui hanc cartam uendicionis fieri rogaui et supra[scriptum] precium accepit,

Signum + + + + manuum aldini surdo. uilielmi roollat et benedicti de ulparia aut gandulfi gros testes

ego dominicus notarius scripsi., (S. T.).

(1) *Guasto irreparabile.*

XXXI.

Guigo Lombardo ed Immilla, sua moglie, vendono ad Oberto Dodolo una casa in Torino (11 settembre 1164).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. 9075.

(S. T.) Anno dominice incarnationis millesimo centesimo LXIII. III. idus septembris. indicione XII nos gigo lombart et imilla coniux sua accepimus sicuti et in presencia testium a te obertus dudulus argenti denarios libras. IIII. pro una domo que iacet in ciuitate taurini cui coheret ab una parte uia de aliis partibus refor (1) uel si alie sunt coherencie una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis In Integrum. ab [h]ac die pro suprascripto precio uendimus tradimus donamus al(1)ienamus ut faciatis a presenti die tu heredesque tui uel cui tu dederis iure proprietario quicquid uolueritis sine omni nostra heredumque nostrorum contradictione. quidem spondimus nos gigo et imilla una cum heredibus nostris tibi obertus dudulus tuisque heredibus suprascriptam uendicionem ab omni homine iusta legem defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquit per quoduis ingenium subtrahere quesierimus tunc suprascriptam uendicionem in duplum uobis restituatis (*sic*) sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub restitutione in consimili loco et insuper predicta imilla fecit sacramentum de predicta domo deinceps non debet [agere] nulla (2) molestia per omnia secula (2) uel ad suum certum missum Signa ++ gigonis et imilla coniux eius qui hanc cartam fieri rogauerunt et suprascriptum precium acceperunt.,

Signa [manuum] +++ bonus iohannes co (2) et falurda. vilielmus giselmo (2) caligarii., testes.,

(S. T.) ego atto notarius sacri palatii interfui et hanc cartam pos[t] tradita[m] scripsi.,

(1) *La lacuna è in A.*

(2) *Guasto irreparabile.*

XXXII.

Ottone, prete, di Ovorio; Gentrammo di Buvignano e Matelda, sua moglie; Pietro Pugliano; Pietro Giselpando ed Aldeprando Pugnetto dichiarano con giuramento d'essere stati presenti alla donazione fatta dal signor Bosone di Rivoli al figlio Manfredo di vari beni in Marconada, Collegno e Govone (3 e 22 giugno 1172).

Fonti. — A¹, A². — Origgi. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) In presentia bonorum hominum quorum nomina subter leguntur; oto presbiter de ouorio. et gentrammus de buuignano cum coniuge sua matelda. et petrus puglanus. et petrus giselprandus et aldeprandus pugnet. testificati sunt et iurauerunt suis propriis manibus supra sancta dei euangelia Se fuisse ibi ubi domnus boso de ripolis frater viberti. dedit. filio suo [ma]infredo ante partem totum alodium quod habebat in marconaua et in collegio. et unam manualiam in gouone. Jta ut iste mainfredus habeat et teneat aut cuj dederit vel uendiderit. et faciat pro supra scripto dono de prenominata terra quicquid facere uoluerit pro alodio in perpetuum. sine omni contradictione predicti bosonis et suorum heredum. Actum est hoc in cimiterio sancti martini de ripolis feliciter. Vbi fuerunt testes + + + + + Wilielmus mussus Constantinus de ripolis. Mainfredus ruffus et bruno de ripolis. petrus sacerdos sancti saluatoris. Joannes de burgonouo. petrus de caza. Johannes sac. Anni domini sunt Millesimo clxxii. Tercio die iunii. Indicione quinta.

Ego bonefacius notarius interfui et hanc cartam Scripsi.,

(S. T.) presencia bonorum hominum quorum. nomina subter leguntur. oto presbiter de ouorio. et gentrammus de buuignano. et matelda conius sua. et petrus puglanus. et petrus giselprandus. et pugnetus frater eius. Testificati sunt et iurauerunt suis propriis manibus supra sancta dei euangelia se fuisse ibi ubi boso de ripolis frater uiberti. fecit donum mainfredo filio suo pro melioramento ante partem de toto alodio quod ipse boso [h]abebat in marconaua. et in gouone adque in collegio. Jta ut iste mainfredus [h]abeat et teneat oc donum in perpetuum extra partem aut cui dederit vel uendiderit et faciat quicquid sibi necesse fuerit. et quidquid uoluerit. sine omni contradicione supradicti bosonis. et suorum heredum: actum est oc in cimiterio sancti martini de ripolis feliciter; Testes inde fuerunt + + + + + brunus. et constantinus de ripolis. vilielmus mussus. Mainfredus zamporgna. Johannes de burgonouo. Johannes de uerdierio petrus de iohanna. Anni domini sunt Millesimo clxx Secundo. x kalendas iulii indicione quinta;

Ego bonefacius sacri palatii notarius interfui et [h]anc cartam scripsj.

XXXIII.

Pietro Prando e Giacomo del fu Ansaldo vendono a Bongiovanni, Armascaro, Altone e Guglielmo, fratelli, beni in « Iuliasco » (12 febbraio 1171).

Fonti. — Orig. in *AST, P, Grugliasco*.

anni domini sunt millesimo centesimo LXX primo. XII. die mensis febroarij indicione III^{ta}. Cartam uendicionis. fecit petrus prandus et iacobus filij quondam ansaudi. bonoiohanni armascaro ate et uuilielmo filijs quondam (1) de peciola una de terra arabili iuris eorum. iacet in iuliasco. cui coeret terra canonice ripaute. de alia uia de reliquis partibus terra enptores ipsi et hoc pro XIII^{cim}. solidis monete secusiensis. tali modo ut suprascripti emptores et eorum heredes aud cui dederit aud uendiderit habeat et teneat faciat iure alodii (2) quidquid uoluerit sine omni contradiccione suprascriptorum uenditorum et heredum eorum et ab omni homine defensare promiserunt hanc uendicionem sub pena dupli. suprascriptis emptoribus ut supra legitur bona fide Actum in ciuitate taurini feliciter.

Signa manuum + + suprascriptorum uenditorum qui hanc cartam fieri preceperunt ut supra legitur., testes inde fuere. petrus morestel. petrus de prato. costancius ubertus georgius. petrus consus.,,,

(S. C.) Ego boso Notarius interfui et hanc cartam scripsi.,,

(1) *La lacuna è in A.* (2) *A: alodii alodii.*

XXXIV.

Taurino, figlio di Stefano console, e Rufina, sua moglie, figlia di Taurino di Cumiana, vendono a Giovanni Bianco, figlio di Giraldo, una casa in Torino presso la chiesa di Sant' Agnese (5 agosto 1172).

Fonti. — A. Orig. rigato in *AST, P, Torino*.

Anno dominice incarnationis. Millesimo. centesimo LXX. secundo. Nonis. mense augustus indicione. quinta. ego taurinus filio stefanus consul et conius mea rufina filia taurinus de comouiana accepimus nos communiter sicuti et in presencia testium a te iohannes blanc filio giralt bla[n]c argenti denarios libras viij. secusienses pro una domo que at nos pertinet cum curte et orto sicut nos taurinus et rufina teneamus et possideamus de super totum cum totum murum quod est auersum vidonis rabia sic donamus nos tibi suprascripte iohannis et heredibus tuis per alodium uel cui tu dederis prefata domo sicut superius dictum est. et prefata domo iacet in ciuitate taurini ante domo uel ecclesie sancte agnetis. cui coeret ex una (1) parte currit uia de alia prefato vidone rabia de tercia heredes bonusiohannes becari de quarta otto salenc. uel si alie sunt coerencie. una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis [qualiter] supra legitur In Integrum. ab ac die tibi cui pro suprascripto precio parus

vendimus tradamus (*sic*) emancipamus (1) nulli a[l*ii*]uendita donata alienata obnoxiata uel tradita nisi tibi ut faciatis exinde a presenti die tu heredesque tui uel cui tu dederis iure proprietario quicquid uolueritis sine omni nostra heredumque nostrorum contradicione. quidem spondimus atque promittimus nos taurinus et rufina una cum heredibus nostris tibi iohannes tuisque heredibus suprascriptam uendicionem ab omni homine iusta legem defensare quam si defendere non potuerimus in duplum uobis restituamus. sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimili loco. de prefata accessione et ingressione quod superius legitur. que prefata domo debet [*h*]abere quod at se pertinet abeat et teneat integre. prefato iohanne et cui ipse dederit. insuper predicta rufina iurauit per sancta dei euangelia tenere sicut scriptum est. bona fide et sine malo ingenio. et inde fuerunt testes. presbiter vilielmus gramaticus. stefanus consul. peri bel vilielmus de turis. otto salenc. peri cut. anri. ego atto notarius sacri palatii hoc breue scripsi. ., (S. T.).

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XXXV.

Brunone e Guglielmo, del fu Viberto di Rivoli, vendono a Costantino Basso ed a Giovanni Rodolfo, genero di lui, la metà di un manso sul territorio di Collegno (9 gennaio 1173).

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia pergam. sec. XIII, in *AST, P, Collegno*.

(S. T.) Anni domini sunt. millesimo. Cētesimo. Lxx terciu nono die mensis Jani Indicione vi. Constat nos brunonem et willelmum germanos filios condam vuibertj de ripolis accepisse a uobis constantino basso et iohanne rodulfo genere suo. denariorum secuxinorum. libras. xi et dimidiam finitum precium. pro medietate unius mansi. cum uineis et campis et pratis gerbis cultis. et incultis et omnibus rebus ad prefatam medietatem suprascriptj mansi pertinentibus ubicumque sint sicut erat rectus et laboratus per iulianum reuellum Jacet in collegio. et in eius territorio et fine quam suprascriptam medietatem Jamdictj mansi ad integrum cum omnibus rebus sibi pertinentibus ab ac die uobis quibus supra entoribus pro suprascripto precio uendimus nulli alij uendita[m] nisi uobis et faciatis exinde a presentj die uos et heredes uestrij aud cuj uos dederitis iure proprietario quicquid uolueritis sine omni nostra et heredum nostrorum contradicione. et ab omni homine uobis defensare promittimus sub pena dupli sicut pro tempore fuerit meliorata aud res ualuerit sub exstimacione in consimilibus locis et hoc uobis promit[t]imus cum

stipulacione subnixa suprascriptus. willelmus iurauit supra Sancta dei euuangelia hanc uendicionem tenere omni tempore. uersus suprascriptos emtores et eorum heredes ut Supra legitur bona fide. Actum in mercato collegij feliciter. Signa manus ++ suprascriptorum uenditorum qui hanc cartam fieri preceperunt. testes Jnde fuerunt dominus lido. aica(a)rdus bozola. anselmus et ai(at)cardus de Pipia Jentramus de buignano. martinus et euurardus.

(S. T.) Ego Ripolus notarius actanticum huius exempli uidi et legi et nichil in eo plusue minusue continebatur et subscripsj;

(S. T.) Ego Johannes notarius actenticum huius exempli uidi et legi et nichil in eo plusue minusue continebatur el subscripsi.

Ego mussus imperialis aule notarius. auctenticum huius exempli uidi et legi. et nichil in eo plusue minusue continebatur. subscripsi.

XXXVI.

Gisolfo, figlio di Giovanni di Meunisio, vende a Guglielmo del fu Pietro del Castellaro beni in Racconigi, sul territorio di Govone (24 aprile 1173).

Fonti. — A. Orig., molto scorretto, in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) Anni. domini. sunt Mille. C. LX. I. I. I. indicione. quinta Jn obto dies inter kalendas madius gisulfus filius ioannes de meunisius dedit et inuestiuit uilielmus filius quondam petrus del castelarius de unum sedimen cum uinea insimul tenente Per alodium et una pecia terra laboratiuae (1) per uilania insimul tenente. cui coeret de una parte terra sancti solutor de alia parte brunus de ripoles. et de duas partes curit uia. et oc ia[cet] interrito[rio] de gouono ubi dicitur in racunisius in fundo gouonus (2) et postea unia filia quondam gisulfus iurauit per sancte (*sic*) dei euangelia pacem et finem de totam suam iusticiam de suprascripta uendicionem que supra legitur tenere. firmiter per se et per aliam personam que uitare posset. precium accepit predictus gisulfus a predicto uilielmus solidos. c. xx. secusinorum bonorum tali modo ut ipse. uilielmus suique heredes abeant suprascriptam terram et teneant firmiterque possideant aut cui dederit uel uendiderit et faciat quidquid uoluerit sine omni contradiccione prefati gisulfus et suorum heredum. tali modo quod suprascriptam terram cum accessibus et ingressibus. perpetuo. Jn Integrum. ab ac die pro suprascripto precio uendo trado emancipo nulli alii uendita donata alienata obnoxziata nixi uel tradita nisi tibi et faciatis exinde a presenti die tu herede[s]que tui aut cui uos dederitis iure proprietario quicquid uolueritis sine omni nostra heredumque nostrorum

contradiccione quidem spondeo aque promitto. ego gisulfus una cum heredibus meis tibi uilielmus tuisque heredibus suprascriptam uendicionem ab omni homine iusta legem defensare qua[m] si defendere non potuerimus au[t] si uobis ex inde aliquit. per quoduis ingenium subtraere quesierimus tunc suprascriptam uendicionem in duplum uobis restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata au[t] ualuerit persub estimacione precii in consimili loco. ac[u]tum est in foro ripalta. feliciter. + + + + + testes fuerunt obertus gallerius atdamus de lisinasco et andrea clericus de gouonus et morus anricus (3) de prato uidus bulza.

(S. T.) eGo uilielmus notarius sacri(p)palacij interfui et hac cartam pro[p]ter uendicionem scripsi . per alodium.

(1) *Il dittongo unito è in A.* (2) *Segue cancellato: ta.* (3) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XXXVII.

Giovanni Rabia vende ad Alberto del Pozzo, di Govone, beni sui territori di Govone e di Marconada (21 ottobre 1174).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

presencia bonorum hominum quorum nomina subter leguntur. iohannes rabia dedit et inuestiuit ailbert de puteum de gouono filio quondam iohannis isabel de omni iure et rectitudine quam [h]abebat et clamabat in pecias duas de terra que iacet in gouone et marcona cui coheret ex una parte de una pecia [h]abet emtore de alia(do) heredes balduini gislonis (1) de terciā iohannes bello et de quarta uia. secunda petia iacet ibi prope cui coeret ex una parte iohannes de alia domini de ripulis de terciā sancta maria de quarta uia uel si alie sunt coerencie una cum accessibus. et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus qualiter supra legitur ad integrum [h]abeat et teneat. per alodium et faciat quidquid uoluerit uel uendiderit per alodium sine omni nostra heredumque nostrorum contradiccione quidem spondeo atque promitto ego iohannes rabia una cum heredibus meis tibi agilberti tuisque heredibus suprascriptam uendicionem ab omni homine iusta legem defensare quam si defendere non potuerimus in duplum uobis restituamus precium fuit sesaginta et unum solidum secusiensium que predictus iohannes accepit de predicto agilberto. desuper et predictus iohannes rabia fecit finem et pacem de querimonia que [h]abebat auersus predictus ailbertus silicet illa parte que prefato agilberto emit de bellotis de pra et hoc pro x. solidis. inde fuerunt testes de supradicta uendicione et finem et pace[m] que predictus Johannes rabia fecit a prefato agilberto. testes. iohan-

nes ric. peri de uicono ricart. odo ariman. odo de ripulis. anno dominice incarnationis millesimo c. LXX quarto. XII kalendas nouembris. indicione. VII.

Ego atto notarius sacri palatii scripsi (S.T.).

(1) gislonis è riscritto su raschiatura.

XXXVIII.

Martino, figlio di Andrea Lupo di Caselle, vende a Guglielmo, figlio di Guglielmo Giudice di Caselle, una pezza di terreno alla « Via di Colza » sul territorio di Caselle (dicembre 1174).

FONTI. — A. Orig., in *AST, P, Caselle*.

(S. T.) anno dominice incarnationis millesimo centesimo septuagesimo. IIII. in mense decembris indicione VII. per cartam que sua tenuit manu martinus filius andrea lupus de loco caselle. uendicionem fecit ad proprium in uilielmi filius uilielmi iudex de loco caselle de pecia una de terra cum uinea superabente et terra uacua insimul tenente que iacet in loco et fundo caselle ad locum ubi dicitur via de colza. coeret ei costanti pilus siri de una parte. de alia parte uipalt de ter[tia] parte. uia. de IIII. parte anselmus maialus. et dedit ei ad proprium pro centum solidis minus v solidis. salua iusticia sancti iohanni de caselle. II oue de una pecia. moneta secuxini. et promisit ipse martinus cum suis heredibus suprascriptam terram defendere et uuarentare (1) cum melioramentum ab omni [h]omine usque in perpetuum eidem uilielmo et suis eredibus et cui ipsi dederint in integrum et si ab [h]omni omine non defensauerint tunc in duplum restitui sed cum melioramentum sub extimacione bonorum [h]ominum in consimili loco quia sic inter eos conuenit. ., acta est carta in loco caselle. feliciter signa + manu martinus qui anc cartam uendicionem fecit et precium accepit ut supra. signa + + + + + manuum. aldeprandus cafas. et petrus tacol. et martinus stelg. et martinus cozol. et uilielmus rastel testes

(S.T.) ego bonusfilius notarius sacri palatii scripsi et dedi. ..

(1) A: uuaren cum melioramentum tare, *ma* cum melioramentum è *cancel* lato.

XXXIX.

Alelmo Anglico vende a Lamberto e Pietro figli di Amico Dezano un sedime con terreni sul territorio di Collegno (25 gennaio 1175).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Collegno*.

anni domini sunt Millesimo centesimo LXXV. octauo kalendas. februarij indicione VII. Cartam vendicionis fecit aaelmus anglius. lamberto et petro filijs amici deçani de sedimine uno cum uinea et campo insimul tenente iuris suprascripti aaelmi. iacet in collegio in colo. cui coheret terra petri et uicecomitum. et Witelmi. Tali modo ut iam dicti fratres et eorum heredes aud cui dederitis [h]abeant et teneant et faciant iure proprietario quidquid uoluerint sine omni contradicione suprascripti aaelmi et suorum heredum. et ab omni homine defendere promisit suprascriptam uendicionem sub pena dupli sicut pro tempore fuerit meliorata aud ualuerit in consimili loco. unde tranche[r] est fidei ius[s]or defendendi hanc uendicionem suprascriptis emtoribus usque ad tres annos.,

et inde accepit suprascriptus aaelmus a prefato lamberto et petro precium libras. IIII. et dimidiam monete secusiensis.,

actum in collegio. Signum manus + suprascripti aaelmi qui hanc cartam fieri precepit ut supra legitur

Testes inde fuerunt ogerius petronus. stefanus. benedictus gentilis petrus niger. stefano de uirleis.

(S. T.) ego boso notarius interfui et hanc cartam scripsi.,

XL.

Ambrogio Battezzati ed Agnese, sua moglie, vendono beni sul territorio di Sant'Antonino a Giacomo di Aiguebelle, castellano di Avigliana (25 agosto 1176).

FONTI. — A. Orig. in *AFT, Pergamene da ordinare*, mazzo I.

(S. T.) Anno dominice incarnationis. Millesimo centesimo. septuagesimo sexto. VIII. kalendas septembris. inditione Nona. Regnante domino frederico imperatore. Cartam uenditionis fecerunt ambrosius baptizatus et agnes sua conjux. Jacobo de aguabella auilliane castellano. de tribus pecijs terre que iacent in territorio sancti antoninj. pro undecim libris bonorum denariorum refortiate monete secusinorum quantumque precij res esset de que fiebat uenditio. etiam si duplum excederet. ut faciat exinde prefatus iacobus sujque heredes de prefata terra secundum usum loci quidquid uoluerit. cui dederint aut uendiderint. uel alio modo alienauerint. Prima pecia iacet ad albari. Coheret ei de duabus partibus bernardus franco. de alia prepositus. de alia albari. et est circiter tres iornatas. Secunda pecia iuxta uiam que uadit ad boscum Wilielmum. scilicet nouem iornate. Coheret ei ab una parte boso baptizatus. de alia prepositus. de alia petronilla. de alia Willelmus bouerius. de alia pascarius Tercia pecia iacet ad uoltam. scilicet

sex iornate. Coheret ei ab una parte Willelmus bouerius. de alia paganus et petrus crespa. de alia strata. de alia pascarius. Promiserunt etiam supradicti jugales ambrosius et agnes quod nullo tempore contra hanc uenditionem uenirent. nec eorum heredes. sed ab omni homine defensare conuenerunt. et si contra facerent. duplicari debent parti iacobi et filiorum eius in consimilibus locis. cum stipulacione subnixa. Et hec omnia iurauit firmiter tenere prefata agnes in perpetuum. actum est hoc apud sanctum ambrosium. signa + + + + + + + testium. Joffredus de chambairiaco. Durandus de aguabella. Guericus. Anselmus aalbertus calarius.

Ego iohannes notarius sacri palatij interfui et hanc cartam scripsi feliciter

XLI.

Pietro di Thoet concede agli abitanti di Villar Almese completa immunità dalle taglie (12 dicembre 1176).

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia autentica 1283, in *AST, PS*, marzo VIII.

(S. T.) Anno dominice incarnationis centesimo septuagesimo sexto II idus decembris indictione nona regnante domino frederico imperatore Quod ad salutem animarum pertinere monstratur animo nos decet libenti statuere et laborantium desideriis congruum impertiri suffragium. Quapropter ego petrus de touet statuo et stabiliter confirmo omnes homines qui habitant in uillario vel possident aut deinceps habitaturi uel possessuri erunt in perpetuum esse liberos et absolutos ab omni uinculo exactionis pro remedio anime mee et heredum meorum. Et pro quindecim libris forcium quas inde ac[c]epi ut a presenti die supradicti homines ex integro libere et quiete permaneant. Ita ut taillam nec ullam exactionem tribuant. Si quis uero contra hoc indultum quod futurum esse non credo ire temptauerit aut statutum istud infringere quesierit componat per penam auri optimi libram unam. Et quod repetierit uindicare non ualeat sed presens. hec carta diuturnis temporibus firma permaneant atque persistat inconuulsa cum stipulacione subnixa. Et hec omnia iurauit firmiter tenere supradictus petrus de touet in perpetuum Actum est hoc apud uillarium. Signa + + + testium aymo sacerdos Robaldus gastaldus de sancto Ambrosio bermundus de chamerlet Eblardus de touet. humbertus Caneuarius. petrus ruffus. petrus bernardus hv[go]. dauid Anselmus de Villario petrus de roma Johannes francesius. Ego Johannes notarius sacri palacii interfui Et hanc cartam scripsj feliciter.

XLII.

Ulrico di Rivalta vende una pezza di terreno in Govone ad Alberto del Pozzo (9 dicembre 1177).

FONTI. — A. Orig. già in *Arch. Com. di Rivalta*, dove ora non fu possibile trovarlo — B Copia sec. XVIII, *ibidem* — C. Ediz. in CLARETTA, *Dei signori di Rivalta*, 123, doc. 2, Torino, 1878.

(S. T.) Anno domini millesimo centesimo septuagesimoseptimo nona die decembris indictione decima cartam donationis fecit ulricus de ripalta filius ribaudi pro sexdecim solidis secusinorum in aulberto de puteo de gouone de pecia una terre in gouone ubi dicitur montixel coheret ei de una parte uia de aliis partibus suprascriptus aulbertus ita ut suprascriptus albertus et sui [heredes] habeant suprascriptam terram pro ipso in perpetuum aut cui dederint uel uendiderint et faciant quidquid uoluerint et ab omni homine suprascriptam terram sibi defendere promisit sub dupla defensione

Actum est hoc in foro ripalte feliciter Interfuerunt testes rostagmus Johannes leo ubertus frater eius petrus de deis odo de ouorio

Ego bonefacius notarius interfui et hanc cartam scribere rogatus fui. (S. T.)

XLIII.

Bartolomeo, Bergondio e Milone, signori di Cavoretto, concedono a tale Stefano un sedime vendutogli da Aicardo del fu Martino Solimano, silo in Torino presso la chiesa di Sant' Agnese (30 novembre 1179).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anni domini sunt. Millesimo. C. LXX nono. Indictione duodecima. pridie kalendas decembris. Presencia bonorum hominum quorum nomina hic subter. leguntur. Inuestituram et uendicionem fecit aicardus. filius quondam martini soliman(n)i. stefano filius quondam (1) et uxori sue Nominatim de sedimen unum cum omnibus suis pertinenciis que iacet infra ciuitatem taurini prope ecclesiam sancte agnetis., Cui coheret ex una parte terra sancte agnetis de alia arnaldus uasc. de terciia uido [de] ciriaco de quarta uia. Tali modo ut predictus stefanus et heredes sui. uel cui dare uel uendere uoluerit habeant et teneant. et faciant ad usum patrie. quicquid uoluerit sine mea et heredum meorum contradictione Et iamdictus aicardus ius quod ibi [h]abebat in manu seniorum cabureti scilicet bartolomei. bergundi et milonis. Cuius erat proprium refutauit. et postmodum. ipsi seniores inuestiuerunt iamdictum stefanum de supradictum se-

dimen. ut ipse et heredes sui habeant et teneant et faciant similiter ad usum[patrie] quicquit uoluerint. Ita tamen ut exinde per singulos annos in festo sancti martini persoluat denarios sex nobis. uel [h]eredibus nostris. et si ipse uendere uoluerit primum debet ammonere. suprascriptos seniores et per minus dare eis XII^{cim}. denarios. quam alii. et si noluerint uendat cui uoluerit et reddat terciam partem precii iamd[ictis **Seniori**]bus Si uero per quoduis malum ingenium. nos Jamdicti seniores. siue aicardus. tibi stefanus [**suprascriptam uendicionem non**] uoluerimus et non potuerimus defendere cum Justicia penam ponimus dupli. Et ima[**lda mater ipsius aicardi possit**] manere in domo supradicta dum uixerit. et ipsa debet persolvere tres denarios de ficto [**et accepit di**]ctus aicardus. a predicto stefano precium. XL. et IIII. solidos secusinorum

vnde due cartule uno tenore scripte sunt in claustre (3) sancte agnetis. feliciter

Signa + + + + +. manuum. obertus presbiter. peri testa. segnorinus. anselmi. Martini. ariberti. testes

Ego Vilielmus imperialis aule notarius hanc cartam scripsi.

(1) *La lacuna è in A.* (2) *Guasto irreparabile.* (3) *el è corretta su una g.*

XLIV.

Giacòmo, Enrico e Guglielmo, figli di Pietro Saraceno, vendono al signor Agilberto, figlio di Giovanni d'Isabella, una pezza di terreno sul territorio di Govone (20 settembre 1173).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) Anni domini sunt. Millesimo. C. LXX. nono Indicione duodecima. tercio kalendas genoarii. presencia bonorum hominum quorum nomina hic subter leguntur. Inuestituram. et uendicionem fecerunt. Jacobus et anricus. et Vilielmus. germani fratres. filii petri sarazeni. domino ailberto. filius Johanni de isabel. Nominatim de pecia una de terra iuris eorum que jacet in territorio gouoni. Cui coheret ex una parte terra sancti petri de ripalta. de alia vido de gouo[no]. de tercia heredes obertus occo. de quarta via de crimignano. Vel si ibi alie sint coerencie similiter in eadem uendicio sit. Tali modo ut predictus ailbertus et heredes sui uel cui dare uel uendere uoluerint. [h]abeant. et teneant. et faciant. Jure alodii quicquit uoluerit sine omni contradictione [a] supradictis fratribus. et heredibus eorum. Et ab omni homine defensare promiserunt sub dupla defensione. Et inde acceperunt predictis fratribus. Jacobus. et vilielmus. et anricus. a predicto ailberto precium septem librarum. et quinque. solidorum secusino-

rum. Insuper predictus anricus iurauit per sancta dei euangelia, hanc uendicionem firmam tenere omni tempore ut supra regitur.

Actum in taurino ante domum vilielmi notarii. feliciter.

Signa +++ manuum Jacobus. et Wilielmus et anricus fratres. qui hanc cartam fieri rogauerunt et istud precium acceperunt ut supra legitur.

Signa + + + + + manuum oddoni (1) et Vidoni fratres dogidoro romei. anselmus. benedictus ferradus testes

Ego Vilielmus imperialis aule notarius hanc cartam Scripsi.

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XLV.

Costantino, figlio di Pietro Gabriele, vende a tale Pietro una pezza di prato sul territorio di Rivoli, nella località detta « Inanti » (9 dicembre 1182).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anni domini sunt mille clxxx. ii. nono decembris indictione xv. Constat me constantinus filius petrus gabriel qui professus sum lege uiuere romana accepisse sicuti et in presencia testium accepi a te petrus, super totas (*sic*) argenti denariorum bonorum secusiensis monete solidos xx. finito precio pro petia (u) una de prato qu[e i]acet in territorio de ripole ad locum ubi dicitur inanti et sunt per mensuram iuxta seitorae. iiii. de quo erat mihi medietatem coheret ei brunus et mainfredus zamporgna emilla de gauen heredes bergundius. uel si in ea alie sunt coherentie una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis in integrum ab ac die tibi qui supra petrus pro suprascripto pretio uendo trado emancipo ut facias exinde a presenti die tu et cui tu dederis tuisque heredibus iuris proprietario nomine quicquid uolueritis sine omni mea heredumque meorum contradictione. Quidem spondeo atque promitto me ego qui supra constantinus una cum meis heredibus tibi qui supra petrus tuisque heredibus seu cui dederis suprascripto prato ut supra legitur in integrum. Ab omni homine defensare quod si defendere non potuerimus aut si uobis exinde aliquit per quoduis ingenium subtrahere quesierimus. tunc in duplum uobis suprascriptam uendicionem restituamus sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimatione. in eodem loco.

Quia sic inter eos conuenit. Actum in ripole feliciter + Signa manuum. prenominato constantino qui [*h*]anc cartam fieri precepit. et suprascripto pretio. accepit. inde fuerunt testes petrus alialialius (*sic*). gaudinus de lisignasco. ubalt. eremberto belenger. odo

Ego iacobus inperialis aule notarius interfui et hanc uendicionis cartam rogatus scripsi.

XLVI.

Golia, Pietro, Vito e Rolando, figli del fu Pietro Algrima, vendono al fratello Giovanni Algrima due pezze di terreno in Rivoli (23 giugno 1183).

FONTI. — A. Orig. in *A S T, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) Anno dominice incarnationis. Millesimo. C. octuagesimo. III. tercio kalendas Julii indicione prima. cartam uendicionis fecerunt Golia et petrus uito. et rolandus germani filii quondam petri algrima pro. VI. libris bonorum secusinorum in Johanne algrine filio eiusdem petri. de II. ^{bus} peciis terre aratorie que iacent in ripolis iusta domum suprascripti emtoris. Coheret prime pecie de una parte Vbertus de sancto paulo. Johannes ceca. de aliis partibus. via. Secunde coheret laurencius parmexanus. de aliis partibus uia Ita ut iamdictus Johannes algrima et sui heredes habeant predictam uendicionem et teneant pro libero alodio in perpetuum aut cui dederint uel uendiderint et faciant quidquid uoluerint sine contradictione predictorum uenditorum et suorum heredum. Et ab omni homine sibi defensare promiserunt. sub dupla defensione sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimacione in consimili loco. Actum est hoc ad sanctum paulum de ripolis feliciter. Interfuerunt + + + + + testes domnus petrus presbiter sancti pauli. vilielmus ceca. petrus fumerius aribertus parmesanus. laurencius parmexanus. Goslinus parmexanus. Costantinus.

Ego riuolus notarius interfui et hanc cartam scripsi;;;;;

XLVII.

Girbaldo di Sabaina vende a Milone di Sabaina una pezza di terreno in Graneia (13 gennaio 1184).

FONTI. — A. Orig. in *A S T, P, Moncalieri*.

(S. T.) anno ab incarnatione domini. nostri iesu xpisti millesimo centesimo octuagesimo. quarto. tercio decimo dies. intrante mense ianuarii indicione secunda Cartulam uendicionis ad proprium sub dupla defensione in consimili loco pro accepto precio. solidorum VIII et dimidii bonorum secusinorum fecit Girbaldus de sabaina tibi miloni de sabaina nominatim. de medietate(te) pecie une terre que iacet. in graneia cui coheret oto de ruuillasco et graneia et iohannes robaldus et entores. in hac uendicione permaneat predictus mil(l)o.

et fratres et heredes eius et cui dederint faciendum exinde a presenti die quicquid uoluerint sine omni predicti venditoris suorumque heredum contradiccione et ab omni homine hanc vendicionem vobis defendere promisit sub pena dupli et sicut pro tempore meliorata fuerit aut tunc ualuerit. sub extimacione in consimili loco. actum in testona. feliciter et predictus Girbaldus hanc cartulam ita fieri iussit pro testibus interfuerunt andreas saxel. bernardus. Girbaldus de ser[r]amorella. albertinus aribertus Guilielmus collon.

Ego oGerius interfui et scripsi.

XLVIII.

Milone, vescovo di Torino ed arciprete di Milano, concede a P[ietro], abbate di Lucedio, l'esonzione dal pedaggio di Rivoli per il suo monastero (10 aprile 1186).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia 8 maggio 1273, fatta dal notaio Lorenzo di Albrico, cittadino di Vercelli, per ordine del singnor Eusebio di Bondonnio ed autenticata dai notai Pietro di Dasso e Francesco Musso, in *AST*, abb. *Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I.

Milo dei gratia taurinensis. Episcopus. et mediclanensis. archipresbiter dilecto in xpisto fratri. P[etro]. abbati de lucedio eiusque fratribus tam presentibus quam futuris. Salutem et religionis augmentum. Pastorale quod administramus officium nos ammonet et [h]ortatur uoto et desiderio religiosarum et honestarum personarum libenter intendere et eorum comodis et utilitatibus paterno prouidere affectu. Proinde dilectis in xpisto fratribus deuocionem et religionem uestram attendentes. pro remedio et anime nostre intuitu quo[que] pietatis. de consilio fratrum nostrorum et uoluntate pedaticum seu toloneum omnium uestRARUM ouium ceterarumque (sic) animalium et padaticum seu toloneum fructus earum uobis uestrique successoribus in Ripolis et in omnibus nostris pertinenciis in vita nostra donamus et remittimus et sub tutela nostra recepimus. Statuentes ut nulli clerico uel layco nostre iurisdictionis. liceat contra ea que diximus temere uenire. uel huius scripti paginam ausu temerario infringere. Si qua igitur ecclesiastica secularisue persona in nostra consistens dictione huius nostre donationi et remissioni obuiare presumpserit et secundo tertioe commonita non resipuerit. iram et indignationem dei et nostram sentiat suique honoris et anime incurrat periculum. omnibus uero heceadem seruantibus sit pax et gratia domini nostri yesu xpisti. amen. Datum per manum Rogerij clerici taurinensis episcopi. anni domini M. C. LXXXVJ. decimo die mensis a-

prilis. Ego Rogerius de mandato domini milonis taurinensis. episcopi et mediolanensis Archipresbiteri. subscripsi: — P[etrus] tau[rinen-
sis]. Ar[chidiaconus] subscripsi. Ego Gandulfus taurinensis. prepo-
situs subscripsi. Ego obertus cantor subscripsi. Ego henricus primi-
cerius subscripsi + Ego vbertus sacerdos subscripsi. Ego Willelmus
diaconus. subscripsi.

XLIX.

*Oberto, figlio di Amedeo di Porta Dorania, e Matelda, sua
moglie, investono Martino di Lupo un sedime in Caselle (a-
prile 1186).*

FONTI. — A. Orig. in *A S T, P, Caselle*.

(S. T.) Anno dominice Incarnacionis millesimo centesimo octuage-
simo vi. In mense aprilis indicione iiii. per cartulam quam suis te-
nuerunt manibus obertus filius amedei de porta dorania et matelda
iugalis oberti filia anri qui dicitur dux de caselle. finem fecerunt in
martinus lupus (1) de uno sedimine quod iacet in caselle cum
omnia que pertinet ad sedimen et iacet in glas cortesya. Coeret ei
de una parte gaucianus. sanctus andrea de alia parte. uia de tercia
parte rugia currit de iiii parte et de[de]runt ei pro undecim solidis
moneta secuxini acatamenti tali tenore quod predictus martinus

(1) [et suis heredibus] masculis habeant et teneant predictum
sedimen per feum cum toto [h]onore cum omnia que pertinet ad pre-
dictum sedimen cum pratibusque terris arabilis uineis omnia et ex
omnibus que pertine[n]t ad sedimen et predictis iugales in supra-
scriptum feudum non se respiciatur nisi in seruicio predictus mar-
tinus. et in forum regale x. ii denarios. et predictus martinus fidelita-
tem fecit eis contra omnes [h]omines ad saluacionem marchionis. eb
predicta matelda suprascriptum feudum fecit per sacramentum te-
nere et sal[uare] ad predictus martinus sibi et suis [h]ere[dibus m]a-
sculis et suprascriptis iugales obertus et matelda suprascri[pt]um
feudum promiserunt sa[l]uare defensare ab omni [h]omine uersus ei-
dem predictus martinus (s) et. suis [h]eredibus masculis. uersus que in
pena dupli. . actum in loco caselle feliciter iuxta eglesia sancti uic-
toris, testes interfuerunt uuilielmus iudex et oto de fraxa et uuiliel-
mus ingignot. ego bonus filius notarius sacri palacii scripsi et dedi
(S. T.).

(1) *La lacuna è in A.*

L.

*Milone, vescovo di Torino, concede ai Consoli della vicinia di
Montaldo diversi diritti e privilegi purchè cingano di mu-*

ra metà del castello e soddisfino a diversi obblighi (21 gennaio 1187).

FONTI. — A. Orig. in *A ST, PT*, mazzo XXII. — B. Ediz. in COLOMBO, *Montaldo Torinese*, 43, doc. 1, Torino, 1879.

MET. DI PUBL. — Si riproduce A, senza tener conto di B.

Anno dominice. Incarnacionis. Millesimo. Centesimo. octuagesimo. septimo. nono(s) kalendas februarii. Indicione. v. Quomodo dignus est mercenarius mercede sua. et quisque seruens remuneracione congrua. Ideo inuestiuit dominus milo dei gratia taurinensis episcopus pro utilitate episcopii quia cingere debent muro medietatem castelli. Jacobus de reiano. Gunterus. Gribaldus de pollano. anricus consules sue uicinie. et omnes homines de uicinia montaldi Nominatiue de aquariis et pasquariis et aliis communibus. Item de bonis usibus. et consuetudinibus silicet ut libere uendant. et donent. sua iura ed emanant aliena. sedimina quoque uille teneant ad usum burgi de montaldo soluendo fictum. denarium unum pro una quaque tabula. Cellaria quoque libere tenere debent salua castellania quam portonero prestare debent. In successioneibus ut frater succedat fratri. patruelis patrueli. et sic usque in tertium gradum. prout ius successionis postulauerit ex parte uirorum et mulierum. de longinquoribus uero silicet de quarto gradu et deinceps stetit hoc inter eos ubi reliquant terciam partem domino. duas partes cuicumque uoluerit. Item dominus debet habere. quinque placita. de proditore totum LX. solidos. de homicidio. et de incendio. et furto et periurio et de percussioneibus et ictibus et plagis et feriti(i)s. sopire debent discordiam inter uicinos. et si reus hoc (2) recusauerit et sub consulibus stare noluerit. componat bannum domino. XX solidos. Item exercitum debent facere episcopo per tres uices in anno. unaquaque uice diebus quindecim et non amplius cum alia sua terra exercitum sibi fecerit. fodrum dare non debent nisi fodrum regale. quod tunc quidem dare debent. si ab exactoribus fodri. i. a nunciis imperatoris exigentibus fodrum regale episcopus eos liberauerit secus nequaquam. Actum reiani. feliciter. Suprascriptus dominus Milo episcopus hanc cartulam in perpetuum fieri ualituram rogauit. Testes inde fuerunt dominus otto maior de baldise. vilielmus. petrus. podigius almannus. sacerdos petrus. plebanus uido. alexius de pauairolis. Ego Guido tabellio interfui rogatusque scripsi.

(1) A : vicinie ; *ma sopra il rigo vi è un'a* (2) *Lo spaziato è in sopralinea.*

LI.

Bonifacio Bianco conferma al monastero di Casanova quan-

to Aldo Rufino con tutti i suoi consorti di Gorzano teneva da lui [in Palatera] e già aveva donato al monastero predetto (4 febbraio 1188).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. 9255, n. 6.

OSSERVAZ. — Sul dorso si legge, di mano poco posteriore a quella che scrisse l'atto: « Bonefacius albus de terris in palatera. monasterium », e più in basso, di mano secolo XIII: « Productum est instrumentum istud per syndicos casenoue contra syndicos carmagnoie in causa quam habent cum eis ».

(S. T.) Anno dominice Incarnationis Millesimo Centesimo Octuagesimo VIII Indicione VI die Jouis qui est III^{to} Intra Februario. donum et vendicionem finem et affirmacionem fecit dominus Bonefacius albus domino deo et sancte Marie In manibus domini Ottonis prioris qui mandato abatis recepit hanc cartam ad nomen casenoue Nominetive de toto illo dono quod albus rufinus Fecit cum totis suis consortibus de gorzano de feudo quod tenebat a domino Bonifacio. et est pecia una terre et Jacet in territorio et in fine monete ubi dicitur in palacera Coheret ei monasterium casenoue. terra uel Boscus ab alia Gastaldatum et si alie fuerint Coherencie ibi permaneant et hoc (1) donum siue uendicion (2) fecit Jamdictus Bonifacius ad remedium sue anime et suorum parentum et exinde recepit dominus Bonifacius solidos. LX^{ta}. Bonorum secusinorum. Tali modo quod predicta domus et abitantus in ea aut cui dederint faciant de hoc dono sicuti se continet quicquid uoluerint sine omni contradicione supradicti Bonifacii et eius heredum et ab omni homine promisit defendere hanc cartam fecit iamdictus Bonifacius amper se quam pro heredibus suis neque ullo tempore debet eos de hoc placitare neque ap[p]ellare nec ipse neque heredes eius inno sicut dictum est et confirmatum in bona fide teuer Actum est hoc In carmagnoia Feliciter In porticu ecclesie deueurso.

Signa + Manus suprascripti Bonifacii qui hanc cartam fieri rogauit.

Testes Ibi Fuerunt Sacerdos Marchis. Aldo rufinus. Dominus Oto de saia Milo Muidera garcio (3) qui manet in casanoua. Petrus maurerius.

Et ego Nicolaus Notarius Sacri Palatii Interfui et scripsi.

(1) A: Och. (2) A: uendicionem; *ma la sillaba finale em è stata lavata.* (3) A: gardcio; *ma la d è espunta con punto sopra e sotto.*

LII.

Giacomo del fu Gisolfo di Camarleto vende a Pietro Porcello

una pezza di terreno sul territorio di Torino, oltre la Dora, presso San Secondo (3 agosto 1189).

FONTI. — A. Orig. in *A S T*, P. Torino.

(S. T.) anno dominice. (1) incarnationis. millesimo C. LXXXVIII. die. iouis. qui. est. terciò die mensis. augusti. indicione. VII. presencia bonorum. hominum quorum nomina subter leguntur. Inuestituram et uendicionem. Fecit iacobus. Filius quondam Guissolfi de camarleto. domino. petro porcello. per cartulam. quam manu sua tenebat. per. x. libras. et dimidiam. secuxinorum. de pecia una de terra. iuris. sui. quam habere uisus. est. terratorio taurini. ultra duriam. iusta Sanctum. secundum. cui coeret. ipsemet. emptor. et Sanctus secundus et andrea tirorgoil. et strata. uel si ibi que sunt alie coerentes. vna. cum. accessibus: et ingressibus: cum superioribus: et inferioribus: qualiter supra legitur In Integrum. ita ut predictus petrus. et sui heredes aut cui. dederit. uel uendiderit. faciat. exinde a presenti die quicquid uoluerit. iure alodii. sine omni (2) predicti iacobi. et heredum eius. contradicione. quia nulli allii uendita donata. alienata. nisi predicto petro. pro predicto precio. cui predictus iacobus. ab omni homine. in duplum. defendere promisit. sicut pro tempore. fuerit meliorata aut ualuerit. sub extimacione in consimili loco.

Actum est. hoc in taurino. in curte uicecomitum.

Interfuerunt testes. eurardus primicerius. aimo de ruuore. borius. vilielmus beccutus ato de pusterula. melior man(n)iacan.

Ego mussus imperialis aule notarius. hanc cartulam. uendicionis rogatus scripsi.

(1) *Segue cancellato: mill* (2) *Lo spaziato è in sopralinea.*

LIII.

Pascio [o Pace] di Pianezza dona a Matelda del fu Giovanni Benegoi, sua nuora, una somma di denaro in occasione delle sue nozze (29 ottobre 1191).

FONTI. — A. Orig. in *A S T*, P. Torino.

(S. T.) anni domini sunt. Millesimo. C. nonagesimo primo. Indicione VIII. terciò kalendas nouembris. presencia bonorum hominum quorum nomina hic subter. leguntur. tibi matelda onesta puella filia quondam iohanni benegoi. dilecta nura mea. Ego pascius de planicia socer et donator tuus presens presentibus dixi. Quoniam dono a presenti die dilectioni tue et in tuo iure et potestate. per hanc cartulam donacionis propter nupcias tibi habendum confirmo. Nominatiue uiginti. et v. libras bonorum secusinorum [se]decim libras super terram quam

de te habuj. quod iacet in territorio taurini. non multum longe a tecto W[illelmi] alexandri et nouem libras. super mea mobilia. et si mobilia defecerit componantur super totum hoc quod habeo in taurino. quidquid sit et ubicumque sit. et si hoc non sufficeret. componantur super omnibus aliis meis rebus quas nunc habeo uel habuero Quam (sic) autem suprascriptas res superius dictas In Integrum et facias exinde a presenti die tu et heredes tui aut cui tu dederis secundum ius donacionis propter nupcias quicquid uolueris sine omni mea et heredum meorum contradictione.

actum in domo quondam Johanni benegoi in taurino. feliciter. Interfuerunt testes Jacobus calcaneus. petrus mus. petrus lardel. nicholaus uercius. petrus de gaxen. daniel

Ego wilielmus imperialis aule notarius hanc cartam donacionis propter nupcias rogatus Scripsi.

LIV.

I consoli di Torino, con il consenso della Credenza del Comune, concedono al Monastero di Santa Maria di Lucedio l'esenzione da ogni pedaggio nella Città di Torino e sul suo territorio (s. d., ma certo 1193).

FONTI. — A. Orig. in *AST, Abb. di Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I.

OSSERV. — Per la data del documento, si osservi che i consoli sono gli stessi che figurano in *BSSS, XXXVI, 100, n. ci.*

Presentibus infrascriptis testibus. Nos consules taurinenses. petrus. porcellus. aimo de ruuore Jacobus calcaneus. Guilelmus becutus. arnatus turnierius. Obertus de porta doranea. petrus de couacis. Segnorinus. petrus faraldus. de comuni consilio tocius credencie de taureno. donacionem facimus in manum dompni Nicole prioris sancte marie de locedio a parte prefati monasterii. talem etiam donacionem fecimus per nos et per nostros successores in perpetuum Ne cuiquam ullo tempore forestario. campario perrario (sic). pontario. liceat ex pacto siue ex d[e]bito ab eis exigere aliquid. aut aliquo modo extorquere. tam cum pec(c)oribus quam cum aliis rebus. eundo. et reddeundo per terram nostram siue per nostrum poderium. Si uero aliquis suprascriptorum predictorum contra nostram constitutionem presumpserit uenire. sub [b]anno. lx. solidorum ponimus. et si homines uel bestias prefati monasterij alicui nostrorum offenderint. ante nostram uel nostrorum successorum presenciam. ueniant facturi et recepturi iusticiam.

et ut firmitus teneatur (1) sigilli nostri munimine confirmauimus. actum est

(1) *Segue cancellato*: ni

LV.

Guglielmo del fu Guglielmo Terrada vende a tale Pace beni sul territorio di Pianezza (10 aprile 1193).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis millesimo. C. nonagesimo tercio die sabati que est. x. die mensis aprilis indicione xj presentibus infra-scriptis testibus: Constat me wilielmum filium condam. Wilielmi terrade accepisse sicut in presencia testium. accepi a te paxo. vii. libras et dimidia[m]. secuxinorum finito precio. pro pecia una de vinea cum suis pertinencijs. videlicet. cum tribus peciis de terra iuris mei quam habere uisus sum (1) in loco et fundo de planicia. et uinea iacet ad pascherium de clocha. cui coeret de duabus. partibus. uia. a tercia paxus. a quarta arimanni. et tres pecie iacent sub Sancto paulo. Si ibique. fuerint alie coerentes vna. cum accessibus. et ingressibus. cum superioribus. et inferioribus. qualiter supra legitur. In Integrum. in hac permaneant uendicione. ut facias exinde a presenti die tu supradictus paxus. et heredes tui aut cui dederis uel uendideris. quicquid uoueris. iure alodij sine omni mea et heredum meorum contradicione quia nulli alij uendita donata. alienata. nisi tibi. predicto paxo. et ab omni homine per alodium. in duplum sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub extimacione in consimili loco. defendere promitto. et uoluntate mea (1) in possessione ingrediari. et si aliquid. est. ibi ualens melius precio tibi concedo. et confiteor me esse. in etate xxv annorum. et hanc uendicionem confirmauerunt et laudauerunt obertus arpin. corgnalla nouerca predicti wilielmi.;

Actum est hoc in taurino ante domum predicti willelmi

Interfuerunt testes rogati willelmus de salangis. bonus iohannes de porta. Johannes de buazano. atto ferrerius. Johannes de cori petrus lardel rogerius petrus de rumigl(1)e.

Ego mussus imperialis aule notarius. hanc cartam uendicionis rogatus. interfui. et scripsi.

LVI.

Rustico del fu Guglielmo e Bongiovanni di Ruata commutano beni in Pianezza (11 aprile 1193).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) anni dominice Incarnationis millesimo C xc tercio. Indicione

xr undecimo die mense aprilis. presentibus. infrascriptis testibus. Cu[m]mutacio bone fidei noscitur esse contractum ut uice emcionis obtineat firmitate[m] eodemque nexu obligat contraentes. placuit itaque. et bona conuenit uoluntate. inter rusticum filium quondam vilielmi. et (inter) bonum iohannem. de. ruata. In primis dedit ipse rusticus peciam terre. in. causam cu[m]mutacionis eidem bono iohanni que iacet in planicia iusta maglolo. coeret ei terra iamdicti boni iohannis. et. petri pible. et. via: equidem ad. inuicem recepit ipse rusticus. ab eodem bono iohanne peciam terre in causam cu[m]mutacionis que iacet ad locum ubi dicitur tellei. cui coeret ei terra iohannis. de. ruata: et. si alie sunt coherentie. has denique. res nominatas. et cu(m)mutatas. una cum ac[c]essibus seu cum omnibus suis pertinenciis qualiter supra legitur In Integrum. habeant. et. teneant. tam suprascripti quam heredes eorum. et. faciant exinde quicquid uoluerint sine omni unius. et. alterius contradicione. et ab omni homine defendere promiserunt in duplum. quod si defendere non potuerint. ipse rusticus red[d]at solidos iii secuxiensium iamdicto bono iohanni.

unde due cartule scripte sunt in planicia ante domum boni iohannis tamagni: fuerunt inde testes bonus iohannes tamagnus: mical caualer. peri pecol.

Ego vilielmus notarius hanc cartam scripsi.

LVII.

Uberto Malacorona vende ad Anselmo Grasso e ad Uberto, figlio di lui, una pezza di terreno presso Torino fra la via Romea e la via Colleasca (7 novembre 1193).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. n. 9075, n. 4.

(S.T.) Anni domini. M. C. nonagesimus tercius. indicione xj. vij mensis novembris. Cartam uendicionis fecit ubertus malacorona anselmo grasso et uberto filio suo de pecia una terre quam (*sic*) iacet in territorio taurini inter uiam romeriam et uiam colleascam. Cui cohere[n]t heredes uiberti de burgo et filii quondam ricardi de tribus partibus. et via. tali modo ut predicti anselmus et ubertus et heredes eorum hoc per alodium habeant et teneant et cui dederint uel uendiderint sine contradicione uberti malecorone et suorum heredum et ab omni homine defendere predictus ubertus hanc uendicionem sub pena dupli promisit et sicut res pro tempore meliorata fuerit. Vnde precium accepit libras. v. bonorum secusinorum. et solidorum v. Actum ante domum predictorum emptorum in taurino. et predicta terra iacet prope motam. testes inde fuerunt iacobus filius guigo.

nis lumbardi qui hanc laudauit uendicionem. michael de robiana. eius frater mainfredus.

Ego bonus Johannes notarius interfui et hanc cartam rogatus scripsi.

LVIII.

Bongiovanni e Bartolomeo di Avigliana, fratelli, confermano la vendita di una casa presso le mura della città fatta da Martino di Carea (Chieri?) a Giovanni di Alpignano (7 marzo 1194).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis millesimo. C. nonagesimoquarto. die lune. qui. est. vii. die mensis marcij. Indicione. xii. Presentibus infrascriptis testibus. Cartam confirmationis fecerunt. bonus iohannes. pro. xl. solidis et bert[h]olomeus eius frater. ambo de auiliana. per manum iohannis de alpiniano. de uendicione. quam. ipsi iohanni. fecerat. martinus de carea (*sic*) de una domo. cum area simul tenente. sicutj. est. intus murus ciuitatis et foris ciuitatis denotata. et determinata. iuris. eorum. quam haberent in ciuitate. taurini. propre ecclesiam Sancti andree. cui coeret de duabus partibus uja. a tercia bo(n)-nus iohannes pellerjnus. a quarta. iohannes qui dicitur bauzanus. si ibique sunt alie coherentes (*sic*). vna cum accessibus et ingressibus. et cum superioribus. et inferioribus. qualiter supra legitur. In Integrum. ut faciat a presenti. die. ipse. et heredes eius. aut cui dederit. uel uendiderit. quicquid uoluerit iure usufructu (*sic*) sine omni contradicione. predicti boni iohannis et bertolomei ad fictum. dandum omne. festum Sancti martini ipsi bono iohanni et ber[tolom]eo. vii. denarios. uel eorum certo misso et ab omni homine (sicut). in duplum predictus bonus iohannes. duas partes et bertolomeus terciam. defendere promiserunt. sicut pro tempore. fuerit meliorata. hoc idem conuenerunt. et promiserunt. per stipulationem. firmiter adtendere. fratri. eorum. ariberto. et omni iuri abrenunciauerunt. preterea firmauerunt. et absoluerunt. eidem iohanni de alpiniano predictam ordinationem. siue uendicionem. quam sibi fecerunt.

Actum. est. hoc in taurino in atrio ecclesie sancte [agnetis]

Interfuerunt testes vbertinus [ferrarius] Vuilelmus iudex. obertus Girardonus. Raimundus trucus. Jacobus silus. Johannes dudolus. Vuilelmus ser otonis. vilelmus. cocus.

LIX.

Pietro Cossa vende a Pietro Pecollo e ad Otta, moglie di lui,

una pezza di terreno in Pianezza, presso la Dora (6 novembre 1194).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) anni dominice Incarnacionis millesimo C xc quarto: sesto die mense nouembris: presencia bonorum. hominum quorum nomina subter leguntur: Inuestituram et uendicionem. fecit petro coxa. de. pecia una. de. terra iuris sui quam habebat in planicia. pro. xxx vii. solidis secuxiensum petro pecollo adque. hote coniugi sue: [iacet] prope. fluium durie. coeret terra emptoris. et. terra. petri mus. de. alia parte gerbum. et. duria: tali modo. habeant. et. teneant petrus. et. hota. et heredes eorum suprascripta terra cum omnibus suis pertinenciis. a celo usque. in abisum. et. faciant exinde iure proprietario nomine per. alodium quicquid uoluerint. sine omni (1) [con]tradicionem petri coxe. et. heredum suorum. et ab omni homine defendere promixit In duplum sicut. pro. tempore fuerit meliorata: nec illi liceat ullo tempore nolle quod [uoluit. set quod] ab illo semel factum. est. inuiolabiliter conseruare promisit cum stipulacione subnixa.

auctum in planicia feliciter: fuerunt inde te[stes] pax uandelmar. et. anricus filii eius (2) brac. et bonusiohannes tamagnus

Ego vilielmus notarius hanc cartam scripsi:

(1) *In A è uno spazio bianco.* (2) *Guasto irreparabile.*

LX.

Enrico VI, imperatore, concede a Tomaso di None (Annone) un feudo sul pedaggio di Torino (28 novembre 1195).

Fonti. — A. Orig., con sigillo pendente, in *AST, PT*, mazzo I, n. 2. — B. Ediz. in *STUMPF, Acta Imperii*, 277, n. 198.

(C). IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS: HEINRICUS SEXTUS DIVINA FAUENTE CLEMENCIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS ET REX SICILIE: Excellentie nostre benignitas deuota fidelium suorum seruitia consueuit attenta mente respicere. ipsisque pro meritis honesta munificentie sue beneficia Impartiri. Quapropter notum facimus vniuersis Imperij nostri fidelibus presentibus et futuris. quod nos attendentes puram fidem et deuota seruitia que fidelis noster Thomas de nono. serenissimo patri nostro Friderico Romanorum Imperatori diuo Augusto. et nobis ab infantia sua indesinenter exhibuit. et in posterum constanter exhibebit. de Imperiali benignitate nostra. damus et concedimus ei. et filiis suis legitimis eius heredibus in rectum feodum. tres denarios secusienses de duodecim denariis qui nobis apud Tau-

rinum nomine pedagii de qualibet soma dantur uel trossello. et illos ipsis presenti priuilegio nostro in perpetuum confirmamus. Statuimus igitur et Imperiali auctoritate sanctimus (1) ut nullus episcopus. dux. marchio. comes. vicecomes. nulla ciuitas. nulla potestas. nulla denique omnino humilis uel alta secularis uel ecclesiastica persona predictum Thomam. et filios suos heredes eius legitimos. in hac maiestatis nostre concessione grauare audeat uel aliquatenus molestare. Quod si quis facere attemptauerit. xxx^a. libras auri puri pro pena componat. dimidium camere nostre. et reliquum passis iniuriam. Ad cuius rei certam in perpetuum euidentiam presentem paginam inde conscribi iussimus. et maiestatis nostre sigillo communiri Huius rei testes sunt. Wuolfkerus (2) patauiensis episcopus. Conradus dux Sueuie. Heinricus dux louanie. Walrafenus (*sic*) comes de nassowe. Marquardus dapifer. marchio ancone. dux Ravenne et comes aprucij. Drushardus de kesteneburc. heinricus marscalcus de callendin. heinricus pincerna. et frater eius Reinardus de lutra et alij quamplures et

SIGNUM DOMINI HEINRICI SACRI ROMANORUM IMPERATORIS INUITISSIMI ET REGIS SICILIE (M)

Ego Conradus hildeneshemensis electus. Imperialis aule cancellarius. uice Conradi maguntine sedis archiepiscopi. et totius Germanie archicancellarij. Recognoui. Acta sunt hec. Anno dominice Incarnationis. M^o C^o xc^o v^o. Indictione. xiiii^a. Regnante domino heinrico sexto Romanorum Imperatore gloriosissimo et potentissimo Rege Sicilie. Anno Regni eius. xx^o. vi^o. Imperii uero Quinto et Regni Sicilie primo.

Datum apud lutram. iiii^o. kalendas Decembris;

(1) B: sancimus (2) *Lo spaziato è in soprالinea.*

LXI.

Enrico VI, imperatore, ordina al Comune di Torino di proteggere la Certosa di Losa, liberandone le persone e le cose da ogni pedaggio sul territorio di detto Comune (s. d., ma forse [6-9] settembre 1196).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XIII, coll'autenticazione: « Ego autem Taurinus publicus notarius suprascriptam litteram exemplauit et vidi imperatoris sigilli aliquantulum fracti munimine roboratam », in *AST, Certosa di Mombracco*, serie I, vol. IV. — C. Ediz. PROVANA DI COLLEGNO, *Le Certose in Piemonte*, in *Miscell. di st. ital.*, serie III, vol. I (xxxii), 185, doc. 6.

OSSERVAZ. — La data è forse la stessa di altro privilegio di Enrico VI a favore della Certosa di Losa: « datum Placentie anno dominice incarnationis mxcvi indictione iiii », in PROVANA, *Op. cit.*, 184, doc. 5. Enrico VI, nel 1196, fu a Piacenza tra il 6 ed il 9 settembre.

MET. DI PUBL. — Si riproduce *B*, senza tener conto di *C*.

H[enricus] dei gratia Romanorum Jmperator semper Augustus et Rex Sicilie. fidelibus suis. potestati et comuni taurini graciam suam et bonam uoluntatem. Cum ecclesiam de losa de ordine cartusiensi in partibus secusie constitutam in defensionem et custodiam nostre suscepimus maiestatis mandamus vobis et districte precipimus quatenus predictam ecclesiam cum rebus et personis ipsius obsequiis deputatis custodire ed defendere studeatis nec super rebus vel personis eiusdem ecclesie per totam terram vestram pedagium accipere uel aliam exactionem facere presumatis sed ita eos dimittatis liberos et immunes sicut erant antequam ipsa ecclesia ibi constructa fuisset.

LXII.

Il signor Tomaso, castellano di Annone e podestà di Torino, fa autenticare una lettera di Enrico VI (6 ottobre 1196).

FONTI. — L'orig., forse in qualche archivio vercellese, è per ora irreperibile. — B. Ediz. in DE CONTI, *Notizie storiche di Casale*, I, 380. — C. Ediz., da B, in FICKER, *Forsch. zur Reichs-und Rechtsgesch.*, IV, 238.

MET. DI PUBL. — Si riproduce *B*, tralasciando il doc. inserto, che non riguarda Torino.

(S. T.) (1) Anno Domini millesimo centesimo nonagesimosexto. sexto octubris die Dominicae Indicione decimaquinta. Presentatae fuerunt Domino Thomae Castellano de Nono et Potestati Taurini litterae ut infra....Henricus imperator....Quas litteras precepit authenticari....Actum in Taurino in Palatio domini Jmperatoris Testes dominus Henricus Archidiaconus Taurinensis. dominus Obertus cantor dominus Ubertus Tertonensis Prepositus Petrus Porcellus Wilhelmus Varilius. Henricus de Torno Wilhelmus et Albertus de Salanciis
(2) Mussus imperialis aule notarius.

(1) B, C: *manca*. (2) B: Salagiis

LXIII.

Biglione della Rovere, con il consenso del figlio Guglielmo, vende ad Aimone della Rovere un solaro in Torino (19 aprile 1198).

FONTI. — A. Orig. rigato in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis. millesimo. c. nonagesimo viii. die dominico. xiii kalendas madij. Indicione. Prima. Presentibus infra-scriptis testibus. Constat me bigl(1)um de ruuore. consensu et uolun-

tate filij mei. Willelmi. accepisse sicut in presencia testium. accepi a te aimone de ruuore. libras. XIIIJ. secuxiensium finito precio. pro uno solario. cum sedimine cum curte et cum omnibus suis pertinentiis. iuris nostrj. quod habere uisus sum. in ciuitate taurini. iuxta. ecclesiam sancte Agnetis. Coheret. ei. a mane. et sero. Sancta agnex. a meridie strata. a monte. Robertus nabor. Si ibique Sunt alie coherentes. vna cum accessibus. et ingressibus. cum superioribus. et inferioribus. qualiter Supra legitur. In Integrum. in hac permaneat uendicione. ut facias. exinde a presenti die. tu suprascriptus aimo. et heredes tui aut cuj dederis. uel uendideris. quicquid uolueris iure alodij. sine omni mea heredumque meorum contradicione. et uoluntate mea et auctoritate tua in possessione[m] ingrediari de predicto solario. et sedimine cum suis pertinentiis. et ab omni homine. tibi. in duplum defendere promit[t]o. quia nulli alij est uenditum donatum alienatum. obnoxiatum. uel traditum. uel obligatum. nisi tibi. Et si defendere non potero. aut si per quoduis ingenium subtraere quesiero. tunc in duplum tibi restituere promit[t]o. sicut pro tempore fuerit melioratum. aut ualuerit sub estimacione in consimili loco. actum. est. hoc in taurino. in domo suprascripti bigl(l)onis.

Interfuerunt testes rogati. Presbiter iohannes cacus. Gauarrus. bertolot Arpinus. Martinus de pauariolo Petrus de sancto martiniano.

Ego mussus Zuca imperialis aule notarius. hanc cartam uendicionis rogatus scripsi.

LXIV.

I consoli maggiori e minori del Comune di Torino, con il consenso della Credenza, vendono a Nicola di Virle una pezza di terreno sul territorio di Torino, « in Campagna » (16 gennaio 1199).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S.T.). Anno dominice incarnationis millesimo c nonagesimo viii. die dominico. medio mense. Januario. Indicione Secunda Presentibus infra scriptis testibus. Cartam uendicionis fecerunt sub dupla defensione a parte comunis ciuitatis. Consules de eadem ciuitate Petrus porcellus. Oto Zuchus Aimo de ruuore henricus maltrauersus. Jacobus prandus. maiores. et minores. Jacobus. silus. Petrus faraudus. vbertus boiamundus. Willelmus citellus consilio credencie. In manibus Gauarri pro precio librarum. sex. secuxinorum que date fuerunt nicolao de uirl(l)is pro seruicio comunis de eadem ciuitate(s) nominatiue de v. iornatis terre Juris prefatj comunis que Jacent in campanea ad locum ubi [dicitur] ad infirmar[i]as. Coheret ei ex una parte ter-

ra canonice(1) de ripalta (2) pascuus ex alia. et uia. (3) Si ibique sunt alie coherentes (*sic*). vna cum accessibus et ingressibus cum superioribus et inferioribus qualiter supra legitur. Jn Integrum Jn hac uendicione permaneat. Jta ut predictus Gauarrus. et suj heredes aut cuj dederint uel uendiderint faciant exinde a presenti die de predicta terra quicquid uoluerint iure alodij sine omni predictorum consulum et eorum subcessorum contradicione et Ab omni homine ei in duplum A parte comunis ciuitatis defendere promiserunt. quod si defendere non poterint aut si per quoduis Ingenium subtrahere quesierint Tunc ei in duplum A parte predicti comunis restituere promiserunt sicut pro tempore fuerint meliorate aut ualuerint sub estimacione in consimili loco. quos denarios confessi. fuerunt predicti consules ad utilitatem prefatj comunis processisse ut Supra legitur Interfuerunt de credencia borijs. Willelmus alexander petrus de couacis. Willelmus de salancia Actum est. hoc in taurino in turri palatii bonus Johannes pellizonus et plures alij.

Interfuerunt testes. Willelmus alexander Petrus de couacis. boso notarius. Willelmus de salancia. bonus iohannes pellizonus. Willelmus uase.

Ego mussus zucha Imperialis aule notarius hanc cartam uendicionis precepto suprascriptorum consulum scripsi.

(1) canonicamente è riscritto su raschiatura. (2) Lo spaziato è in soprallinea. (3) La lacuna è in A.

LXV.

Arduino, vescovo di Torino, concede ai Certosini di Losa l'immunità dal pedaggio di Rivoli (fine sec. XII).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XIII in *AST, Certosa di Mombracco*, serie I, vol. IV, *Liber Privilegiorum*, f. 12 v. — C. Ediz. in PROVANA DI COLLEGNO, *Op. cit.*, 185, doc. 7.

[A]rduinus dei gratia taurinensis episcopus. dilectis in xpisto Priori et fratribus de loxio de ordine cartusie. salutem in domino. Cum ad uniuersa pietatis opera pro nostris uiribus debeamus esse semper intenti. ad ea tamen propensius exequenda parati esse tenemur per que et religiosorum lecorum utilitati consulitur et status eorum in melius reformatur. maxime cum eorum ad hoc accedit peticio: quibus favor et obedientia debet ab omnibus exhiberi. Siquidem nuper rogauerunt nos (1) attentius dominus Henricus excellentissimus imperator noster. et dominus P[etrus] tituli sancte cecilie presbiter cardinalis. apostolice sedis legatus ut ab omni pedagio et exactione qua-

libet pro animalibus uestris fetis que per locum riuole aut eius pertinentias trans[i]erint: vos immunes et liberos faciamus. Eapropter iustis eorum petitionibus inclinati. et efficaciter annuentes predictam immunitatem vobis concedimus. statuentes ne de cetero pro animalibus vestris fetis que per locum riuole aut eius pertinentias transibunt siue in eundo siue in redeundo ullum pedagium uel exactionem parare teneamini. nec super hoc ab aliquo gravari possitis. hanc autem nostram indulgentiam scripto comprehendere fecimus et sigilli nostri munimine precipimus roborari.

(1) *Segue espunto*: dñs

LXVI.

Il signor Bergondio [di Cavoretto?] e Pietro Cena, suo nipote, vendono a Taurino della Rovere una casa in Torino, presso la chiesa di Sant'Agnese (14 [o 15] ottobre 1201).

Fonti. — A. Orig., guasto a destra, in *AST, P, Torino*.

(S. T.) anno dominice incarnationis Millesimo ducentesimo prim[o quarto *vel* (quinto)(1)] decimo die octubris Jndicione quarta presentibus infra[scriptis] testibus Jnuestituram et uendicio nem fecerunt domnus berguntius d[e caburre]to et petrus cena nepos eius taurino de ruuore de dom[o una] cum curte insimul tenente que iacet in taurinum (*sic*) prope e[cclesiam sancte] agnetis cui choeret de una parte via de alia predictus u[enditor] de terciā luciana uel si alie s[unt] ibi choerencie una cum accessibus et inGressibus seu cum superioribus et inferioribus tali modo quod predictus taurinus et heredes sui aut cui dederint uel uendiderint abeant et teneant predictam domum cum curte et cum omnibus suis pertinenciis ad fictum dandum in perpetuum per unumquemquem annum in festo sancti martini prefato domno berGuntio et petro nepoti suo denarium unum sine contradicione predicti domni berguntii et nepotis sui predicti et heredum suorum et ab omni homine ei defendere predictam uendicionem promiserunt sub dupla defensione sicut res fuerit meliorata aut ualuerit sub extimacione bonorum hominum in consimili loco et inde fuerunt confessi accepisse precium a prefato taurino solidos decem et octo bonorum secuxinorum et in[d]e pos[s]es[s]ionem predicte uendicio nis ei dederunt vnde due carte in uno tenore fiunt

actum est hoc in taurinum in strata ante domum que fuit oberti mercerii interfuerunt testes lambertus medalla; iohannes alexandrus Germanus paramental stefanus mercerivs; iohannes filius maritane

Ego bonusiohannes imperialis aule notarius interfui et hanc cartam scripsi;

(1) *Per lo spazio occorre supporre quarto o quinto*

LXVII.

Il signor Bono promette di pagare prima del 15 agosto prossimo cento soldi di Susa a Giovanni di Corio per acquisto di grano (21 marzo 1203).

FONTI. — A. Orig., con guasti, in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice incarnationis Millesimo ducentesimo tercio; XII kalendas aprilis Indicione sexta; presentibus infrascriptis testibus promisit per stipulacionem obligando omnia sua bona pignori que nunc [h]abet uel [h]abiturus est dominus bonus ita quod dabit et soluet iohanni de corio uel suo certo misso solidos centum bonorum secuxinorum ueterum usque ad medium augustum proximum ueniens nomine mercati de grano quod ab eo confessus fuit se accepisse [quantitatem] denariorum argenti uel [tantumdem] valens si moneta noua fieret uel terras cambiauerint deinde totas expensas et messiones quas ipse fecerit pro recuperandis suprascriptis denariis. et dampna mutua placita promisit ei per stipulacionem restituere et inde ambo credere debent de expensis in verbo tuo sine teste et sacramento usque ad suprascriptum pagamen[tum predicti grani renun]cians do omni exceptioni non recepti grani [actum] est hoc in domo predicti iohannis Interfuerunt testes martinus de sancto bernardo et vido de rubiana

Ego bonusiohannes imperialis aule notarius interfui et hanc cartam scripsi

LXVIII.

Guglielmo di Aiguebelle giura fedeltà a Tomaso, conte di Morienna e marchese d' Italia, che gli concede cento soldi di Susa sul pedaggio di Sant' Ambrogio (19 gennaio 1205).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia membranacea sec. XIII, in *AST, PS, mazzo VII: Sant' Ambrogio*.

(S. T.) Anno domini M. CC. quinto Indicione VIII. XIII kalendas februarii. tactis sacrosanctis euangelis. fidelitatem fecit Willelmus de aquabella pro se et suis heredibus domino Thome comiti maurianensi et marchioni Italie melius quam alii domino excepta fidelitate. qua tenetur Marchioni Montisferrati promisit. que. sacramento quod. vitam et menbra com(m)itis Jamdicti suorumque heredum et terram ipsius et homines et omnia ad Jpsum pertinencia secundum suum posse saluabit et proteget et credenciam sibi tenebit et si mala ipsius

vel suorum audierit in quantum poterit auertet vel per se vel per nuncium suum sibi notificabit et dominus comes ipsum et ad ipsum pertinencia secundum posse vbique Juuare et def(f)endere promisit. preterea dedit eidem nominatus comes pro feudo Gentili centum solidos secusinorum in pedagio. quod capitur ad sanctum ambrosium. tali tenore ut quicumque pedagium predictum vel dono vel obligatione vel aliquo modo teneat singulis annis in festo sancti eusebii vercellensis prenominato Willelmo et suis heredibus vel eorum certo nuncio reddat et faciat exinde Jamdictus Willelmus sui que heredes [sine] omni impedimento et contradicione Jpsius comitis suorumve heredum et ab omni homine defensare promisit. precepit etiam idem comes Jofredo monetario ut dicto termino prefatam pecuniam redderet Willelmo Jamdicto. et hoc idem preceptum. mandauit fieri. quicumque pedagogator existeret. Actum Jn burgo sancti anbrosii jn domo poncii villenci. testes et cetera (sic).

LXIX.

Donnera ed Ermelina, figlie del fu Giovanni Fantino, con l'approvazione dei loro fratelli Pietro ed Enrico, e di Pietro Presbitero, di Rivoli, marito di Ermelina, cedono a Bosone Pellipario, di Rivoli, i loro diritti su un sedime sul Monte di Rivoli (19 agosto 1205).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*, mazzo XIII.

(S. T.) anno dominice incarnationis millesimo. cc. v. quartodecimo kalendas septembris. Jndicione octaua presentibus infrascriptis testibus. Pacem et finem et refutationem nomine transactionis fecerunt. donera filia condam iohannis fantini et ermelina sor(r)or eius et filia item suprascripti condam iohannis fantini. et uxor petri presbiteri(s) de ripollis eorum bona et spontanea voluntate ibi astantibus laudantibus et confirmantibus predictus petrus presbiter vir eiusdem ermeline. atque petrus et henricus fratres filii suprascripti condam iohannis fantini et fratres suprascriptarum sor(r)orum. Bos(s)ono pilipario. eiusdem loci ripolarum. Nominatiue de omni iure et actionibus realibus et personalibus vtilibus et directis. quas ipse sor(r)ores habebant et eis pertineba[n]t in sedimine uno et in eius edificio et pertinentiis et ap[p]endenciis. quod iacet in monte ripollarum. cui choeret ex una parte lafrancus de ual[l]e. et ex altera Gualterius de diuiliana. et retro palicata et fossatum comunis ripollarum et ante stratum. quod fuerat suprascripti condam iohannis fantini et quod predictus. henricus fantinus. [nomine] eiusdem Bo(s)soni et iohanne vxoris

sue uendiderunt (*sic*) sedimen quod ibi dixerunt vt in uno alio vendicionis ap[p]aret instrumento. a me uis(s)o et lecto tradito et scripto a ripolo notario. Millesimo. cc. primo. Indicione. quarta. Jta quod ipse sor(r)ores per se nec per eorum heredes nec per aliquam eorum [sub]missam personam nunquam egerint nec causauerint neque per placitum. [r]emouerint. predictum Bos(s)onem nec suos heredes nec aliquam submissam personam pro ia[m]dicto sedimine nec edificio neque pro pertinenciis. et ap[p]endentiis. eius. in toto nec in parte nec ul[l]o modo. Sed semper exinde ipse una cum eorum heredibus omni tempore in hac pace et fine et transactione tacite et contente. et ipsam pacem et finem et transactionem omni tempore ratam et firmam habere et tenere sponte per stipulacionem promiserunt. et quisque earum sue proprie manus (*sic*) iurauerunt. actum fuit hoc apud rienuersum (*sic*) ibi ubi fuit conloquium. Ad hoc fuerunt rogati testes Gualterius de diuiliانا et bonusiohannes ismerilius. et henricus filius guidone (*sic*) de scarauagio.

(S. T.) Ego. Guilielmus de mo[n]te. notarius sacri palatii interfui et hoc breue finis rogatus scripsi. vt supra.

LXX.

Giovanni di Corio, cittadino torinese, prende in mutuo denaro da Giovanni figlio di Ermengarda, alla presenza del signor Ambrogio di Valnesio, assessore del signor Raineri Cotta podestà di Torino (28 ottobre 1205).

Fonti. — A. Orig. posteriore dello stesso notaio, in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice Incarnacionis. Millesimo. ducentesimo quinto. quarto. Kalendas. nouembris. indicione octaua. In lobia palacij taurinensis ciuitatis. Coram domino ambrosio de ualnesio assessore et uicario domini Raynerij cote taurinensium potestatis. Presentibus etiam inferius testibus nominatis. Promisit per stipulacionem obligando pignorj omnia bona sua Johannes de corio ciuis et taurini habitator Johanni filio hermengarde quondam matris sue et uxoris relictę ipsius Johannis de corio. Jta quod dabit et soluet ei uel suo certo misso recipienti ad partem et utilitatem et nomine Jacobini fratris suj. solidos triginta. denariorum. bonorum secusinarum ueterum cum usuris denariorum quatuor ab hodie in antea pro libra in quolibet mense dum tenuerit denarios ipsos. et in prima solucone soluere lucrum. Promisit preterea prenominatus Johannes de corio omnes expensas restituere et dampnum totum eodem modo. quas et quod faceret uel fecisset dictus Johannes nomine suprascripti Jacobini fratris sui pro

predictis denaris exigendis et recuperandis exigendo tam lucrum quam sortem: placito mutuo vel alio modo expensas faciendo uel dampnum sustinendo eundo uel ueniendo. postquam ab uno mense infra predicti essent denarii. postulati et requisiti et in ualemento monete predictam facere promisit solucionem. credendo in dicto suo. uel prescripti Jacobini de expensis et mutuo atque. de dampno sine testium et sacramenti probacione. quos supradictos solidos triginta confessus fuit et contentus prefatus Johannes de corio suprascripto dare debere Jacobino pro parte Sibi contingenti in successione dotis predictae heremengarde matris condam eiusdem Jacobini; Interfuerunt Giroldus de preposito. Jacobinus de camarleto. vbertus de lesignasco. vellelmus roba. aymo tornator rogati teste S. .

(S. T.) EGO Bartholomeus notarius de siinberga dictus interfui et mandato domini Petri sancte fidei assessoris et uicarii domini (1) BoniJohannis mangini taurinensium potestatis et ab eo coactus hanc cartam a me iam alia uice semel factam. iterum scripsi. jurante martino fratre pueri suprascripti in presentia et ordinamento eiusdem domini petri anno millesimo. cc. septimo. quinto die intrantis decembris Jndicione decima (2) hanc cartam primo compositam sine omni fraude et dolo malo perditam fuisse. nec apud aliquem sub fraude et prauo ingenio datam uel impositam fuisse. si aliquo tempore habere uel inuenire posset eam comburetur uel alio modo ab eo uel fratre suo destrueretur. nec fraude ipse uel frater eam desint possidere. et Ita ad sancta dei euangelia ut Supra legitur uerum esse iurauit et attendere;

(1) Petri sancte fidei assessoris et uicarii domini è *riscritto su raschiatura*. (2) decima è *come sopra*.

LXXI.

Ardizzone della Rovere permuta con Guglielmo Saraceno di Rivalta varie pezze di terreno sul territorio di Govone (19 novembre 1205).

FONTI. — A. Orig., diviso inferiormente per alfabeto dal controorig. ora mancante, in *AST, P, Rivoli*.

(S. T) Anno dominice incarnationis Millesimo ducentesimo quinto. terciodecimo Kalendas decembris Jndicione octaua. arducionus de ruore dedit et cessit in causa com[m]utacionis Guilielmo sarraceno de ripalta nominatim tres pecias de terra aratoria de qua pecia una Jacet in territorio de G(u)ouono cui choeret via de ripalta et otto de brutino et albertus de cornalia et predictus Guilielmus alia pecia

iacet ibi prope cui choeret predictus Guilielmus a duabus partibus de terciā domini de ripalta et Mainfredus Rufus. terciā Jacet ibi prope alias cui choeret dictus Guilielmus de tribus partibus et Jordanus costa de alia uel si alie sunt ibi choerencie una cum accessibus et inGressibus seu cum superioribus et inferioribus suis ibidem incontinenti dedit et cessit predictus Guilielmus predicto arducioni similiter in causa com[m]utacionis duas pecias de terra de qua Jacet una pecia in G(u)ouono in prato et choeret ei de una parte Guilielmus de castellario et predictus arducionus de tribus partibus alia pecia Jacet in ripalta choeret ei prefatus arducionus de una parte et constancius de corbaria de alia et via a duabus partibus uel si alie sunt ibi choerencie una cum accessibus et inGressibus seu cum superioribus et inferioribus suis tali Modo ut predicti arducionus et predictus Guilielmus et heredes sui et cui dederint uel uendiderint habeant et teneant predictam terram ut supra legitur sicut unus dedit alio Jure alodio sine contradictione unius alteri et heredum suorum et ab omni homine promiserunt uarire et defendere per stipulationem predictam terram vicissim unus alteri sub dupla defensione sicut fuerit meliorata obligando pro defensione vicissim unus alteri omnia sua bona pignori et possessionem dederunt unus alteri vicissim de predicta terra vnde due carte in uno tenore fiunt hanc cartam laudauerunt et confirmauerunt Guilielmus de ripalta et frater suus

actum est hoc in villa de ripalta Interfuerunt testes Guigo bouetus. G(u)ouonus. Miletus petrus vigerius Ego Bonus Johannes imperialis aule notarius interfui et hanc cartam scripsi;

LXXII.

Il signor Giacomo, prevosto di Rivalta [Torinese], commuta beni con il signor Ardiszone del fu Aimone Della Rovere di Torino (25 febbraio 1206).

FONTI. — A. Orig., diviso per alfabeto dal controorig. ora mancante, in *Arch. Della Chiesa di Cinzano, nel Castello di Cinzano, Miscellanea Scritture diverse*, mazzo I.

MET. DI PUBL. — Si riproduce A, da copia gentilmente fatta e offerta dal cavaliere Benedetto Baudi di Vesme.

(S.T.) Anni domini sunt. Millesimo. ducentesimo Sexto. quinto kalendas martii. Indictione nona. Presentibus infrascriptis testibus conmutacio facta est Jnter domnum Jacobum prepositum canonice ripauiensis. consensu et voluntate fratrum suorum. et domnum Arducionem filium quondam ajmonis de ruore de taurino. Que talis est. Jn

primis dedit Jamdictus prepositus nomine et ex parte suprascripte canonice. predicto Arducioni. petiam unam terre Juris eius in comutationis nomine. Que Jacet in guuono. et est per mensuram. Centenarij uiginti. cui coherent gerbus ab oriente. via a Septentrione heredes quondam henrici Sarraceni ab occidente et (1) a meridie Jamdicta ecclesia. Qujdem et ad inuicem recepit prefatus prepositus a Sepedicto Arducione recipienti ad partem suprascripte canonice: Pecias. quinque terre. Juris eius. una quarum Jacet in territorio ripaute ad locum ubi dicitur gurgite luuerio. et est per mensuram. duo centenarij. et quadraginta tabule. cuj cohere(n)t terra predictae canonice ab oriente. A meridie via. a septentrione Jacobi de ouorio. Secunda petia Jacet prope ecclesiam Sancte marie de dojrano et est per mensuram. centenarii nouem. Cui coheret de tribus partibus terra suprascripte canonice. Tercia petia Jacet non multum longe de jamdicta petia. et est per mensuram centenarij duo. et Sexagintasex. tabule: cui cohere(n)t terra ipsius canonice ab oriente. via ab occidente. et si alie sint coherentie. Quarta petia Jacet per Justam ujam de prato martignonio. cuj cohere(n)t via. et terra predictae canonice. et est per mensuram. Centenarii. tres. minus quattuor tabulis. Quinta uero petia Jacet prope dujronum. et est per mensuram. Centenarii. tres. et viginti tabule. cui cohere(n)t ab omnibus partibus terra suprascripte canonice. uel si in eis alie sint coherentie. Has denique predictas res datas et acceptas promisit unus alteri defendere et uarentare Jure liberi alodij ab homine. Scilicet predictus arducio. et prefatus prepositus nomine suprascripte canonice. et si predictus arducio non posset defeudere nel nollet Jamdictas petias terre totas uel in parte predictus prepositus pro quantitate rei predictae debet se reuerti in terram quam ipse dedit Jamdicto Arducioni Justa suam terram in illa parte in qua Sibi melius placuerit. et petiam de gurgie luuerio promisit defendere a Maifredo gallerio: suis sumptibus et expensis. Quod si facere nollet uel non posset expensas debet ei restituere siue uincerit siue non. et si euiceretur de quantitate ejectionis debet se reuerti in terram quam dedit Jamdicto Arducioni ubi melius placuerit. Juxta suam. et si in predicta terra quam dedit predictus arducio reperiretur quod pertineret ad predictam canonicam debet ei restituere arbitrato boni uiri: Unde fieri due carte uno tenore rogauerunt predicti conmutatores: Actum est hoc in camera suprascripti prepositi. Interfuerunt testes ad hoc uocati et rogati. Guigo prior. et Guslinus de Sancto benedicto. et otto conreerius. et boso notarius. et Guillelmus sarracenus. et oliuerius de ripauta. et odonus de ciriaco. et Guuonus maurus. et Ansaldus canonicus. et Turnierius Alexander:

EGO Albertus dictus moezas(s)cus de taurino notaRius quondam domini Henrici Imperatoris hoc breue tradidi et SCRIPSI:

(1) *La et è rappresentata da un punto.*

LXXIII.

Cuniberto del Poggio, con il consenso di Chiara, sua moglie, vende ad Uberto Grasso una pezza di terreno sul territorio di Torino (27 agosto 1206).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. n. 9075, n. 5.

(S.T.) Anno dominice incarnationis. Millesimo ducentesimo sexto. die dominico Sexto kalendas septembris. Indicione nona. Presentibus infraScriptis testibus. Inuestituram et vendicionem fecit Cunibertus de podio consensu et uoluntate clare uxoris sue ibi presentis vberto grasso nominatim de pecia una de terra arabili iacente in territorio taurini prope montericias. cui coheret predicti emptoris de una parte. de alia Petri alexandri et Nicholai porcelli. de aliis duabus via. uel si alie sunt coherentie et est per mensura[m] centenarij duo et tabule quadraginta et due. Tali modo ut ipse ubertus et eius heredes et cui dederint uel uendiderint habeant et teneant et faciant iure proprietario quicquid uoluerint sine contradictione predicti Cuniberti et heredum eius uel alicuius submissee persone: et ab omni homine defendere promisit suis Sumptibus prefatam vendicionem cum accessibus et ingressibus cum superioribus et inferioribus suis. In Integrum. prefato uberto. et eius heredibus et cui dederint uel uendiderint. Quam si defendere non posset uel nollet: tunc in duplum per stipulationem ei restituere promisit sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub estimatione in consimili loco et Inde fuit confessus se recepisse precium a suprascripto vberto libras Nouem. et solidos Tredecim. bonorum secusinorum renunciando exceptioni non numerate pecunie. et possessionem ei dedit et trad(d)idit. renunciando illi legi qua dicitur si excederet ultra legitimam iusti precij partem quod (non) possit rescindere contractum uel iustum precium rei petere. Insuper dicta clara sponte et nullo cogente iurauit ad Sancta dei euangelia predictam vendicionem ut supra omni tempore ratam et firmam habere et tenere renunciando iuri ypotecarum et uelleiano senatus consulto et omni iuri et legi pro muliere introducto. et dictus Cunibertus et clara uxor eius hanc cartam ut supra fieri rogauerunt. Actum est hoc in taurino iusta domum andree de leenico. Fuerunt inde testes rogati. Bonus Johannes de riuaioolio. Jacobus foazanus. andreas de podio. et Robaldus frater eius qui huic vendicioni consenserunt. Gulsinus cagnacius.

(S. T.) Ego Guillelmus cornalla notaRius interfui et hanc cartam ut Supra rogatus trad(d)idi et Scripsj.

LXXIV.

Ambrogia, vedova del fu Pietro Cattivo, cede a Mainerio Torengo tutti i diritti a lei spettanti sulle proprietà del fu Oberto di Marconate, marito della fu sua madre Guglielma (14 agosto 1207).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anni domini Sunt. Millesimo. ducentesimo. Septimo. quarto-decimo die augusti Jndicione decima. Jnuestiuit cessit tradidit contulit dedit ac per omnia in suum locum posuit. Ambroxia uxor condam petri Caitiuj Mainerio Torengo. nominatim de omni Jure et omnibus accionibus realibus et personalibus utilibus et directis que et quas ipsa habebat uel ei aliquo modo pertinebant in rebus condam oberti de marcona. uiri condam Guillelme matris ipsius ambroxie. et Specialiter in domo una ipsi Guillelme pignori obligata. pro libris. duodecim dotis sue. ut in quodam publico continebatur instrumento ibi ujso et lecto. facto. millesimo. centesimo. sexagesimo tertio. quinto-decimo Kalendas apriles. Jndicione undecima. composito a condam dominico notaRio. Jta ut exinde per omnia in eius loco sit. tali modo ut possit agere et experiri in omnibus et per omnia sicut predicta ambroxia petere et exigere poterat per omnia et insuper constituit eum procuratorem in rem suam et pro hac dacione et Juriscensione confessa fuit suprascripta ambroxia se precium recepissee a suprascripto mainerio. libras. duodecim. secusienses. Renunciando exceptioni non numerate pecunie. predicta uero domus Jacet in taurino prope ecclesiam Sancti benedicti cuj coheret ainardus ubertus. et via de partibus duabus. uel si alie Sunt ibi coherentie. Jnsuper Jamdicta ambroxia hec omnia suprascripta firma et rata tenere et habere omni tempore manu sua propria Super sancta dei euangelia Jurauit. Actum est hoc in taurino. in domo suprascripti mainerij. Jamdicta ambroxia hoc breue fieri rogauit ut Supra legitur. Interfuerunt testes ad hoc uocati. Johannes de mora. et obertus riba. et berudus (*sic*) faber et boscus.

Ego albertus dictus moezas(s)cus de taurino notaRius condam domini henrici inperatoris hoc breue tradidi et scripsi.

LXXV.

Pietro Aimaro di Torino vende al signor Simone, priore e rettore delle Case dell' Ospedale di San Giovanni di Geru-

salemente in Italia, una pezza di terreno in Tevoleto (16 gennaio 1209).

FONTI. — A. Orig. in *ACT, Scritture Della Rovere*, mazzo I, n. 2.

(S.T.) Anno dominice incarnationis Millesimo ducentesimo nono; die veneris sexto decimo die Januarii Indicione duodecima: presentibus infrascriptis testibus Inuestituram et vendicionem fecit petrus aimar de ciuitate taurini in manus domni simonis prioris et Rectoris mansionum hospitalis de ultra mare in italia Recipienti ad partem et utilitatem predicti hospitalis nominatim de pecia una de terra a Ratoria Jacente in territorio ciuitatis taurini in teolei cui choeret terra canonicorum de domno et terra ecclesie sancti uictoris et terra sancti thome et terra predicti hospitalis uel si alie sunt ibi choerencie una cum accessibus et ingressibus seu cum superioribus et inferioribus suis tali modo quod predictus domnus simon et successores predicti hospitalis et cui dederint uel uendiderint habeant et teneant predictam terram cum suis pertinenciis Jure alodii sine contradic(c)ione predicti petri et heredum suorum et ab ornni homine promisit guarentare et defendere sub pena dupli infrascripti precii predictam terram sicut fuerit meliorata et pro defensione predictae terre obligauit eis omnia sua bona pignori et possessionem eis tradidit et pro hac uendicione fuit confessus predictus petrus se Recepisse precium a predicto domno simone libras viginti et unam bonorum secu- xiensium veterum Renunciando exceptioni non numerate pecunie et illi legi qua cauetur si excederet ultra legitimam Juxta precii quod non possit Rescindere contractum uel Justum precium Rei petere.

Actum est hoc in porticu ecclesie sancti seuerii Interfuerunt testes domnus G(u)andulfus de Rialeis: taurinus Romanus: Otto sacus: et Guslinus cagnacius: et vincencius: Ottonus de Riualta et plures alii: Eodem die in taurino in domo G(u)auarri ubi manet predictus petrus aimar domna alisia uxor Jamdicti petri Jurauit ad sancta dei euangelia in presencia domni Guilielmi de Reuillasco et domni Rufini de trino et Guilielmi becuti et Anselmi de sancto dalmacio et Ottonis sachi hanc uendicionem ut supra legitur al[t]endere et firmam omni tempore tenere Renunciando Juri hipotecario et uelleiano senatusconsulto et omni legi pro muliere introducto et omne Jus et accionem quod et quam ipsa habebat et ei pertinebat in predictam terram predicto hospitali dedit Ego bonus Johannes imperialis aule notarius interfui et hanc cartam tradidi et scripsi.

LXXVI.

Benedetto e Stefano, del fu Giovanni Ricco di Govone, ed

Aidela, loro sorella, prendono in mutuo da Migliore di Govone una somma di denaro, dando in pegno una pezza di terreno ivi (1 aprile 1209).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. millesimo. ducentesimo. nono. die martis primo die aprilis. Indicione duodecima. Presentibus infrascriptis testibus Confessi et contenti fuerunt Benedictus et stephanus fratres filii condam Johannis ric de gououo et aidela soror eorum se mutuo accepisse a Meliore de gououo a dominica prima mensis marci proxime preteriti solidos sexaginta bonorum secusinorum ueterum. renunciando exceptioni non numerate pec(c)unie. pro quibus denariis ipsi Benedictus et Stephanus atque aidela. posuerunt et obligauerunt pignori ipsi meliori trad(d)endo ei possessionem pignori nominatim peciam unam de terra arabili iacente in gouono retro ecclesiam sancti seueri. cui coheret via Taurini. et terra quam Rosie tenent. et terra Pellerini de sancto martino et terra aduocati et terra dicte ecclesie Tali modo ut ipse Melior et eius heredes habeant et teneant atque possideant et faciant iure pignoris quicquid eis fuerit op[p]ortunum. sine contradictione ipsorum Benedicti et stephani atque aidele et eorum heredum uel alicuius submissee persone: donec inde quinque inuernencos traxerint. et ab inde in antea de marcio in marcium dum ipse melior sustinere uoluerit. et dum ipsi predictos denarios reddere distulerint. ita quod post illum terminum ipsi Benedictus et Stephanus. atque Aidela habeant licentiam eam reddime[n]di [omni anno] de marcio in marcium. et ipse melior ipsas denarios exigendi eodem modo. et omnes expensas et dampnum quas et quod [per se uel proprio] eius misso fecerint uel habuerint a predicto termino in antea postquam plus uoluerint sustinere placito. mutuo. uel alio modo et ratione donum uel guiardonum quod alteri dederit (sic) pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis. prefati Benedictus et Stephanus atque aidela promiserunt ei per stipulacionem restituere. et in verbo eius credere de expensis et de mutuo atque de dono guiardonum et dampno. sine teste et sacramento. et ab omni homine ei defendere promiserunt prefatam terram. obligando ei pignori omnia eorum bona. Insuper ipsi Benedictus. et stephanus atque Aidela sponte manibus propriis iurauerunt ad Sancta dei euangelia predicta omnia [atte]n- dere tenere et obseruare. ipsa aidela renunciante velleiano senatus-consulto et omni iuri et legi pro muliere introducto. actum est hoc apud taurinum in domo Jacobi floriti Fuerunt inde testes rogati. Jacobus floritus. Gandulfus molendinarius. Petrus gilj.

(S. T.) Ego Guillelmus cornalla notarius interfui. et hanc cartam pignoris precepto suprascriptorum benedicti stephani atque aidele ut supra trad(d)idi. et scripsr.

LXXVII.

Il signor Giovanni, pievano di San Massimo di Collegno, ed altri arbitri procedono a divisione di beni fra Alberto Ermellina e sua sorella Soveirana [con il marito Giraldo di Cazza e la nipote Otta di Druent] (25 maggio 1210).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Collegno*.

(S. T.) Anno dominice Incarnacionis millesimo ccx: Indicione xiii: octauo kalendas junii presentibus infrascriptis testibus: Cum discordia uerteretur Inter haalbertum ermelline uille collegii. ex una parte. et (inter) soueiranam sororem suam. et maritum eius Giraldum de caza et nectem eorum hotam de duruento. de diuixionibus et debitis eorum. comiserunt se omnes Jnde sub domino Johanne plebano sancti maximj. et sub collegio peuia. et haalbertum de ferrita. qui amicabiliter Inter eos Jnde tractarent: fecerunt namque Jpsi predicti dominj Johannes plebanus. et predicti socii eius tres partes de jamdictis pos[s]exionibus: prima pars fuit campus qui Jacet sub ecclesia Sancti maximi cum quatuor peciis terre que Jacent in pra moirana et cum alia pecia que Jacet ad olmum et hec pars accidit hote: Secunda pars fuit sedimen quod Jacet iusta domum hoberti de de[s]ertis] cum alia pecia terre que Jacet ibi prope iusta petrj escot. et cum alia ibi prope a uia ripaltensi cum alia Jacente et cum aliis duabus ultra stratam Jacentibus una Justa terra[m] Sancti Johannis. alia iusta huberti girbaldi. alia ad terminum. et cum quatuor peciis pratj et hec pars accidit soueirane et marito eius giraldo: tercia pars fuit uinea de ponte cum quodam purliljo ibi prope Jacente. et cum alia pecia esterna (1) a piscina merla: et alia a pasco (1). et cum alia a collo saliperrjo (1) et alia Jn campagna et cum alia Jn collo Sancti desiderii. et cum toto prato de pera uoluera. et hec pars accidit haalberto. et Jnde sortes. Jactate fuerunt: et omnia debita soluendj accidit super haalbertum preter solidos uiginti quos so[l]uat Giraldu[s]: Ita promiserunt et conuenerunt Jpsi haalbertus et Giraldu[s] attendere sub pena solidorum quadraginta secusinorum ueterum quam eis posuerunt Jamdictus plebanus et socii eius unde due carte uno tenore fiant: a(u)ctum est hoc ad sanctum maximum Jn collegio: Jnde fuerunt testes Jpse Jamdictus plebanus Johannes et collegius peuia. et haalbertus de ferrita et hubertus paca et petrus girbaldus ego uilielmus notarius interfui et hanc [cartam] scripsi.

(1) *Lo spaziato è in sopralinea,*

LXXVIII.

Giacomo di Carisio, vescovo di Torino, concede ai Certosini di Monte Benedetto libertà di passaggio per Torino e tutte le terre appartenenti alla Chiesa torinese (23 agosto 1211).

FONTI. — A. Orig. in *AST, Certose*, serie I, vol. LI. — B. Ediz. PROVANA, *Le Certose in Piemonte*, in *Miscell. di st. ital.*, serie III, vol. I, 199, doc. 28.

IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI AMEN*, IACOBUS SOLA
DIUINA MISERATIONE TAURINENSIS ECCLESIE EPISCOPUS OMNIBUS AD QUOS
PRESENTES LITTERE NOSTRE PERUENERINT IN PERPETUUM*, SALUTEM*,
Cum utilitatj omnium ad quos nostra debet sollicitudo extendj teneamur
suscepte amministrationis debito sollerti cura intendere et Karitatis
zelo singulorum prouidere saluti sic debemus ad communem profectum
esse sollicitj: ut (et) eos qui letantur cum male fecerint: et exultant
in rebus pessimis per nostre uirgam correptionis (sic) et seuerè animaduersionis
metum: ab oppressione innocentum abstinere cogamus: et eos quj sunt
diuinis mancipatj obsequiis propensiorj diligamus affectu ac iustis eorum
desideriis beniuolum prebeamus assensum. singulis fauoris nostrj gratiam
tanto plenius exhibentes. quanto per uite meritum deo familiarius
adherere noscuntur Eapropter ad honorem dej et beate marie semper
uirginis et beatj Johannis baptiste ad utilitatem religiose et uenerabilis
domus constructe in monte benedicto qui est in valle Secusie Juste fauorabilj
et honeste petitionj dictorum filiorum..[l antelmi] (1) prioris et confratrum
eius cardusiensis ordinis deo ibidem militantium grato iocundo pariter
et benigno concurrentes assensu. Karitati eorundem quj uanitates seculj
et insanias falsas pro xpistj nomine abiecerunt defensionis nostre
auxilium duximus indulgendum: et tam eos quam domos possessiones
animalia et omnia que ad eos nunc pertinent et in posterum quocumque
modo legitime pertinebunt sub nostra omnimoda et specialj protectione
recipimus. et perpetuo auctoritatis nostre patrocinio communimus.
Indulgentes eisdem et firmiter statuantes. ut si in partibus seu locis
ad districtum uel comitatum nostrum spectantibus mercationes exercuerint
uel commertia contraxerint si per loca eadem eorum animalia transitum
fecerint uel iter habuerint: si affuerint in omnj castello. burgo. uel villa.
et spetialiter in Ciuitate Taurinensi. et in Ripolis. in Cario. Testona.
et Montoxolo. et in quouis preterea loco seu parte qualibet ad Jurisdictionem
Taurinensis ecclesie pertinentj. curam dare uel pedagium aliquod. pro se
suisque animalibus seu pro commertiis si aliqua fecerint nulla publica
obseruantia nulla consue-

tudine nullo denique modo cogantur sed sint ab omni exactione immunes liberi et penitus absoluti. ad hec si imm[anissimus] humanis generis inimicus aliquorum animas tam inique predatus fuerit ut eius suggestione uenenosa predictos fratres depredari siue suis spoliare bonis uel res eorundem rapere presumpserit predones ipsi et raptores peracto scelere sint auctoritate dei et nostra donec post ammonitionem ad competentem satisfactionem uenerint: excommunicationis uinculo innodati. Et loca in quibus preda ipsa uel res ablate. extiterint. et specialiter villa sancti Georgij. sancti antulini. et uillaris fulchardi. donec inde eliminentur et asportentur maneant a diuinis officiis interdicta. Igitur hec supradicta omnia pro nobis nostrisque successoribus catholicis rata et firma esse decreuimus et a modo in perpetuum inuiolabiliter obseruanda. Si quis uero hanc protectionis indulgentie atque seueritatis nostre paginam infringere attemptauerit et ejus ausu temerario contraire indignationem omnipotentis dei et nostram se nouerit incursum. Datum anno domini M. CC. XI. decimo Kalendas Septembris; (2).

(1) Il nome lantelmi manca in A, e si deduce da altri documenti. (2) Septembris è riscritto su raschiatura.

LXXIX.

Guglielmo chierico, « de Zambareo » rilascia quitanza di una somma di denaro ad Oldeprando Calegario (20 giugno 1212).

FONTI. — A. Orig., corrosa a sinistra, in *AST, P, Torino*.

(S.T.) Anni domini nostri ihesu xpisti Sunt millesimo C. C. XII. duodecimo kalendas Julii Indictione quintadecima. presentibus infra-scriptis testibus. Confessus et contentus fuit willelmus clericus (1) de zambareo. se recepisse nomine solutionis Septuaginta solidos (2) sec(c)uxiensium ueterum ab [o]deprando cal(l)egario quos denarios idem odeprandus dare debuerat eidem willelmo ut in quodam publico continebatur instrumento. quod instrumentum idem willelmus dicebat et iurauit amisisse ad sancta dei euangelia manu propria. Vnde predictus willelmus fecit ei pacem et finem et omnimodam absolucionem nomine transationis et pactum de non petendo ipsi odeprando et suis heredibus tali modo quod non liceat a modo in antea ipsi willelmo aut alicui persone pro eo agere uel causari seu litem mouere uersus prenommatum odeprandum aut suum heredem de predictis Septuagin[ta solidis] et de omnibus aliis debitis et appellationibus de quibus ipsum odeprandum uel suos heredes husque in ho[diernum]

diem po]sset ap[p]ellare. set in hac pace et fine et transacione omni tempore per se et quamlibet [aliam personam] prius se tacitum et contentum de predictis septuaginta solidis. et omnibus aliis debitis [et conuenienciis] de quibus eum appellare posset promisit permanere usque in hunc diem. postea predictus [willel]mus promisit et iuravit ad sancta dei euangelia red[d]ere predictum instrumentum incissum ipsi odeprando si aliquo tempore inueniret. et si inuenerit (2). et red[d]ere noluerit cassum [et] inutil(1)e. penes ipsum habeatur omni tempore. [actum] est hoc in can[on]ica sancti dalmacii. In taurino (4) fuerunt ibi testes dominus petrus [de ruuore] prepositus sancti dalmacii. et dominus uiuianus sacerdos eiusdem ecclesie. et petrus martellus. Ego magister iohannes mediolanensis sacri pal(1)acii notaRius hanc cartam tradidi et Scripsj.

(1) In A manca la prima sillaba, e sulla n vi è segno di abbreviazione.

(2) A: solidos solidos (3) et si inuenerit è riscritto su raschiatura, poi segue una lettera espunta superiormente. (4) In tau è riscritto su raschiatura.

LXXX.

Giovanni Savio vende ad Enrico Piano due pezze di prato sul territorio di Avigliana (10 giugno 1213).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PS*, mazzo IV, n. 23.

(S. T.) Anni domini sunt Millesimo. ducentesimo. Terciodecimo. decimo die. Junii. Indicione prima. Presentibus testibus inferius nominatis Inuestituram et uendicionem. fecit Johannes saueir. anrico pla(n)no. de tercia parte. [de] duabus peciis prati. quod iacet in territorio auillianie. vni coheret. bertolome de tolsac anri gaidan. alie pecie Restaig et anricus Stephanus de foloigna. et Insimul uendidit terciam partem. Tocius terre et boschi quo ipse. et fratres habebant et habere debebant in podio capriole (1). coheret petrus. del touet et vgo ferer. et vartini et insimul. tercjam partem. omnium rerum. quas. habet ad meianam uel habere debet quibus coheret. lacus. Petrus del touet. et Stephanus de foloigna. et Insimul terciam partem unius. iornatis (sic) terre. coheret terra sanctj petri. et arjoldus. et si in predictis alie sunt coherencie tamen ei dedid ac uendidit (sic) una cum accessibus et ingressibus cum superioribus et inferioribus suis In Integrum. Tali modo ut ipse et sui heredes et cui dederit uel uendiderit habeat teneat et possideat. et faciat ex eis secundum morem et loci consuetudinem quidquid ei fuerit op[p]ortunum. ad fictum reddendum annuatim. castello. denarios. duos. in festo sanctj. Johannis. unum. de terra Capriole. et alium. de illa Meiane. et hoc sine contradictione predic-

ti uenditoris et heredis et alicuius alie submissee persone. Qui uenditor predictam uendicionem ut supra legitur Jn Integrum. pro se et heredibus defendere et uarire ab omni quaque persona per stipulationem promisit. et hoc in duplum prout fuerit meliorata uel ualuerit sub exstimatione in consimili loco. et possessionem ei dedit. et totum si quid modum excedit dono facto dedit. Renunciando si excederet (2) ultra dimidiam iusti precii partem. et cetera (*sic*). Et pro hac uendicione est confessus. ab eo accepisse. solidos. decem et septem. bonorum secusinorum nouorum omni exceptioni. Renunciando et similiter denariis. dote matris ipsius anrici. et est ista sortem quamdam que iacet in loco quod dicitur malusvixinus coherent heredes condam nicolaj de yetro tailla et bergumnia filia villelmi longi et partem de vno cassal pro superscripto debito (2) Actum est hoc in castro auilliane. vbi dominus Petrus del touet castellanus in cuius manibus ipse Respuit eum investiuit et uenditionem accepisse confessus fuit. omni exceptioni Renunciando. Interfuerunt testes rogati. bertolome. de tolsac. Torencus de boges. vibertus grassus. arjaldus. Guillelmus calza.

EGO JOHANNES notarius dictus de caluxiis interfui et hanc cartam tradaui et scripsi;

(1) podiol capriole (2) *Lo spaziato è in sopralinea.*

LXXXI.

Boiamondo, figlio di Gandolfo Balavena, vende, con il consenso della moglie Mabilia, beni presso la chiesa di San Paolo ad Uberto Boiamundo (2 agosto 1213).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli.*

(S.T.) Anno dominice natiuitatis. Millesimo. ducentesimo. tercio decimo. die ueneris secunda die mensis augusti. Jndicione prima. presentibus Jnfrascriptis testibus. Jnuestituram et vendicionem fecit boiamundus filius Gandulfi balauene ibi presentis et mandantis expresse. consensu et voluntate eciam mabilie uxoris nominati baiamundi. vberto boiamundo Nominatim de medietate pro indiuiso cuiusdam pecie vinee et terre Jnsimul tenentis et Jacentis Jn territorio ripolarum apud sanctum paulum et cuiusdem pecie prati. quas res cum ipso vbertus corner possidebat. Cui pecie vinee et terre coheret ecclesia sancti pauli de una parte. de alia Guillelmus esmeril. de tercia silicet a sole. domini de pertuxio. de quarta videlicet a meridie via. prato Jacenti Jn territorio iuliasci ibi ubi dicitur Jn ualle prope viam de gunçenis coheret de una parte sanctus andreas. a meridie strata

testone de terciā dominicus meçena de quarta campi. vel si alii eis coherint. Jtem et de omni suo iure et actione reali et personali vtili et directa quod uel quam dictus boiamundus habebat et ei pertinebat Jn rebus predictis quas se habuisse ex parte sue matris dicebat. Tali modo vt ipse vbertus suique heredes siue cui dederint vel uenderint habeant et teneant res suprascriptas cum accessibus et ingressibus faciantque inde iure alodii quicquid uoluerint sine omni prefati boiamundi venditoris suorumque heredum contradictione. Quam uendicionem predictam promisit Jamdictus boiamundus per stipulationem memorato vberto ab omni homine suis propriis sumptibus et expensis defendere vel restituere eam in duplum si defendere non posset aut nollet sicut pro tempore fuerit meliorata vel ualuerit sub exstimacione Jn consimili loco. obligando omnia sua bona. Pro qua uendicione fuit confessus Jamdictus venditor se ab emptore recepisse libras Quatuor secuxiensium ueterum Renunciando exceptioni non numerati precii et illi legi qua dicitur vt si res uendita [excederet] ultra legitimam iusti precii partem quod venditor possit contractum rescindere vel iustum precium rei petere. Preterea idem boiamundus Jurauit manu sua ad sancta dei euangelia predicta omnia at[t]endere facere et obseruare. Et Jamdicta mabilia eius uxor iurauit ad sancta dei euangelia uendicionem predictam semper firmam tenere et obseruare neque vmquam contravenire. Renunciando uelleano senatusconsulto et omni iuri ypothecarum. Actum est hoc Jn Taurino Jn domo suprascripti Gandulfi balauena. Interfuerunt testes rogati. droetus filius Otonis gebuini. anricus Joseph. Guillelmus de grixā. et petrus sartor. EGO (S. T.) POncius coruus notarius ciuis taurinensis Jnterfui et hanc cartam ut supra rogatus tradaui et scripti;

LXXXII.

Federico II, re dei Romani e di Sicilia, accorda a Bertoldo, figlio di Tomaso di None, la conferma di una casa in Torino e dei diritti sul pedaggio, iui concessi alla sua famiglia da Enrico VI imperatore (12 gennaio 1214).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XVII, in *AST*, P, III, c. 163 r. — C. Ediz. in WINKELMANN, *Acta Imperii inedita*, I, 106.

In nomine sancte et Indiuide trinitatis Fredericus dei gratia Romanorum rex semper augustus et Rex Cicilie Mansuetudo Regia ueriori beneficiorum largitate honorare consueuit quos et progenitoribus suis olim familiari obsequio affuisse non ambigit et suis etiam utilitatibus Jn posterum profuturos quapropter notum facimus

uniuersis Jmperii fidelibus presentibus et futuris quod Nos at[t]en-
dentes puram fidem et diutinam deuocionem quam fidelis noster Ber-
toldus filius Thome de nono diu et frequenter in obsequiis progeni-
torum nostrorum exhibuit et nobis eciam Jn futurum constanter In-
tendit exhibere Regia benignitate ipsi et patribus suis et legiptimis
eorum heredibus damus concedimus in recto feudo et presenti pagi-
na confirmamus palatium in taurinensi ciuitate eodem modo sicut pa-
ter noster henricus gloriosus Romanorum Jmperator eis concessit
cum tribus denariis secusiensibus de duodecim denariis qui nobis
apud taurinum nomine pedagii de qualibet soma dantur uel trossel-
lo Jnsuper damus et concedimus et confirmamus eis et heredibus eo-
rum omnes arimannos nostros siue allodiaros quos habemus in cel-
la cum omni seruicio quod nobis facere tenentur necnon pratum no-
strum domenicale et agros nostros dominicales quos habemus in Ci-
uitate Taurinensi. Statuentes et districte precipientes ut nullus ar-
chiepiscopus episcopus dux marchio Comes vicecomes et nulla ciui-
tas nulla potestas nullum comune et nulla denique persona humilis
uel alta ecclesiastica uel secularis predictum Bertoldum et fratres
eius eorumque legiptimos heredes in hac maiestatis nostre conces-
sione grauare audeat uel aliquatenus Jmpedire quod qui facere a[t]-
temptauerit. ix libras auri componat pro pena dimidium camere no-
stre Reliquum passis Jniuriam. Ad cuius Rei certam in posterum e-
uidenciam presens exinde priuilegium conscribi Jussimus et maie-
statis nostre bulla consignari. huius Rei testes sunt Sifridus magun-
tinus archiepiscopus hermannus langrauius turingie Comes Albertus
de Ouerstein Comes henricus de suuampracon goteschallus de ples-
se Gerbalius de Viauelingen vlricus de Mincenberc Jmperii camera-
rius et quamplures alii.

Signum nostrum Frederici Romanorum Regis et Regis cicilie Jn-
clitissimi. (M)

Acta sunt hec anno domini MCCXIII Regnante domino frederico
Romanorum Rege et Cicilie anno Regni eius III datum Gerlenhos-
sen pridie Jdus Januarii Jndicione III^a.

LXXXIII.

*Il signor Pietro di Tohet ed Ambrogia, sua moglie, nonchè
Pietro, loro figlio, colla moglie Rambalda, concedono agli
uomini di Villaralmese completa immunità dalle taglie
(19 settembre 1214).*

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia membranacea 28 agosto 1283, di cui
l'autenticazione è data più innanzi, in *AST, PS*, mazzo VIII, n. 41.

(S. T.) (1) Anno domini millesimo cc. Quartodecimo. xiii. Kalendas octubris Jndicione secunda presentibus infra (2) scripti(bu)s Investi-
tura[m] et meram et puram et sinplicem donacionem fecerunt dom-
nus petrus de toueto et ambroxia uxor eius. et petrus eorum filius.
et Raimbalda uxor ipsius petri omnibus hominibus qui habitant in
uilario iux[t]a almisium. uel deinceps habitaturi fuerint. et illis om-
nibus similiter qui possessiones aliquas similiter ibi habent. uel ali-
quo tempore ibi habebunt Quod omnes predicti homines in perpetuum
sint liberi et absoluti ab omni vinculo exactionis. Ita ut a presenti die
supradicti homines ex integro. libere et quiete permaneant. sine tailla
et sine complanta et sine omnj exactione promit[t]entes per stipu-
lacionem. quod nunquam ullo tempore ipsi uel eorum heredes super
hoc aliquid possi[n]t uel debea[n]t molestari addentes preterea quod
liberi sint predicti homines de fideiuxionibus de matrimoniis si de
infantibus eorum fierent. quod nullum adiutorium debeant ei in hoc
dare necquam fideiussiones contra eorum uoluntatem facere et ita li-
beri et absoluti im perpetuum permaneant quia hec statuerunt pro re-
medio anime sue et antecessorum suorum. Et quia pater ipsius do-
mini petri suprascriptam donationem similiter fecerat. Si quis uero
contra hoc statutum uenire attemptauerit de praua uoluntate sta-
tuerunt predictus petrus de toueto et petrus eius filius et uxores
eorum predictae pro se et pro heredibus suis quod mille solidos mo-
nete patrie nomine pene incurrat Et illam penam teneantur dare
domno comiti maurianensi. et tamen contractus firmus in perpetuum
permaneant. Si uero comes nollet penam. ac[c]ipere ne(c)que contrac-
tum uindicare. liberam potestatem habeant predicti homines ad sum-
sum pontificem et ad omnem secularem potestatem occurrere. Exjnde
fuit confessus ipse petrus et filius eius se recipis[s]e ab hominibus
predictis xl. libras secusinorum. bonorum Renunciando exceptioni non
numerate pecunie. Et hec omnia predictus dominus petrus et petrus
eius filius et uxores eorum domna ambroxia et Raimbalda per se
et suos heredes obseruare et nullo tempore contrauenire iurauerunt
supra dei euangelia actum in castro auillanie.

Signa + + + + testium. dominus Galterinus bernardus de Roche-
ta dauid. Willelmus flamencz Ego petrus imperialis aule notarius Ro-
gatus. interfui et scripsj.

(1) B: manca. (2) infra infra

LXXXIV.

*Il signor Guiffredo di Lucino, podestà di Torino, a nome del
Comune dona ad Ardiszone Borgesio, per l'opera del Pon-*

te nuovo di Stura, beni presso detta città (26 marzo 1215).

Fonti. — L'orig. manca. — B. Copia sec. XIV in *AMT*, categ. I, n. 76, f. 187 v.

(S. T.) (1) Anno dominice Natiuitatis m^o cc^{mo} quintodecimo. die Jo-
uis septimo kalendas. aprilis. Indicione tertia. in publica credencia co-
munis taurini. ad campanam pulsatam coaddunata. puram et meram
et Inreuocabilem donationem Inter uiuos nomine ipsius comunis fe-
cit dominus Guifredus. de l(o)ucino potestas taurini laude cons(c)ilio
et uoluntate eiusdem credencie. Ardicioni borgexio recipienti nomine.
et ad partem pontis noui de sturia nominatim de omnibus. terris. pra-
tis. gerbis. et buschis qui Inferius sunt scripti. In primis. de prato quod
fuit condam Marchionum de romagnano cui choeret. via. de partibus
duabus. et sturia de tertia. et. de quarta. heredes Jacobi leire. Jtem de
quatuor Jornatis terre quas tenebat Johannes marchixus cui choeret
via perosella et sancta maria de dompno et de alia damianus habi-
tator. et de quarta. li lare. Jtem de octo Jornatis terre quas tenebat
condam barafol habitator cui choerent habitatores sancti benigni et
heredes condam Johannis Vaai. et via et heredes condam taurini de
ruuore. Jtem de quinque Jornatis terre que fuerunt condam Johannis
marchisi que Jacet inter viam de bulgaro et viam de cortaza cui co-
heret comes paxuus (*sic*) et heredes condam petri bertanj. Jtem de tri-
bus Jornatis terre Jacentibus in viam veterem de bulgaro. cui cohe-
ret. ex parte sturie comune. et ex altera parte. via. de bulgaro. Jtem
de triginta quinque Jornatis terre. et gerbi cui coheret. ex parte stu-
rie. comune. et ex altera parte habitationes bulgari et de duabus par-
tibus. via. Jtem de quattuor Jornatis terre. Jacentibus prope viam que
uadit ad ciriacum cui coheret Guillelmus parinus et heredes condam
guidonis. de piro. et de alia parte uia. Jtem de duabus peciunculis. ter-
re Jacentibus non multum longe. a suprascripta quarum vni choeret
dominus parinus et via. et heredes condam. guidonis de piro alie uero
pecie coheret dominus parinus et via. et pons sturie. Jtem de quadra-
ginta Jornatis boschi qui Jacet. apud viam veterem de bulgaro ubi
fiunt liencynor (*sic*) de sursus viam tornessiam. quantum durant albe-
ras veteras que ibi sunt. cui coheret a parte septentrionis sturia. a me-
ridie ripa de campanea ab oriente fossa de le estoriis. ab occidente
buschus. qui solebat esse comunis. Tali modo. ut predictus Ardicio no-
mine memorati pontis. et eius successores. a presenti. die in antea. ha-
beant et teneant et [*nomine*] pure donationis possideant preterea. dic-
tus dominus Guifredus cessit dedit contullit atque mandauit dicto ar-
dicioni. recipienti nomine. et ad partem suprascripti pontis sturie vni-
uers(s)um. Jus et omnes pariter actiones reales. et personales utiles

et directas. quod et quas ipse habebat vel ei aliquo modo. pertinebant in predictis omnibus rebus nomine et ex parte dicti. comunis Jta ut eodem Jure eademque actione. vtatur et fruatur. et ipse arducio et eius suc[c]essores nomine. ipsius pontis. quo Jure et qua actione. vtebatur ipse potestas. et vti poterat nomine ipsius comunis. Constituen- do. eum procuratorem in rem ipsius comunis. et constituit se posses- sorem omnium suprascriptarum rerum nomine ipsius arducionis. quam possessionem. Illico ei reffutauit volens domum omnem. et possessio- nem. in eum transferre. et cetera (*sic*).

Ego lafrancus de via Judex. et as[s]essor domini Guifredi de l(o)u- cino hanc cartam. scripsi :. actum est hoc in taurino in porticu pala- cii. Interfuerunt testes ad hoc vocati et rogati specialiter Guillelmus duccus de porta dorania. et Gauarrus notarius et paganus de cruce. de canturio et alij quamplures.

Et Ego albertus comunis taurini notarius. Interfui et hanc cartam vt supra. mandato suprascripte potestatis et Jllorum de credentia tra- didi. et scripsj.

(1) *Manca in B.*

LXXXV.

Benedetto del fu Brezzo prende a mutuo da Pellegrino di Rivoli una somma di denaro dando in pegno una pezza di terreno in Govone (29 marzo 1215).

FONTI. — A. Orig. rigato in *AST, P, Rivoli*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo cxcv iii Kalendas aprilis Indicione iii presentibus infrascriptis Testibus manifestauit et confessus fuit benedictus condam filius breç. Se mutuo accepisse a(b) pellerino de ripolis solidos Sex secusinorum ueterum Renunciando exceptioni non numerate pecunie pro quibus denariis posujt et obli- gaujt ei pignorj peciam unam de terra arabilj cum omnibus arbo- ribus et cesiis (1). Jacente in g(u)ouono in prato Coheret ei ipsius pellerini de duabus partibus domini arducioni de rouore. Tali modo ut dictus pellerinus et sui heredes et cuj dederit exinde habeant et teneant et Jure pignoris possideant donec de ea traxerit duos yuer- nales et deinde de Marcio in marcium donec dictus benedictus uel sui heredes ip[s]i pellerino uel suis heredibus in pace soluerint dic- tos solidos sex dicte monete Et e(i)go Jnterim habeam(t) omnes fruc- tos dicti pignoris dono facto non ca[u]sa usurarum Jta quod (2) non possit ei computare (3) in sortem nec placitare eum ante ecclesiam nec ante potestatem per nullum ecclesiasticum preceptum [et] sicut dictus benedictus et sui heredes habeant licenciam redimendi poste

rea (*sic*) dictus pellerinus dicte terre traxerit duos yemales deinde de marcio in marcio cum voluerit. Sic et dictus pellerinus (4) et sui heredes habeant licenciam posterea de ea traxerit duos yuernales et deinde de marcio in marcium cum voluerint suorum denariorum recuperandi. Et inde se co[n]stituit principalis varentator dicte terre (1) cum omnibus arboribus ibi habentibus et pertinentibus et de omnibus fructibus ex ea tracturis perceptis miletus de gouono ut principalis solutor et debitor dictorum denariorum renunciauit omni auxilio legum et omni termino de quo Se in hoc facto tueri posset inde ei omnia sua bona pignori obligauerunt que miletus inde sine omni dampno extra[h]ere et deliberare promisit et inde omnia sua bona pignorj obligauit.

actum fuit hoc in ripalta fuerunt inde testes rogati villelmus caucauaca. vago. petrus mulus

(S. T.) Et ego Johannes sacri palatii notarius interfui et hanc cartam scripsy.

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.* (2) *Segue espunto:* muc (3) computitari; *ma ti è espunto.* (4) *Segue espunto:* habeant

LXXXVI.

Manfredo di Borgonovo, di Rivoli, vende a Giacomo di Rubianetta, abitante in Rivoli, beni ivi, al « Perricio del Martinesco » (13 settembre 1215).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*.

(S. T.) Anno. dominice natiuitatis millesimo cc. xv. terciodecimo die septembris Indicione tertia. presentibus testibus inferius nominandis. uendicionem ad proprium fecit mainfredus de burgo nouo de ripollis. Jacobo de Robaneta qui habitat in ripollis. Nominatjm de petia una de terra arabile iacente in territorio Ripollarum in perricio de martinesco Cuj choeret de una parte bondoni de burgonouo. de alia Emptoris de terciia perroni de burgonouo de quarta via Quantum ipsa petia de terra infra ipse et alie si ej sunt choerencie inueniri poterint cum superioribus et inferioribus con finibus et accessionibus et ingressibus et omnibus suis pertinentiis in hac uendicione maneat et persistat. In Integrum. Tali modo ut a modo in antea omni tempore habere et tenere et Jure proprietario possidere debeat ipse dictus Jacobus et suj heredes et cuj aliquo Jure dederit prefatam totam uendicionem que suprascripta est Et faciat deinde de ea quicquid uoluerit sine omni suprascripti uenditoris et suorum omnium heredum contradicione. preterea Jamdictus mainfredus per stipula-

tionem promisit (et) omnes [res] suas quas habet et habiturus [fuerit] pignori obligando atque Jurauit ita ut ubique conuenirj pos[s]it suprascripto Emptorj. Jta quod de cetero garentare habet prefatam totam uendicionem que suprascripta est eidem Emptori et suis heredibus et cui dederit omni tempore ab unaquaque persona iure et ratione suis propriis expensis quod si defendere non posset (quod) dabit ej duplum et pro hac uendicione confessus fuit iamdictus uenditor se pretium Recepisse a predi[c]to Emptore. solidos LV denariorum sec(c)usinorum ueterum. Renuntiando omni exceptioni non tradite et non recepte pecunie et fuit confessus se nomine Emptoris possidere Renuntiando ne posset agere de dupla. et ita hanc cartam fieri Rogauit. Actum hoc in burgo nouo de ripollis in curte suprascripti mainfredi Jn presentia maritane vxoris suprascripti venditoris que sponte sua propria u[oluntate] per consensum eiusdem mariti suj predictam vendicionem laudauit et confirmauit et Jus uniuersum et omnes actiones que et quas inde habebat uel ej pertinebat iure dotis vel alio quolibet modo. Renunciauit et ipsam vendicionem etiam Renunciando. omni tempore per se et heredes suos ratam et firmam habere et tenere et quod contra non veniet per se vel per alium. per stipulationem promisit atque Jurauit Renunciando Jurj ypotecharum et velleiano Senatusconsulto pro muliere introducto et ita hanc cartam fieri Rogauit. Fuerunt ibi inde testes Rogati et aduocatj mainfredus nocentiae petrus de lezano. peronus frater venditoris

(S. T.) Ego quoque Guillelmus de m[onte] notarius sacri pal(l)acii interfui et hanc cartam Rogatus scripsj.

LXXXVII.

Aldeperga, vedova di Pietro di Calusia, rimette ai chiavari del Comune di Torino il vino dei fratelli di « Plo » spettante al Comune per il banno che aveva colpito detti fratelli (19 novembre 1215).

FONTI. — A. Orig. presso il prof. F. Gabotto, che lo acquistò con altre carte nel 1903 dall'antiquario Borgna.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. millesimo. ducentesimo. quintodecimo. die dominico tercio kalendas decembris. Jndicione tercia. Aldeperga uxor condam petri de caluxia dedit clauariis comunis taurini precepto domini lanfranchi de via Judicis et assessoris domini Guifredi de lucino potestatis taurini vinum totum quod habebat illorum de plo Scilicet petri et Johannis: occasione cujusdam banni in quo inciderant ipsi fratres. Quod vinum venit in comuni pro ipso banno. vnde predictus dominus lanfrancus ex officio suo statuit et ordina-

uit quod ipsa nunquam debeat causari nec appellari de ipso vino nec de precio ipsius vini seu occasione ipsius vini Set semper remaneat ipsa indemnis.

ego dictus lafrancus huic carte subscripsi,

Actum est hoc in taurino in porticu palatii. Interfuerunt testes ad hoc vocati Tauanus notarius. pocardus notarius et arnaldus borges.

EGO Albertus comunis taurini (1) notarius interfui et hanc cartam ut Supra mandato suprascripti Judicis scripsi.

(1) A : taur̄ taur̄

LXXXVIII.

Guglielmo Mogna, di Cumiana, ed i suoi fratelli Ottone e Pietro, a nome proprio e di quelli di loro parte, ed Englico di Cumiana e Grisio, suo figlio, a nome proprio e di quelli di loro parte, promettono con giuramento di stare alla sentenza che il conte di Savoia pronuncierà sulle questioni vertenti fra esse parti (17 aprile 1216).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PS, VI, Caselette*. — B. Copia sec. XVII, in *Arch. march. Romagn., in Envie*. — C. Ediz., su B, in questa *BSSS, III, 275, n. 91*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo. CC. Sestodecimo quintodecimo Kalendas madij. Jndicione quarta. presentibus testibus infra-scriptis Willelmus mogna de cumbauiana et otto et petrus fratres ejus pro se et pro cunctis de eorum parte per stipulationem promiserunt et omnes Res suas pignori obligauerunt atque corporaliter iurauerunt domino Petro de toueto Castellano auiliane et dauidi de crosso Castellani de vigono vice et a parte Comitum sabaudie Recipientibus Ita quod at[t]endere et obseruare habeant omnia precepta. seu preceptum (1) quod et que eis fecerit predictus comes Ratione. uel conuentu si placuerit utrique partj de discordiis omnibus que inter ipsos ex una parte necnon Englicum de cumbauiana et Grilium filium suum. et suos adiutores ex altera. versantur. sub pena Centum. librarum. bonorum sec(c)uxiensium pro qua pena arioldus de cumbauiana omnia sua pignori suprascriptis Castellanis nomine et a parte prefati Comitum Recipientibus in libris vigintj laudauit. et Willelmus filius Jacobi crot(t)j precepto. et auctoritate ejusdem patris suj de libris vigintj. et Johannes de castellario de libris viginti et ober-tus domini Robbe de plazasco de libris viginti et dominus palmerjus de reano de libris viginti constituerunt se principales debitores et promiserunt si a predictis fratribus predicta non obseruarentur dare suprascripto comitj uel suo certo nuntio quisque pro parte vt

supra. legitur. tanta alia pignora portabilia vel ducibilia de pace de quibus plenam possit consequi solutionem declarate pene vel quod stabunt in auiliana tamdiu quod voluntatem ipsius Comitis de predicta pena adimpleuerint obligando proinde suprascriptis Castellanis nomine et a parte prefati Comitis Recipientibus omnia eorum bona pignorj ita ut quisque illorum ubique in parte vt supra. legitur. eligi et conuenirj possit Renunciando omni iurj et priuilegio quo se tuerj possent. quos arioldum et willelmum Jacobi crot(t)j et Johannem de castellario et obertum domini Robbe et dominum Palmerium quietos et indempnes inde extrahere et deliberare iamdictj fratres per stipulacionem eodem iuramento promiserunt obligando eis proinde omnia eorum bona pignorj. Que omnia facta sunt Tali modo quod si predictae discordie ante preceptum sepedictj Comitis per amicos ad concordiam perducerentur (quod) dictj fratres una cum alijs debitoribus qui suprascripti sunt a predicta pena et obligatione et iuramento sint absolutj et liberentur quod si ad concordiam non perducerentur vt supra legitur. (quod) facere debeant et rec(e)ipere de predictis discordiis Rationem in curia suprascripti Comitis sub predicta pena. et ita hanc cartam fieri Rogauerunt. actum fuit hoc in cumbauiana prope domum Jacobi crotj. Fuerunt ibi inde testes Rogatj et aduocatj dominus freelinus de romagnano. petrus marchio de romagnano dominus Boniuardus d[e uiena] dominus Willelmus de Ripauta. dominus merlo de plazasco dominus Gigo bouetus Jacobus sarrazinus et alij. quam[plures] Ipsa die in eodem loco cumbeuiane ante domum filiorum condam Jacobi corni in presentia test[ium] infrascriptorum illud idem in omnibus et per omnia et eodem modum quod dicti Willelmus mogna et otto et petrus fratres ejus fecerunt pro predictis mandatis prefati Comitis de predictis discordiis fecerunt et iurauerunt ut in suprascripta carta. legitur. fecit Englicus de cumbauiana. et Grilius ejus filius precepto et auctoritate ejusdem patris suj et iurauerunt pro se et pro cornis et pro cunctis de eorum parte sub eadem pena suprascriptis Castellanis nomine et a parte dicti Comitis Recipientibus de qua pena dominus petrus marchio de Romagnano in libris. LX. et dominus antonius de plazasco in libris. XL. in omnibus et per omnia ut dictj dominus palmerius et socij fecerunt vt In predicto instrumento continetur. constituerunt se principales debitores et omnia eorum bona pignorj obligauerunt ita ut quis[que] eorum pro parte ut supra. legitur. eligi et conuenirj possit Renunciando omni Jurj et priuilegio quo se tuerj possent Quos dominum petrum et dominum antonium inde sine dampno extrahere et deliberare predictj pater et filius per stipulacionem promiserunt et inde eis omnia eorum bona

pignorj obligauerunt eodem Juramento et ita hanc cartam fierj Rogauerunt. Fuerunt ibi inde testes Rogatj et aduocatj dominus petrus de engronia. dominus Bellengerius de romagnano. bernardus bertollameus. dominus freelinus de plazasco. dominus Merlus de plazasco. dominus henricus de pertuxio et alij quamplures.

Jpsa die et loco in presentia testium infrascriptorum predictus dominus Petrus de toueto ex parte Comitissuprascripti precepit districtius utrique partj et sub debito iuramentj ab utraque parte facti et sub pena centum marcarum fini argentj quatenus utraque pars partj de cetero firmam teneant treugum in rebus et personis per sese [et] per omnes illos quos mittere et trahere possent usque ad xv. dies proximos post euentum comitis suprascripti venturum. Que pena esse debeat eiusdem comitis. et deinde tantum quantum ipsi comiti placuerit et ita hanc cartam fieri Rogauerunt. Fuerunt ibi inde testes Rogatj et aduocatj dominus freelinus de romagnano. petrus marchixius. belengerius de romagnano. Boniuardus de uiena dauid de crosso Merlus de plazasco. freelinus de plazasco et alij quamplures.

(S. T.) et Ego Guillelmus. de monte notarius sacri pal(l)acii predictis omnibus interfui et Rogatus scribere Scripsi.

(1) A : preceptum

LXXXIX.

Il signor Oddone, prevosto della Chiesa di Torino e custode della Chiesa di San Michele di detta città, accensa al maestro Nicolò Paterio un sedime ivi (6 giugno 1217).

Fonti. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat. 9075, n. 6.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. Millesimo. ducentesimo. xvii. die mercurij. vi. die Junii. Indicione. vi. Presentibus testibus inferius nominatis. Dominus Otto taurinensis ecclesie prepositus custos et minister ecclesie sancti Michaelis de taurino concessit et ad habendum confirmauit. Magistro nicholao paterio sedimen unum cum domo super habente et parumper de terra uacua insimul tenente cum omnibus suis pertinentijs. quod uidetur habere Jn taurino prope ecclesiam sancti michaelis cui coheret ab una parte uia. ab alia heredes condam Nicholai latronis. ab alia suprascripte ecclesie sancti michaelis terra. uel si alius ibidem fuerit coherens. in hac concessione permaneant. Tali modo ut dictus nicholaus et eius heredes masculi et femine usque in tertium gradum completum nomine concessionis predictum sedimen cum omnibus suis pertinentijs. Jn Integrum. meliorare debeant et non deteriorare et tenere et possidere de cetero ipse et sui heredes et cui dederit uel uendiderit sine omni sua et successo-

rum suorum contradictione. uel alicuius submissee persone. ad fictum dandum. secusiensium. XII. annuatim. in omni festo sancti martini per tres dies antea uel post. eidem preposito uel eius nuncio certo uel successoribus suis nomine eiusdem ecclesie sancti michaelis. alia superimposita nulla de nobis uobis fieri debet. et ab omni homine dictum sedimen cum omnibus pertinentiis suis In Integrum. ad usum concessionis defendere et uarentare promisit sicut pro tempore fuerit melioratum aut ualuerit sub extimacione in consimili loco [**deinde fuit confessus**] dictus prepositus se recepisse ab eo precium nomine huius concessionis faciende. solidos. XVII (1). secusiensium. ueterum qui iuerunt et processerunt in utilitatem dicte ecclesie sancti m[ichaelis] uidelicet ad faciendum uoltam portarum. Eodem die aput taurinum. In porticu sancti solutoris. Interfuerunt. testes. umbertus imperator. et perin(n)us de montoxol. Dominus Giraldus abbas sancti michaelis de clusa. consensu et uoluntate domini delfini prioris sancti michaelis de clusa. et domini Guillelmi arlenci. et magistri Giraldi et Joannis de la clusa. et petri de testona. et Jacobi de canapicio. et domini Guillelmi monachi sancti michaelis de taurino. ibi presentium et laudantium et confirmantium suprascriptam concessionem quam fecit eidem Nicolao dictus prepositus taurinensis nomine ecclesie sancti michaelis confirmauit. vnde II. carte uno tenore fiunt.

(S. T.) Actum fuit hoc in taurino. In porticu sancti michaelis. Interfuerunt testes Rogati. Magister Guillelmus de la clauia. et vbertus imperator. et Jacobus cuca canonicus taurinensis et perinus de montoxol. Ego vbertus dictus de preposito. notarius Interfui et hanc cartam concessionis ita ut supra legitur mandato suprascriptorum compleni et scripsi.

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

XC.

Micola, figlia di Drodo di Ponte, di Rivoli, e moglie di Peronino figlio di Pellegrino di San Martino, cede a detto Pellegrino ogni diritto su beni sul territorio di Govone (6 giugno 1217).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*.

(S. T.) Anno. dominice natiuitatis millesimo. cc. xvii. Sesto die Junii. Indicione. v. presentibus testibus infrascriptis Micholla filia drudonis de ponte de ripollis (s) vxor peronini filii pellegrini de sancto martino eiusdem loci. et ipse peronus cum ea. sponte et nemine cogente precepto et auctoritate ejusdem drudonis patris suj (1) fecerunt

pacem et finem et pactum de non petendo prout melius potuerunt suprascripto pellegrino de omni iure et actione quod et quam habent vel habere possent in omnibus illis rebus terris cultis et incultis pratis et gerbis quas ipse pellegrinus modo habet et tenet et possidet et a modo adquisierit in territorio de gouone et in ejus finibus et inde in aualle iure dotis prefate Michole promittentes sub obligatione Rerum suarum quod stabunt omni tempore per se et eorum heredes super hanc pacem et finem taciti et contenti et quod contra pro ipsa dote non venient per se nec per alium et concesserunt ej pellegrino ut possit exinde de predictis rebus et terris et pratis et ye[?]bis quicquid uoluerit sine omni suprascriptorum Jugalium et suorum omnium heredum et alie eorum submissee persone contradictione quantum pro predicta dote Et ipsam pacem et finem et concessionem omni tempore per sese et heredes suos ratam et firmam habere et tenere. et quod contra non venient per se nec per alium sepe dicti Jugales per stipulationem promiserunt atque Jurauerunt. Renunciando. omni iuri et priuilegio quo se tueri possent et insuper dicta mulier iurj ypotecharum et velleiano senatusconsulto et noue constitutioni auxilio et omni iurj et legi pro muliere introducto. ita hanc cartam fierj rogauerunt. actum fuit hoc in ripollis in domo suprascripti pellegrini in uilla sancti martini.

(S. T.) Fuerunt ibi inde testes Rogati et aduocati predictus drudo de ponte. Johannetus bauzanus. peronus de lisiniasco micholletus (*sic*) blancus Et ego Guillelmus. de m[onte]. notarius sacri palatii interfui. et hanc cartam. Rogatus scripsi.

(1) *Segue cancellato*: suprascripta p

XCI.

Il signor Anselmo, abate, di Casanova, commuta beni con il signor Giovanni, prevosto di Ponticelli (7 aprile 1218).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. fr., nouv. acq. 7974, n. 18.

(S. T.) Anno domini millesimo. Ducentesimo. xviii. Indic(e)ione. Sexta. die sabbati. vii. intrantis ap(p)rilis. Commutacio bone fidei noscitur esse contractus. ut uice empcionis obtineat firmitatem. eodemque nexu alliget contraentes. Placuit itaque domino anselmo abate (*sic*) monasterii casenoue et Domino Johanni preposito ecclesie ponticelli(s) ut inter sese commutarent. Dictus namque abas uice et nomine dicti monasterii et propter comodum et (h)utilitatem eius monasterij consensu et uoluntate confratrum suorum monachorum. Imfrascriptorum Petri dulciani. Petri de cambiano. Ceuaschi. Petroni. Nicholaj de uicia.

et aliorum. dedit in commutatione dicto preposito nomine ecclesie ponticelli(s) et monasterii casenoue. quatuordecim Jornatas terre aratorie. Jacentes in territorio santene. in tribus peciis. pecia una quarum est. vi. Jornate et Jacet iusta fontem cerree. et coheret ei dictus prepositus. via. alia pecia est. vii. Jornate et Jacet in podio caafaudi. et coheret ei. via. Bertramus de cupo. alia pecia est. ii. iornate. et coheret ei. via. Dictus prepositus. et Jacet ad turretam. et eum inuestiuit et in posses[s]ionem intrare iussit. Tali modo ut dictus prepositus et eius successores nomine predicto dictam terram teneat et possideat a modo libere et in alodio. et quidquid uoluerit faciat sine contradiccione dicti abatis et eius successorum. Insuper nomine predicto dictam terram qualiter supra legitur dictus abas ei preposito et eius successoribus ab omni contradiccente cum ratione promisit. defendere. quod si nollet uel non posset uel quouis ingenio ei subtraere uellet. tunc omne damnum quod exinde dicto preposito eueniret ex eui(n)ccione dictus abas predicto nomine restituere promisit super omnia bona dicti monasterij. Dictusque prepositus qui dicebat et confitebatur se facere hanc commutationem consensu et uoluntate prepositi uegolani dedit dicto abati nomine monasterii predicti et ecclesie ponticelli(s) et propter comodum et (h)utilitatem eiusdem ecclesie in commutationem totam terram et totum boscum quem et quam tenebat comuniter cum dicto abate ad ualum meli (*sic*). et coheret eis. via. flumen slelioni. et dictus abas. et eum inuestiuit et in possessionem intrare iussit. Tali modo ut dictus abas et eius successores nomine predicto dictam terram et dictum boscum teneat et possideat a modo libere et in alodio et quidquid ex eis uoluerit faciat sine contradiccione dicti prepositi et eius successorum. Insuper dictam terram cum bosco qualiter supra legitur predicto nomine dictus prepositus dicto abati et eius successoribus ab omni contrad(d)icente cum ratione promisit defendere quod si nollet uel non posset uel quouis ingenio ei subtraere uellet: tunc omne damnum quod per eui(n)cionem exinde dicto abati eueniret uel eius successoribus dictus prepositus predicto nomine restituere promisit. super omnia bona ecclesie ponticelli(s). Insuper dictus prepositus promisit dicto abati se facere confirmare hanc commutationem preposito uegolani. et ex his conuentionibus predictis placuit unicuique parti ut duo fierent instrumenta eiusdem tenoris. unum dicto abati et aliud dicto preposito. Actum fuit hoc casenoue iusta reffectorium conuersorum. Ibi fuerunt rogati et conuocati testis. Guido troterius dicti abatis. Jacobinus de hostule. Gamdolphinus de furno. Jordanus calefactor furni. Et ego Ogerius de sinio. notarius. his interfui. et rogatus: hanc cartam. reddidi factam;:

XCII.

Tomaso, conte di Morienna e marchese in Italia, concede alla Casa di Lucedio l'esenzione da ogni pedaggio nelle sue terre (giugno 1218).

FONTI. — A. Orig., munito di sigillo, in *AST, Abbazia Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I, n. 134.

Nouerint tam presentes quam posterì quod Ego Thomas Comes Maurianne et in italia Marchio dono et concedo domui de loceto per totam terram meam pedagium suarum rerum propriarum. et ne aliquis hoc meum donum infringat. penam banni mei super uiolantem inpono. Actum apud donatium in ecclesia beati petri. Anno gratie. m. ccj. xvii mense Junii.

datum per manus nostri Notarij Mauricii. traditur in manus T. venerabilis locedii abbatis. et ad huius rei confirmationem sigillum meum appono.

XCIII.

Guglielmo Malacorona, Gavarreto, Guidetto e Raimonda, moglie del primo, prendono a mutuo da Giovanni Cane una somma di denaro, con malleveria sopra i diritti ad essi spettanti sul pedaggio di Torino (19 dicembre 1218).

FONTI. — A. L' orig. manca. — B. Copia sec. XVI in *AST, PT, III, n. 1*, fol. 207r.

(S.T.) (1) Anno dominice natiuitatis millesimo ducentes(s)imo nonodecimo die dominico xiiii^{or} Kalendas Januarii Indicione sexta Presentibus infrascriptis testibus Confessi fuerunt et contenti Guillelmus malacorona Gauarretus guyettus atque Raymonda vxor ipsius guillelmi sese mutuo accepisse a Johanne cane libras quadraginta secusiensium veterum Renunciando exceptioni non numerate pecunie pro quibus uero denariis pos(s)uerunt et obligauerunt ei pignori denarium vnum pedagii marchionis siue Jus denarii Tali modo ut predictus Johannes habeat et teneat atque possideat predictum denarium siue Jus denarii Jure pignoris et faciat de ipso denario Jure pignoris quidquid voluerit sine contradicione cuiuscumque. pre(p)terea concesserunt ei Jure pignoris et aduenditionis ipsius denarii pro expensis et missionibus suprascriptorum denariorum. Quos denarios omnes predictus Johannes ab alio mutuo ac[c]eperat ad vtilitatem suprascriptorum debitorum prout ipse dicebat et ipsi debitores confitebantur. et quos omnes denarios dicti debitores promiserunt per stipulacionem dare (2) et soluere dicto Johanni vsque ad unum annum proximum sub obli-

gatione bonorum suorum Jta ut quilibet illorum in solidum conueniri possit renunciando noue constitutioni et omni alii legum auxilio quo se tueri possent. Et si ad dictum terminum non soluerint promiss(er)unt ei restituere omnes expensas et vsuras et dampna que ipse haberet uel aliquo modo sustineret credendo ei in suo verbo sine teste et sacramento. pre(p)terea promiss(er)unt ei def(f)endere predictum denarium siue Jus denarii propter expensas et si appellaretur de predicto denario seu de Jure eorum denarii uel Inquireretur alio modo promiss(er)unt ei restituere omnes expensas quas aliquo modo haberet uel sustineret pro suprascripto denario def(f)endendo. seu pro aduencionibus ipsius denarii Et pro omnibus hiis adimplendis et obseruandis pos(s)uerunt et obligauerunt ei pignori omnia eorum bona Et specialiter campum unum Jacentem Juxta fossatum ciuitatis taurini cui choeret fossatus burgi et via sanctus andreas uel si alie sunt ibi coherencie ita ut quilibet illorum in solidum conueniri possit Renunciando noue constitutioni et omni probationi qua se aliquo modo tueri possent et ipsa mulier renunciando Juri ypothecarum et uelleiano senatusconsulto de quo prius certiorata fuerat et specialiter noue constitutioni que sic Incipit si qua mulier. Et hec omnia suprascripta attendere et obseruare promiss(er)unt et Jurauerunt et quod contra non venient per se uel aliquam submissam personam. actum est hoc in taurino in domo guillelmi malacorone Interfuerunt testes ad hoc vocati et specialiter rogati Jacobus (3) ferrator Johannes vitonus bernardus recagnus amedeus de cagnano et guillelmus zapissius (*sic*).

Et Ego henricus Imperialis aule notarius hanc cartam quam quondam albertus notarius pater meus ut supra tradidit precepto et uoluntate domini Johannis de vistorino Judicis et assessoris domini henrici de curengis (*sic*) potestatis taurini compleui et scripsi.

(1) B: *manca*. (2) *Segue cancellato* soluere (3) *Segue cancellato* imp

XCIV.

Pietro del fu Remigio Silvestro di Pianezza vende a Pietro Pecollo e ad Otta, moglie di lui, due pezze di terreno sul territorio di Pianezza (30 gennaio 1219).

FONTI. — A. Orig. rigato in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) Anno. dominice incarnationis millesimo cxxviii. Indicione vii. secundo kalendas februarii. presentibus infrascriptis testibus. Inuestituram et uendicionem fecit petrus filius condam remigii siluestri uille planicie. petro pecollo. et uxori eius hote. de peciis duabus

terre quas habebat in planicia ubi dicitur in telleo per solidos triginta. sex. sexagenorum ueterum quos denarios ipse confessus fuit ab eis inde recepis[s]e Renunciata exceptione non numerate pecunie. et inde eis suprascriptam terram cum suis pertinenciis tradidit in possessionem. prime pecie coerent heredes condam petri coxa. et heredes condam Rustii et bonus Johannes de rua et maria ioca. Secunda Subiacet ibi prope. cui co[h]eret ex tribus partibus bonus Johannes de rua. de quarta gerbum. tali scilicet modo ut ipsi dicti emptores et heredes eorum uel cui dederint uel uendiderint faciant exinde a presenti die de predicta terra iure proprietario nomine per alodium quicquid uoluerint sine omni contradictione ipsius predicti uenditoris. et heredum eius. ita eis at[t]endere et ab omni homine defendere in duplum promisit ipse dictus uenditor per stipulationem subnixam omnia que habet et que habiturus est eis inde pignori obligando.

Auctum est hoc in planicia ad domum petri pecolli. fuerunt ibi testes (1) Johannes uarnerius et stefanus de sebilis. et Johannes nepos hote pecolle.

ego vilielmus notarius interfui et hanc cartam scripsi.

(1) A: testes testes.

XCV.

Federico II, re dei Romani, conferma a Goffredo di Biandrate la cessione, fatta da Enrico VI a Raineri di Biandrate, di cinque denari sul pedaggio di Torino (23 marzo 1219).

FONTI. — A. Orig. in *AST., PT*, m. I, n. 3. — B. Ediz., da copia sec. XVIII, in WINCKELMANN, *Acta Imperii*, I, 132, n. 158.

(C) IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS: FRIDERICUS SECUNDUS DIUINA FAUENTE CLEMENTIA ROMANORUM SEMPER AUGUSTUS ET REX sicilie. fideli (1) suo. Godefredo Comiti de blandrata et eius heredibus. In perpetuum (2). Maiestati nostre credimus expedire. et profectum nostrum et Imperij propensius promouere: si fidelium Imperii curam geramus sollicitam: et eos regali munificentia ampliemus. ut per hoc ceteri ad nostrum obsequium facilius prouocentur. Attendentes igitur preclara seruitia et deuota que fidelis noster Godefredus comes de Blandrata et sui predecessores Imperio et nostris progenitoribus semper fideliter prestiterunt: eidem Godefredo et suis heredibus de cons(c)ilio nostrorum principum et baronum concedimus donamus et largimur in beneficium siue rectum feudum et gentile quinque denarios in pedagio Taurinensi quos preclare memorie pater noster Imperator henricus obligauit pro. ccc. marchis argenti Rainerio Comiti de blandrata. non obstante con-

cessionem aliqua de hoc pedagio alicui facta. Tali modo ut ipse Godefredus et sui heredes denarios quinque predictos teneant et possideant tanquam rectum feudum et gentile. et possint de mandato nostro ipsorum denariorum possessionem auctoritate propria si necesse fuerit adipisci. Si quis igitur hanc nostre largitionis paginam presumpserit uiolare et ipsum Godefredum uel heredes suos super predicto feudo indebite molestare: centum librarum auri pena siue bannum persoluat. cuius medietas nostre camere applicetur residua parti lese. Huius rei testes fuerunt. archiepiscopus Salsburgensis. archiepiscopus Magdeburgensis. Episcopus basiliensis. Jacobus Taurinensis episcopus et domni Regis vicarius. Wilielmus Marchio. montisferrati. Anselmus de Justengo Imperialis aule Marescalcus. Ricardus domni Regis camerarius et plures alij. Ego Cunradus Metensis et Spirensis episcopus Imperialis aule cancellarius uice domni Sifridi Maguntini Archiepiscopi totius Germanie Archicancellarij uidi et recognoui. Datum apud Agheno Anno regni nostri in Teutonia. VII. Incarnationis uero dominice. Anno. M. CC. XVIII: decimo Kalendas Aprilis. Indictione septima. feliciter.;

(1) A : fidelili (2) A : perpetum

XCVI.

Pietro Gaterio, di Rivoli, vende a Bertoloto Medaglia, di Torino, un sedime con casa sul Monte di Rivoli (17 aprile 1219).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. Millesimo. CC. nonodecimo. Quintodecimo Kalendas madij. Indicione Septima presentibus testibus infrascriptis. vendicionem ad proprium secundum morem montis Ripollarum fecit petrus gaterjus de ripollis. bertalloto medagle de taurino. Nominatim de sedimine uno cum domo et omni edificio super habente et omnibus suis pertinentiis et appendenciis que habere visus est in monte Ripollarum. Cui choeret de una parte agnetis zerberilis. de alia henricj de diuillana. de aliis via. Quantum ipsum sedimen cum domo et omni edificio super habente et omnibus suis pertinentiis infra ipse et alie si ej future choerencie inuenirj poterit cum superioribus et inferioribus confinibus et accessionibus et ingressibus suis in hac uendicione permaneat et persistat In Integrum. Tali modo ut a modo in antea omni tempore usque in perpetuum habere et tenere et iure proprietario secundum morem montis Ripollarum possidere debeat ipse dictus bertallotus et maria uxor ejus et illo-

rum heredes et Cui dederint vel vendiderint seu alio quolibet modo alienauerint prefatam totam uendicionem que suprascripta est. Et faciant exinde de ea quicquid uoluerint sine omni suprascripti uenditoris et suorum omnium heredum et alie ejus submissee persone contradictione Preterea iamdictus venditor per stipulacionem promisit et omnes res suas quas habet et habiturus est pignori obligauit ita ut ubique conueniri possit Renunciando priuilegio forj. suprascripto Emptori Ita quod defendere et varentare habeat prefatam totam uendicionem. que suprascripta est Eidem Emptori et vxori ejus suprascripte et eorum heredibus et cuj dederint omni tempore ab unaquaque persona iure et ratione suis propriis expensis. et si appellarentur vel inquietarentur aliquo modo de predicta uendicione toto vel in parte omnia dampna et expensas que et quas inde facerent uel sustinere[n]t eis Restitue[re] habet Et promisit eam defendere sub pena dupli. Secundum quod pro tempore fuerit meliorata vel valuerit per estimationem bonorum hominum in consimili loco. Et insuper cessit et dedit et tradidit suprascripto Emptori omnia iura et actiones Reales et personales utiles et directas que et quas habet vel ej pertinent siue pertinere possent in predicta uendicione vel pro ipsa uendicione vel contra dete[m]ptatores seu defensatores ejusdem uendicionis ita ut sit exinde per omnia in suo loco. Et possit exinde exercere et intempare iamdictas actiones. Et omnia possit facere sicutj ipse venditor actenus poterat in agendo et Respondendo et excipiendo constituendo eum procuratorem tamquam in rem suam. Et pro hac uendicione et iurium cessione confessus fuit iamdictus venditor se pretium Rec(c)e- pisse a predicto Emptori. libras. Tredecim. et mediam. bonorum sec(c)u- xiensium veterum. Renunciando omni exceptioni non tradite et non numerate pecunie Quod si magis ualeret ej Recto inter uiuos dono dedit et de predicta uendicione et donacione. ej corporalem possessionem tradidit. Renunciando ne possit agere de dupla. et ita hanc cartam fieri Rogauit. actum fuit hoc in monte Ripollarum. In presentia al- lamane vxoris suprascripti venditoris que sponte sua et nemine co- gente per consensum suprascripti mariti sui et fratrum suorum Jo- hanneti et mainardi ibi presentium predictam uendicionem et iurium cessionem atque donacionem vt supra. legitur. laudauit et confirmauit et ius uniuersum et omnes actiones que et quas in ea habebat vel ej pertinebant iure dotis sue vel alio quolibet modo Renunciauit et ip- sam uendicionem et iurium cessionem et donacionem atque Renun- ciationem omni tempore per se et heredes suos ratam et firmam ha- bere et tenere et quod contra non veniet per se nec per alium per stipulationem promisit atque corporaliter ad sancta dej [euangelia]

iurauit Renunciando Jurj ypothecarum et velleiano senatusconsulto et noue constitucionis auxilio et omni Juri et legi pro muliere introducto. et ita hanc cartam fieri Rogauit.

Predictis omnibus Fuerunt ibi inde testes Rogati et aduocati Wilhelmus laxan pelegrinus de sancto martino. houricus de diuiliانا petrus octuber. Auricus et Aicardus de diuiliانا. et alii.

(S. T.) et Ego Guillelmus. de monte notarius sacri palatii interfui et hanc cartam Rogatus tradidi et Scripsj.

. XCVII.

Giovanni Bianco Alessandro vende a Borello Pellizone una pezza di terreno sul territorio di Torino, oltre Dora, nel luogo detto Colo di San Benedetto (27 aprile 1219).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis Millesimo. ducentesimo xviii. indicione vii. v Kalendas madii. Presencia infrascriptorum testium iohannes blancus alexander fecit inuestituram et uendicionem borello pellizoni de pecia una terre iacente(m) in territorio taurini ultra duriam in colo sancti benedicti ei coherent nepotes sui petrus alexander et fratres sui a meridie. et predictus borellus a mane. et via de duabus partibus et riua. et duria. tali modo ut dictus borellus et sui heredes et cui dederint uel uendiderint istam predictam terram sicut est terminata et consignata per alodium deinde habeant teneant et po[s]sideant. sine contradiccione predicti iohannis et eius heredum. et ab omni homine defendere ad iusticiam cum suis expensis predictus iohannes istam predictam terram prefato borello et suis heredibus promisit. et sicut res pro tempore fuerit meliorata sub pena dupli. renunciando illi legi et iuri qua dicitur si hoc excederet ultra legitimum iusti precii ut (non) po(n)sit resindere contractum uel iustum precium rei petere. et inde sicut superius legitur [*pro his*] obseruandis et complendis prefatus iohannes omnia sua bona habita et habenda pignori obligauit predicto borello et suis heredibus et confessus fuit se precium acceperisse a predicto borello solidos centum bonorum secuxinorum ueterum. remota omni exceptione non recepti precii. et inde in possessionem eum misit et possessionem tradidit ei. et inde domina geremia uxor predicti iohannis sua propria uoluntate iurauit ad sancta dei euangelia suprascriptam uendicionem ut superius legitur omni tempore firmam. tenere. renunciando omni iuri ypotechario et senatusconsulto velleani et omni iuri et auxilio omnium legum pro muliere introducto. actum in taurino in curte dicti iohannis fuerunt in-

de testes rogati perinus alexander et eius fratres bartolot et vilelmi-
nus nepotes supradicti iohannis qui hoc laudauerunt. et taurinus bel
et petrus pogler. et anricus. et bernardus carcagnus.

Ego bonusiohannes notaRius de pusterla interfui et hanc cartam ro-
gatus scripsi....

XCVIII.

*Il signor Enrico di Calvergnato, podestà di Torino, con il
consenso della Credenza e della Concione, vende in nome
del Comune a Pietro di Buazano boschi sul territorio di
Torino, oltre Stura (28 febbraio 1220).*

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S.T.) Anno dominice. natiuitatis millesimo. ducentesimo vicesimo.
die sabbati pridie Kalendas marcij Jndicione. viii. Dominus henricus
de uerg[nata]. Potestas. taurini. cons(c)ilio et voluntate credentie tau-
rini et etiam contionis vendidit in perpetuum nomine comunis tau-
rini. Petro de buaçano nomine suo et bosonis fratris sui recipienti
Viginti. Jornatas seu centenarium terre cum busco et omnibus supra
crescentibus et pertinentijs que Jacet et est in busco de sturia in go-
reto de octauio et ibi prope cui coheret Ab oriente villelmi de sanc-
to dalmatio. A meridie fluuius sturie. ab occidente vgonis sartoris et
manuelis. A media nocte pratum sancti solutoris et pellicionum et bu-
scum quod est inter ipsas coherentias. vel si alie sunt coherentie cum
accessibus et ingressibus et omnibus supra se et infra se in integrum.
Tali modo vt suprascripti fratres et sui heredes et cui dederint uel
uendiderint vel alio modo alienauerint habeant et teneant et faciant
ex illa in perpetuum quicquid uoluerint sine contradicione suprascrip-
ti comunis uel alterius submissee persone. soluantes et dantes supra-
scripto comuni quolibet anno in festo sancti martini pro ficto supra-
scripti busci et terre solidos quinque secusiensium veterum. tali mo-
do [et] condicione quod teneant illud buscum nec illud possint vel de-
beant aruncare sine licentia potestatis uel consulum qui pro tempore
fuerint nec illam possint uendere uel alio modo alienare alicui eccle-
sie vel hospitali uel alicui loco religioso uel alij (1) alterius iurisdic-
tionis pro qua uenditione fuit confessa suprascripta potestas nomine
suprascripti comunis recepissee ab ipsis fratribus libras. octo. bonorum
secusiensium ueterum et in utilitatem ipsius communis processisse
Renunciando exceptioni non numerate pecunie in debitis uidelicet ip-
sius comunis soluendis. Promit[t]endo a parte suprascripti comunis
omnia bona comunis eiusdem pignori obligando suprascriptis fratri-
bus legitimam defensionem de busco predicto et terra sicut melius

ualeret et sumptus omnes reficere.

actum est hoc in taurino in curia taurini fuerunt Inde testes dominus Johannes de uistarino dominus morescus garbanus. baniapellis et alij.

(S.T.) Ego magister Jacobus comunis taurini notarius Interfui et hanc Cartam precepto suprascripte potestatis scripsi.,

(1) *La i finale è corretta su una o*

XCIX.

Il signor Enrico di Calvergnate, podestà di Torino, a nome della Credenza del Comune, vende a Giovanni di Coazano un bosco presso la Stura, del quartiere di Porta Marmorea (1 marzo 1220).

FONTI. — A. Orig. di altro notaio, fatto per ordine di Gherardo Josberto, giudice del signor Alione Scarampo podestà di Torino nel 1237, in *AST, P, Torino*.

(S.T.) Anno dominice natiuitatis Millesimo ducentesimo vicesimo die dominico primo die Marcii Indicione octaua Inuestituram et uendicionem fecit dominus anRicus de caluergnata potestas taurinensium nomine comunis taurinensium de uoluntate illorum de credencia ad campanam pulsatam coadunata Johanni de coaxano nominatim de vndecim centenariis de bosco sturie Jacente(m) in sorte quarterii porte marmorie pro pecio librarum quattuor et solidorum viii bonorum secuxinorum ueterum quas ab eo confessus fuit nomine dicti comunis Recepisse Renunciando exceptioni non numerate pecunie tali modo quod predictus Johannes et heredes eius et cui dederint uel uendiderint predictum boscum habeant et teneant adque pos[s]ideant cum omnibus suis pertinenciis in perpetuum ad fictum dandum omni anno in festo sancti martini Jamdicto comuni denarios xxxiii sine contradic(c)ione Jamdicte potestatis et successorum predicti comunis hoc saluo quod non possint uendere Jamdictum boscum nec dare ecclesie nec hospitali nec loco Religioso nec alicui homini aliene Iurisdiccione et quod debeant tenere boscum in boscum nec debeant eum arruncare sine parabola potestatis qui pro tempore fuerit et predictus dominus AnRicus potestas promisit suprascripto Johanni nomine dicti comunis uarire et defendere et heredibus suis Jamdictum boscum cum suis pertinenciis sub obligatione bonorum dicti comunis et pos[s]es[s]ionem predicti boschi ei dedit et tradidit.

actum est hoc in taurino in porticu palacii Interfuerunt testes Johannes de ser ot Jacobus cornalia Ego bonus Johannes imperialis au-

le notarius hanc cartam quam petrus tauanus notarius abreuiauit et tradidit precepto ipsius petri et precepto domini Gui[rardi] Josberti Judicis domini alionis potestatis taurini compleui et scripsi sicut in abreuiaamento ipsius petri tauani continebatur.

C.

Il signor Guglielmo Ducco accensa a Guglielmo Gastaldo di Caselle un sedime sito nel castello di Caselle (5 settembre 1220).

FONTI. — A. Orig., diviso per alfabeto dal controrig. ora mancante, in *AST*, *P*, *Caselle*.

(S. T.) Anno dominice. Natiuitatis. Millesimo. cc. xx. die sabati. v die septembris. Indicione viii Presentibus Testibus Inferius nominatis. dominus vellelmus ducuss dedit et tradidit vellelmo gastaldo de casellis sedimen vnum Jacentem Jn castello casellarum coheret ei ab una parte vbtertus lot. ex alia Judices. ex alia (1) uel si alie sunt coherencie nomine villanie. Tali modo quod predictus vilielmus et eius heredes habeant et teneant predictum sedimen iure villanie donec viverent sine contradictione suprascripti vellelmi suorumque heredum uel alicuius submissee persone. dando quolibet anno suprascripto villielmo uel suis heredibus aut eorum certo misso sextarium unum auene Jn medio augusto pro ficto. vnde predictus vellelmus ducuss fuit confessus se recepissee denarios duodecim nomine affaitamenti. et sic due carte vno tenore fieri rogauerunt. Actum est hoc Jn taurino aput sanctum gregorium (2) Testes Jnde auocati fuerunt guido molcascus et obertinus torenc(c)us.

EGO Johannes de sancto gregorio (2) sacri palatii notarius his omnibus Interfuj. et hanc cartam Rogatus scripSJ;

(1) *La lacuna è in A.* (2) *A: gg.*

CI.

Pietro Beligno e Guglielma, sua moglie, di Rivoli, vendono a Guglielmo di Asti, abitatore di Rivoli, e ad Otta, moglie di lui, un sedime sul « Monte di Rivoli » (15 novembre 1220).

FONTI. — A. Orig. in *AST*, *P*, *Rivoli*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo. cc. xx. quintodecimo die nouembris Indicione. viii. presentibus testibus infrascriptis. vendicionem ad proprium secundum morem montis ripollarum. fecerunt petrus belignus et Willelma vxor eius de ripollis sponte sua et nemine cogente per consensum ejusdem maritj sui. Willelmo de aste

habitorj eiusdem loci. et otte vxorj sue. Nominatim de sedimine uno quod erat tempore vendicionis sine edific(f)icio supra sicut determinatum fuit per eos iacente in monte Ripollarum Justa palica tam montis. Cui choeret ex una parte venditorum. ex alia. Rugeriorum. de tertia via de quarta palicata montis. Quantum ipsum sedimen infra terminos constitutos et infra suprascripte (*sic*) et alie si ej sunt choerencie inueniri poterit cum superioribus et inferioribus confinibus et accessionibus et ingressibus suis in hac vendicione permaneat et persistat. In Integrum Tali modo ut a modo in antea omni tempore vsque in perpetuum habere et tenere et iure proprietario secundum morem montis ripollarum possidere debeant iamdicti Iugales emptores et illorum heredes et cui dederint uel vendiderint seu alio quolibet modo alienauerint prefatam totam vendicionem que suprascripta est. Et faciant exinde de ea quicquid uoluerint sine alicuius persone contradicione. Preterea iamdicti venditores per stipulationem promiserunt et omnes res eorum presentes et futuras tam dotem quam alias res pignori obligauerunt et insuper dicta willelma iurauit ita ut quisque illorum ubique in solidum eligi et conueniri possit Renunciando priuilegio fori et illi legi qua loquitur de duobus reis debendi et insuper dicta mulier Juri ypothecarum et uelleiano senatusconsulto et noue constitutionj auxilio et omni Juri et legi pro muliere introducto suprascriptis emptoribus Ita quod defendere et varentare habent prefatam totam vendicionem que suprascripta est eisdem emptoribus et eorum heredibus et cui dederint omni tempore ab unaquaque persona Jure et ratione eorum propriis expensis quod si defendere non possent quod dabunt ej duplum Secundum quod hec vendicio pro tempore fuerit meliorata uel valuerit per estimationem bonorum hominum in consimili loco. Et pro hac vendicione confessi fuerunt iamdicti venditores se pretium recepisse. a predictis emptoribus. solidos. vigintiquatuor bonorum sec(c)uxiensium veterum Renunciando omni exceptioni non tradite et non recepte pec(c)unie et de ipsa vendicione corporalem possessionem tradiderunt. Renunciando ne possint agere de dupla. et ita hanc cartam fierj Rogauerunt. actum fuit hoc in monte Ripollarum in domo venditorum. Fuerunt ibi inde testes Rogati et aduocati astexanus bellengerius sctor. Johannes zoz. Willelmus bellegrassus. perronus maltonsu. (S. T.) Et ego Guillelmus. de mo[n]te. notarius sacri pal(l)acii interfui et hanc cartam Rogatus scripsi.

CII.

Federico II conferma gli accordi del Comune di Torino con i signori di Piossasco, Bagnolo, Cavour, Barge, Piobesi, Sca-

lenghe e Mathi (24 novembre 1220).

FONTI.— A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XV, da altra copia 1271 ora mancante, preceduta dalla seguente dichiarazione: « Anno dominice natiuitatis millesimo CC LXXI. die xx. mensis aprilis. Jndictione XIII. Actum in ciuitate thaurini in domo porcellorum vbi Jus redditur presentibus domino manfredo piola milite vicarii thaurini. Bertoloto malamena et frederico siluestro notariis curie thaurini testibus Nouerint vniuers(s)i presentem cartam Jnspecturi quod dominus philipus rogerius Judex regius curie thaurinensis Ad postulationem et Jnstanciam henrici alpini ciuis thaurini sindici comunis et hominum de thaurino nomine ipsorum comunis et hominum de thaurino nomine ipsorum comunis et hominum. auctoritate offitii quo fungebatur precepit michi ottoni de thaurina Jurisperito notario et offitiali curie thaurinensis autenticari exemplari et in publicam formam redigi quasdam litteras reductas in formam publicam Jnstrumenti sani integri non canzelati non corrupti non aboliti uel vitiati in aliqua parte sui. vt presens Jnstrumentum vim et valorem obtineat semper publici Jnstrumenti. quarum litterarum tenor talis est », ed autenticata dai notai Bongiovanni di Marentino, Notaio (*sic*; l.: Otto) di Taurina, Giacomo Cornaglia, in *AMT*, cat. I, m. II, n. 6270, f. 60 v. — C. Copia sec. XV, inserita nel codice degli *Statuti di Torino*, in *AST, PT*, I, f. 67.

Fredericus secundus diuina fauente clementia Romanorum Jmperator semper augustus et Rex Sicilie in perpetuum. Cum de nostra voluntate processerit et mandato Quod fideles nostri domini de plozascho et homines Jtem de bagnolio et Caburro. de bargiis. de publicis de schalengiis atque de valle matij. fecerint habitaculum in thaurino eorum habitaculum. pacta et conuentiones Jnter ipsos et ciuitatem thaurinensem Jnitas Jmperiali auctoritate ex certa scientia vniuersaliter confirmamus dantes licentiam et plenariam libertatem vniuers(s)is Jmperii nostri fidelibus vt ad eandem ciuitatem libere veniant habitare cum omnibus rebus suis sine contradictione cuiusque seu eodem modo ibidem facere habitaculum sicut fecerunt domini et homines supradicti. Si quis autem huic pagine nostre presumpserit contraire in aliquo preter nostram Jndignationem et Jram penam mille marcharum auri persoluat. cuius medietas ap[p]licetur Residua ciuitati predictae. Nullis literis vel priuilegiis Jmpetratis obstantibus vel etiam Jmpetrandis. Datum apud Vrbem. Millesimo. cc.° xx. viii. Kalendas decembris inditione nona.

CIII.

Corva, moglie di Giovanni di Alpignano, testa in favore dei figli Andrea, Bongiovanni ed Alasietta (1 dicembre 1221).

FONTI. — O. Orig. rigato in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis Millesimo. cc. xx primo. primo die mensis decembris. indictione nona. in presencia infrascriptorum testium. Causa mortis donacionem fecit. Corua condam uxor iohannis de alpiniano existens in infirmitate. Consenciente (*sic*) expressim et annuente filiis suis andrea. et bonoiohanne et [*marito*] filie sue alaxete ibi presentibus de bonis suis dedit enim predictae alaxete domum unam Cum omnibus suis iuri[*bu*]s et pertinenciis. que est iusta domum condam odonis balzani ei Coheret murus ciuitatis. et alia domus quam dicta corua dedit filio suo bonoiohanni. et via. et iacet in ciuitate taurini. in parrochia sancti andree. et prata. dicta Corua dedit predictae alaxete. duas iornatas terre. que iacent in territorio taurini ultra noxetam. ei Coheret iacobus de altessano et eius fratris (*sic*). et nicolaus de ualle plana. et rua (*sic*) et via. et insuper dedit eidem runcum unum quod est ibi prope ad introitum bealera. ei coheret bealera. et via. Item dedit eidem lectum suum et suos pannos. et quinque archas. et duos botallinos et tinam [*un*]am et calderiam unam. et medietatem omnium aliarum subpeltiliorum (*sic*) et asiamentorum domus. [*quam*] donacionem exinde omni tempore per se et per suos heredes ratam et firmam et inreuocabilem se habituram per stipulationem promisit. et seruari uoluit et precepit. si forte iudicio dei sue infirmitatis de hac uita excederet.

actum in taurino in domo ubi manebat. fuerunt testes inde rogati et vocati benedictus. vido pistor. viliemus siruentus. paschalis. nicoletus de riuolis.

Ego bonusiohannes notarius de pusterla dictus interfui et hanc cartam rogatus scripsi.

CIV.

Manfredo III marchese di Saluzzo alla presenza di Giacomo di Carisio, vescovo, e di Aliprando Fava, podestà di Torino, giura in perpetuo, l'abitacolo di detta città (5 luglio 1222).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B¹. Copia sec. XV, da altra copia 1277 ora mancante, preceduta dalla seguente dichiarazione: « Anno dominice natiuitatis millesimo ducentesimo septuagesimosexto die uicesima mensis aprilis indictione xiiii. Actum in ciuitate Taurini in domo Porcel[*i*]orum ubi ius redditur presentibus domino Manfredo Piola milite uicarii Taurini Bertoloto Malamena et Frederico Siluestro notariis curie Thaurini testibus. Nouerint universi presentem cartam inspecturi quod dominus Philippus Rogerii iudex regius curie Thaurini ad petitionem et instanciam henrici arpini ciuis taurini et sindici comunis et hominum Taurini nomine ipsorum comunis et hominum. auctoritate of-

ficii quo fungebatur praecepit mihi Octoni de thaurina infrascripto notario et officiali curie thaurini autenticari exemplari et in formam publicam redigi quoddam instrumentum sanum integrum non cancel[um]atum non corruptum non abolitum uel uiciatum in aliqua sua parte ut praesens exemplum vim et robur semper publici obtineat instrumenti. cuius tenor talis est », e seguita dall'autentica del notaio Ottone di Taurina, in *AMT*, cat. I, m. II, n. 6270, f. 59 r. — B². Copia sec. XV, da B¹, inserta nel codice degli *Statuti di Torino*, in *AST, PT*, I, f. 65 v. — C. Ediz. frammentaria, da copia C. Saluzzo, in MORIONDO, *Mon. aquensia*, II, 399, n. 175. — D. Ediz., pure frammentaria, in MULETTI, *Memorie storico-diplomatiche di Saluzzo*, II, 237. — E. Ediz., su B², in *M. h. p., Leges municip.*, I, col. 514. — F. Reg. in TALLONE, *Regesto dei marchesi di Saluzzo*, n. 248.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B¹.

(S. T.) (1) Anno dominice natiuitatis Millesimo ducentesimo xxii die martis. quinto die intrantis mensis Iulii indictione decima currente et Regnante Frederico Imperatore In finibus Testone prope hospitale testone coram domino Jacobo dei gratia thaurinensis ecclesie episcopo et Imperialis aule uicario ad haec suam interponente auctoritatem et coram domino Aliprando faba cuius Brixienso potestate thaurini Manfredus marchio de salutiis filius condan bonifatii de salutiis cum consensu et voluntate domine Alixie aue sue uxoris condan domini Manfredi (2) marchionis de saluciis Et cum consensu et uoluntate Guilliemi Constancie ipsius marchionis fidelis et quamplurium aliorum suorum fidelium Jbi presencium iurauit ad sancta dei euangelia perpetuale habitaculum ciuitatis thaurini Ita quod semper erit ciuis et habitator thaurini et semper erit de comuni et non de aliqua partium que sunt uel forte fuerint in ipsa ciuitate Ita quod non mouebit uel faciet guerram contra comitem maurianensem nec contra filios illius nec contra aliquem hominem uel locum sine consensu suprascripti (3) potestatis nomine comunis stipulantis uel alterius potestatis uel consulum qui pro tempore fuerint Item quod iuuabit bona fide et sine fraude comune thaurini et ipsius comunis coadiutores cum tota sua terra quam habet ipse marchio citra tanerum siue flumen taneri de omni guerra siue bello quod comune taurini moueret siue faceret contra aliquem hominem et locum cum consensu illius marchionis et de illa guerra precipue que ipsi comuni foret iniuriose mota dum ipse guerre durabunt Et specialiter de illa guerra quam ipsi thaurinenses habent contra comitem Maurianensem et filios. Nec de illa guerra uel guerris faciet treguam nec pacem aliquam absque consensu et uoluntate comunis thaurini uel maioris partis credentie ipsius ciuitatis Item addidit presentialiter Manfredus marchio sub eiusdem uinculo Ju-

ramenti quod nullo modo faciet nec fieri patietur aliquam parentelam nec contractum matrimonii cum thoma comite maurianensi nec cum aliquo filiorum suorum sine uoluntate et consensu potestatis uel consulum qui pro tempore erunt in thaurino vel maioris partis credentie thaurini Jtem quod emet siue comperabit Jntra muros ciuitatis thaurini domum unam uel domos pretio librarum centum bonorum scutorum veterum ad consilium potestatis uel maioris partis credentie thaurini usque ad festum sancti Michaelis proximum de quibus libris centum soluat taleam semper et impositionem quando alii de ciuitate soluent et quotiens soluent secundum ex(s)timationem aliorum de ciuitate. Nec illam domum possit uel debeat uendere obligare uel aliquo modo alienare ullo tempore Jtem quod omni anno in perpetuum faciet sequellam siue seuertam potestati(bus) et consulibus qui pro tempore fuerint in dicta ciuitate. sicut ceteri ciues de ciuitate predicta et faciet suos castellanos omnes qui sunt siue quos habet citra tanerum et alios ministros uillarum cum duabus partibus hominum quos habet et habebit citra tanerum facere hoc idem omni anno bona fide incontinenti prefatus potestas (4) nomine comunis suprascripti cons(c)ilio et uoluntate sapientum illius ciuitatis qui aderant receperunt (5) ipsum manfredum in ciuem et habitatorem thaurini Jnuestiendo ipsum nomine comunis de omnibus bonis moribus illius ciuitatis Promittendo insuper ipsum iuuare nomine comunis per se et omnes suos successores (6) omni tempore sicut aliquem ex suis ciuibus Et quod non faciet pacem neque guerram cum comite maurianensi nec cum filiis eius sine consensu illius manfredi. De illa uero guerra quam suprascriptus manfredus inceperit sine consilio consensu et uoluntate suprascriptorum hominum de thaurino siue maioris partis credentie ipsius ciuitatis non teneatur potestas suprascriptus siue comune thaurini ipsum manfredum Juuare. nec ipse manfredus teneatur ipsum comune thaurini nec suos coadiutores adiuuare de illa guerra quam ipsi inciperent sine ipsius cons(c)ilio et consensu Set si mota esset illi Manfredo iniuriose et ipso inuito Tunc simili modo teneatur comune thaurini ipsum iuuare et e conuerso. Que omnia sicut superius dicta sunt et dictata utraque pars alteri attendere tenere et inuiolabiliter omni tempore obseruare promisit sub debito iuramenti et obligatione bonorum Jura uero pedagiorum et curaie remaneant et colligantur sicut ante

Acta sunt hec in loco iam dicto. Fuerunt inde testes dominus petrus de maxiis (7) plebanus de publice. dominus martinus canonicus thaurini. Johannes canis. Johannes silus. Henrietus bechutus. Vido de plozascho. guillelmus carbonerius. Arducio borgexius. guillelmus tor-

tella de bargiis. Vbertus alexander. dominus albertus. rantia Judex brixiensis. et alii multi Vnde fiunt plures eiusdem tenoris carte.

Et ego magister Jacobus imperialis aule notarius Interfuj. et hanc cartam consensu et uoluntate et precepto partis utriusque predicta sicut supra dictum est composui compleui et scrips(s)i.

(1) *Manca nelle copie pervenute ci.* (2) *In B¹, invece di Manfredi, è uno spazio bianco.* (3) *B¹, B² : infrascripti* (4) *B¹, B² : prefatis potestati* (5) *Sic in B² e probabilmente già in A ; B¹ : et receperant* (6) *In B² manca il tratto da de omnibus bonis a comunis* (7) *B¹ : magiis ; ma dopo aver cercato di correggere la g, riscrive : maxiis.*

CV.

Il signor Girardo di Carisio, castellano di Rivoli, ed il signor Pietro di Santa Fede, suo assessore, pronunciano sentenza in causa fra Lanfranco della Valle ed Uberto Poesio per beni sul territorio di Rivoli (20 novembre 1222).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P*, Rivoli.

(S. T.) Causa talis vertebatur sub domino Girardo de carixio Ripollarum Castellano et domino petro de sancta fide assessore suo inter Lafrancum de valle ex una parte. nec non vbertum de poexio ex altera. Petebat siquidem dictus lafrancus a predicto vberto petiam unam de terra cum vinea super habente quatuor sapaturarum iacente in territorio ripollarum prope domum que fuit condam petri de imigla Cui choeret heredum suprascripti condam petri de imigla ex una parte de alia suprascripti lafranchi. de tertia suprascripti vberti de quarta via. Et petiam unam de terra duarum iornatarum et terra cum vinea super habente quinque sapaturarum et Sedimen cum pertinentiis omnibus eius simul tenentes ibi prope iacentes Cui choeret de duabus partibus suprascripti vberti. de tertia lafranchi suprascripti. de quarta. via. Et iornatas quatuor de terra iacentes in tribus peiciis in valle surda et alia bona que fuerunt condam Jacobi zampornie dicendo predicta omnia sibi obligata esse pro solidis xxii et dimidio sec(c)uxiensium veterum pro medietate unius debiti. solidorum. xlv. et pro libris quatuor et solidis octo pro expensis illius debiti quod debitum solidorum. xlv. predictus condam Jacobus promiserat sub obligatione bonorum suorum sibi soluturum ad certum terminum cum expensis et dampnis et hec omnia per publicum ostendebat instrumentum. Ad hec Respondebat vbertus sede predicta petitione non teneri quia dicebat se pociora Jura habere in rebus suprascripti condam Jacobi pro dote vxoris ipsius Jacobi et pro aliis debitis de quibus ha-

bebat iura sibi cessa Sicut per publica ostendebat instrumenta. vnde memoratus Judex visis et auditis hinc inde propositis condempnauit suprascriptum ubertum quatenus predicta omnia suprascripto lafranco dimittat vel Sibi usque ad dies. xxx. proximos soluat. solidos. lx. inter sortem et expensa[s] et pro medietate suprascripti debiti quas expensas Jurauit ipse lafrancus se fecisse et quod solutionem non habuit de predicto debito. solidorum. xlv. pro medietate in toto nec in parte ipso lafranco tamen primo soluente dotem predictam et alia debita de quibus predictus vbertus habet Jura cessa. et hec condempnatio facta est de medietate. solidorum. xxii. et dimidio Jdeo quia (1) dictus lafrancus habebat medietatem bonorum suprascripti condam Jacobi Et sic finita est causa. anno dominice natiuitatis millesimo cc. xxii duodecimo Kalendas decembris. Indicione. xi. in recepto castri Ripollarum. Fuerunt ibi inde testes vocati et Rogati. bonaur. petrus de constantino anselmus de passarano.

(S. T.) Ego quoque Guillelmus de monte. notarius sacri pal(l)acii interfui et hanc cartam sententie mandato suprascripti Judicis Scripsi.

(1) A: quia quia.

CVI.

Davide, castellano di Avigliana, e Bertrando, castellano di Susa, affittano una terra a Giraldo Presbitero, di Sant' Ambrogio, a nome di Tomaso [I] conte di Savoia, il quale approva il contratto con i figli Umberto ed Aimone (30 gennaio 1223).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PS*, mazzo VII: *Sant' Ambrogio*.

(S. T.) ANNO dominj. M.º cc.º xxº iii.º Indicione. xi.ª iii. Kalendas februarii. donationem puram et inuestituram nomine albergamenti fecerunt David castellanus auillanie et Bertrandus castellanus Secusie. ex parte dominj Thome comitis. Sabaudie. et heredum suorum Giraldo presbitero cognomine de burgo Sanctj Ambrosij. recipienti nomine suo. et Ricardi fratris sui et heredum eorum de quadam pecia vernetj. ad viii. sectoratas pratj estimata cuj ab vna parte coheret Radulfus lombardj. ex alia. anselmus Rufus. sicut protenditur ad longitudinem. terre Ainardi de Taurino. ab anteriorj parte. et in lat(t)itudine ex transuerso usque in duriam et si que alie sunt coherentie. tenore talj sibi vacuam possessionem tradiderunt. ut illud cum suis pertinenciis albergamenti nomine possideant pacifice et quiete. et faciant de eo sedimine secundum usum locj quidquid voluerint ad usum pratj. campj. seu nemoris. aut cuj dederint aut uendiderint. aut aliter a se alienauerint sine omni contradictione. et sine omni alia impo-

sita inusitata. et retentu saluo prefato comitj duorum solidorum seruitio in festo Sanctj martinj. annuatjm de eodem. Et sub tali forma. predictj castellanj. promiserunt per stipulacionem. ex parte dominj comitis predicti et heredum suorum per se et per successores eorum in perpetuum ipsum vernetum dictis Giraldo et Ricardo eorumque heredibus ab omni homine manutenere. confitentes se ab ipso Giraldo huius albergamentj nomine 1x Solidos. Secusiensium nouorum recepisse. renunciando. exceptioni non numerate pecunie. hanc etiam donacionem et albergamentum dominus Thomas comés. vmbertus et aimo filii suj. firmum et ratum habere per stipulationem promiserunt. et ipsum vernetum predictis Giraldo scilicet et Ricardo et eorum heredibus. ab omni homine manutenere. sicut continetur in quodam instrumento publico a me pro mandato dominj Thome. comitis. et filiorum ejus predictorum facto anno dominj. m. cc. xxii. Jndicione. x. vi Jdus aprilis.

Actum in burgo Sancti ambrosij. ante domum Stephani presbiteri. Testes Rogati. amedeus de naues. Johannes de aquabella villetus de (1) Willelmus pautrerius. = (1) Ego Conradus Imperialis aule notarius hanc cartam scripsi.

(1) *Guasto.*

CVII.

Federico II, imperatore, informa il vescovo di Torino di aver concesso all'abazia di Lucedio l'esenzione da ogni gabella e pedaggio per le persone e per le robe di detto monastero (14 marzo 1223).

FONTI. — A. Orig., con sigillo pendente, in *AST, Ab. di Luc., Fondo Ospedale di Carità*, mazzo II, n. 135. — B. Ed. in WINCKELMANN, *Acta imp. ined.*, II, 17, n. 15.

Fredericus Secundus dei gratia Romanorum imperator et semper augustus. et Rex Sicilie. Episcopo Taurinensi fidei suo. Gratiam suam et bonam voluntatem. Attendentes religionem ac deuocionem quam venerabiles fratres..abbas et conuentus locedij semper erga nos et imperium habuerunt. eis ex gratia et certa scientia duximus concedendum. ut possint animalia sua. et res ad eorum usus proprios deputatas ducere ac reducere. portare ac reportare. absque exactione uel pedagio aliquo quocumque uoluerint et sibi nouerint expedire. ex certa scientia statuentes. ut contradictores si qui fuerint uel rebelles banno quingentarum marcharum argenti subiaceant. cuius medietas sit eorum residua imperiali camere inferatur. Quocirca deuocioni tue precipiendo mandamus. quatenus predicta fideliter exequa-

ris. bannum predictum ab hiis qui illud incurrerint. auctoritate nostra plenarie exacturus.

Datum Ferentini. pridie idus marcij. anno. domini. M.^o CC.^o XXIII.º Indictione vndecima.

CVIII.

Giacomo di Carisio, vescovo di Torino e vicario imperiale, concede a Teobaldo, abate di Santa Maria di Lucedio, piena esenzione dal pedaggio di Rivoli per le bestie e le robe di detto monastero (26 giugno 1223).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia membranacea sec. XIII, in *AST, Ab. di Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I, n. 136.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. amen. Jacobus sola miseratione diuina ta[u]rinensis episcopus imperialis aule uicarius. venerabilibus in xpisto fratribus. Theobaldo abbati et conuentui de locedio cisterciensis ordinis. In perpetuum. Quum incomparabiliter melius est metu morti declinando a malo et quod bonum est operando uitam perpetuam adipisci. quam spe diuturne uite temporalis subito et improuise corruere in gehennam. cum secundum apostolum non habeamus hic manentem mansionem sed futuram inquirimus. memores dierum antiquorum et annos eternos reuoluentes in mente in corde quoque nocte meditantes et spiritum timore et tremore futuri iudicii scolpentes et exercitantes. cogitauimus in hac uita miserabili et erumpnosa facere nobis amicos de diuitiis temporalibus. ut cum defecerimus recipi in eterna tabernacula per dei misericordiam mereamur. Cum omnia presentia uanitas uanitatum esse ab eo qui non fallitur censeantur. Nam omne quod in mundo est. concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia uite. Expedit enim dum in uia sumus semper oculum mentis ad illam eternam patriam ad quam ituri sumus. dirigere. ne dum presentia que bona uidentur nos titillatione quadam et dilectione decipiant. in obliuione celestis patrie suggestionem pestifera irremediabiliter nos inducant. Scriptum namque est. Stultus est ille uiator qui amena prata et loca delectabilia circumspiciens obliuiscitur quo peragebat. Hinc est quod nos de consensu. et uoluntate et consilio fratrum nostrorum commouit. etiam super hoc et inducti ex domini pape mandato. uestris iustis postulationibus annuentes quibus a nobis humiliter postulastis ut pedagium uestrorum animalium et rerum. quod in castro nostro de ripolis colligi consueuit. monasterio uestro dimittere dignaremur. uobis et monasterio uestro et successoribus pietatis intuitu pro remedio anime nostre predecessorum ac successorum nostrorum. ad hono-

rem dei omnipotentis. et beate marie. beati Johannis baptiste. et omnium sanctorum. predictum pedagium nomine taurinensis ecclesie et nostro. per nos et successores nostros. im perpetuum plenarie relaxamus. Eo modo ut de cetero tam monachi quam conuersi. pastores et alii uestri. homines cum animalibus et rebus ad uestrum monasterium pertinentibus eundo et red(d)eundo per predictum castrum de ripolis. et per totum territorium et iurisdictionem siue contitum eiusdem castri uadant et redeant absolutj. liberi et immunes ab omni prestatione pedagii seu cuiuslibet alterius exactionis. uel tolte. ita. quod nec per uos nec per ullam submissam personam sub aliqua spetie modo. uel ingenio. ulterius predictum pedagium uel exactionem ut superius dictum est. accipere uel accipere ualeamus. Volentes igitur ut presens priuilegium et pedagii relaxatio robur perpetuum firmitatemque optineat. illud iussimus sigillo proprio communirj.

Ego Jacobus Taurinensis episcopus a me facto subscripsi

Ego otto domini pape subdiaconus. et prepositus taurinensis. laudauj. et subscripsi.

Ego Vbertus taurinensis. archipresbiter. consensi et libenter subscripsi.

Ego Milo taurinensis ecclesie cantor subscripsi.

Ego Jacobus Zucha canonicus (1) subscripsi (2).

Ego Petrus taurinensis archidiaconus. subscripsi.

Ego Eurardus primicerius taurinensis. subscripsi.

Ego henricus quondam archidiaconus subscripsi.

Ego Willelmus canonicus presbiter subscripsi (3).

Ego Johannes canonicus presbiter subscripsi.

Ego Magister Wilelmus. subdiaconus. subscripsi.

Ego Mainfredus taurinensis canonicus subdiaconus. subscripsi.

Ego Valfredus. de ploasco. canonicus. subscripsi.

Ego Hugo Taurinensis episcopus aprobo et confirmo presens priuilegium. et subscripsi.

Datum Taurini. Anno dominice incarnationis. M.º CC.º XXº III.º Jndicione. XI.ª Sexto kalendas. julii. per manum. marinj canonicj taurinensis. et subdiaconj. qui libenter laudauj.

(1) B: canonibus (2) *Le sottoscrizioni sono disposte su tre colonne ; qui termina la prima.* (3) *Termina la seconda colonna.*

CIX.

Il signor Garino di San Vitale, podestà di Torino, rinuncia al fitto di un bosco a favore di Razza, vedova del fu Sabaino (29 giugno 1223).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia del notaio rogante, in *AST, P, Torino*.

OSSERVAZ. — Questo doc. presenta la singolarità diplomatica di essere una copia eseguita dal notaio rogante, non dalla minuta, ma dal proprio orig., e con autenticazione di due altri notai.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis M. CCXXIII. die Jouis tercio kalendas iulij. Indicione XI. presentibus infrascriptis testibus. coadunata cotione ad campanam pulsatam. dominus Garinus de sancto vitale potestas taurinensium. nomine et vice comunis taurini fecit dacionem rege uxori condam sabaini. de denariis XXVII. secusiensibus. quos dabat omni anno comuni taurini. pro ficto centenariorum VIII busci sturie quod emerat a comuni. Tali modo ut ipsa et eius heredes et cui dederit uel uendiderit de cetero habeant et teneant. dictum fictum et buscum. et iure alodii possideant et faciant quicquid uoluerint sine contradicione ipsius comunis uel alicuius persone. promittendo preterea dictus potestas nomine comunis predictum fictum expensis comunis et sub rerum ipsius comunis obligacione. ipsi rege ab omni homine defendere et pro hac venditione fuit confessus se ab ea pro precio ad utilitatem comunis recepisse. solidos XXVII secusiensium veterum. Renunciando. exceptioni non numerate pecunie. Actum est hoc in taurino. Interfuerunt testes. dominus armannus. dominus vido miles. bassus et Jacobinus mandaerij. et alij.

(S. T.) Ego. Gualfredus notarius autenticum huius exempli uidi et legi Jn cuius tinore plus uel minus continetur quam Jn hoc a me [facto] subscripsi.

(S. T.) Ego Jacobus cornalla notarius autenticum huius exempli uidi et legi Jn cuius tinore nichil plus vel minus continebatur quam Jn hoc exemplo. Ideo Rogatus me subscripsi

(S. T.) Ego petrus tauanus notarius autenticum huius exempli a me quondam scripto uidi et legi et nichil addito uel dempto quod mut(t)et sensum. illud in publica forma reddegi et scripsi.

CX.

Pietro Tebaldi, cittadino di Savona, presenta a Giacomo di Carisio, vescovo di Torino e vicario imperiale, una lettera, ivi inserta, dell'imperatore Federico II allo stesso Giacomo, relativa a questione tra i figli di Guglielmo Malocello, da una parte, e il Comune di Savona e Raimondo Ferralasino, cittadino savonese, dall'altra, per la giurisdizione di Celle (26 settembre 1223).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B¹ e B². Copie sec. XIII, della stessa mano, in

Arch. Com. Savona, Raccolta I, nn. 69 e 72. — C. Ediz., da B¹, in CIPOLLA, *Nuove notizie intorno ai diplomi imperiali dell'Archivio Comunale di Savona*, in *Atti I. R. Accad. Rovereto*, s. III, t. VI, 197.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis Millesimo ducentesimo vicesimo tercio. die martis. vi. kalendas octubris Indicione Vndecima. Presencia testium infraScriptorum Petrus de tebaldo ciuis Saonensis. obtulit dedit et presentauit. domino Jacobo Taurinensi episcopo. Imperialis aule vicario. litteras domini frederici dei gratia romanorum imperatoris. sui sigilli munimine roboratas. Quarum tenor talis est. Fredericus. dei gratia romanorum imperator. semper augustus. et rex Sicilie. Jacobo venerabili Taurinensi episcopo. dilecto vicario et fidei suo gratiam suam et bonam voluntatem Recolit excellentia nostra causam que inter filios condam malaucelli ciues ianuenses et comune ciuitatis Saonensis. et Raimundum Ferrolasinum. eiusdem ciuem. super Jure quod ipsi filij In villa et Jurisdicione cellarum habere se asserunt noseitur Agitari Rainaldo et villano canonicis ianuensibus fidelibus nostris commisisse ordine Judiciario finiendam Et quia pars dicti comunis et Raimundi iudicium dictorum canonicorum certa suspicionem videbitur rationabiliter declinare. commissionem nostram eis factam duximus reuocandam. Illam non obstante lite mota seu etiam contestata tue prudentie committentes. Ideoque discretioni tue mandamus. quatinus partibus in tua presentia euocatis. audias causam. et eam studeas mediante Justicia fine debito terminare. faciens quod decreueris auctoritate nostra firmiter obseruari. Datum. Apud panor-mum. xviii. iulii. xi. indictione.

Actum in Taurino. In palatio dicti domini episcopi. Interfuerunt testes rogati. valfredus de ploasco canonicus taurinensis. Otto de casali prepositus sancti dalmatii. dominus Gilius presbiter papiensis Guido de treblea.

(S. T.) Ego bonusiohannes dictus de merentino notarius taurinensis. Interfui. et hanc cartam rogatus traddaui et scripsi:

CXI.

Filippo, giudice ed assessore del signor Giacomo Lanzavecchia, podestà di Torino, costituisce la signora Alvisia, vedova del fu Guiberto Arpino, in tutrice dei suoi figli minorenni Ardizzone ed Isabellona (1 agosto 1225).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia dello stesso notaio, in *AST, P, Torino*.
OSSERVAZ. — Vedi doc. cix.

(S. T.) anno dominice Natiuitatis millesimo. ducentesimo. vicesimo

quinto. die veneris primo mensis augusti. Indicione terciadecima. presentibus infrascriptis testibus dominus Philipus iudex et assessor domini Jacobi lanceuetule potestatis taurinensium ex officio quo fungebatur. dedit dominam Aluixiam vxorem condam Guiberti Arpini. Tutricem arductioni et ysabellone filiis Suis et heredibus condam Guiberti. Que domina Aluisia iurauit ad sancta dei euangelia et promisit facere. gerere et tractare utilia ipsorum pupillorum. et. Inutilia premittere. et custodire et saluare bona fide personas et res ipsorum minorum Omnia sua bona Baralle executori comunis taurini nomine ipsorum heredum recipienti Inde ei pignore. obligando et quod restituet et reddet. Omnia bona que habebit de bonis ipsorum minorum ipsis minoribus uel Alij habenti legitimam administracionem ipsorum. Renunciando. velleani Auxilio. certificata que continetur in uelleiano et omni alij legum et usus Aiutorio. Insuper renunciavit a cordis nuptiis. et precepit ei ut faceret Inuentarium cicius quam poterit bona fide de rebus ipsorum minorum et Pro his omnibus Attendendis [et] obseruandis. Dominus Merlo de ploasco frater ipsius Aluisie. se constituit fideiussorem. Renunciando. noue constitucionem. Ita quod possit prius conueniri quam ipsa. omnia sua bona inde pignori. obligando. et Insuper dictus iudex voluntate ipsius domine Aluisie et Aliorum Amicorum ibidem presencium constituit et voluit quod Guillelmus arpinus ibidem presens esset consiliator suus in bonis ipsorum minorum. et quod ipsa faciet ad consilium ipsius Guillelmi Si uiderit expedire. actum est hoc in taurin(n)o in porticu palatii. Interfuerunt testes dominus valfredus de ploasco canonicus taurinensis. Petrus riba. dominus boniffacius de ploasco. et Ego Jacobus de taurina dictus comunis taurin(n)i notarius Interfui et hanc cartam iussu suprascripti iudicis scripsi;

(S. T.) Ego Jacobus bucanus notarius a[u]tenticum huius exempli vidi et regi et nichil in eo plus ad[d]idi quam in superiori continebatur et Ideo me subscripsi.

(S. S.) EGO Petrus de bogolino Notarius. auctenticum huius exempli. Vidi et inquis(i)ui. et nichil in eo plus uel minus continebatur exemplo quam in hoc et ideo que subscripsi;

(S. T.) EGO Jacobus de taurina dictus notarius auctenticum huius exempli vidi et legi in cuius tenore nichil plus uel minus continebatur quam in hoc exemplo quod mutet sensum uel sentenciam. Atque hoc exemplum preter signa notariorum compleui et scripsi;

CXII.

Odello Robaudo di Collegno e Guglielmo, suo fratello, ven-

dono a Guillerono, figlio di Ariberto, una vigna sul territorio di Collegno (26 gennaio 1226).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Collegno*.

MET. DI PUBL. — Essendo guasta la parte formale, che è d'altronde la consueta, si omette.

(S. T.) Anno domini m. cc. xx. Sesto Jndicione xiiii^a. Jn collegio die dominico septimo kalendas februarii. presentibus Jnfrascriptis testibus investituram atque vendicionem et hoc Jn perpetuum fecerunt Odetus Robaudus de collegio et eius frater Guillelmus Guillençon filio ariberti [de ro]mana: de omni Jure et a(u)ctione reali et personali utili et directo quod et quam ipsi habent uel habere uidentur et eis pertinet Jn quadam p[eci]a uinee eorum Juris quam habent et habere uidentur Jn territorio collegii cum Omnibus suis pertinentiis que Jacet Jn uineis de collegio et quam uineam tenebant a(b) domino Jacobo cui coheret Monesterium Sancti benigni et ipse dominus Jacobus uel Si alie Sunt coherentie: [Tali] modo ut a modo Jn antea predictus guillençonus et eius heredes Siue cui dederint uel uendiderint habeant teneant atque possideant suprascriptam [ui]neam cum Omnibus Suis pertinentiis et ap[p]endiciis et Jure dominii et proprietario nomine faciant quicquid voluerint: Sine omni suprascriptorum vendit[orum] eorumque [heredum et omnium aliarum] personarum contradicione et cum eorum defensione ab Omni homine cum Racione Sub pena dupli.....cui uendicioni cons(e)enserunt Gracia mater predictorum venditorum et Otta uxor suprascripti odeti.....et Jnde fuerunt [confessi predicti] uenditores Se a predicto emptore precium accepisse pro suprascripta uendicione solidos xxiii secusinorum.

(S. T.) A(u)ctum est Jn domo suprascriptorum venditorum Jnde fuerunt testes uocati villelmetus auricula et dominetus faxana et bosus barbarinus; EGO Gualfredus notarius Interfui Rogatus et hanc cartam scripsi.

CXIII.

Giovanni Vascono, di Testona, riconosce un debito verso Brocardo Bergognono e soci per compra di stoffe pagabili in Torino (21 ottobre 1227).

FONTI. — A. Orig., con i tagli per avvenuto pagamento, in *ACM, SG, 14*. — B. Reg. in GABOTTO, *Inv. reg. Arch. Com. Monc.*, n. 21.

(S. T.) Jn nomine domini. anno domini Incarnacionis. Millesimo cc xxvii. die mercurii. xii Kalendas nouembris Jndicione xv. presentibus Jnfrascriptis testibus promisit per stipulacionem obligando om-

nia sua bona pignori habita et habenda. Jta quod ubique conueniri possit. Renunciando epistule diui adriani et senatusconsultus uelleiano et iuri ypotecarum. et omni fori priuilegio et omni auxilio legum quo se tueri possit in hoc facto. Johannes uas(s)conus de testona. brocardo berg(u)ognono et sociis suis. hoc est colinus de reiena et peri cognatus suus. Jta quod dabit et soluet eis uel eorum certo misso in taurino usque ad festum sancti martini. proxime uenientem. libras octo. secusiensium veterum. quos denarios confessus fuit eis debere dare nomine mercati panni. Renunciando exceptioni non recepti et non mensurati panni. et omnes expensas et usuras et dampnum quas et quod. dictus brocardus et eius socii. uel eorum certus missus. fecerint [seu] habuerint termino preterito placito mutuo uel alio modo eundo et redeundo. et omne donum uel guiardonum quod alteri dederint pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis. prefatus Johannes uas(s)conus promisit eis per stipulacionem restituere et in uerbo eorum. credere de omnibus expensis et de mutuo atque de dono guiardonum et dampno sine teste et sacramento. et pro hiis omnibus adimplendis posuit et dedit eis fideiussorem. petrum marciandum de taurino qui se constituit et laudauit principalem debitorem et pagatorem de toto post terminum. pignori obligando eis omnia sua bona que habet uel habiturus est. et suprascriptus Johannes uas(s)conus promisit ipsum extraere indemnem a fideiussione et debitoria suprascripta. pignori obligando ei omnia sua bona⁴, actum est hoc In taurino in domo marçandi

Jnde fuerunt testes rogati. petrus penna. et vbertus florius. et willelmus de lucent:

(S. T.) Ego Willelmus notarius sacri palatii Interfui rogatus hanc cartam fieri tradidi et scripsi: ,

CXIV.

I rettori e gli anziani della Società di Lombardia, delle Marche e della Romagna, riuniti in Torino nella chiesa di San Dalmazzo, presente Ruffino Vasco, podestà di Torino, dichiarano di accogliere nella Lega il Comune di Testona (11 e 12 ottobre 1228).

FONTI. — A. Orig. in *ACM, SG*, n. 15. — B. Ediz. GABOTTO, *L'adesione di Testona alla lega lombarda*, in *Ateneo Veneto*, luglio-settembre 1894, e a parte, Venezia, 1894.

MET. DI PUBL. — Si è nuovamente collazionato A.

(S. T) Anno. dominice Incarnationis Milleximo. Ducentesimo. vices-

simo. Octauo. Jnditione prima. Die mercurij qui est undecimus ine-
untis mensis Octobris Jn ciuitate Taurini. Jn choro ecclesie Sancti
dalmatii. presentibus Roffino vasco potestate Taurinensi Johanne Mar-
choaldo Bertholeto ponziglono. testonensibus testibus dominus vber-
tus de mandello mediolanensis. et dominus fionus de gezenzano. de
mantua. anciani rectorum lonbardie vt dicebant et Confitebantur. pre-
sentibus infrascriptis rectoribus lonbardie marchie et Romagne. vi-
delicet Guilelmo saporito mediolanensi arlotino de arlottis Mantua-
nensi domino vgozono de Guidone de vgozonis Boloniensi. Girardo
de argolato. Guidone de lanbertinis. faentinis Galuagno de turri Tri-
uixiensi. Martino becherio. Nicolao Carrarie. vercellensibus. Bigleto de
turre et Johanne silo Taurinensibus. zanno de Cantono et Nicola. Cu-
manis. Martino Judice et Guillelmo pergamensibus. Peratio aduoca-
to et Petro de fontana. placentinis. Brexano scarle et ambroxio grit-
te Nouariensibus. Confirmauerunt et laudauerunt et ap[p]robauerunt
illam Concessionem et promissionem. Quam dominus viscontus de ri-
zolo. Ciuis mediolanensis. tunc rector et antianus. Sotietatis lonbardie
marchie et romagne fecit Comuni testone. Sicut in quadam infrascrip-
ta Cartula Continetur. tenor cuius hic Subter legitur. (S. T.) anno. Do-
minice. Natiuitatis Milleximo. Ducentesimo. vigesimo Octauo. Jnditio-
ne Prima. Octauo exeunte Madio. presentibus testibus inpherior (sic)
Subscriptis. Jn cons(c)ilio testonensi per campanam Congregato. Do-
minus Vescontus de rezolo. Ciuis Mediolanensis. rector et Ancianus
Societatis Lonbardie. Marchie et Romagne. De Consilio et volunta-
te. Domini Boneffatii sentella de padua. et Wilelmi carixii de bolonia.
Ancianorum. et aliorum rectorum. videlicet Henrici de moza et do-
mini Farolfeti et Johannis Judicis de Faentia. et Roffini vasci et Te-
baldi Fantini de Al(l)exandria et domini Rogierij Bonif(f)atii et Pa-
gani visdomini de Placentia. et domini Daniellis et Guidonis Sancti
Martini de Triuixio. et domini Grossi. et Bartholomei Cortexie de Ve-
rona. et domini Vagine et Petri Fiche de Commo. et Domini Gerari-
ni de collo et Johannis Aipullis de Vicentia. et Domini Palatini de
Brixia. Dixit et protestatus est. quod nolebat quod illi de Testona fa-
cerent aliquas Messiones in rectoribus uel in aliis messionibus per
Lonbardiam. uel extra. preter quam in partibus istis. et in isto Can-
tono volebant dicti Anciani. et rectores vt Homines testone darent
cons(c)ilium. et auxilium Societati Lonbardie Marchie et romagne et
manutenerent predictam societatem pro posse. et Tali tenore et Ta-
li pacto intrauerunt homines testone in predicta sotietate et Jta do-
minus Vescontus de rezolo. Dixit et Conuenit. potestati Testone et Cre-
dencie nec aliquis dictorum Ancianorum uel rectorum. verbo domini

Vesconti. Contradixit. Actum fuit in reffitorio vbi credencia congregatur. Interfuerunt ibi testes vbertus Garronus. et Philippus Panzonus. et Johannes sax. et Dominus. vbertus vagnonus et Zonus de romano. et vbertinus notarius. et Suzus de romano. Et Ego vaz[us] notarius Jussu potestatis Hanc cartulam Scripsi; Et a petitione duorum militum. quam suprascripti. Antiani cum sotiis suis simul cum nuntiis domini. pape. faciebant Comuni Testone pro ytinere Apulie. absoluerunt dominum Vgonem de briona potestatem testonensem nomine Comunis Testone. et ipsos duos milites eidem potestati nomine Comunis Testone remiserunt.

Vnde plura cartula. rogata. sunt scribj.

(S. T.) Ego qui vocor Gregorius Auricula notarius filius Xuni Auricule Hanc Cartulam Scripsi et subscripsi.

(S. T.) Anno dominice. Incarnationis Milleximo. Ducentesimo. vigesimo octauo. Jnditione prima. Die Jouis qui est Duodecimus. Intransitis mensis Octubris. In ciuitate Taurini. In choro ecclesie sancti Dalmatij. presentibus. Roffino Vasco. potestate Taurinensi et Guilelmo Zuche. Taurinensi. et Gualfredo de cario notario Taurinensi testibus. Dominus Vgo de Briona potestas. testonensium. nomine Comunis testone. Denunciauit et dixit Dominis vberto de Mandello. mediolanensi. et Fiorio de gezenzano Mantuanensi Ancianis rectorum Societatis Lonbardie marchie et romagne presentibus Guilelmo saporito Mediolanensi. et Arlottino de Arlotis Mantuanensi et Ugozono de Guidone de vgozonis. boloniensi et Girardo de Argolato et Guidone de Lanbertinis faentinis et Galuagno de turri triuixiensi. et Martino Becherio. et Nicolao carrarie vercellensibus. et Bigleto de rouole et Johanne silo. taurinensibus rectoribus Jamdictae societatis Lonbardie. Marchie et romagne. Ne aliquo modo sine in aliquo ingenio. Debeant recipere per se uel per socios eorum. In societatem Lonbardie. Marchie et romagne. Homines Burgi Karij. siue speciali persona burgi Karij. siue aliquis de Jurisdicione burgi karij. Sine verbo et parabola. Atque voluntate comunis testone Donec habuerint satisfactum Damnum et Injuriam. quam et quod actenus. fecerunt siue intulerunt Comuni testone sine specialj persone Comunis testone. tan in rebus et personis. quam in aliis rebus.

Vnde plura Cartula fieri rog[ata sunt].

(S. T.) Ego qui vocor Gregorius Auricula notarius filius Xuni Auricule hanc Cartulam Scripsi et Subscripsi.

CXV.

Tomaso I, conte di Savoia, riceve il giuramento di fedeltà del signor Raineri di Caselle e gli concede cento soldi di

Susa sul pedaggio di Sant'Ambrogio (28 agosto 1229).

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia membr. sec. XIII sulla medes. perg. del doc. LXVIII, in *AST, PS*, mazzo VII: *Sant'Ambrogio*.

(S. T.) Anno domini M^o CC^o XXVIII. secunda indicione quinta kalendas septembris. in presencia testium subscriptorum. dominus thomas comes sabaudie et Jn italia Marchio recepit Jn sua custodia et fidelitate dominum Reynerium de caxellis. qui supradictus reJnerius fecit ligiam fidelitatem domino comiti supradicto. tamen salva fidelitate domini marchionis muntisferrati. promi[t]tendo sacramento prestito quod vitam et membra comitis Jamdicti suorumque. heredum et terram Jpsius et homines et omnia ad Jpsum pertinencia secundum suum posse saluabit et proteget et credenciam sibi tenebit et si mala ipsius aut suorum audierit in quantum poterit aduertet vel per. se uel per suum nuncium ipsi notificabit et dominus comes ipsum reynerium vbique et ad ipsum pertinencia Juuare et deff)endere promisit. preterea dictus comes crescendo ipsi feudum de centum solidis. secusinorum quos olim donauerat domino willelmo de aquabella secundum quod continetur in carta(m) vna(m) facta(m) per manum magistri Johannis notarii. fecit ipsi. Reynerio fortes. quos supradictos centum solidos forcium dominus comes donauit ei pro. feudo gentili annuatim recepturos Jn pedagio quod capitur apud sanctum ambrosium. tali pacto ut quicumque pedagium predictum dono seu obligatione uel aliquo alio modo teneat. singulis annis in festo sancti eusebii vercellensis prefato Reynerio et suis heredibus uel eorum certo nuncio reddat et faciat Jamdictus Reynerius exinde sui que heredes Jure feudi quicquid uoluerint et cui dederint aut vendiderint uel alienauerint sine omni impedimento et contradicione ipsius comitis suorumque heredum et ab omni homine defensare promisit. districte precipiendo cuicumque qui. pedagium collegerit ut predicto termino prefatam pecuniam redderet domino Reynerio et heredibus suis seu cui uoluerit. Actum apud auillaniam Jn domo petri de toueto Jbi fuerunt vocati et rogati Testes et cetera (*sic*)

CXVI.

Pietro Bigerio, podestà di Torino, con il consenso della Credenza, provvede riguardo all'ampliamento del mercato di Caligaria (13 novembre 1230).

Fonti. — A. L'orig. manca. — B. Copia 1333, preceduta dalla seguente dichiarazione: « Jn nomine domini amen. Anno Natiuitatis eiusdem millesimo cccxxxiii^o Indicione prima die primo Junii. Taurini in domibus Borge(n)sii ubi Jus curie Ciuitatis Taurini red[d]itur presentibus testibus dominjs Jacobo de imperatore

et Johannino baracho canonicis Taurinensibus ad instanciam et requisitionem fratris Ogerij prepos(s)iti humiliatorum de Taurino massarii comunis Taurini Discretus vir dominus Mafeus de pedemonte Judex curie Ciuitatis Taurini precepit mihi Nichino malcaualerio notario curie eiusdem quatenus quod[d]am instrumentum publicum autenticarem transcriberem et in hanc publicam formam redigerem ut perpetuo vim et robur obtineat publici Instrumenti perpetui cuius tenor talis est », in *Arch. Com. Tor.*, cat. I, n. 6276, f. 25 r.

(S. T.) (1) In nomine domini Anno Natiuitatis millesimo ducentes(s)imo triges(s)imo die Jouis. xlii mensis Nouembris Jndicione. iiii^a. presentibus testibus infrascriptis ad hec specialiter uocatis et rogatis cum propter vtilitatem comunis et propter viam publicam ampliandam siue stratam que protenditur Juxta forum caligariorum et mercatum siue negociatorum Taurini loca siue stationa[s] quamplurimorum hominum Taurini que ipsi habebant Juxta forum predictum siue in foro predicto publicata facerent et in eis siue per ea predicta via siue strata ampliata et facta ne predicti domini siue ille persone que in predicto loco caligarie partem habebant da[m]pno predictorum locorum admissorum siue publicatorum aff[er]erentur statuit et ordinauit dictus petrus bigerius potestas tunc Taurini tempore cuius Regiminis predicta facta fuerant de uoluntate et consensu tocius credencie siue cons(s)iliatorum predictae credencie ad sonum campane more solito congregate procuratores duos videlicet Petrum tauanum Et Guillelmum Ribam qui super predicto facto deberent providere et restauramentum dominis siue illis personis que partem habebant in Caligaria predictorum locorum admissorum siue publicatorum de terra comunis Jacente in eodem foro siue mercato facere siue prestare Et quod illud restauramentum siue illam emendam quam predicti procuratores darent uel as[s]ignarent de terra comunis Jamdictis personis perpetualiter a comuni Taurinensi deberet habere firma et ra(p)ta et nullo tempore dictum restauramentum siue terra data pro emenda diminui uel corrumpi uel precium aliquod exinde extorquere Item statutum fuit per eundem potestatem cons(c)ilio Jamdictae Credencie quod si Jamdicti caligarii siue domini locorum caligarie uellent construere uel edificare Super predictam terram eis datam pro emenda siue restauramento tectum siue coperticium in vno corpore et in una continguatione possint illud facere et ultra terram pro emenda eis datam uel as[s]ignatam a predictis procuratoribus possint construere uel edificare supra ter[r]am ipsius comunis in eodem foro Juxta coherentem pillos de muro tales quales ad predictum tectum forent vtilis et necessarij Nec hoc a comune huius Ciuitatis aliquo tempore posset uel deberet eis prohiberi nec ter-

ra vbi predicti pilloni tunc fundati in toto uel in parte ab ipso comuni eis diminui uel aufer(r)i seu precium uel pec(c)uniam ab eis exinde extorqueri Tali modo tamen et tenore quod dictum copertium siue edificium debeat esse ita altum quod quilibet homo rectus tam eques quam pedes tam magnus quam paruus siue super equum quam eques rectus circumquaque predictum tectum et anple siue large sine aliquo obstaculo libere possit per Jamdictam terram comunis ultra predictos pilonos perambulare et iter et ingressum et egressum liberum circumquaque habere sub quo uel in quo tecto uel edificio dicti dominj per se uel per alios uel cui dederint uel locauerint in diebus nundinarum et mercati possint ibi negociationes suas omnium rerum libere sine aliqua exactione et mercede exercere in aliis diebus preter quam mercati uel nundinarum predictum tectum uel loca nullatenus possint alicui locare uel aliquem ibi venalium defferentem uel tenentem posse uel debere prohibere Omnia sic per predictum dominum potestatem et predictam Credenciam fuit stabilitum et ordinatum (*sic*) Que omnia predicta facta fuerunt in presencia Supradicti domini potestatis et clauariorum silicet ardicioni true. Petri tauani et Perini Alexandri qui suam auctoritatem ex officio quo fungebantur interposuerunt. vnde plura instrumenta vno tenore fuerunt Jussa fieri. actum in Taurino in palacio Comunis Taurini. ad hec fuerunt testes. dominus Jacobus de Ruuore dominus Nicolaus becutus. Valfredus notarius et alij hoc addito de uoluntate dicti dominj potestatis et tocius Credencie quod hec carta possit refici et meliorari per memet notarium infrascriptum ad cons(c)ilium sapientum Et ego henricus riba comunis taurinensis notarius interfui et hanc cartam Jussu supradicti potestatis scripsi.

(1) B: *manca*.

CXVII.

Conrado di Cavoretto vende a Giovanni di Cavoretto, nipote del signor Giovanni della Cazza, il fitto di una vigna sita in territorio di Torino nel luogo detto [Val] Patoniera (17 novembre 1230).

FONTI. — A. Orig., di altro notaio, in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo ducenteSimo tricesimo. die dominico quintodecimo Kalendas decembris Indicione tertia. Presentibus testibus inferius scriptis Inuestituram et Vendicionem fecit Cunradus de caburreto op[p]idanus Johanni de caburreto nepoti domini Johannis de la caça: Nominatim de duobus denarijs de ficto quos ei dabat de uinea una cum omnibus pertinencijs quam emit ab

eo iacenti in territorio taurini in loco ubi dicitur patuniera. Cui coheret uia. et ecclesia sancti petri de caburreto de duabus partibus. et ecclesia sancte agnetis de tercia. et si alie sunt ibi coherencie Tali modo ut ipse Johannes et sui heredes et cui dederint uel uendiderint habeant et teneant atque possideant predictam uineam cum pertinenciis iure alodij et faciant exinde quicquid uoluerint sine contradictione predicti conradi et suorum heredum et omnis submissee persone et ab omni homine promisit ei et cui dederit uel uendiderit. defendere sub pena dupli cum accessibus et ingressibus cum superioribus et inferioribus. obligando omnia sua bona ei pignori. habita et habenda sicut res fuerit meliorata et cetera (*sic*). et pro suprascripta uendicione fuit confessus dictus conradus se recepisse a predicto Johanne libras sex. et solidos decem secusinorum ueterum. Renunciando exceptioni et cetera (*sic*) et possessionem corporalem ei dedit ut melius potuit. Renunciando illi legi qua dicitur quod si res uendita excederet ultra legitimam et cetera (*sic*). Actum est hoc in taurino in porticu petri notarii. Interfuerunt testes vido muliner et Johannes bog et bosus. manaalis (*sic*).

(S. T.) Ego Bartholomeus notarius de syinberga dictus. parabola et mandato condam petri notarij. qui in ultimo sue uite discrimine siue in (sui) ultima uoluntate sua mihi dedit et concessit adbreuiamenta ut imperfecta conficerem instrumenta. hunc predictum tenorem adbreuiatum per manum ipsius petri condam notarii in formam redegi publicam atque scripSJ. sicut in scripto abreu[a]ture continebatur;

CXVIII.

Pietro Rosso dichiara d'aver ricevuto la dote di Palmeria, figlia del fu Pietro di Caselle, futura moglie di suo figlio Guigoneto (9 febbraio 1232).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo VII, n. 16.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo cc xxxii viiii die februarii Jndicione. v. Confessus et contentus domnus petrus rubeus se recepisse et habuisse pro dote palmerie filie condam petri de casellis future uxoris Guigoneti filii sui medietatem de molendino de furchiis et medietatem de uerneto prope ipsius molendini (*sic*) et quartam partem brayde condam domne comitisse et pratum unum ad cornaletum et libras quinque in derratis renunciando omni exceptioni non tradite dotis et libras xv ipsi palmere nomine mere inter uiuos donacionis dedit pro quibus libris quinque dotis et pro illis libris xv quas ei nomine mere pure et simplicis donacionis dederat posuit et obligauit pignori ipsi palmerie omnia sua bona mobile et im-

mobile que nunc habet et habiturus est ubicumque sint. Tali modo ut dicta palmeria et sui heredes et cui dederint res ipsius domni petri rubei secundum Juris dotis et donacionis habeant et teneant et possideant Et faciant de rebus ipsius domni petri rubei secundum Juris dotis et donacionis de illis quod sibi magis placuerit quicquid voluerint sine omni contradicione dicti domni petri rubei et eius heredum uel alicuius submissee persone donec ipse domnus petrus rubeus uel sui heredes ipsi palmerie uel suis heredibus uel cui dederint dictam dotem id est libras quinque et dictas libras xv quas ei nomine mere pure et simplicis donacionis dederat et omnes predictas possessiones secundum leges plenarie soluerint et ab omni persona suis expensis dictas possessiones deliberauerunt et expedierunt Et Jbimet obertus de casellis et odetus fecerunt finem et pacem et omnimodam absolucionem dicte palmerie de omni Jure quod in dictis possessionibus habebant et si quod Jus ibi habebant ipsi palmerie penitus remiserunt et dederunt et ad consilium cuiusdam sapientis mihi hanc cartam fieri precepit domnus petrus rubeus. actum fuit hoc in domo ubi manebat domna agnes mater palmerie interfuerunt inde testes rogati domnus dauid de croso auillane castellanus domnus otto corno. domnus ulricus dominus poncius prepositus sancti antolini domnus antonius de ploasco villelmus de sancto andrea stephanus de fologna Jacobus rubeus et plures alii (S. T.) Et Ego Johannes sacri palatii notarius interfui et scripsi.

CXIX.

Rodolfo Alessandro, di Torino, vende a Giovanni Marcoaldo, di Moncalieri, ogni suo diritto sui beni di Corrado di Cavourto, in Stupinigi, già stimati per ordine dell'assessore del podestà di Torino (16 giugno 1232).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XIV in *ACM, SG*, n. 493. — C. Reg. in *GABOTTO*, n. 39.

(S. T.) (1) Anno dominice Natiuitatis Millesimo ducentesimo Tricesimo secundo. die veneris vi decima die Juni Jndicione quinta presentibus testibus inferius nominatis rodulphus alexander ciuis taurini cessit dedit contulit et mandauit nomine vendicionis et in solutum dationis Johanni marchoaldo de montecalerio omnia iura et omnes actiones reales personales vtiles directas quecumque et quascumque habebat et habere videbatur in rebus [et] persona conradi de cabureto specialiter in rebus illis quas dictus Conradus habet uel habere videbatur seu habebat in stupunito et finibus stipuniti que res et

bona vniuersa que et quas habe[*b*]at in stipunito [*et*] in finibus data fuerant in solutum pro tribus partibus et extimata per publicos estimatores comunis taurini suprascripto rodulfo alexandro precepto domni Jacobi carboni iudicis et assessoris condam domni Guillelmi burri potestatis taurini per solutionem videlicet et pagamento librarum Trigintaquatuor et solidorum decemse[p]tem secusiensium veterum inter sortem expensas et Guiderdonum sicut per cartam factam a martino de gocilo notario continetur. Millesimo. ducentesimo. xxxj. die lune viii kalendas Julii Jndicione quarta vnde erat instrumentum vnum solidorum centum secusiensium veterum in quo continebatur quod domna persenda uxor quondam Guillelmi albexani et bertolotus filius eius condam Germano peramentali Recipienti suo nomine et nomine Rodulphi alienare seu iudicare tenebantur solidos. c. monete veteris secusiensis. Millesimo. ducentesimo. x. die dominico mensis nouembris Jndicione xiii per Guillelmum condam cor(g)nalam factum Jtem estat aliud Instrumentum publicum in quo cuntinetur quod conradus filius condam Guillelmi albexani de caburreto dare tenebatur et soluere libras vndecim minus solidis v. secusiensium veterum suprascripto Rodulpho. factum Millesimo ducentes(s)imo. xiiii die lune tercio die marcii Jndicione secunda per bonum Johannem notarium scriptum. Tali modo ut suprascriptus Johannes Marchoaldus et eius heredes et [cui] dederit uel uendid[er]it seu alienauerit suprascripta seu aliquid ex suprascriptis habeant teneant atque possideant suprascripta [*et*] ex illis faciant quidquid facere uoluerint sine alicuius contradictione promittendo eidem Johanni suprascriptus Rodulphus ei def(f)endere et manutenere predicta ab omni homine [*et*] persona cum ratione si ab aliquo inquietaretur. Co[n]stituendo dictus rodulfus tenere et possidere suprascripta nomine ipsius Johannis Marchoaldi transferendo Jnde ei omnem Generalem possessionem Eo modo tenore et forma ut suprascriptus Johannes marchoaldus possit petere et agere excipere et replicare perfrui et uti eisdem actionibus rationibus et suprascriptis vniuersis contra predictum conradum et eius bona et ipsius bonis detentatores quo uel quibus Rodulfus posset poterat et sicut posset ponendo et co[n]stituendo ipsum actorem et procuratorem tamquam in suam rem [*et*] locum suum post hoc datum et pro eodem dato fuit confessus Jamdietus Rodulfus contentus sibi a suprascripto Johanne fore de suprascripta quantitate et ultra Jntegrum satisfactum et sibi compensare quoddam debitum soluisse pro eo cuidam de cario pro redemptione ipsius Rodulfi de quo fideiussores et debitores nomine sicut ambo confitebantur tenebatur pro eo Renunciando omni exceptioni iuri le-

gi Rationi et consuetudini sibi in hoc facto competenti uel competituro quod sic inter eos conuenerunt predicta omnia suprascripta eisdem soluere sana et integra Reddidit in presencia testium infrascriptorum hanc cartam fieri Rogando.

Actum in taurino sub porticu domus Rogeri de pauarolio fuerunt Inde testes Guillelmus riba de la barbrera Guillelmus fornarius sancti simonis.

Et Ego Rogerius de pauarolio notarius Interfui et hanc cartam scripsi.

(1) B: *manca*.

CXX.

Ansaldino Lardello, cittadino torinese, confida alla consorte Alasia l'amministrazione ed il reggimento della casa e del patrimonio (23 novembre 1232).

FONTI. — A. Orig. in *BNP*, ms. lat., n. 9075.

(S. T.) Anno dominice Natiuitatis millesimo. ducentesimo tricesimo secundo. die lune nono. Kalendas. decembris Indicione quinta. Presentibus infrascriptis ibi uocatis testibus. ansaldinus lardellus ciuis Taurinensis: sue utilitatis causa. et ut eius negocia tractentur ualide. et exinde in bono statu permaneant et perdurent. et possint cura fidei ornate disponi. sui corporis. uisus perfrui sanitatis. Cum sue sane mentis discretione plenaria. fecit et constituit ex proprio sue uoluntatis arbitrio. alasiam uxorem [su]am presentem ibi heredem suam in solidum. dominam et rectricem atque gubernatricem secundum tenorem inferius diffinitum. Rerum. et bonorum suorum omnium ubicumque sint et esse uideantur mobilia et [imm]obilia et nominatim totius sue domus in qua ipsi ambo permanent et uisi sunt habitare. cum pertinentijs. que domus est in burgo sancti donati. coheret ei a mane Johannis ferrarij. ab occidente heredum quondam Jordani de septimjs. et vidonis de altessano. a media nocte uia publica (1). et si alie uel plures. siue alterius modi ibi sunt coherentie. Quarum Rerum. et bonorum predictorum omnium et domus specialiter. dictus ansaldinus plenum administrationis dominium ei concessit et dedit. Tali modo. ut ipsa alasia toto tempore uite sue. de rebus et bonis predictis pro sue uoluntatis arbitrio in omnibus et per omnia ad suam faciat uoluntatem sicut uoluerit bona fide: et sibi melius uidebitur expedire. et ut eadem et quecumque mobilia in domo sunt predicta et poterint pro temporibus. in ipsius alasie sic sint custodia et in eius permaneant potestate. quatinus a predicta rerum ministracione in toto uel pro parte. a predicto ansaldino uel ab alia sub-

missa uel subintroducata persona. ipsa non possit nec debeat ullatenus remoueri. neque ipsius ministracionis cura ei occasione aliqua inpediri. hoc saluo et addito in presentis contractus serie ipsius ansaldini parabola et consensu. ut omnia superius nominata: domus silicet et res uniuersas et singulas suprascripti ansaldini mobiles et immobiles. ad ipsam alasia. libere et absolute pertineant et debeant peruenire: tamquam ad personam quam sibi heredem instituit et bonorum suorum habentem integraliter successionem si ipse ansaldinus antequam ipsa alasia humane nature solueret debitum: diuino iudicio moriendo. Si uero ipsa alasia ante quam ipse decederet. Res omnes predictae: domus et alia: in statu pristino penitus remanerent. et ad ipsum ansaldinum pertinerent et peruenirent ex toto cum omni directo dominio ea plenarie possidendo. et hec omnia prout sunt per singula superius diffinita. prenominatus ansaldinus ad sancta dei euangelia corporaliter tacta. attendere et obseruare et non contrafacere uel uenire. et inde due carte uno iubentur fieri tenore. Actum est hoc in domo predicta. Interfuerunt petrus penna. Jordanus quistanus. anselmus de agrima de mediolano. vlricus roba de alamannia qui habitat in mediolano. anricus de bergamo habitans in mediolano. Joannes de cassano. Rodulfus de sancto martino ad hoc uocati et rogati testes.

(S. T.) Ego Bartholomeus notarius de synberga dictus interfui et hanc et aliam eiusdem tenoris cartam rogatus tradaui et scripsi.

(1) *La b di publica è corretta su una p*

CXXI.

Il signor Davide di Croso, castellano di Avigliana, vende al signor Guglielmo, priore di San Pietro di Fologna, i beni del fu Ardizzone Favero, cui pretendeva Giordana Platina (20 dicembre 1232).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PS*, mazzo III: *Avigliana*, n. 2.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo cccxxii xiii kalendas Januarii Indicione v Inuestituram et uendicionem secundum vsum loci fecit dominus dauid de croso auillane castellanus a parte domini Tome comitis sabaudie et castelli de auillana domino vellelmo priori sancti petri de fologna a parte domus sancti petri de fologna recipienti nominatim de rebus condan arducionis faueirii quas res Jordana platina tenebat et dicebat domino excidisse pro successione ipsius arducionis que res sunt pecia una de terra cum bosco que iacet in scuxinasco ad petram calcineram cui coheret heredum con-

dam stephani de tolsac pepini de albies bertini ferrerii. et pecia una (1) de castagnereto que iacet a la chauriola et pratum insimul tenente coheret ei vgonis ferrerii varcini Jordane platine et pecia una de bosco ad meanam coheret ei lacus sancti bartolomei sancti petri de fologna et pecia una de terra cum bosco insimul tenente cui coheret Jocelmi de acu ayraldi sancti petri de fologna et pecia una de prato que iacet ad cornaletum cui coheret Joannis barberii petri grassi vidonis barlaterii et duria. Tali modo ut dictus dominus vilhelmus et eius successores post et cui dederint uel vendiderint uel alio modo alienauerint predictas possessiones secundum vsum loci et ad denarios VII de seruicio domino comiti et denarios IIII heredibus condam stephani de tolsac anuatim soluendis. habeant teneant et possideant et faciant quicquid voluerint sine omni contradicione cuiusque Et ab omni persona a parte domini comitis et castelli de auillania varire et defendere ac manutenere promisit dictas possessiones dicto domino vilkelmo et eius successoribus in pena dupli sicut pro tempore fuerint meliorate aut valuerint sub extimacione in consimili loco inde bona castelli ei pignori obligauit Et Jnde fuit confessus se ab eo recepisse solidos xxv secusiensium nouorum Renunciando exceptioni non numerate pecunie et si plus valebat ecclesie sancti petri pro remedio anime domini comitis et ipsius castellani et eorum antecessorum dedit et possessionem ei dedit ac tradidit Renunciando illi legi qua dicitur si excederet ultra legitimam certi precii partem rescindere contractum uel certum precium petere [possit].

actum fuit hoc in cimiterio sancte marie. fuerunt inde testes rogati dominus otto corno vauterius de iauenno abba ainardus. Jacobus gastaldus petrus de mayfredo de pertuxio

(S. T.) Et ego Johannes sacri palatii notarius interfui et scripsy.

(1) A : una una.

CXXII.

Il signor Davide di Croso, Castellano di Avigliana, dà in affitto a Domenico Granaterio una pezza di terreno in «Campoverso» (9 marzo 1233).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PS*, mazzo III; *Avigliana*, n. 3.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo CCxxx III VIII die Mar. cii Jndicione vi dominus dauid de croso auillanie castellanus a parte domini comitis fecit Jnuestituram et donacionem nomine afictamenti duminico granaterio nominatim de pecia una de terra et prati in campouerso coheret columbi duria et strata et si alie sunt coherencie Tali modo ut dictus duminicus et sui heredes et cui dederit uel ven.

diderit uel alio modo alienauerit dictam terram et pratum secundum usum loci habeant teneant ad solidos duos de seruicio an[n]uatim soluendis (*sic*) et faciant ad dictum seruicium soluendum et ad usum loci quicquid uoluerint sine omni contradicione dicti domini dauid et eius successorum et ab omni persona a parte domini comitis varire et defendere ei promisit dictam terram et pratum in pena dupli sicut pro tempore fuerit meliorata aut ualuerit sub extimacione in consimili loco et inde ei omnia sua bona pignori obligauit et inde fuit confessus se ab eo recepisse solidos xx. secusiensium nouorum

Actum fuit hoc in auillania fuerunt inde testes rogati dominus petrus rubeus Jacobus gastaldus vmbertus faisanus et plures alii tomas de boçola

(S.T.) Et ego Johannes sacri palatii notarius interfui et scripsy.

CXXIII.

Il signor Castagno, giudice, e Giovanni Marcoaldo, Alberto Trunna e Giovanni Vascono, di Moncalieri, riconoscono un debito di lire settantacinque di Susa verso Pietro Prando, di Torino ([20 o] 22 maggio 1233).

FONTI. — A. Orig., con i tagli per avvenuto pagamento, in *ACM, SG*, 35. — B. Reg. in GABOTTO, n. 47.

OSSERVAZ. — Il 22 maggio 1233 era di domenica, non di venerdì. È dunque errato il giorno del mese o quello della settimana.

(S.T.) Anno dominice. natiuitatis. millesimo. ducentesimo. xxxiiij. die veneris. xj. Kalendas Junij. Indicione Sexta. Presentibus testibus inferius nominatis. Promiserunt per stipulacionem obligando pignori omnia eorum bona que nunc habent vel habituri Sunt. Ita ut quilibet illorum in solidum conueniri possit. Renuntiando illi legi qua dicitur ne quis ex reis conueniatur in solidum donec alter sit presens et soluendo. et epistule diui adriani et noue constitucioni. Ita ut ubique conueniri possint. dominus Castagnus iudex. et Johannes marchoardus. et albricus trunna et Johannes vasconus. omnes de montecalerio. Petro Prando ciui taurinensi. Ita quod dabunt ei et soluent vel suo certo misso. vsque ad vnum annum proximum. libras. Septuaginta. et quinque. bonorum secusiensium veterum. Quos denarios fuerunt confessi sese ab eo mutuo accepisse. Renuntiando exceptioni non numerate et non recepte pecunie. et Omnes expensas et dampnum quas et quod dictus Petrus prandus vel eius certus missus fecerit vel habuerit termino preterito. placito. mutuo. cambio. vel alio quoque modo dispendium faciendo eundo uel redeundo. et Omne donum et Guiardonum

quod alteri dederit pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis. prenominati dominus Castagnus et Johannes marchoaldus. et albricus trunna. et Johannes vasconus. promiserunt ei restituere quilibet in solidum. et in uerbo eius credere de expensis et de mutuo. atque de dono et guiardono cambio et dampno. et Omni interesse absque vlla testium Juramenti probacione. Omni exceptione remota. Renuntiando ne possint producere testes de solutione huius debiti facta in toto vel in parte absque carta ista incisa. Sibi reddita. vel alia pacis et finis inde facta. et iuste composita. Preterea suprascripti debitores omnes promiserunt eidem petro sub predicta obligacione bonorum suorum. dare ei et soluere a termino in antea omni mense nomine pene. seu pro pena. solidos. xxv. bonorum secuxiensium veterum quam penam possit petere et exigere et excutere cum dampnis et expensis sicuti et aliam pecuniam suprascriptam. et ipsi eam ei soluere teneantur. et Ita ut supra legitur. suprascripti dominus Castagnus. et Johannes vasconus. et Johannes marchoaldus. et albricus trunna. manibus propriis tactis Sacrosanctis eu(u)angeliiis corporaliter Iurauerunt. attendere tenere. et obseruare. et non contrauenire. et quod a termino in antea per Octo dies post (1) quam eis denunciauerit uel denunciari fecerit. venient et stabunt in hostagio in taurino. nec de taurino et de dicto hostagio se remouebunt sine parabola licencia et voluntate suprascripti petri. et hanc cartam vt supra fieri Rogauerunt actum est hoc in taurino. in porticu domus suprascripti petri. Interfuerunt testes. Segnorinus estarderius. Jacobus de cantone. Stephanus prouincialis qui stat ad domum suprascripti petri.

(S.T.) et EGO Jacobus cornalla notarius. Interfui. et hanc cartam vt supra Rogatus traddauj. et scripsj:

(1) A : post post

CXXIV.

Amedeo [IV], conte di Savoia e marchese in Italia, concede al monastero di Santa Maria di Lucedio l'esenzione dal pagamento di ogni tributo e pedaggio nei suoi Stati (27 settembre 1233).

FONTI. — A. Orig. frammentario, munito di sigillo, in *AST, Abb. di Lucedio, Fondo Ospedale di Carità*, mazzo I, n. 33.

OSSERVAZ. — Si data il documento accogliendo le indicazioni archivistiche della guardia.

per [u]illas [siue per campos] siue per prata [siue per omnia alia loca] sine debito aliquo [soluendo] seu pedagio u[el] malatolta] iter suum facere quociens voluerint per [totum eius posse et auct]oritatem eius

futurisque temporibus congregacioni [laucediansi amorabiliter fauor] abiliterque hanc donacionem pro dei amore et pro salute ani[me sue et] patris eius et antecessorum concessit. et ne ab aliquo in perpetuum [ista] donacio uioletur uel conturbetur predictus Comes. Amedeus. omni modo. sta[tuit] et precipue omnibus Suis fidelibus et subditis precepit et sui sigilli patrocinium prelibato monasterio Jnde cuncessit: quod si quisquam de suis hoc uiolauerit dei. amorem et suum perdet et Jnsuper mansimam (sic) vindictam de ipso accipiet nisi quod abstulerit Jn duplum restituat hoc precepit castellanis Suis de auiliana et de secusia et omnibus militibus et prepositis suis et Castellanis. uniuersis de terra. sua. et clusariis. et custodibus pratorum et uicecomitibus de baratonia et castellano de castro. argento. et precepit Jnquam et Rogauit ut seruitores Sepedicti. monasteri ubicumque possent custodiant foueant protegant ut deus omnibus. (omnibus) obseruantibus peccatorum remis[s]ionem et gloriam sempiternam retribuat

Testes ibi fuerunt uocati. et Rogati. dominus v(u)bertus de uileta dominus v(u)bertus de saysello. dauid auilliane castellanus petrus castellanus secusie dominus. petrus. de ponte aymo. sibilis. magister petrus legista. et Ego petrus scriptor Comitis Interfui. et Scripsi. et tradidi.

CXXV.

Savia, moglie di Petrino Mandaerio di Vercelli, nomina Pietro di Santa Fede suo procuratore in tutte le sue cause in Torino ed in Moncalieri, ed in ispecie contro i coniugi Martina e Giovanni (8 ottobre 1233).

Fonti. — A. Orig. in *ACM, SG*, n. 38. — B. Reg. in *GABOTTO*, n. 51.

(S.T.) Anno dominice natiuitatis. m. cc. xxx iii. die sabati. viii die octobris. indicione. vi. presentibus testibus Jnfrascriptis. Sauia vxor perini mandaerij de uercellis constituit et fecit petrum de sancta fide suum nuncium et procuratorem ad omnes causas et lites quas habet in ciuitate taurini et montiscalerii et specialiter ad causam roncini quam habet uel habitura est cum martina et cum viro suo Johanne et quidquid dictus petrus in dictis causis fecerit. agendo experiendo. excipiendo et implicando. dicta sauia ra(p)tum et firmum habere promisit omnia sua bona Jnde pignori obligando

Actum est hoc Jn taurino. Jn foro. Interfuerunt testes Rogati ardonus telorg. albertus barutellus de ruuillasco

et. Ego petrus de bocolino notarius Interfui.

CXXVI.

Il signor Guidoto di Osso, giudice di Ottonbello Pascale po-

destà di Moncalieri, riconosce un debito verso Oberto Silo, di Torino (31 dicembre 1233).

Fonti. — A. Orig. rigato, con i tagli per avvenuto pagamento, in *ACM, SG*, n. 51. — B. Reg. in *GABOTTO*, n. 70.

(S.T.) Anno domini natiuitatis. millesimo. ccxxx quarto; die sabati pridie kalendas Januarii Indicione septima; presentibus Infrascriptis testibus dominus Guidotus de osso iudex et uicarius domini ottonis belli pas(s)calis potestatis montiscalerii vice et nomine ipsius comunis montiscalerii promisit per stipulacionem obligando pignori omnia bona ipsius comunis voluntate et consensu tocius credencie. ad ca[m]pane credencie [sonum] coadunate silicet dominus Castagnus. Sugius. nicholetus bergognonus. Obertus saccus. vido martinus. peracius de romano. gauar[r]us notarius. Johannes maialis. Jordanus platus. dominus oto de folgure Jacobus de montefalcono. Manfredus Camaur vellelmus martinus. Jacobus de serberil. Jordanus de trofarello. peracius de ser ner valfredus (d) caluus. Johannes de uiaç. viaç. Simondus de trofarello. Rube(r)tus de caburreto. çauçe. Jacobus de trofarello et Obertus mort[aci]us. Mainfredus iudex. quit. Jacobus piperarius. vellelmotus. franchinus de castro. Obertus pixanus. piper de santana: Jacobus ponçilonus. Jacobus darmel. Johannes binellus. Melanus duc. Conus de romano. Guigo de ualfredo. philiphus pançonus. Johannes uas(s)conus. boso de castro. Mainfredus truna. Jacobus pixanus. Obertus de caburreto. artonus. arducio de torille. Ita quod dabunt et soluent. Oberto silo. de taurino. usque ad unum mensem proximum. libras vigintinouem. bonorum secusiensium ueterum. uel suo certo misso. quos denarios confessi fuerunt ab eo mutuo accep(p)isse de pura sorte. Renunciando exceptioni non accepte et non numerate pecunie et spei future numeracionis et omni alii exceptioni. et omnes expensas et mexiones et dampna et guiardonum que fierent tempore preterito pro suprascriptis denariis recuperandis. placito mutuo cambio causa iudicio uel alio modo eundo redeundo. predictus dominus guidotus et credenciari suprascripti nomine ipsius comunis. promiserunt per stipulacionem restituere et in uerbo eius credere (1) sine ulla testium et sacramenti probacione de omnibus expensis. et dampnis cum omni interesse. Renunciando fori priuilegio et omni iuri et legum auxilio. Renunciando ulla testium et sacramenti probacioni de aliqua soluçione [h]uius debiti facta [et] cetera. Actum est hoc in montecalerio in ecclesia sancte marie. Interfuerunt testes bergognius saccus notarius. Magister uaccius. et abitator mandaerius. et Johannes de ualfredo;;

(S.T.) Et Ego vellelmus notarius sacri palatii interfui et hanc cartam tradidi et scripsi.;

(1) *Lo spaziato è in sopralinea.*

CXXVII.

Il signor Bertolotto Arpino ed i figli Bonifacio e Guarnerio cedono a Bonifacio II [o IV], marchese di Monferrato, il diritto a tre denari sul pedaggio di Torino, diritto concesso da Bonifacio I [o III] di Monferrato a Bertolotto Arpino ed ai suoi fratelli nel 1202 (5 febbraio 1234).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XV in *AST, PT*, mazzo III, n.1, f. 223 r.

Anno domini natiuitatis millesimo ducentesimo xxxiii die dominico quinto Intrante mensis february Indicione septima presentibus rogatis et vocatis testibus Infrascriptis dominus Bertolotus alpinus Bonefacius et guarnerius eius filij auctoritate et consensu predicti patris eorum domini Bertoloti proprio motu et spontanea eorum voluntate vnanimi absque fraude aliqua et maligno Ingenio Renunciauerunt et repudiauerunt in manibus dominij bonifaci marchionis montisferrati ibi presentis predictam repudiationem cedendo eidem omne Jus real(1)e et personale si quid habebant uel ad eos pertinebat uel in fu(c)turum pertinere poterat de tribus denariis pedagi uel in ipsis tribus denariis seu In Jure ipsorum trium denariorum Qui denari siue Jux ipsorum erant uel fuerant prout dictus dominus marchio et dominus Bertolotus et eius filij ibi confitebantur et firmiter asserebant de illis nouem denariis pedagi quos dictus dominus bertolotus (1) a quodam domino Bonifacio auo ipsius marchionis nomine suo et fratrum suorum bouoli pertacij et oberti In feudum dederat et quod pedagium capitur et Recolligitur in ciuitate taurini prout manifeste ap[p]arebat per Instrumentum publicum Inde factum per manum mussi publici notarii currente. m. cc secundo die Jouis octaua Kalendas augusti Indicione quinta cuius Repudiationem et Ref(f)utationem sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et spensarum Restitucione omni tempore [*promiserunt*] tam per se quam per eorum heredes et tam predicto domino marchioni quam heredibus et cuj dederit uel concesserit predictos tres denarios uel Jux ipsorum ratam et firmam tenere et nul(1)o modo contrauenire facientes exinde (2) eius nomine et heredum suorum et eorum nomine quibus dederit uel illud alienauerit non solum de presenti eorum Jure sed etiam de futuro tam per se quam per eorum heredes pactum

de non petendo uel aliquod Jus Inde Requirendo ita ut quilibet eorum Si aliquo illorum contra fieret de dampnis et de spensis et de omni Interesse In solidum teneatur et se et sua capi ubique absque Judiciali auctoritate conueniri et detineri [*possit*] tam ab ipso domino marchione quam ab eius heredibus uel ab aliis personis quibus [*cumque*] dictos tres denarios. uel Jus ipsorum Renunciando fori priuilegio [*et noue*] constitucioni que loquitur de pluribus reis debendi uel actioni deuidende et quod principalis debitor prius conueniatur quam secundarii et omni alij Juri speciali et comuni uel moribus Introducto et ne possent dicere dictum feudum antiquum uel auitum fuisse confitentes dicti Bonefacius et guarnerius et af[*f*]irmantes se satis esse maiores xxv annorum. Renunciando omni testium productioni tam super etate quam super omnibus aliis que spectarent ad hanc Renunciationem scingendam confitentes quod propter vtilitatem eorum et precibus et bonis meritis predicti dominj marchionis Interuenientibus predictam Renunciationem et repudiationem fecisse. Post modum uero eodem anno die dominica xij mensis februarii in taurino in claustro sancti dalmacii presentibus testibus domino Johanne carmenta domino Johanne presbitero de puteo strate et domino olrico presbitero de ceriaco et alducione fulco hiis omnibus vocatis testibus henrietus et obertinus qui dicitur lardonus eandem repudiationem et pactum vlterius de non petendo et Juris cessionem (3) in omnibus et per omnia ut supra actum est de consensu domini Bertoloti patris eorum ibi presentis per se et eorum heredes omni tempore in perpetuo val(l)itaram fecerunt in manibus dominj Johannis canis recipientis nomine et ad partem sibilie filie sue in qua Refutacione pace et fine et pacto vlterius de non petendo et Juri[s]cexione sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et spensarum restitutione per se et eorum heredes promis(s)erunt semper stare et se tenere tacitos et contentos versus dictam sibiliam et eius heredes masculos et feminas et cui dederit uel alienauerit Que omnia insuper corporaliter manibus propriis iurauerunt et se satis maiores xiiii annorum fore. Jnsuper eodem die ante ecclesiam sancti Stephani de taurino presentibus obertino fulco et ardizono fulco testibus vocatis Merletus alpinus filius predicti domini Bertoloti eandem fecit Repudiationem pro se et heredibus suis et pactum vlterius de non petendo et eam manu propria per sacrosancta dei euangelia per se suosque heredes omni tempore et in perpetuum firmum tenere Jurauit sub obligatione omnium bonorum suorum et da[m]pnorum et [ex]pensarum restitutione que omnia omnes suprascripti fratres et eorum pater dominus bertolotus fecerunt de voluntate domini bonefacij marchionis

montisferrati qui de predicto pedagio predictam sibiliam filiam Jamdicti Johannis canis uel eius procuratorem ad hoc specialiter constitutum nomine recti et gentilis feudi [*in*]uestiuit et si predicta non sufficerent ad melioramentum vnus sapientis vel plurium emendentur

Acta fuerunt predicta scripta sub die dominico. v. februarii in castro cassellarum Interfuerunt testes dominus cagla de gorzano falchetus de Romano dominus aduocatus de trofarello dominus petrus vaschus Gandulfus rica Arducio marcerius vocati et rogati Et ego bonus Johannes Silvester (4) notarius sacri palatii hanc cartam scripsi.

(1) *Segue cancellato*: et eius filii ibi confitebantur (2) B: et Jnde (3) B: cassionem (4) Siboaster

CXXVIII.

Bonifacio, marchese di Monferrato, concede a Sibilla, figlia di Giovanni Cane cittadino di Torino, rappresentata da Bertolotto BORGESIO, il diritto a tre denari sul pedaggio di Torino cedutogli da Bertolotto Arpino (5 e 12 febbraio 1234).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B.¹ e B.² Copie sec. XV in *AST, PT*, mazzo III, n. 1, ff. 205 v. e 224 v.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B¹, confrontato e corretto alle volte con B².

Anno dominice natiuitatis M CC XXXIIIJ die dominico quinto mensis februarii Jndicione septima presentibus testibus infrascriptis. dominus Bonifacius marchio montisferrati Jnuestiuit in rectum et gentile feudum nomine recti et gentilis feudi et tam in filiabus quam in filiis masculis in perpetuum bertolotum borgesium ciuem taurinensem recipientem nomine et ad partem sibilie filie domini Johannis canis cuius taurinensis cuius ipse bertolotus procurator erat specialiter ad hanc inuestituram recipiendam constitutus de tribus denariis siue de iure trium denariorum pedagij quod dictus Marchio uel eius predecessores habebant uel consueuerant habere et per ipsos consueuit capi et colligi in ciuitate taurini et qui tres denarii fuerant de illis nouem denariis quos ab antecessoribus domini Marchionis dominus bertolotus arpino in feudum adquisierat et in feudum tenere consueuerat. Jus quorum trium denariorum predicti pedagij prenominati dominus bertolotus et eius filii bonifacius et gauarius (1) ipsi domino marchioni repudiauerant. Tali modo quod predictus bertolotus borgesius nomine et ad partem predictae sibilie et eius heredum tam masculorum quam feminarum et ipsa sibilis et eius heredes masculini et femini vtantur et fruantur predicto feudo in perpetuum et faciant de eo quidquid facere voluerint nomine recti et gentilis feu-

di in filiis et filiabus absque contradictione predicti marchionis et eius heredum et omnis submissee persone. Remittendo et condonando predicto bertoloto borgesio. Recipienti nomine et ad partem predictae sibilie et eius heredum omne fidelitatis sacramentum dando et concedendo eisdem facultatem auctoritate propria de predicto feudo et pedagio in corporalem possessionem Intrandi et detinendi et Inveniri se eius nomine possidere et de(s)tinere constituendo. Quam Invenituram predictus dominus marchio tam per se quam per heredes suos omni tempore sub obligatione omnium bonorum suorum dampnorum et expensarum restitutione de quibus dicta sibilia et eius heredes debeant credi in suo verbo sine teste et sacramento ra(c)tam et firmam tenere promixit et ab omni persona suis propriis sumptibus manutenere et def(f)endere. Quod si non faceret integraliter dedit facultatem predicto bertoloto nomine et ad partem predictae sibilie recipienti capiendi de rebus ipsius domini marchionis et suorum hominum ubicumque eas Inveniret usque ad plenam tam dampnorum quam expensarum restitutione absque Judiciali auctoritate Renunciando fori privilegio et doli et fraudis et exceptioni et omni testium productioni et ne possit dicere hanc Invenituram siue contractum dolos(s)e uel contra leges seu bonos mores celebratam uel celebratum fuisse et omni alii Juri speciali et comuni uel moribus introducto Quam Invenituram dominus bertolotus arpinus et eius filii bonifacius et guarnerius (1) de consensu patris eorum et eius auctoritate sponte approbaverunt et laudaverunt promittendo per sese et suos heredes sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et expensarum restitutione omni tempore ratam et firmam habere et tenere Renunciando omni Juri eis competenti et competituro et pactum (2) ulterius de non requirendo. Actum fuit hoc in castrum ca(s)sellarum Interfuerunt testes rogati et vocati dominus callia de gorzano dominus advocatus de trofarello dominus petrus raxor (3) falchetus de romano guandulfus riba marchotus borgesius et alii.

postmodum uero eodem anno in taurino in claustro sancti (4) dalmacii (5) presentibus domino Johanne carmenta domino Johanne presbitero de puteo strate et domino henrico presbitero de ceriaco et audicione fulco vocatis et rogatis testibus die dominica xii mensis february henrietus et obertinus qui dicitur lardonus filii predicti domini Bertoloti et eius auctoritate et consensu et eorum spontanea voluntate predictam Invenituram in manibus domini Johannis canis Recipientis nomine predictae sibilie filie sue approbaverunt et confirmaverunt per se et per eorum heredes promittendo per se et heredes eorum sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et

expensarum restitutione ratam omni tempore habere et tenere. Renunciando omni Juri eis modo competenti uel competituro et pactum vltius de non requirendo sibi aliquo Jure. confitentes et asserentes se satis maiores esse XIII. annorum. que omnia suprascripta manu propria Jurauerunt Renunciando omni exceptioni doli et fraudis.

Insuper eodem anno et die in taurino ante ecclesiam sancti dalmacii (6) presentibus Arducone fulco et obertino fulco vocatis et rogatis testibus Merletus filius predicti domini bertoloti predicta omnia laudauit et confirmauit et sicut superius legitur actendere promixit. Renunciando omnibus (7) Juribus suprascriptis et manu propria ad sancta dei euangelia Juravit omnia sua bona pignori obligando et si predicta non sufficerent ad melioramentum vnus sapientis uel plurium emendentur

Et ego bonus Johannes (8) silvester notarius sacri palatii hanc cartam scripsi.

(1) B²: gauaretus (2) *Segue cancellato*: de non (3) B²: nasos (4)
In B² manca claustro sancti (5) B²: Bertolomei (6) In B², invece di
Dalmacii, vi è uno spazio bianco (7) B¹: legitur atente et sicut cum omni-
bus (8) B²: Bonifacius

CXXIX.

Enrico Ainardo promette di restituire ad Ubertino di Santa Brigida, un mese dopo la prossima Pasqua, lire diciassette e mezza da lui imprestategli, sotto pena, in caso di ritardo, di soldi sette di Susa (17 aprile 1234).

FONTI. — A. Orig. in AST, PT, mazzo XXVI: Rivoli, n. 1.

(S. T.) Anno domini. M. cc. xxx. iiii. die lune XIII ante Kalendas. madij Indictione Septima Presentibus Infrascriptis Testibus Promisit per stipulacionem. obligando omnia Sua bona pignori. habita et habenda Ita vt ubique possit conueniri henricus. ainardus vbertino de Sancta brigida. Ita quod dabit et soluet ei vel suo certo misso in pace et sine placito per mensem vnum proximum post festum pasche pente[co]-sten (1) proximum. Libras. decem et Septem. et dimidiam denariorum. bonorum secusiensium veterum Quos confessus fuit ab eo mutuo accepisse de pura sorte. Exceptioni non accepte et non numerate pecunie. Renuntiando et omni placito et legis auxilio et omni alij Exceptioni. Quod. si ad predictum terminum eidem vbertino Jamdictus henricus suprascriptos. denarios. non soluerit tunc promisit ei dare per stipulacionem predictam nomine pene solidos. x. denariorum. bonorum Secusiensium. veterum pro quolibet mense donec dictos denarios. di-

stulerit ad soluendum Si de uoluntate suprascripti creditoris fuerit Et omnes expensas. et dampna. et missiones que et quas ipse creditor termino predicto aliquo modo pro suprascriptis. denariis. exigendis et recuperandis. et pro Jamdicta pena exigenda et recuperanda fecerit vel habuerit mutuo placito cambio vel alio modo prefatus henricus per stipulacionem ei restituere promisit credendo in suo verbo de omnibus expensis. et dampnis et missionibus Sine teste et Sacramento quoquo modo factis et habitis post terminum pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis et pro Jamdicta pena exigenda et recuperanda non obstante pena expensarum. nec expensis pene. Et dictus ubertinus promisit suprascripto henrico reddere omnia instrumenta hinc retro facta (2) que ab ipso henrico habet vel contra ipsum relegunt quandocumque Sibi soluerit suprascriptam pecunie. quantitatem.

Actum est Jn taurino Jn curia palatii Jnde fuerunt Testes auocati Armannus asinarius et lafranchus de laude mandatarius. comunis taurinensis.

(S.T.) EGO Gualfredus notarius interfui Rogatus et hanc. Cartam scripsij;

(1) A : penteston (2) factis

CXXX.

Bonifacio, marchese di Monferrato, investe il signor Pietro di San Giorgio dei beni da lui comperati in Balangero (21 agosto 1234).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo VI: *Balangero*, n. 6.

(S.T.) Anno. domini. millesimo. ducentesimo. xxx quatuor. Indicione vij. decimo die exeunte agusto. Coram Testibus Jnfrascriptis. dominus Bonefacius marchio. montisferrati. fecit donum et inuestituram nomine gentilis feudis. per se et suos heredes. Jn manibus domini petri de sancto georgio. et eius heredum. de toto illo quod ve[n]diderunt dominus Jacobus de castellomonte qui dicitur de apostolis. et dominus Johannes et dominus willelmus fratres de brogo. Jn belengerio nec [non] Jn eius poderio. facta venditione Jncontinenti ipsi domino petro. dictus dominus marchio per se et suos heredes fecit et facit pacem et finem ipsis domino Jacobo et domino Johanni. et domino villelmo de fidelitate de qua ipsi tenebantur versus dictum dominum marchionem pro predicto feudo vendi(c)tionis quam ipse ipsi domno petro fecerunt. et de omni eo quod dictus marchio ipsis aliquo modo pro predicta uendi(c)tionem petere posset usque Jn perpetuum. quod feudum dictus do-

minus marchio per se et suos heredes ipsi domino petro et suis heredibus omni tempore ab omni homine et Inquietacione suis propriis su[m]ptibus et dampnis defendere promixit. Actum (1) In castro sancti raphaelis. ibi fuerunt Testes. Rogati et advocati. dominus petrus de castellamonte. vbertinus filius aymonis de castronouo. peronus paramental de taurino.

Et Ego. albertinus. sacri palatii. notarius. Interfui. et rogatus iussu domini marchionis scripsi.

(1) *Segue cancellato: in clauaxio*

CXXXI.

Il signor Pietro di Biandrate, podestà di Torino, promette agli ambasciatori del Comune di Moncalieri di rimettere loro entro due mesi la parte della preda chierese spettante a quel Comune (7 dicembre 1234).

FONTI. — A. Orig. in *ACM, SG*, n. 84. — B. Reg. in *GABOTTO*, n. 97.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. Millesimo ducentesimo xxxiiij. die ionis. viij intrante decembris indicione viij. in plena credentia ciuitatis taurini coadunata ad sonum campane more solito dominus petrus de blandrate taurinensis potestas de uoluntate et consensu predictae credentie et una cum ipsa credentia promisit per stipulacionem nomine et uice predicti comunis dominis mainfredo iudici et micoletto iudici ambaxatoribus comunis montiscalerii recipientibus nomine et uice predicti comunis. quod ipse dabit et consignabit eisdem ambaxatoribus dicto nomine uel ipsi comuni. suam partem omnium prexonariorum quos habent de cario post duos menses elapsos quandocumque voluerint ad ipsorum de montecalerio uoluntatem ita quod ipsi habeant suam partem de predictis et de illis de montecalerio.

Actum est hoc in taurino (1) in porticu palatii. Et interfuerunt testes rogati. Bonus Johannes poçardus notarius. villelmus maialotus et iacobus de monbello. et iacobus mainardus

(S. T.) Et Ego henrionus valfredi notarius sacri palatii uocatus fui et hanc cartam scripsi

(1) taurino è *riscritto su raschiatura.*

CXXXII.

Il Consiglio generale del Comune di Torino, a richiesta del podestà Pietro di Biandrate, delibera per l'indennizzo da darsi a Safadino, imprigionato durante il ritorno da una ambascieria ad Asti (s. d., ma 1234).

Fonti. — A. L'orig. è di proprietà del prof. F. Gabotto. — B. Ediz. GABOTTO, *Asti e la polit. sab.*, 17, n. 2, in questa *BSSS*, XVIII, Pinerolo, 1903.

prout. infra [tenor]. veniens safadinus ad presentiam domini petri de biandrato (taurini) potestas taurini. petens. ab eo nomine dicti. comunis vt sibi deberent emendare. et sibi facere emendam de illis rebus quas a(d)misserat in seruitio dicti. comunis quando captus fecit. dum veniret de ambaxata quam fecerat pro predicto comuni. ad comune astense. scilicet equum. vnum. valentem libras. xii. secusiensium ueterum. et coraciam vnam valentem. solidos vii. et entresegnam unam valentem solidos vii. et spallarias i valentes solidos vi. et ensem vnam solidos vi. et vuetam i valentem solidos. ii. et coxaronas et calcaria valentia. solidos iii et albaristam vnam valentem solidos xiiii. Jtem cultellum j et capellum fectri et lauentia valentia solidos iii Jtem. solidos. xxvj. in denariis. quos secum habebat. vnde dictus potestas super predictis Consilium conuocauit generale more solito. In quo Consilio proposuit quod placebat eidem cons(c)ilio quod faceret super petitione dicti Safadini. siue restitutione rerum eius. quod cons(c)ilium concorditer statuit quod eidem safadino fore(n)t restitutio rerum amissarum pro duabus partibus pro predicto comuni. ad docendum vero. de am(m)issione rerum amissarum predictarum. predictus safadinus suos produxit testes. tam super amissione quam extimatione seu valore cuiuslibet rerum ipsarum. Quibus testibus visis a domino Arnaldo Bonato iudice eiusdem dicte potestatis. Ex delegatione eiusdem potestatis auditis allegationibus ipsius Safadini et su[m]matim super his cognita ratione et facta taxatione super predictis rebus pro duabus partibus in libris. vii. et solidis. xiiii. et habito etiam super hoc cons(c)ilio cum diligenti deliberatione dato sacramenti ipsi safadino. quod predictas res a(d)misserat sine dolo et fraude. et quod valebant libras vii et solidos xiii. pro duabus partibus quo prestito et facto a predicto Safadino ibidem dictus Judex Condemnavit. dictum. Comune taurini versus ipsum Safadinum. in libris. vii. et solidis. xiiii. secusiensium ueterum soluendis ei a predicto Comuni vsque ad decem dies proximos pro restitutione predictarum Rerum a(d)missarum in predicta ambaxata pro duabus partibus ipsarum rerum tantum; Actum et cetera.

CXXXIII.

Giovanni Schiasso dona a frate Pietro, abate di Santa Maria di Casanova, una rendita di cinque soldi annui su una sua vigna in territorio d'Alba (19 gennaio 1235).

Fonti. — A. Orig. in *BNP, Portefeuilles de Fontanieu*, ms. fr., nouv. acq.

7974, n. 19.

OSSERV. — A tergo della perg., della stessa mano, si ha: « Johannes sclasus de dono et ficto ».

(S. T.) anno domine millesimo. ducentesimo. xxxv Indicione viii. que fuit xiiij exeunte Januario. Johannes scasus sua mera et spontanea voluntate et nullo eo cogente fecit donacionem inter uiuos in manibus. fratris Petri abatis monasterii ecclesie sancte marie de cassanoua presentibus et consentientibus fratre vuarnerio. fratre arnaudo recipientis nomine. supradicti monasterii de v solidis astensibus. nomine ficti an[n]uatim ad octabam sancti michielis. qui v solidi nominatus Johannes voluit et confirmauit. predicto fratri Petro abati. nomine predicti monasterii super quadam peciam vinee Jacentem in territorio albe ubi dicitur in riuöllis. cui coheret Obertus maçucus. Rufinus Aquilonus. et Johannes audinus. et dictus Johannes obligauit. nomine pignoris predicto abati nomine predicti monasterii vineam predictam pro predictis. v. solidis. Jtem nominatus Johannes uoluit statuit et ordinauit pro deo et remedio anime sue in manibus predicti abatis dicti monasterii recipientis nomine dicti monasterii ut dictum monasterium debeat habere et accipere in bonis dicti(s) Johanni scassi. c. solidos. astensium post decessum predicti Johannis et hanc donacionem predictus Johannes voluit valere Jure testamenti uel codicillorum uel illo Jure quo mel(l)ius et firmitus ualere poterit et ratam et firmam habere et tenere promisit et nullo tempore in contrarium euenire. his omnibus ita peractis nominatus frater petrus abas dicti monasterii presente et volente fratre vuarnerio. [et] fratre arnaudo recepit predictum Johannem scassum in omnibus beneficiis dicti monasterii tam in spiritualibus quam in temporalibus. actum albe in domo armitanorum. Jbi fuerunt testes rogati et vocati. Obertus malabrunda. Jacobus numentonus. Oto de siifredo. Rodaninus de canpalio scutifer predicti abatis.

et Ego Willelmus notarius. interfui rogatus hanc cartam et scripsi.

CXXXIV.

Amedeo [IV], conte di Savoia, dà in feudo a Tomaso di Savoia, suo fratello, i dominî da Avigliana in giù, con la rendita del pedaggio di Sant'Ambrogio (19 aprile 1235).

FONTI. — A. Orig., già munito di sigillo, in *AST, PS*, mazzo III, n. 4. — B. Reg. in *CARUTTI, Regesta com. Sab.*, App., n. 952.

(S. T.) ANNO DOMINI MILLESIMO DUCENTESIMO TRIGESIMO QUINTO JNDICIONE OCTAVA TERCIADECIMO KALENDAS MAII Institutum fuit a uiris prudentibus et prouisum ut quod ipsi decer-

nerent stabilius et firmitus permansurum litterarum indicio perhostenderent et eorum appositione Sigillorum communirent perpetuo duraturum. Notum sit ergo vniuersis. tam presentibus quam futuris quod dominus amedeus comes mauriane. et in italia marchio. dedit cessit et inuestiuit domino Thome de Sabaudia fratri suo. nomine recti et nobilis feudi quidquid Juris aut dominij habuit uel habere debuit et habere visus est ab auillania inferius in terris. villis. castris. hominibus. seu rebus aliis. quecumque uel ubicumque sint. aut in quibuscumque consistant. cedendo omnia Jura et omnes actiones reales. et personales. vtilis et directas. que ei competunt uel competeabant. uel competere debuerant in eisdem. et concessit ei generaliter et specialiter Jurisdictionem plenariam eorumdem Jubendo eum apprehendere possessionem predictorum omnium corporalem et statuendo se ea donec possessionem intrauerit corporalem. suo nomine possidere et ita eum de hiis omnibus inuestiuit. tenore tali. quod eis vtatur prout voluerit et faciat Jure feudi rectj et nobilis quidquid ei videbitur o[p]portunum. precipiendo omnibus fidelibus suis ab auillania inferius. et vassallis. quod ipsi domino Thome faciant omnimodam domino debitam fidelitatem. et quod eidem teneantur per omnia de cetero. sicut hucusque ipsi predicto comiti tenebantur. et hoc postquam fecerint. a quacumque eidem comiti facta fidelitate. eos reddidit in posterum liberos et solutos. Item dedit eidem. domino Thome fratri suo. tamquam bene merito eo quod ipsum in omnibus factis et negotiis comitatus. sedulum prouidum reperit et fidelem. pedagiū quod Petrus bartolomeus et vmbertus bartolomeus Recipiunt in burgo sancti ambrosii. nomine recti feudi. et nobilis. secundum formam superius diffinitam. promittendo per stipulacionem si pedagiū alibi transferretur. ita quod illud percipere in burgo sancti ambrosii. non valeret. quod ei illud in eodem restituet valimento. vbicumque suum proprium pedagiū quod in burgo sancti ambrosii debetur fuerit perceptus. ita quod illud auctoritate propria dominus Thomas predictus. percipiendi. vbi dominus comes suum perceperit liberam habeat potestatem. Que omnia predictus comes promisit per stipulacionem. eidem domino Thome. et suis heredibus in pena dupli manutenere. et defendere a quocumque omnia bona comitatus ei. euictionis nomine obligando et per eandem stipulacionem promittendo. si in rebus predictis. uel occasione earundem guerre emergerint qualescumque quod ipse comes eas habebit tamquam proprias et quod easdem res. suis expensis propriis tuebatur a quocumque et quod donationem predictam firmam habebit. perpetuo duraturam. nec contraueniet de cetero per se uel per alium aliquo ingenio exquisito et quod ita obseruabit bona fide dominus A-

medeus comes predictus. Supra dei Juravit euangelia. renunciando generaliter omnibus exceptionibus legis et usus. rei. uel persone quibus contra donationem predictam. posset legitime se tueri. Pro huiusmodi igitur feudo. dominus Thomas predictus fecit fidelitatem. et hominum li(t)gium. domino amedeo comiti promittendo per stipulationem quod ipsi comitj castra non inpediet. nec villas munitas aliquas uel aliquam faciet contra eum. set quod guerram faciet ipso Iubente comite cuicumque. et hoc retinendo. si feudum aliud sibi alibi obueniret. pro quo ipsum facere fidelitatem et hominum oport[*u*]erit. quod nichilominus collatum sibi a domino comite feudum remaneat. et ipsius eiusdem comitis persistat. homo li(t)gius et fidelis. salua tamen fidelitate illius. cuj eam pro concessione feudi contingeret faciendam. et ea dominus comes per sacramentum ab ipso prestitum annuit et concessit. volens et precipiens. hanc cartam ad consilium sapientis cum necesse fuerit emendari forma predictorum conuentionum in omnibus obseruata. Et ad maiorem horum omnium firmitatem. dominus amedeus comes sepedictus. hanc cartam sigilli sui appositione iussit. et voluit communiri.

ACTum in palatio Secusiensi Testes affuerunt rogati. dominus Jacobus Secusinus abbas. Gratapalia vmbertus de villeta Petrus de oleijs (1) Petrus de Ponte castellanus de caborro Guigo de amasino aymoninus.

Ego Conradus Inperialis aule Notarius interfui et Rogatus. ScripSJ.

(1) *O* cleijs?

CXXXV.

Guglielmo Bonfante, e Bertino, suo fratello, vendono a Gasco di Panissera ed a Pietro, fratello di lui, una pezza di terreno in Sant'Ambrogio « de campis » (3 giugno 1235).

Fonti. — A. Orig. rigato in *AST, P, Sant'Ambrogio*.

(S. T.) Anno domini Millesimo cc xxxv Jndicione viii Jn moncalerio die dominico iiii Jntrante Junio Guillelmus bonafant et frater eius bertinus quis(s)que eorum in solidum vendiderunt per alodium Gasco de panicera et fratri suo petro costarencam unam terre que iacet ad sanctum ambroxium de campis cui cohere[n]t emptores. Johannes bonafant via et si alie sunt coherentie et pro hac vendicione fuerunt confessi ipsi venditores se accepisse precium ab ipsis emptoribus solidos xxii denariorum bonorum secusinorum Renunciando exceptioni non accepti precii et non numerate peccunie Eo modo ut deinceps ipsi emptores suique heredes et cui dederint habeant et titulo empconis per alodium possideant dictam costarencam terre simul

cum accessionibus et ingressionibus et uniuersis suis pertinenciis In integrum faciendo exinde proprietario nomine quicquid uoluerint sine omni Suprascriptorum venditorum suorumque heredum contradictione quam vendicionem promiserunt ipsi venditores defendere ipsis emptoribus ab omni homine cum ratione sub pena dupli secundum quod pro tempore meliorata fuerit aut plus ualuerit omnia sua bona ipsi venditores ipsis emptoribus pignori obligantes pro defensione dicte terre et Ita ut Supra legitur attendere et firmum tenere Jurauerunt ambo ipsi venditores Supra sancta dei euangelia.

Testes ibi fuerunt ardicio de gauarro billetus de placo.

Ego Gauarrus notarius sacri palatii Rogatus Interfui et scripsi.

CXXXVI.

Il signor Vberto Bocca, castellano di Pianezza, annulla in favore di Guglielmino Sartore una sentenza pronunciata da Gavarro Calcagno, gastaldo di Collegno e di Pianezza (12 e 15 settembre 1235).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Pianezza*.

(S. T.) A[nno]. d[ominice]. J[n]carnacionis. M. cc. xxxv. Indic(e)ione octaua die dominico quintodecimo. Mensis septembris. dominus vbertus boca Castellanus planicie pronunciauit per sentenciam infrascriptam possessionem datam vberteto planicie. cas[s]andam et restituendam vilielmo sertorie quoniam restituit expensas et alia fecit solemnia arbitrio et iudiciis et ita iam eam fecit.

A[nno]. d[omini]. M. cc. xxxv. die dominico. xii. mensis Septembris Indicione octauo (*sic*) cum gauarrus calcanius castaldus ville colegii. et planicie. pluries citas[s]et vilielmu[m] sartorem de taurino cognatum vberteti de planicia ut coram eo veniret deuissierit (*sic*) eidem vberteto respondere et conten[p]sit uenire nec ipse nec aliquis pro eo se presentauerit coram iamdicto gauaro. pro iustitia[m]faciendo. iam dicto vberteto. ideoque suprascriptus gauarrus gastaldus ex of[f]icio quo fungebatur. pronunciauit ipsum vbertetum cognatum iamdicti vilielmi fore mitendum in possessionem omnium bonorum et rerum de quibus iordanus calcagnus eidem vilielmo dederat possessionem de rebus iamdicti uberteti. atque uxoris viliete. et sororis iamdicti vilielmi videlicet de sedimine eorum cum vinea et cum omnibus suis pertinentiis et de iornatis quinque terre que sunt de campo qui fuit condam dulcii. que omnia iacent in planicia. cas[s]ando dictus gauarrus penitus illam possessionem quam dictus iordanus calcanius eidem vberteto fecerat et omnem aliam possessionem si qua[m] haberet ab

aliquo suo consorto et confirmando dictam possessionem quam ipse eidem uberteto. dedit melius quam potuit precipiendo eidem uberteto quod tenet et pos[s]ideat ex parte sua omnes terras et possessiones quas ipse habebat et habere videbatur in planicia et eius finibus et habere et absolvere de cetero quandoque voluerit facere faciat de re prout propria sua sine omni alicuius persone contradicione et interea corporaliter. possessionem dictus gauarrus castaldus eidem vberteto dedit

actum in planicia in presencia testes presbiter aimo. iacobus de sentena. vilielmus vinner.

Ego iordanus notarius interfui et hanc cartam scripsi.

CXXXVII.

Bonifacio, marchese di Monferrato, concede a Roberto Vialardi, podestà di Torino, l'èsenzione dei Torinesi da ogni pedaggio nei suoi dominî (28 ottobre 1235).

FONTI. — A. L' orig. manca. — B. Copia 12 novembre 1331, fatta dal notaio Giacomo Mola per ordine di frate Oggerino, prevosto della Casa degli Umiliati di Torino e massaro del Comune, e del signor Galvagno Borgese, sindaco del Comune, ed autenticata dai notai Nicola Malcavalerio e Giorgio Canavesano, in *AMT*, cat. I, n. 6276, f. 6 v. — C. Ediz., su B, in *M. h. p.*, *Chart.*, II, 1230, n. 890.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, senza tener conto di C.

(S. T.) (1) Jn nomine dominj. Anni eius. sunt Millesimo ducentesimo xxxv. die dominico. v. kalendas nouembris Jndicione octaua. presentibus testibus infrascriptis dominus Bonefacius marchio montisfer[r]ati promixit per stipulacionem obligando pignori omnia sua bona habita et habenda ita quod vbique teneatur et conueniri possit Renunciando omni legum auxilio et Jurium quibus posset se tueri uel vellet domino Roberto de Vialardis potestati taurini nomine et ad partem comunis taurini recipienti quod nullam malam toltam per se uel per aliam submissam personam in toto suo poderio et districtu de cetero aliquo modo vel Jngenio auferret hominibus taurini siue super homines nec pedagium aliquod super equis siue in equis accipiet nec accipi permittet aliquo modo et quod remil[t]it totam malam toltam quam consuetus fuerat accipere uel accipi facere ex quo uenit de Romania. Hec omnia dictus dominus marchio corporaliter ad sancta dei Euangelia Jurauit attendere Et obseruare nec contravenire aliquo modo uel Jngenio. Actum est hoc Jn taurino sub porticu palacij comunis Taurini ad hoc fuerunt testes vocati et Rogati Petrus paramentalis Rogerius notarius Guigo comes Oddonus de crauillo et mussus de ast notarius. Et Ego henricus roba notarius comu-

nis taurini hijs interfui et hanc cartam Jussu domini potestatis predicti scrips(s)j.

CXXXVIII.

Nicola e Benedetto di Alpignano, fratelli, vendono a Paterna Molinario, di Torino, una casa sita ivi, presso la chiesa di Sant'Andrea (26 ottobre 1236).

Fonti. — A. Orig. in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno dominice. Natiuitatis. Millesimo. cc. xxx. vj. die dominico. septimo Kalendas. nouembris. Indicione. viii. Presentibus testibus inferius nominatis. Inuestituram. et vendicionem. et datum. et Jurisdictionem fecerunt Nicholaus. et benedictus fratres. qui dicuntur de alpignano. per se et heredes suos in perpetuum. Paterne molinario de taurino suisque heredibus in perpetuum et cui dederint et vendiderint seu alio modo alienauerint. de quadam domo Jacente in taurino. prope ecclesiam sancti andree Juxta domum ipsius paterne molinarij cum omnibus suis pertinenciis. et ap[p]endenciis solo. et area. Cui coheret. domus dicti paterne. ab una parte. et via. et domus petri fete. uel si alie ibi sunt coherentie. et murus ciuitatis taurini. Tali modo. quod predictus paterna molinarius. suique heredes. et cui dederint et vendiderint. habeant. teneant. adque possideant. et ex ea faciant. cum omnibus suis pertinenciis. et ap[p]endenciis. quicquid uoluerint. absque contradicione alicuius persone. dando ei plenam. et liberam facultatem intrandi in corporalem posses[s]ionem. confitendo sese. eius nomine possidere. donec in corporalem. intrauerit posses[s]ionem. de predicta domo. Quam domum promiserunt per stipulacionem prenominati nicholaus. et bonusiohannes. obligando pignori omnia sua bona habita et habenda ut ubique quilibet eorum in solidum conueniri possit. Renunciando illi legi qua loquitur de pluribus debitoribus ne quis ex reis conueniatur in solidum donec alter sit presens. et soluendo. suprascripto paterne molinario. suisque heredibus. seu cui dederint et uendiderint uarire et defendere ab omni persona. suis propriis sumptibus. et expensis. ab omni homine. et inde fuerunt confessi. et contenti. habuisse et recepisse. precio suprascripte domus. solidos xl. bonorum secusiensium veterum. Renunciando exceptionj non habite et non numerate pecunie. et illi legi qua dicitur. quod si res excederet. ultra legitimam Juste precii partem. (Quod) instrumentum rescindatur. uel Justum precium rei petatur. et omni alii Juri. et legi. ei competenti contra hoc instrumentum.

(S. T.) Actum est hoc in Taurino. Ante domum predicti paterne. Testes inde fuerunt rogati. petrus feta. et Raimundinus scarauaius. et pe-

ronetus de aigabella. et Johanninus filius suprascripti petri fete. Et ego Guillelmus citellus. notarius inde Rogatus. hanc cartam tradidi. et scripsi.

CXXXIX.

Il signor Oberto Silo, cittadino di Torino, dà in mutuo al Comune di Moncalieri, rappresentato dal podestà Oberto Cagalupa, lire 450 tornesi, che gli sono assicurate sui proventi dei molini di quel Comune (15 giugno 1237).

FONTI. — A. Orig., con i tagli per avvenuto pagamento, in *ACM, SG*, n. 138.
— B. Reg. in *GABOTTO*, n. 151.

(S. T.) Anno. dominice. Natiuitatis. Millesimo. ducentesimo. Trigesimo septimo. die Lune quintodecimo. die Junij. Indicione. decima. Presentibus infrascriptis testibus uocatis et Rogatis. In pleno cons(c)ilio et generali montiscalerii. ad campanam more solito et sol(l)empniter congregato. et de uoluntate et precepto eiusdem cons(c)ilii totius omnium et singulorum infrascriptorum de ore ad os interrogatorum eiusdem cons(c)ilii siue credencie et clauarii petri de panice-ra ibi presentis. Dominus Obertus cagaluaa potestas montiscalerij. Recepit et confessus fuit se recepissee et habuisse nomine comunis montiscalerii. ex causa mutuj. a domino oberto silo ciue Taurini. libras quatuorcentum et quinquaginta de pura sorte bonorum denariorum. tornensium. quos denarios nomine et a parte comunis montiscalerii. ipse dominus vbertus potestas promisit per stipulacionem. eidem domino oberto silo. obligando. nominatim et specialiter molendina montiscalerii. cum uniuersis eorundem redditibus et prouentibus et generaliter omnia alia Jura et bona predicti comunis. Ita quod spetiale pignus non obsit generali. nec e conuerso. dare et reddere in pace et sine molestia uel eius certo misso uel eius heredibus omni exceptione et occasione remota in Ciuitate Taurini ad domum eiusdem domini oberti sili usque ad annum unum proxime. uenientem cum omnibus da[m]pnis et expensis et expensarum expensis. uel totidem denarios. monete secuxiensis. ueteris. cum duobus solidis. secuxiensibus. ueteribus. pro qualibet libra. pro cambio et nomine cambij predictorum tornensium. et hoc in electione predicti domini oberti sili. uel heredum eius. de quibus predictis dampnis. et expensis factis uel habitis quoquo modo tam in iudicio quam extra iudicium. eundo. et red(d)eundo. uel ab aliis predictam pec(c)uniam mutuo suscipiendo. uel aliud dampnum uel dispendium aliquo modo sustinendo. Item dominus vbertus silus uel eius heredes debeant credi in eorum solo uerbo sine sacramento uel ulla testium probatione seu instrumentorum. Ita etiam

quod prima solutio primo debet computari in da[m]pnis et expensis et deductis dampnis et expensis deinde debeat computari in sortem. dando insuper eidem domino oberto silo possessionem predictorum molendinorum et generaliter omnium aliorum bonorum. eiusdem comunis montiscalerii. et liberam etiam facultatem auctoritate propria. capiendi ubique et detinendi de rebus predicti comunis. et etiam singulorum hominum montiscalerii quousque satisfecerit Sibi plenarie tam de sorte quam de dampnis predictorum denariorum. Et interim constituit predictus dominus vbertus potestas. de uoluntate et precepto predictae credentie predictum comune montiscalerii predicta omnia tenere et possidere. nomine predicti domini oberti sili et heredum eius. Promittendo etiam prenominatus dominus vbertus potestas montiscalerii. nomine et a parte comunis predicti. de uoluntate et precepto illorum de predicta credentia. ultra et preter predicta dampna et expensas a termino in antea. dare et soluere predicto domino oberto silo uel eius heredibus nomine pene. in singulo mense quousque predicta. solutio. tota et integraliter [et] predictorum denariorum. cum vniuersis dampnis et expensis et expensarum expensis. libras quatuor. et denarios XL. bonorum. tornensium. uel bonorum. secusiensium. ueterum. cum prenominato cambio. in electione predicti domini oberti sili uel heredum eius. ita quod exactio uel receptio predictarum expensarum et dampnorum predictorum non noceat predicto domino oberto silo uel eius heredibus in exactione predictae pene uel e conuerso de pena ad expensas. quos denarios. Item dominus vbertus prenominatus potestas. de uoluntate et mandato illorum omnium de predicta credentia ibidem dixit et protestatus fuit et confessus mutuo accepisse et eos processisse ob utilitatem et in utilitatem predicti comunis. et Specialiter et nominatim in soluendis quampluribus vrgentissimis et usurariis debitis eidem comuni imminentibus videlicet illis de breneatio. et pluribus aliis eiusdem comunis creditoribus. confitendo et protestando prenominatus potestas. de uoluntate eiusdem credentie et singulorum de ea. predictum dominum obertum silum predictos denarios omnes ab aliis mutuo sus(s)cepisse sub vsuris de uoluntate et mandato comunis et credentie montiscalerii. et pro eorum et ad eorum vtilitatem predictam. Renunciando. idem dominus vbertus potestas. nomine predicti comunis de uoluntate predictae credentie et singulorum de ea. exceptioni non numerate pecunie et non recepte et spei futurè numerationis. et in predictam vtilitatem dicti comunis eam non processisse. et Renunciando. fori priuilegio et omni exceptioni. doli et fraudis et omni testium producioni. et specialiter ne dictum comune uel alius pro eo possit probare de solutione uel pace et fine predic-

torum denariorum. in toto uel in parte aliqua nisi per hoc instrumentum. redditum incisum. uel per aliud de pace et fine legitime factum solummodo per manum Jacobi cornalle notarii. de taurino. uel per me infrascriptum. notarium. Seu per aliquos alios notarios de taurino. Et Renunciando. ne dictum comune possit dicere Hunc contractum uel aliquod pactum quod contineatur in eo. in toto uel in parte aliqua. factum fore contra uel preter Leges seu bonos mores seu Jus ciuile uel canonicum. Et Renunciando omni Juri Spetiali uel alicuius statuti uel moribus introducto. promittendo etiam idem potestas. nomine eiusdem comunis de uoluntate illorum de credentia predicta. quod faciet sic et operam dabit cum effectum. quod sequens potestas. uel consules montiscalerii. qui sequenti proxime anno ibi fuerint predictam solutionem teneantur integraliter facere secundum quod superius dictum est eidem domino Oberto uel eius heredibus. ponendo in statuto etiam comunis montiscalerii. pro uoluntate eiusdem domini vberti sili de predicta solutione. Sibi facienda et quod sequens potestas uel consules qui pro temporibus fuerint ibi precise et sine tenore aliquo eidem Oberto silo. et heredibus eius eam teneantur per sacramentum facere et predictum sacramentum subire sine tenore nisi remanserit parabola predicti domini oberti sili uel heredum eius et predicta et infrascripta omnia pacta eidem Oberto silo et heredibus eius in omnibus et per omnia attendere et obseruare. et etiam predictum capitulum eidem domino Oberto uel eius misso reddere auctenticatum per instrumentum publicum quolibet anno. quousque de predictis denariis. et eorum uniuersis dampnis et expensis. et expensarum expensis sibi uel heredibus eius plenarie fuerit satisfactum. Ita etiam quod de licentia seu parabola ipsi comuni uel alij pro eo data. non possit probari uel probatio fieri ab ipso comuni uel ab alio pro eo nisi per instrumentum inde a me infrascripto notario factum uel per predictum Jacobum cornallam notarium taurinensem. Item promisit idem dominus Vbertus potestas. nomine predicti comunis montiscalerii. de uoluntate et precepto omnium et singulorum de predicta credentia quod credentia montiscalerii et unusquisque de ea facient sollempniter et cum instrumento publico ipsi domino Oberto silo uel eius heredibus pacem et finem et pactum ulterius de non petendo cum sacramento a predicta credentia. uel ab alio pro ea prestito et ante solutionem huius debiti facti et post. secundum quod de eius fuerit uoluntate. uel heredum eius. de omnibus solutionibus factis et de omnibus datis. uel solutis. seu prestitis ipsi domino Oberto silo. occasione aliqua istius debiti. Et pro predictis et infrascriptis omnibus attendendis et obseruandis in omnibus et per omnia eidem domino Ober-

to silo uel heredibus eius sub obligacione. omnium bonorum. suorum. et dampnorum [et] expensarum restitutione. Et insuper pro predicta pena ei soluenda omni mense si conditio de ea petenda extiterit extiterunt fideiussores et principales debitores cum stipulacione. subni(c)xa Ita ut quilibet illorum in solidum teneatur et ubique conueniri possit realiter et personaliter. et eorum bona capi et detineri auctoritate propria eiusdem domini Oberti sili seu nuncij eius uel heredum. Renunciando. noue constitutioni. et epistule diui adriani. qua cauetur quod principalis debitor prius conueniatur quam fideiussor uel secundarius debitor et spetialiter ne possit se tueri aliquo priuilegio uel exceptione aliqua competenti dicto comuni uel eis pre-textu dicti comunis uel aliunde. et omni alii Juri spetiali et comuni. et spetialiter et nominatim omnibus aliis exceptionibus superius scriptis et denotatis. dominus freelinus. et dominus vbertus de ploasco. et dominus Otto de fulcero. et dominus Castaneus iudex. dominus Mainfredus Judex de montecalerio. et Johannes marcoaldus Nicholaus filius condam domini vberti iudicis. albricus trunna. et Karionus. dominus Jordanus. et Jaquinus de tropharello. et arducio. quit. et Johannes eius frater. et arthonus. Jacobus peuererius. Socius de romanis. dominus Jacobus de montefalcono. et conus de calpex. valfredus de caluis. Johannes vasconus. petrus filius condam domini nigri. Qui etiam omnes et singuli promiserunt se et sua sollempniter obligauerunt eidem domino Oberto silo a termino suprascripto in antea venire taurinum. et ibi stare obsides predicti domini Oberti sili. et permanere nec inde dis(s)cedere aliquo modo sine parabola et licentia eius personaliter data et concessa ab eodem domino Oberto silo. quousque eidem domino Oberto de predictis omnibus et singulis. tam de sorte quam de dampnis. et expensis. et expensarum expensis. et pena predicta. plenarie fuerit satisfactum et aliis pactis et conuentionibus suprascriptis sibi obseruatis. Promittendo tam predictus dominus vbertus potestas. nomine predicti comunis montiscalerii. et de uoluntate omnium de predicta credentia quam prenominati omnes fideiussores siue debitores. quod predicta omnia et singula obseruabunt in omnibus et per omnia predicto domino vberto silo et heredibus eius et quod non venient contra aliquo modo uel ingenio uel vsurarum pre-textu seu alicuius rescripti impetrati uel impetrandi. Que insuper omnia per sacrosancta dei euangelia corporaliter [tacta] manu propria per se et eorum heredes attendere et obseruare Jurauerunt et promiserunt. Saluo et excepto pedagio domini Guidonis de ploas(s)co quod colligitur in taurino. quod non est obligatum pro suprascripto debito. Nomina illorum qui interfuerunt in predicta credentia montiscalerii et ea ap-

probauerunt et voluerunt et Jurauerunt. Sunt Hec. dominus Castaneus iudex. Johannes marchoaldus. Jordanus de trofarel. dominus Mainfredus Judex. Vbertus saccus. Jacobus de selberico. palmerius. Sucijs de romanis. Henricus de cabureto. Jacobus de montefalcono. Magister vac. Maçola. Conradus de romano. Johannes de serra. Gauarrus notarius. Johannes sax. Merlo de romanis. bergognus de romanis. Johannes valfredus. Jacobus peuererius. vellelmus bauduinus. vellelmot de paleris. Melanus duc. petrus niger. Oddinus binel. vido marcoaldus. albricus marcoaldus franchinus de cast(i)ro. Johannes maialis. vellelmus borel Manfredus pançonus. arthonus becher. vellelmus falauis(s)ca. nicholaus poncillonus. bos(s)o de castello. vellelmus de la ruffa. filipus pançonus. Jacobus pisanus. Johannes vas(s)conus. Rubbus de cabureto. vbertus marcoaldus. valfredus caluus. arduçonus quit. filiponus de romanis. peracius de romanis. albricus trunna. Çonus de calpicis. Jacobus darmel. Mainfredus trunna. Çauçe. Johannes de trofarello. Jordanus platus.

Actum est Hoc in montecalerio in ecclesia sancte marie. in plena credentia. Interfuerunt inde testes ad hoc vocati et Rogati. dominus Berardus miles potestatis. Gaddo de pinarolio Jacobus dodulus ciuis Taurini. habitator. et oddonus. atque castagna nuntij seu mandatarij predicti comunis montiscalerii.

(S.T.) EGO Henricus imperialis aule notarius. Interfui et hanc cartam vt Supra legitur precepto et mandato suprascripti domini vberti potestatis. montiscalerii et singulorum omnium de predicta credentia rogatus fieri tradaui et Scripsi..;

CXL.

Pietro Capello di Rivoli vende a Bernardo Tampolla di Villar Basse terreni sul territorio di Rivoli (21 gennaio 1239).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivoli*.

(S.T.) A[nno]. d[ominice]. J[n]carnationis. milleximo. cc. xxx viii Jndicione xii die xi ante. Kalendas februarii Jnuestituram et vendicionem Jure alodii Jn perpetuum fecit petrus capellus de Ripolis. Jn manu. bernardj tanpolla de villar. de baxe. nominatim de quatuor Jornatis terre col(l)te que est in duabus peciis. cui coheret ab vna parte petrus cornallia de Riualta et idem petrus et ab iii parte melior de gouono et canonica de Riualta et Jacet Jn territorio gouonj alia pecia Jacet ibi vbi dicitur Jn uia de prisina cui coheret Jacobus (1) et via et ab alia petrus [br]utinus vel si alie sint coherentie et de petia una vinee. Jacet Jn Ripolis cui coheret and[rea] capellus et filii done leçarde la capella et via vel si ibi alie sint coherentie [e]tc cum omnibus superioribus [Jnf]erioribus finibus accessibus Jngressibus suis

et omnibus supra se et Infra se habentes Jn integrum [cum] Jntroitu et exitu tali modo quod ipse enptor et sui(s) heredes cui vel quibus ipsi dederint vel vendiderint seu alio modo alienauerint habeant et teneant adque possideant et faciant Jure alodii Jn perpetuum. quidquid eis deinceps placueri(n)t faciendum absque contradicione ipsius vendi(c)toris suorumque heredum vel alterius su[b]misse persone et pro hac Jnuestitura(m) et vendicione suprascriptus venditor fuit confessus et contentus se ab ipso enptore pro precio habuisse et Recepisse libras decem bonorum segusinorum nouorum Renunciando exceptioni non accepti precii et non numerate pecunie et omni alii [Juri] quam terram vineam dictus vendi(c)tor promi(s)it per se suosque heredes ipsi enptori et suis heredibus per stipulacionem sub obligatione omnium bonorum suorum ab omni homine defendere et varentare cum suis propriis expensis sub pena dupli secundum quod esset meliorata aut valuerit sub ex(s)timatione bonorum hominum Jn consimili loco dando eidem enptor[i] possessionem corporalem de predicta terra et vinea et renunciavit ne posset dicere quod sit deceptus vltra dimidiam Justi precii et hoc Jnstrumentum preceperunt si fuerit necesse ad consilium vnus sapientum (*sic*) debeat componj

hec omnia suprascripta dictus petrus capella Juravit ad sancta dei euangelia adtendere et obseruare bona fide. sine fraude et quam terram et vineam dictus petrus vendidit et dedit persolutum eidem bernardo pro dote vxoris sue biatris soror[is] suprascripti petri.

actum Jn Ripolis Jn curte sancte marie de ouorio Jnde fuerunt testes Rogati et vocati villotus de camagna et vbertus poexius et petr(i)us traualis et bertholotus medalia et vbertus ciala

(S. T.) Ego Guillelmus de dorato notarius sacri palacii hanc cartam tradidi Interfui et scripsi

(1) *La lacuna è in A.*

CXLI.

Il signor Federico di Piosiasco, a nome suo e dei consorti Guido di Piosiasco, Uberto figlio di Guido, Attone di Fulgero e Ardizzone figlio del fu Ardizzone, dona al signor Giacomo Cagnasso, Uberto Porcello, Guglielmo Cagnasso e Giovanni Guala, chiavari e sindaci del Comune di Torino, il castello ed il luogo di Beinasco (22 giugno 1239).

FONTE. — A. L'orig. manca. — B. Copia 1336, con le autentiche dei notai Giacomo Borghesio, Matteo Tavano, Nicolino Malcavalerio, in *AMT*, cat. I, n. 6276. f. 1 r. — C. Copia sec. XVIII, da B, in *AST*, P, *Beinasco*. — D. Ediz., su B, in *M. h. p., Ch.*, I, 1340, n. 898.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, senza tener conto di C e di D.

(S.T.) Anno dominice natiuitatis millesimo ccxxxviii. Indictione xii. die mercurii xxii mensis Junii in portichu curie palacij comunis Taurini presentibus domino Gualfredo de plozasco archidiacono Taurinensi et domino may[n]fredo vasco preposito Taurinensi. may[n]fredo de nicea notario BonJohanne de marentino et Jacobo de uercellis (mandat[er]i)o et speseto mandat[er]is testibus In pleno et maiori cons(e)ilio Ciuitatis Taurini ad sonum campane more solito conuocato et in presencia domini Jonathe de luco imperialis nuncii et capitanei in Ciuitate Taurini et eius auctoritate et insinuatione et eiusdem Iudicis domini lafranchi agirati papiensis. dominus fredericus de plozasco de consensu et voluntate consortum suorum silicet domini Guidonis de plozasco et eius filii domini vberti atque domini Ottonis de fulguro et domini Ardicionis fee filii condam domini Ardicionis. fecit inuestituram et datum nomine et titul(l)o donationis pure et inreuocabilis inter uiuos domino Jacobo Cagnacio et Vberto porcelle et Guilliemo cagnacio et Johanni Vale nuncijs et clauarijs et sindicis comunis Taurini recipientibus nomine ipsius comunis de castro uilla et territorio et hominibus Beenaschi et eciam de omni Jure et de omni eo quod domino dante Jbidem aquirent et in finibus ipsorum tam ipse dominus fredericus quam eius filij et heredes eius aquirent Tali modo quod dictum comune predictum castrum et villam et homines et territorium cum omni comitatu curtil(l)e et Jurisdictione teneant et possideant Jure liberi alodij faciendo de eis quidquid dictum comune uoluerit sine contradictione domini frederici et eius filiorum et eius heredum et omnis alterius submissee persone dando eisdem nomine dicti comunis recipientibus liberam facultatem de predictis omnibus ap[p]rehendendi possessionem [uel] quasi constituendo iterum nomine dicti comunis ea possidere nulla retentione in se facta promit[t]endo predicti omnes (l) predictis clauarijs et sindicis Jamdicto nomine Recipientibus predictum castrum et villam et territorium def(f)endere ad rationem et auctorizare ab omni persona et vniuersitate et loco suis propriis sumptibus et expensis obligando proinde omnia bona sua pignori Jta quod vbique tam ipse quam eius bona sua omnia proinde possint capi et detineri auctoritate dicti comunis sine incursione alicuius pene uel sui Juris amixione Renunciando fori priuilegio et doli et fraudis exceptioni et uiolencie et omni alij Juri speciali et comuni et testium productioni confitendo et protestando et promit[t]endo se de predictis in toto uel in parte aliqua nullum datum uel iurisdictionem alicui alij fecisse promit[t]endo eciam sub eadem obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et expensarum restitutione pre-

dictam donacionem et contractum per se et heredes suos firmam et ratam tenere omni tempore et nullo modo uel ingenio per se uel per alium contrauenire et quod faciet sic et operam dabit cum effectu quod filii sui quos habet uel deinceps habebit qui sunt modo in etate. XIII. uel ultra et alij similiter quandocumque peruenerint ad eandem etatem XIII. annorum predictam donacionem et contractum a[p]probabunt cum sacramento et firmabunt infra VIII. dies postquam inde ipse fredericus a predicto comuni uel eius nuncijs fuerit requisitus Et ibidem incontinenti dictus Capitaneus voluntate et consensu dictorum clauariorum et sindicorum comunis Taurini et tocus Credencie suprascripte vice et nomine comunis Taurini Inuestiuit suprascriptum dominum fredericum de plozasco de Castro et villa et hominibus predictis nomine recti et gentilis feudi in filios et filias tali modo quod dictus dominus fredericus et eius heredes tam masculi quam femine dictum feudum habeant teneant et possideant et faciant quidquid uoluerint de cetero ex eo nomine gentilis et recti feudi sine omni contradictione dicti comunis. Promittentes insuper eidem frederico et eius heredibus dictum Castrum et villam et territorium ab omni homine et contra omnem personam uarire et deffendere cum ratione et auctorizare propriis expensis et mexionibus dicti comunis Taurini Insuper dictus fredericus promixit per stipulationem per se et heredes suos suprascriptis clauarijs et sindicis comunis Taurini et ipsi comuni facere pacem et guerram ad voluntatem comunis Taurini bona fide et sine fraude toto suo posse contra quamlibet personam uel vniuersitatem uel locum contra quos comune Taurini faceret guerram et pacem sicut supradictum est promixit per stipulacionem dictum castrum reddere et restituere in manibus dictorum hominum Taurini diuitum et legalium nomine comunis electorum ad uoluntatem tocus credencie uel maioris partis. et debent esse tales homines de quibus comune Taurini et dictus dominus fredericus sint sicuri de ipsis. et quos dictus fredericus penitus non habeat suspectos sine fraude ita quod ipsi duo quibus dictum castrum concederetur teneantur sacramento red[d]ere dictum castrum dicto frederico uel eius heredibus sine aliquibus expensis expleto eo pro quo dictum castrum caperetur uidelicet facta pace uel tregua qui dicti duo muniant et custodiant castrum predictum de hominibus Taurini ad eorum voluntatem hoc ad[d]ito quod dictus dominus fredericus et eius filij. et heredes ipsius non debeant recipere aliquem hominem de Taurino nec de colegio nec de Gruglasco nec aliquem alium de Iurisdictione Ciuitatis Taurini causa habitandi in dicto castro uel villa ipsius nec dictum comune debet recipere aliquem de baynasco. Item quod dictus do-

minus fredericus et eius filij numquam erunt de aliqua parte parcium ipsius Ciuitatis sed semper de comuni erunt ipsius Ciuitatis. Jtem quod non debeant recipere nec promit[t]ere uenire in dicto castro nec villa aliquem banitum Ciuitatis Taurini. Jtem debeant et teneantur custodire et manutenere ad uoluntatem comunis Taurini stratam que modo uadit uel eciam comune Taurini faceret uel tenere uellet et prohibere ne mercatores seu troselli uel alie negociationes ex quibus consuetum est capi pedagium in Taurino illinc debeant pertransire per totum suum poderium et districtum. Jtem quod omnes homines Taurini et iurisdictionis cum eorum rebus tam tempore guer[r]e quam pacis possint se reducere in dicto castro et villa et ipse et eius heredes et filij. ipsos cum eorum rebus bona fide et sine fraude recipere et custodire et manutenere teneantur exceptis ban[n]itis predictis. Jtem quod ipse et eius filij et heredes non debeant aliquo modo capere aliquod pedagium uel toltam ab aliquo homine Taurini uel iurisdictionis ipsius occaxione aliquarum negociationum uel bestiarum suarum uel aliarum rerum suarum transeuncium uel manentium per poderium uel districtum dicti castri et ville uel alio modo. Qui dictus fredericus de plozasco de predicto feudo et de predictis omnibus Iurauit ad sancta dei euangelia manu propria fidelitatem sicut mox est vassallorum predicto comuni seu dicto capitaneo recipienti nomine dicti comunis. Insuper predicta omnia suprascripta at[t]endere obseruare ut supra contra hoc expressim acto inter partes predictas quod dictus dominus fredericus nec dictum comune possint predicta alienare uel in alium transferre sub aliquo modo uel ingenio nisi de consensu utriusque partis et pro predictis omnibus et inuestitura fidelitatis suprascripte et pro constructione dicti castri fuit confessus tacitus et contentus dictus dominus fredericus de plozasco se habuisse et recepissee a dicto comuni Taurini libras centum bonorum secuxinorum veterum Renunciando exceptioni non numerate et non recepte peccunie et doli in factum et expey future numerationis et receptionis Et hec omnia acta sunt saluis omnibus preceptis et fidelitate dominj imperatoris et saluo omni Jure et ratione quam et quod aliquis homo Ciuis Taurini habet uel haberet in castro uel in territorio et in finibus Beenaschi.

Postmodum uero cur[r]ente eodem anno et indictione die sabati xvi mensis Jullii in Taurino in portichu curie palacij comunis Taurini presentibus domino May[n]fredo Vasco. preposito Taurini et domino Gualfredo archidiacono Taurini et bono Johanne de Marentino et alijs pluribus testibus et in presencia domini lafranchi agirati Judicis comunis Taurini et eius insinuatione Johannes filius dominj fre-

derici de plozasco predictam donationem et fidelitatem a predicto patre suo factas et predicta omnia et singula sicut superius denotata sunt et ordinata in omnibus et per omnia firmavit laudavit et ratificando ap[p]robavit et promisit per stipulacionem sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et expensarum restitutione. Ita at[t]endere et obseruare omni tempore sicut superius declaratur et hoc promisit et fecit in manibus dominj Johannis valle dominj Jacobi cagnacij et Guillielmi cagnacij sindicorum et clauariorum comunis Taurini et nomine ipsius comunis recipiendum

Acta sunt hec in Ciuitate Taurini in portichu curie palacij Ciuitatis Taurini vbi Jus red[d]itur presentibus testibus superius nominatis vnde plures carte vno tenore fieri Jusse sunt.

Et ego Vmbertus Sapauigna notarius comunis Taurini predictis et singulis omnibus suprascriptis interfui et hanc cartam Jussu et voluntate dicti capitanej et predicti domini frederici compleui et scripsi.

(1) B : predicta omnia

CXLII.

Il signor Girardo Giosterto, giudice e vicario del signor Giannata di Lucco, Capitano imperiale di Torino e di Moncalieri, a nome del Comune di Moncalieri dà in pegno i molini a guarentigia di un debito verso Oberto Silo, cittadino di Torino (8 novembre 1239).

FONTI. — A. Orig., con i tagli per avvenuto pagamento, in *ACM, SG*, n. 144.
— B. Reg. in *GABOTTO*, n. 156.

(S. T.) Anno. dominice. natiuitatis. millesimo. ducentesimo. Trigesimo nono. die martis octauo die nouembris. Indicione. xij. Presentibus infrascriptis testibus. Dominus Girardus iostertus Judex et uicarius domini Genathe de lucco capitanei taurini et montiscalerii nomine et vice predicti comunis montiscalerii. necnon et credentiarj eiusdem loci omnes quorum nomina inferius Leguntur. promiserunt per stipulationem. obligando. omnia. bona. comunis montiscalerii habita et habenda. Renunciando in hoc facto omni Juri et Legi et exceptioni. coherenti rei uel persone et insuper omni doli et fraudis quo uel quod dictus dominus Girardus Judex et predicti credentiarj nomine predicti comunis sese aliquo modo tueri possent. Domino vberto silo ciui taurinensi. Ita quod dabunt et soluent eidem domino Vberto silo uel eius certo misso. usque ad exitum madii proxime venientem. libras septuaginta octo. bonorum. secusiensium. nouorum. quas confessus fuit suprascriptus dominus Girardus Judex et predicti credentiarj nomine predicti comunis montiscalerii a predicto domino vberto silo de

pura sorte et sine aliquo conuentu mutuo accepisse. Renunciando. exceptioni. non accepte pec(c)unie et non numerate et spei future numeracionis. pro quibus vero denariis. predictus dominus Girardus vice et nomine predicti comunis. vna cum predictis credenciariis. pignori obligauerunt eidem domino vberto silo et heredibus eius Nominatim et specialiter molendina predicti comunis montiscalerii cum vniuersis eorum redditibus et prouentibus. Tali modo vt predictus dominus vbertus silus et heredes eius habeant et teneant et possideant predicta molendina et fructus et godimata sua auctoritate de predictis molendinis et sine impedimento predicti comunis habeat et capiat et percipiat donec de predicto debito cum dampnis. et expensis. et expensarum expensis plenarie fuerit solutus. preterea voluit et precepit predictus dominus Girardus vna cum predictis credentiariis nomine predicti potestatis montiscalerii. in plena credentia mero arbitrio et pura voluntate predicto domino vberto silo quod sua actoritate a termino in antea ponat fratrem Guillelmum uel aliquem alium quem maluerit. qui fructus et godimenta predictorum molendinorum colligat et teneatur colligere et respondere predicto domino vberto silo uel eius heredibus. Et omnes expensas et missiones que inde fierent termino preterito pro suprascriptis denariis. exigendis et recuperandis placito mutuo uel alio modo. quoquo dispendium faciendo et insuper omne donum uel guiardonum quod alteri dederit uel conuentauerit totum ei per stipulacionem. restituere promisit. credendo in eius verbo de omnibus expensis et dampnis que inde fient (in eius verbo) sine teste et sacramento. Et pro suprascriptis omnibus adimplendis attendendis et obseruandis. predictus dominus Girardus vna cum predictis credentiariis. vice et nomine comunis montiscalerii posuit et dedit fideiussores dominum Castaneum iudicem. Johannem marchoardum Soſium de romanis. dominum Jacobum de montefalcono. melanum duc(c)um. albricum trunam. Karionum qui sese in plena credentia constituerunt et Laudauerunt principales debitores et pagatores quilibet eorum de toto post terminum pignori. obligando. omnia. eorum. bona. habita et habenda. Ita ut vbique terrarum quilibet eorum sese et suas res vice et nomine comunis predicti conueniri et detineri possint. Renunciando noue constitucioni. et epistule diui adriani et omni alii Juri. et legi (et) quo sese tueri possent. et insuper illi constitucioni qua cauetur principales debitores primitus fore conueniendos quam secundarios et etiam omni [exceptioni] doli et fraudis quo sese tueri possent qui fideiussores Insuper promiserunt venire in taurinum. in obstagium. quociens fuerit de predicti domini vberti sili uel sui missi voluntate nec ab illo obstagio dis(s)cedere si-

ue voluntate Jussu et precepto predicti domini vberti sili uel sui certi missi. Et hec omnia suprascripta habitator seruator comunis predicti montiscalerii nomine ipsius comunis et de voluntate et precepto predicti domini Girardi et infrascriptorum de credentia attendere et obseruare super animas singulorum credendariorum interrogatorum ore ad os ad sancta dei euangelia in plena credencia manibus propriis corporaliter Jurauit. Nomina credentiariorum qui interfuerunt sunt hec. In primis. ferrandus. albricus trunna. Johannes de valfredo. Jordanus de trofarello. conus de calpice. manoel de cabureto. Bosus de castello. maçola. nicholet Judex. Gorius. melanus duc. Gauarrus notarius. petrus niger. Guillelmetus de palera. dominus castaneus. Jacobus de montefalcono. Johannes marcoaldus. Sotius de romanis. Jordanus plat. Cargonus. peracius de romanis. vbertus papalard. Conradus de romanis. valfredus caluus. philiponus de romano. Rufinus de montafia. franchinus de castello. Jacobus peuererius. petrus de panicera. Ober-tus pisanus. boiamundus vas(s)conus. Guillelmus de elena. Donatus. ar-tonus. petrus magnanus. vaçius.

Actum est hoc in montecalerio. In plena credentia sub porticu comunis vbi ius reditur. Interfuerunt Testes ad hoc uocati et specialiter rogati. Jordanus de La ripa. franchinus de capra. henrionus notarius bergognus de romano. bec marcoaldus. baldisetus nuncius comunis.

(S. T.) EGo Henricus imperialis aule notarius. Interfui et hanc cartam iussu et precepto predicti domini Girardi Judicis predicti comunis et predictorum credendariorum. vt supra rogatus fieri tradidi et scripsi.;

CXLIII.

Bertolotto Arpino, cittadino di Torino, dichiara di dovere ad Uberto e Gribaldino di Santa Brigida lire ventitrè di Susa per grano e vino vendutogli (3 marzo 1240).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI, n. 1.

(S. T.) Anno. domini. Milleximo. ducentesimo. xl. Indicione xlii. die veneris tercio die mensis marcij. Coram testibus infrascriptis. Confessi et contenti fuerunt. dominus bertolotus arpinus ciuis taurinensis se nomine merchatii grani. et uini. dare debere vberto et gribaldino. de sancta brigida. libras xxlii. bonorum. secusiensium. nouorum. Renunciando exceptioni non recepti grani et uini. quos denarios. eisdem creditoribus uel eorum certo misso per stipulacionem soluere promixerunt. usque ad annum unum proximum. venturum. et omnes expensas. mutuum et dampna. quod. et quas. dicti creditores. uel eorum certus missus fecerit. uel habuerit. eundo. redeundo. causa. iudi-

cio. uel quolibet alio modo. eis uel eorum certo misso. per stipulationem restituere promixerunt. credendo eis in eorum verbo sine teste et sacramento. ita quod quilibet illorum in solidum et ubique conueniri possit. Renunciando noue constitutioni qua dicitur quod ne quis ex reis conueniatur in solidum donec alter sit presens et soluendo. obligauerunt eis pignori omnia eorum bona et spetialiter obligauerunt eis pedagium. quod ipse dominus bertolotus habet in ripollis. quod ipsi creditores ab ipso et pro ipso domino bertoloto coligunt. habendo ipsi licenciam intrandi possessionem suprascripti pedagii. eorum auctoritate et ipsum colligere usque quod de predictis denariis. cum omnibus expensis. et damnis. et interesse. sit eis plenarie satisfactum. omni legum auxilio Renunciando.

(S. T.) Actum est hoc in alpignano. in domo ipsi domini bertoloti. interfuerunt testes vocati. bouolinus filius condam Gualfredi de Alpignano. bertolotus bruxatus. et vbertinus de saxeto et alij. Ego Taurinus crotus notarius. interfui et hanc cartam Rogatus. tradidi. et scripSj.

CXLIV.

Il conte Obertino di Biandrate ed i signori Guido e Bortolino, suoi fratelli, promettono al marchese Manfredo di Saluzzo di restituirgli il castello e la villa di Tegerone, avuti in feudo da detto Marchese, quando verrà a morte la loro madre contessa Sarda, contro il pagamento di ottocento lire di moneta d'Asti (25 agosto 1240).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXIV. — B. Ed. in CLARETTA, *Un doc. sui conti di Biandrate*, Firenze, 1881 (estr. *Arch. stor. ital.*).

(S. T.) Anno domini millesimo cc. xl. Indicione xiiij. die veneris vii. exeuntis Augusti Dominus Obertinus Comes de blandrato et ipsius fratres dominus Guido et dominus Bortolinus suo nomine et nomine aliorum fratrum suorum promiserunt per stipulationem sub obligatione bonorum suorum ita quod quilibet in solidum teneatur domino Mainfredo Marchioni Saluciarum reddere et restituere Tegeronum cum Castro et villa et hominibus cum omni contito. poderio et districtu post mortem Domine Sarde Comitisse matris ipsorum quod et que in feudum acceperant a predicto domino marchione. et hoc quandocumque predictus marchio post obitum dicte domine Sarde dederit et soluerit eis vel ipsorum certo misso libras. Octocentum astensis monete quas ipse receperat ab eis et dicta matre ipsorum pro inuestitura dicti feudi. Vnde erat iustrumentum compositum ut dicebatur et eo non obstante predictum pactum et promissio sit fir-

ma. Quod si nollent vel non possent liceat dicto marchioni soluendo dictam quantitatem auctoritate sua ingredi et apprehendere et intrare possessionem dicti castri. et ville et hominum et Jurisdictionis et districtus perinde ac si nulla inuestitura facta fuisset et fideiuiua[n]tes absoluantur. promit[t]entes sese fore facturos et curatores quod alii fratres ipsorum hoc habebunt ratum et firmum et non contrauenient occasione aliqua iuris uel facti Renunciando ab eis noue constitutioni de pluribus reis fori priuilegio et omni exceptioni rei uel persone coherenti. Eo addito inter partes quod si aliquod melioramentum in denariis interim fieret ab ipsis Comitibus in predicto Castro villa et hominibus et iurisdicione debeat esse saluum dictis Comitibus ita quod Competens et iusta extimacio persoluatur arbitrato domini Bonifacii de ploçasco quod quidem melioramentum seu hedificium debeat fieri sciencia et voluntate dicti domini marchionis et plura instrumenta eiusdem tenoris fieri iusserunt ita quod melius valeant per consilium plurium sapientum.

Actum fuit hoc apud stoerdam in pratis subter ecclesiam sancti Saluarii. Testes ibi fuerunt et conuocati dominus Bonifacius de Ploçasco dominus Biglator de luxerna dominus Albertus de encisa dominus mainfredus Lafrancus iudex Montiscalerii Matheus de Rip(pa)a Et ego Ogerius de sinio notarius his interfui et rogatus hanc cartam ScripSJ.

CXLV.

Bertolotto Borgesio, di Torino, dà in mutuo lire dodici e mezza di Susa a Palmerio notaio, di Moncalieri, e Peronino Talucco, di Torino (21 agosto 1241).

FONTI. — A. Orig. in *ACM, SG*, n. 147. — B. Reg. in *GABOTTO*, n. 159.

(S. T.) Anno dominice Natiuitatis Millesimo. ducentesimo. quadragesimo. primo. die mercurii. duodecimo. Kalendas. septembris. Indicione. XIIIJ. Presentibus infrascriptis testibus. Palmerius notarius de montecalerio. [et] peroninus taluccus Ciuis taurinensis Promiserunt per stipulacionem. bertholoto borgesio Ciui taurinensi. omnia. sua. bona. inde ei pignori. obligando. Ita ut quilibet illorum in solidum teneatur et vbique possit conueniri. Renunciando legi iubenti plures defendi reos perperam fore conueniendos priuilegio fori et omni alii. dare ei et soluere uel eius certo misso vsque ad duos menses proximos. libras. duodecim et mediam. secusiensium. veterum. quos denarios confessi et contenti confuerunt. sese ab eo mutuo de pura sorte accepisse et recepisse. Renunciando. exceptioni non accepte et non numerate pec(c)unie et omni spei future numerationis et receptioni et omni alii. Et si ad su-

prascriptum terminum predictos denarios non soluerint uel soluere distulerint. promiserunt dicti debitores. sub ypotecha rerum suarum dare ei et soluere pro pena et nomine pene. solidos. viginti. secusiensium. Jta quod pena non noceat ad sortem exigendam et excutiendam nec sors ad penam. Et omnes expensas siue dampnum. quas et quod dictus bertholotus uel eius nuncius fecerit uel habuerit termino preterito placito. mutuo. eundo red(d)eundo aut alio modo pro suprascriptis denariis sortis et pene exigendis et recuperandis. promiserunt dicti debitores ei per stipulacionem restituere. et in eius verbo inde credere de omnibus expensis. mutuo et dampnis et omni interesse. sine aliqua testium et sacramenti probacione. Jta ut supra legitur. Jurauit dictus Palmerius ad sancta dei euangelia attendere. uel in hostadio taurinum venire. nisi alongamento suprascripti creditoris staret. et adlongamentum sibi datum bona fide tenere.

Actum est hoc in taurino in ruçolio petri prouane. Interfuerunt testes. rogati. vbertinus riba. petrus borgesius. Jacobus filius domini oliuerii de riuarolio.

(S. T.) et EGO Jacobus de taurino notarius Interfui et hanc cartam scripsi.

CXLVI.

Il signor Bertolotto Arpino ed i figli Bonifacio, Enrico e Lardono danno in pegno i loro beni di Rivoli per un debito di lire trentaquattro contratto con Uberto e Gribaldo di Santa Brigida (28 ottobre 1241).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI: *Rivoli*, n. 1.

(S. T.) Anno domini M CC XL primo die lune quarto Kalendas Nouembris Indicione XIII^a. Presentibus Infrascriptis testibus dominus bertolotus arpino et eius filij bonefacius henrietus atque lardonus. de precepto atque mandato suprascripti domini bertoloti patris eorum promiserunt per stipulacionem obligando omnia eorum bona pignori Generaliter presenciam et futura et spetialiter totum. eorum pedagium quod In burgo Ripolarum pro eis colligitur et quod habent et visi sunt habere in ipso burgo et de quo pedagio toto Infrascriptis creditoribus tradiderunt dominium et (1) possessionem vberto de Sancta brigida atque griba(u)ldo nepoti suo Jta quod dabunt et soluent eis vel eorum certo misso In pace et Sine placito Jta vero tamen quod quilibet Jamdictorum debitorum In solidum teneatur et vbi que possint conueniri libras. xxxiiii denariorum bonorum Secusiensium Nouorum. quos denarios. omnes Siue libras Jamdictas predicate monete dicti dominus bertolotus et eius filij fuerunt confessi et

contenti dictis vberto et Griba(u)ldo dare debere pro precio et nomine precii Modiorum. xxx. Grani uidelicet medietatem frumenti et medietatem seliginis. Exceptioni non recepti et non mensurati Grani Renuntiando et omni placito et legis auxilio et Noue constitutioni quae dicitur quod nequis ex reis conveniatur in solidum et cetera (sic) et omni Exceptioni doli et fraudis et condicioni sine causa vel ex iniusta causa et In factum et quas. libras. predictas teneantur soluere et promiss(er)erunt predictis creditoribus ut supra hinc ad annum vnum proximum completum. Quod si tunc dictos denarios eis non soluerint et soluere distulerint tunc promiss(er)erunt ei restituere omnia dampna expensas et missiones et Interesse quae et quas et quod per ipsos vbertum et Griba(u)ldum vel suos certos misso[s] aliquo modo fierent vel fieri possent pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis. mutuando placitando eundo red(d)eundo stando bistendum faciendo vsuras alteri dando vel quoquo alio modo Nominati debitores qui libet illorum in solidum Jamdictis cred(d)itoribus restituere promiss(er)erunt ut supra et In pacem soluere Credendo eorum verbo de expensis dampnis et mis[s]ionibus cum omni Interesse quoquo modo factis et habitis post terminum pro suprascriptis denariis exigendis et recuperandis Sine testibus et sacramento In proprium vero dicti debitores de voluntate eorum concesserunt et tradiderunt Jamdictis creditoribus post terminum transactum quod totum illud quod de dicto exigerint pedagio accipere et habere debeant In solucione et pagamento dicte expense debiti de quo colligere eis concesserunt de puro dono donec predictum debitum distulerint soluere ab eis Ita ut supra legitur in totum et per totum predicti debitores corporaliter ad sancta dei euangelia Jurauerunt verum esse (2) et adtendere bona fide

(S.T.) Actum est hoc In taurino apud angulum Sancti dalmacii Inde fuerunt testes auocati villelmus de vercellis Albertinus Arpinus et a(u)ldricus de cruce de canturio

Ego Gaufredus notarius Interfui Rogatus et hanc cartam scripsi

(1) A: et dominium; *con* dominium *corretto su* dominum (2) A: esse

CXLVII.

Il signor Bertolotto Arpino, di Torino, ed i figli Bonifacio, Enrico ed Uberto Lardono riconoscono un debito di lire tredici di Susa ad Uberto di Santa Brigida, parte per causa di mutuo e parte per compra di stoffe (18 novembre 1211).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, inazzo XXVI, n. 1.

(S. T.) Anno dominice. natiuitatis. M. CC. XLJ. XIIIJ. die kalendas decembris. Indicione. XIIIJ. presentibus testibus infrascriptis. dominus bertholotus arpinus de taurino. et bonifacius. et henricus. et vbertus lardonus eius filii. promiserunt per stipulacionem omnia eorum bona. habita et habenda pignori obligando. Jta quod ubique terrarum quilibet illorum in solidum teneatur. et conueniri possit. Renunciando. noue constitutioni. qua dicitur. quod nequis ex reis. et cetera (*sic*). et epistule diui Adriani. et omni Juri. et legi. et priuilegio quibus se tueri possent. vberto de sancta brigida Suo. et Gribauidi bride nomine recipienti. pro dandis. et soluendis. eis. uel eorum certo misso in pace in ripollis. usque ad vnum annum proximum libras. tresdecim. bonorum. Secusiensium. veterum. uel nouorum in eorum electione. Cum omni dispendio Guiardono et dampno. Credendo eis in eorum uerbo post terminum de dispendio. Guiardono et dampno. Sine teste. et Sacramento. Renunciando. testium productioni. de aliqua Solucione huius debiti facta et cetera. Quos. denarios. fuerunt confessi. et contenti. Se partim de pura sorte mutuo habuisse. et recepisae. et partim dare debere. nomine mercati panni. Renunciando. exceptioni. nomine mercati panni et non recepte pecunie. et omni alii exceptioni Et pro hiis omnibus adimplendis. pignori posuerunt. et spetialiter obligauerunt suprascriptis creditoribus eorum pedagium quod habent et tenent in ripollis. et possessionem predicti pedagii. eis dederunt Jta quod per dominum Imperatorem. nec pro aliquo precepto domini pape. nec per aliquam potestatem alicuius terre. vllatenus a predicto pedagio valeant remoueri. donec sint soluti de predicto debito cum dampnis et expensis. de collectione et godia ipsius pedagii.

A(u)ctum est hoc In alpignano. ante. portas airalis. domini bertoloti suprascripti. inde fuerunt testes vocati. et rogati villelmus de tholonia. dominus Jacobus cagnacius vbertinus de cantalupa. Jacobus de cantalupa et alii.

Ego Nicholaus de sancta brigida. notarius. palatinus. hanc. cartam. rogatus. tradidi. et ScripSJ: —

CXLVIII.

Bianchetta, figlia del fu Guasco Borgesio, vende ad Ardizzone Borgesio, di Torino, la metà della rendita di un denaro del pedaggio del « Marchese » in Torino (30 agosto 1242).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XVII in *AST, PT*, mazzo III, n. 1, f. 201.

(S. T.) (1) Anno domini MCCXLII die sabati tercio kalendas septembris Indicione xv presentibus testibus infrascriptis Biancheta (2) filia

condam Guaschi borgesii auctoritate et mandato stephani de ruuore notarii curatoris sui ibidem presentis et consencientibus et volentibus domino Johanne cane (3) auo ipsius bianchete et eius matre domina maria et Odo zucha marito eiusdem bianchete et ipse curator nomine ipsius consensu predictorum fecerunt vendicionem et Inuestituram Jm perpetuum domino Ardizono borgesio cuius taurinensi de medietate vnus denarii pedagii marchionis et de medietate vnus denarii et cetera (*sic*) cum solemnitatibus in ipso instrumento contentis et cetera. Actum est hoc in ciuitate taurini in domo domini Johannis canis Interfuerunt testes rogati obertus de cauallata cuius taurini dominus petrus prandus Guillelmus filius Raymondi de yporegia et cetera Ego bonusJohannes silvester notarius sacri palatii interfui et hanc cartam compleui.

(1) B: manca. (2) B: Binencheta (3) B: Cano

CXLIX.

Pietro Murino, di Collegno, abitante in Rivoli, dà in pegno a Giovanni di Elena una casa in Rivoli a guarentigia di un mutuo (8 settembre 1242).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P*, mazzo XIII: *Rivoli*.

OSSERVAZ. — Nel 1242 correva la XV, e non la II Indizione.

(S. T.) Anno dominice. natiuitatis. M[illesimo]. cc. XLII. viii die septembris. Jndicione. secunda. presentibus testibus infrascriptis. Petrus murinus de collegio qui habitat in ripollis. promisit per stipulacionem omnia sua bona habita et habenda pignori obligando Jta quod ubique terrarum teneatur et conueniri possit. Renunciando omni Juri. et legi. et priuilegio quibus se tueri posset. reddere et deliberare. et expedire. Johanni de alena de deserte et vxori sue alene aut eorum certo nuntio uel eorum heredibus a tribus annis proximis in antea. de marcio in marcium. cum suprascripti Jugales. uel eorum heredes uoluerint. pro solidis. sexaginta. secusiensium. nouorum. cum omnibus expensis domum vnam. cum tecto. et curte. Cui sedimini coheret. via a duabus partibus. et alaxia de pellegrino grolla et vxor thome de fontanella. uel Si alie sint coherentie. quod Sedimen dictus petrus murinus emit pro solidis. LX. secusiensium. nouorum. a predictis Jugalibus Credendo eis in eorum uerbo post terminum de omnibus expensis Sine teste et Sacramento. et instrumentum acquisitionis eis reddere promisit. integrum uel incisum Renunciando. exceptioni. non facte promissionis [et omni] alii exceptioni.

A(u)ctum est hoc in ripollis. in porticu Nicholai. notarii. inter. fue-

runt testes vocati. et rogati. andreas de domna benedicta. et Johannes de domno Jerdano Zosta. et vgoninus. et perrer de bus(s)co. et alii.

EGo Nicholaus de sancta brigida notarius. palatinus. hanc cartam. rogatus. traddidi. et scripsi:

CL.

Amedeo [IV], conte di Savoia, conferma ad Alberto di Casselle ed ai suoi fratelli, figli del signor Guglielmo di Aiguebelle, il dono di cento soldi di Susa annui sul pedaggio di Avigliana e Sant'Ambrogio (29 settembre 1242).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XIII sulla stessa perg. del doc. LXVIII, in *AST, PS*, mazzo VII: *Sant'Ambrogio*.

(S. T.) (1) Anno domini M^o. CC^o. XLII. Indictione xv. III. kalendas. octubris. In presencia Infrascriptorum testium dominus amedeus comes sabaudie et In italia marchio. cum dominus thomas comes sabaudie pater suus phelicis (*sic*) recordacionis quondam contulisset nomine recti et Gentilis feudi. domino Willelmo de aquabella et ipsius heredibus. c. solidos forcium annuatim In pedagio suo auuillanie seu sancti anbrozii. filiis ipsius Willelmi silicet alberto de caxellis et fratribus suis Jpsum pedagium laudauit et concessit et Jnuolabiliter manutenere promisit. et ipsum albertum recipientem nomine suo et fratrum suorum In possessionem posuit. precipiendo castellano auillanie qui. pro tempore ibidem fuerit. quod. quolibet anno in carnis-priuio veteri dictis fratribus aut vni Jpsorum seu Jpsorum certo nuncio Jpsos centum solidos forcium supradictos soluere pacifice faciat et quiete. et sciendum [*est*] quod. dominus comes sabaudie Inde debet habere hominum ligium salua fidelitate domini thome comitis flandriensis et de haynout jn quantum (2) laudauit et concessit ut habeant teneant et possideant et quicquid Inde facere voluerint faciant pleno Jure. actum est hoc super castrum bardi ibi fuerunt testes vocati et cetera (*sic*).

(1) B: manca. (2) *Lo spaziato è in sopralinea.*

CLI.

Il signor Guido di Piosasco e il signor Uberto, suo figlio, rilasciano quitanza ad Uberto di Santa Brigida, cittadino di Torino, per la colletta del pedaggio di Rivoli (13 novembre 1242).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI, n. 2.

(S. T.) Anno. domini. Milleximo. ducentesimo. XLII. Indicione xv. die XIII. mensis nouembris. Coram testibus infrascriptis. Confessi et con-

tenti fuerunt. dominus Guido de plocasco et eius filius dominus ubertus. quisque in solidum. Renunciando noue constitutioni qua dicitur quod nequis ex reis et cetera (*sic*). se mutuo recepisse. et habuisse ab uberto de sancta brigida ciue taurini. recipiente suo nomine et nomine et ad partem gribaldi eius nepotis libras viginti. bonorum secusiensium. nouorum. Renunciando. exceptioni. non numerate pecunie et non recepte. pro quibus libris. xx. dictus dominus guido. et dominus vbertus suprascriptus inuestiuerunt dictum vbertum. Recipientem suo nomine et nomine suprascripti gribaldi. nominatim de collecta pedagii quod ipsi habent in ripollis et consueti [sunt] habere. et spetialiter. quod ipse vbertus. et ipse gribaldus debent habere solidos. x. forciatos in qualibet fitia de collecta suprascripta. Tali pacto et tinore. quod quandocumque suprascripto domino Guidoni placeret soluere suprascriptas libras xx. secusiensium suprascripto vberto. uel Gribaldo quod ipsi debent dimittere dictum pedagium et collectam. similiter si suprascriptus vbertus et gribaldus nollent colligere dictum pedagium. et ipsi petant dictas libras xx. secusiensium. quod ipse dominus guido. et dominus vbertus teneantur eis soluere. cum omnibus dampnis et expensis. promittendo dictus vbertus per se et per dictum gribaldum dictum pedagium bona fide. colligere et sine fraude. sub bonorum suorum obligatione. actum est hoc plocasco. in malo burgeto. interfuerunt testes. dominus arducio feia et Arducio calcaneus.

(S. T.) Ego taurinus crotus. notarius hanc cartam tradidi et scripsi.

CLII.

Innocenzo IV, papa, scrive all'ex-vescovo di Torino di eleggere come vescovo di Torino Nicolò, prevosto di Genova (15 novembre 1243).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia in *Registro Vaticano di Innocenzo IV*, vol. I, n. 227, f. 37 v. — C. Ediz. in BERGER, *Les registres d'Innocent IV*, I, 41, n. 228.

Episcopo quondam Taurinensi. Presentium tibi auctoritate mandamus quatinus si contigerit ad te deuolui iuxta mandati nostri tenorem prouisionem ecclesie Taurinensis dilectum filium Nicolaum prepositum Januensem Camerarium nostrum eidem ecclesie preficias in pastorem. Datum. Laterani. xvij. Kalendas. Decembris. Anno Primo..

CLIII.

Il signor [Antulino de Andero (?)], podestà di Torino, con il consenso della Credenza di detto Comune, concede al mo-

nastero di Santa Maria di Lucedio l'esenzione da ogni tributo e pedaggio in Torino e territorio di essa città (14 dicembre 1243).

FONTI. — A. Orig., già munito di sigillo, ora mutilato nella parte superiore, in *AST, Abb. di Luc., Fondo Ospedale di Carità*, mazzo II.

OSSERVAZ. — Di mano di poco posteriore, a tergo della pergamena, sta scritto: « in terra taurini pedagium non debemus ».

MET. DI PUBL. — Si riproduce A, accogliendo con riserva alcuni dati del regesto archivistico della guardia, fatto quando il documento non era ancora corrosivo dall'umidità. In questo regesto è a notare il nome del podestà « Antulio (*sic*) de Andero », che non figura in altri documenti e che sembra doversi correggere « Antulino de Andero ».

(S. T.) [**Anno dominice incarnationis Millesimo du**]centesimo XLIIJ. die lune [XVIII ante kalendas ianuarii Judicione [prima] presentibus test]ibus [infrascriptis Jn ciuitate] taurini Jn porticu pal[acii comunis et in plena credencia c]o[l]lecta et congregata [dominus Antulinus de Andero potestas taurini consensu] predictae credencie nomine [et a parte comunis ipsius ciu]itatis pro deo et remedio an[ime sue et antecessorum et successorum suorum dedit] seu [concessit donum et obuentionem] fratri petro de yporea mo[naco sindaco monasterii et eccles]ie. de locedio [nomine et ad partem predicti] monasterij et mansionum se[u] grangiarum et personarum] et rerum omnium ac [animalium eidem monasterio pertinentium] Tali modo quod predictum monast[erium cum omnibus personis] et domibus ad idem mon[asterium] pertinentibus et omnia eorum animalia et omnes alias (*sic*) Res [sicut e's] placet tam monachi quam conuersi et eorum nuncij et mercenarij seu masnaengij et familia tam predicti monasterii quam predictarum grangiarum fiducialiter et secure possint es[s]e et permanere tam Jn monasterio quam Jn aliis omnibus locis supradictis ipsius monasterij et pos[s]int ire et Redire et stari et predicta animalia cum rebus predictis omnibus et personis et secure transducere et stare per ciuitatem taurini et per totum ejus districtum seu contitum et Jurisdictionem ipsius ciuitatis Jnmunes et securi ab o[mn]i Injuria et Rapina et uiolencia et sine aliquo timore comunis ejusdem ciuitatis vel alicuius persone de taurino vel aliumde uel alicuius nominis Seu hominum habitancium uel residencium uel Se reducentium Jn taurino vel Jn toto districtu et Jurisdictione taurini et quod predicti omnes tam monaci quam conuersi et mercenarij seu masneengij et fa(b)miliares et nuncij predictorum monasterij et grangiarum cum rebus suis habeant plenam et securam fidanciam et licenciam

eundi et redeundi et standi per totam forciam et districtum et Jurisdictionem predictae ciuitatis sine alico tributo et malatolta vel exaucione (*sic*) vel qualibet alia praua extorsione tam Jn rebus quam Jn personis quam predictam fidanciam predicti omnes silicet tam potestas quam credenciarij dederunt et conces[s]erunt plenarie predicto monasterio cum personis et rebus ipsius sicut superius dictum est nomine comunis prefate ciuitatis ita vt firma et illibata permaneat de cetero Jn perpetuum tam per presentes qui modo sunt Jn ipsa ciuitate quam per omnes eorum subcessores et inde potestas et credenciarij hanc cartam fieri Rogauerunt et sigillo predicti comunis muniri et sigillari preceperunt: = saluis omnibus hiis qui eam rationabiliter soluere consueuerunt

(S. T.) actum est hoc Jn taurino sub porticu palatii ciuitatis ibi fuerunt testes vocati. villermus alexander taurinus botarius dominus maifredus prepositus taurini. Jacobus de sancto dalmacio notarius et Ego Guillelmus Rofinus comunis taurini notarius hanc cartam precepto potestatis scripsi

CLIV.

Il Comune di Torino concede alle monache di Santa Chiara un acquedotto per irrigare i loro beni presso il borgo di Colleasca (11 luglio 1244).

FONTI. — Il doc., segnalato in CASALIS, *Dizion.*, XXI, 616, è irreperibile.

CLV.

Manfredo Lasagno, di Rivoli, vende a Guglielmino Zosta, pure di Rivoli, rappresentante della signora Beatrice, moglie del signor Umberto Aurucio, venti giornate di terreno sul territorio di Rivoli (23 settembre 1244).

FONTI. — A. Orig. in AST, PT, Rivoli.

OSSERVAZ. — Il 23 settembre 1244 era di venerdì, non di mercoledì; è quindi errato il giorno del mese o quello della settimana.

(S. T.) Anno dominice. natiuitatis. millesimo. cc. XLIII. die mercurij. viii. die. kalendas. octubris. Indictione Secunda. Presentibus testibus Infrascriptis. Inuestituram. et venditionem. et donationem et pacem. et finem. Jure alodii Jm perpetuum. et de peciola terre dando fictum. sicut melius potuit sine aliqua fraude. fecit Mainfredus lasagnus de ripollis. domino vilielmino zoste de ripollis. Recipienti nomine et ad partem domine Beatricis vxoris domini vmberti aurucij. Nominatim. de viginti. Jornatis terre arabilis Jacentis in terratorio Ripollarum prope Ecclesiam Sancti Saluatoris. Et de viginti. et quinque. Sapatu-

ris. vinee. Simul tenentis. Cui terre. et vinee. Coheret. Willelmus panis. et villelmus capra. et anricus cozonus. et strata testone. et filii preuerini. et Johannes de mediolano. et filii vgueti pol(l)iani. et filii preuerini Jterum. vel si ibi alie sunt coherentie cum omni introitu. et exitu. et pertinentiis. a celo usque ad (h)abixum habitis. In Integrum. Tali modo quod predicta domina Beatrix et sui heredes. et cui ipsa dederit. uel uendiderit. Seu alio modo alienauerit. utrum sint plures emptores. uel unus. Cui. uel quibus ipsa alienauerit. habeant et teneant. atque possideant. et faciant de predicta terra. et vinea quicquid eis deinceps placuerit faciendum. sine contradictione prenominati mainfredi. suorumque heredum. uel alterius submissee persone. dando. de prefata peciola terre. et persoluendo. omni anno. nomine ficti. villelmo pani. medallam. J. et marino de don botallo. medallam. J. et vbertino. zoste. medallas tres. secusiensium nouorum. Et pro hac. Investitura et venditione. suprascriptus venditor. fuit confessus. et contentus. et manifestus. se. ab ipso vilielmino zosta nomine domine beatricis suprascripte. nomine precij. in denariis. numeratis. habuisse. et recepisse. libras. centum. et quindecim. bonorum. Secusiensium. nouorum. Renunciando. exceptioni. non recepti precii. et non numerate. pecunie. et omni alij exceptioni. Quam terram. et vineam. cum omnibus suis pertinenciis. predictus mainfredus lasagnus. promisit per se. suosque heredes. predicto vilielmino. Jamdicto. nomine recipienti. et suis heredibus. per stipulationem sub obligatione omnium bonorum suorum. cum suis propriis expensis ab omni homine defendere. et varentare sub pena dupli. Secundum. quod terra. et vinea predicta erit meliorata. aut ualuerit sub estimatione bonorum hominum in consimili loco. Constituendo se nomine emptoris possidere. donec corporalem Intrauerit possessionem. dando ei de predictis corporalem possessionem. Confitendo predictam venditionem plus ualere quam sit uendita. et si plus ualebat ei recto dono dedit. Renunciando. illi legi qua dicitur. quod si res uendita excederet ultra dimidiam iusti rei precii partem (quod) uendit[i]o rescindatur. et cetera (*sic*). Et hec omnia suprascripta dictus mainfredus iurauit ad sancta dei euangelia firma tenere. in perpetuum. et non contra uenire. et melioretur hec. carta. Item ad cons(c)ilium. vnus sapientis si erit necesse refficiatur (1). Actum est hoc in ripollis. in pascherio petri palmexani. inde fuerunt testes vocati et rogati. ipse petrus palmexanus. et Nicholaus. et pellegrinus ministri sancti pauli et petrus algrima. et Jacobus truc. et alii plures. EGO Nicholaus de sancta brigida. notarius. palatinus. hanc. cartam. rogatus. tradidi. et scripsit J —

(1) *Lo spaziato è alla fine del doc., con richiamo.*

CLVI.

Innocenzo IV, papa, manda al prevosto di Biella di innettere l'Eletto di Torino nel possesso del palazzo vescovile e del vescovato (18 novembre 1244).

FONTI. — A. Orig., con bolla, in *AST, Arcivescovado di Torino*, mazzo I da ordinare. — B. Ediz. in *M. h. p., Ch.*, I, 1365, n. 914. — C. Reg. in *POTTHAST*, II, n. 11466.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio..preposito ecclesie Bugellensis Vercellensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Cum ecclesia taurinensi pastore uacante dilectus filius G[regorius] de montelongo subditus et notarius noster apostolice sedis legatus de dilecto filio..Electo taurinensi tunc abbate sancti Ianuarii Vercellensis diocesis eidem ecclesie de speciali mandato et auctoritate nostra examinata persona ipsius duxerit prouidendum nos quod super hoc ab eodem legato factum est ratum et gratum habentes dilectis filiis Clero Ciuitatis et diocesis Taurinensis nostris damus litteris firmiter in preceptis ut eidem Electo tamquam patri et pastori animarum suarum plene ac humiliter intendentes exhibeant eidem obedientiam et reuerenciam tam debitam quam deuotam. eius salubria monita. et mandata suscipiendo deuote ac inuiolabiliter obseruando alioquin sententiam quam idem tulerit in rebelles ratam habebimus et faciemus auctore domino usque ad satisfactionem condignam appellatione remota inuolabiliter obseruari. Quocirca discretionis tue per apostolica scripta mandamus. quatenus predictum Electum in corporalem palatii episcopalis ac episcopatus taurinensis et rerum ipsius possessionem inducens et defendens inductum bona omnia tam mobilia quam immobilia ad mensam et cameram episcopalem spectantia sibi uel suis procuratoribus ad opus eiusdem faciatis absque diminutione ac difficultate qualibet assignari. et de redditibus et prouentibus ipsius episcopatus ab eo tempore quo ecclesia predicta uacauit plenarie responderi inuocato ad hoc si necesse fuerit auxilio brachii secularis. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum apud burgum sancti michaelis in valle maurianensi XIII Kalendas decembris. Pontificatus nostri Anno Secundo.

CLVII.

Innocenzo IV, papa, scrive a Gregorio di Montelongo, legato apostolico, raccomandandogli Tomaso II di Savoia (7 febbraio 1245).

FONTI. — A. L'orig., già in *AST, Principi del Sangue*, ora non è più repe-

ribile. — B. Copia sec. XVIII, *ib.*, *Prot. duc.*, vol. 405. — C. Ediz. in *M. h. p.*, *Ch.*, I, 1372, n. 923. — D. Reg. in POTTHAST, II, n. 11537.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, confrontato con C.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio G[regorio] de Montelongo subdito et notario nostro apostolice sedis legato salutem et apostolicam benedictionem Jllum ad dilectum filium nobilem uirum Thomam comitem de Sabaudia gerimus sinceritatis affectum. ut ei qui hactenus tamquam deuotus ecclesie filius nostris beneplacitis per grata deuotionis obsequia se coaptans nuper ad ecclesie obsequium se exposuit animo promptiori libenter utilitatibus intendamus. Volentes igitur et ipsius insistere comodis et grauaminibus precauere discretionis uestre per apostolica scripta mandamus quatinus ab omni offensione ac molestia comitis memorati terre ac hominum suorum te reddens de cetero penitus alienum ipsi si te ex iusta et honesta causa duxerit requirendum op[p]ortuni fauoris et auxilii dexteram porrigere non postponas mandatum nostrum taliter impleturus quod eundem habens comitem propter hoc ad tua obsequia promptiorem possis a nobis exinde non immerito commendari.

Datum Lugdani viii idus februarii Pontificatus nostri anno secundo.

CLVIII.

Innocenzo IV, papa, scrive al podestà ed al popolo di Milano perchè non sia reso danno veruno a Tomaso II di Savoia (7 febbraio 1245).

FONTI. — A. Orig. già in *AST, Principi del Sangue*, ora non è più reperibile. — B. Copia sec. XVIII, *ib.*, *Prot. duc.*, vol. 405. — C. Ediz. in *M. h. p.*, *Ch.*, I, 1373, n. 924. — D. Reg. in POTTHAST, II, n. 11538.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, confrontato con C.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis.. potestati et populo Mediolanensi salutem et apostolicam benedictionem Jllum ad dilectum filium nobilem uirum Thomam de Sabaudia comitem gerimus sinceritatis affectum ut ei qui hactenus tamquam deuotus Ecclesie filius nostris beneplacitis per grata deuotionis obsequia se coaptans nuper ad ecclesie obsequium se exposuit animo promptiori libenter utilitatibus intendamus. Volentes igitur et ipsius insistere comodis et grauaminibus precauere Vniuersitatem uestram rogandam duximus attentius et monendam per apostolica nobis scripta mandantes quatenus ab omni offensione ac molestia comitis memorati terre ac hominum suorum uos reddentes de cetero penitus alienos ipsi si uos ex iusta et honesta causa duxerit requirendos op[p]ortuni

fauoris et auxilii dexteram porrigatis. mandatum nostrum taliter impleturi quod eundem habentes comitem propter hoc ad uestra comoda promptiorem a nobis exinde possitis non immerito commendari. Datum Lugduni vii idus februarii Pontificatus nostri anno secundo.

CLIX.

Innocenzo IV, papa, manda al prevosto della chiesa di Vezzolano di scomunicare il Capitolo di Torino se non riconosce come vescovo l'abate di San Genuario (13 febbraio 1245).

Fonti. — A. Orig., munito di bolla plumbea, in *AST, AT*, mazzo I da ordinare.
— B. Ediz. in *M. h. p., Ch.*, I, 1373.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio.. Preposito Ecclesie de veczolano vercellensis diocesis; Salutem et apostolicam benedictionem. Eam.. Archidiaconus.. Prepositus et Capitulum Taurinense ad apostolicam sedem deberent promptitudinem deuotionis habere ut se nostris beneplacitis uoluntarie coaptantes (nostra sibi non paterentur iterarj mandata. presertim que super hijs dirigimus que pro bono statu ecclesie considerata malitia temporis de nostra sunt conscientia ordinata. Cum igitur dudum Ecclesia Taurinensi pastore uacante dilectus filius G[regorius]. de Montelongo subditus et Notarius noster apostolice sedis legatus de speciali mandato et auctoritate nostra dilectum filium.. Electum Taurinensem tunc Abbatem sancti Januarij vercellensis diocesis Ecclesie Taurinensis prefecisset in Episcopum et pastorem (nosque quod super hoc ab eodem legato factum fuerat (ratum et gratum habentes (ac illud auctoritate apostolica ex certa scientia confirmantes (eis et alijs Ciuitatis et diocesis Taurinensis nostris dedimus litteris in mandatis ut eidem Electo tamquam patri et pastori animarum suarum plene ac humiliter intendere sibi obediendam et reuerentiam curarent (tam deuotam quam debitam exhibere. ipsius salubria monita et mandata suscipiendo deuote ac inuiolabiliter obseruando ei de prouentibus Episcopatus Taurinensis ab eo tempore quo ecclesia predicta uacauit (satisfactionem plenariam exhibentes (Dilecto filio. A. Preposito Bugellensi Vercellensis diocesis (sibi super hoc executore nichilominus deputato: ipsi nostrum et ipsius executoris mandatum surdis auribus transeuntes id efficere non curarunt: sicut ipsius Electi nobis exhibita petitio patefecit. propter quod prefatus executor in ipsos et quosdam eorum nominatim excommunicationis sententiam exigente iustitia promulgauit. quam licet fecerit sollempniter publicarj (ipsi tamen eam dampnabiliter uilipensa (diuina officia celebrare (uel uerius profanare non timent (in animarum suarum periculum et scandalum plu-

rimorum. Nec hijs contentj quidam eorum qui uidentur in sensum reprobum esse datj / impedierunt hactenus et adhuc impedire non cessant quominus Castrum Ripolarum ad Episcopatum Taurinensem pertinens pleno iure / Electo prout mandauimus reddi ualeat memorato. Quia uero talia eorum honestati non congruunt nec honori : eis sicut iterum sic districtius in uirtute obedientie precipiendo mandamus. ut eidem Electo obedientiam et reuerentiam iuxta priorum litterarum continentiam exhibentes / quod predictum Castrum cum omnibus iuribus et pertinentiis suis restituatur eidem / ac habitatores ipsius non obstante iuramento inter eos et detentores predicti Castri prestito / prefato Electo fidelitatis exhibeant. iuramenta / dent opem et operam efficacem. Nos igitur nolentes tantum excessum sub dissimulatione transire : discretioni tue per apostolica scripta mandamus. quatinus si dicti. Archidiaconus Prepositus et Capitulum mandatum nostrum neglexerint adimplere / tu extunc auctoritate nostra beneficiis suis priuans eosdem / tamdiu ipsos excommunicatos publice nunties. et facias ab omnibus artius euitarj / donec predicto Electo de omnibus supradictis satisfacionem plenariam exhibentes / cum tuarum testimonio litterarum plenam rei seriem continentium ad sedem apostolicam uenerint absoluendi. Datum Lugduni. Jdibus Februarii. Pontificatus nostrj Anno Secundo ;

CLX.

Il signor Manfredo Vasco, prevosto di Torino, investe Oberto Provana, di Carignano, della quarta parte del castello e della villa di Sabbione (27 marzo 1245).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia non autentica fine sec. XVIII, gentilmente favoritami dal prof. L. C. Bollea.

(S. T.) (1) Anno Dominice Natiuitatis Millesimo ducentesimo quadregesimo quinto die lune sexto Kalendas aprilis indictione tertia presentibus testibus Inferius scriptis. Cum fidelium vassallorum auxilio soleant Domini. et debeant subleuari. atque sepe egeant def(f)ensione ipsorum. Jdcirco Dominus Mainfredus Vascus Prepositus Taurinensis sibi prouidens in hoc casu et merito cogitans sibi. et dignitati sue et toti Ecclesie Taurinensi plurimum expedire Inuestiuit nomine sue Prepositure per librum quem in suis manibus tenebat. Vbertum Prouanam de Cargnano nomine recti et liberi. et gentilis feudi cum omni honore in filios et filias et heredes legitimos de quarta parte Castri et ville Sabloni. Curtis et Territorij finibus et districtus et jurisdictionis quam quartam partem aquisiuit a filiis Joannis Marcoaldi de Monte Calerio Scilicet a Villedmo et Jacobo fratribus de illoacquisto quod ipsi fe-

cerunt a filiis quondam Segnorini Balbi de Cario scilicet ab Ottone et Pagano et Joanne Balbo fratribus Jbidem facta prius refutatione a predictis filiis domini Joannis Marcoaldi atque res(s)ignationem de medietate totius Juris sui in manibus dicti Prepositi ut per Instrumentum a me Infrascripto Notario factum apparebat eodem die et anno et loco. Tali modo ut predictus Vbertus Prouana cum omni honore. et districtu et poderio in terris cultis et incultis. pratis pascuis. et gerbis. buscis. decimis. aquaticis. et molendinis. aqueductibus. et nauigationibus. Piscacionibus fodr(i)js. bannis. successionibus et generaliter omnibus alijs et specialiter que in predicto loco et finibus sunt pertinentia ad ipsum Prepositum in hominibus et Vassallis suis. uel ante res(s)ignationem ad predictos filios Joannis Marcoaldi pertinebant. habeant. teneant et possideant per se et heredes suos legit(t)imos filios et filias iure recti nobilis et liberi feudi cum promissa dicti Prepositi et suorum successorum Catholicorum def(f)ensione ab omni persona cum ratione sub obligatione bonorum suorum et sue prepositure et damnorum et expensarum restitutione cedendo ei ex dicta causa feudi et mandando omnia iura et rationes que sibi competeabant utiliter uel directe realiter et personaliter in predictis. et Jussit eum ingredi et apprehendere possessionem corporaliter uel quasi sua auctoritate cum uoluerit. Propter que prenominatus Vbertus Prouana feudatarius et vassallus iurauit ad sancta dei euangelia adhibita solemnitate que fieri consuevit quod de cetero semper erit fidelis omni tempore ipsius Domini Prepositi siue ipsi Domino Preposito et omnibus eius in ecclesia Taurinensi successoribus Catholicis et quod nullo tempore erit in Consilio uel facto. quod ipse Dominus Prepositus uel successores eius perdant sensum uitam. uel membrum. uel aliquem suum honorem. et si sciret quod aliquod istorum uellet fieri. uel tractari a quocumque modis omnibus pro suo posse ne accidat. disturbabit. et quod si nequiverit per se uel per suum nuncium. uel litteris. quam citius poterit. notificabit eidem Item totam terram et iura. et actiones que habet dictus dominus Prepositus pro ecclesia uel alius nomine ipsius possidet. totis uiribus suis bona fide contra quemlibet def(f)endere promisit. et si quod absit. aliquod eueniret de predictis bona fide pro posse ad recuperandum iuuabit. Castrum uero uel Turrim. uel domum. que pro tempore sibi erunt. sibi aperiet et concedet. et demit[t]et ad suam uoluntatem. si ei necesse fuerit bona fide varnita(m) et scari-ta(m) tam tempore pacis quam tempore guerre. Consilium preterea si petierit. ei dabit bona fide prout sibi melius crediderit expedire credentiam ab ipso Preposito uel suo misso ei comissam nemini pandet. Hec et alia omnia que in fidelitate vas[s]allorum ad Dominos con-

tinentur uel contineri debent bona fide omni tempore obseruare. Interueniente osculo ad inuicem inter ipsos solemniter firmauerunt. Et plures Carte unius tenoris fieri iusserunt que possint fieri et refici si necesse fuerit ad consilium sapientum. Actum est hoc in Ecclesia sancti saluatoris de Campanea iusta Ciuitatem Taurini. fuerunt ad hoc testes uocati et rogati dominus Mainfredus Lafranchus iudex de Montecalerio. Villermus sapiens de Cargnano. Vbertinus Riba filius quondam Jacobi Ribe. Bertol(l)otus Pol[l]aster. Joannes Defentre (*sic*). Et ego Joannes Julianus Sacri Palatii notarius interfui a predictis rogatus et scripsi.

(1) B: *manca*.

CLXI.

Innocenzo IV, papa, commette all' abate di Grazzano di far prestare obbedienza dal prevosto, arcidiacono e Capitolo di Torino all' abate di San Genuario, eletto vescovo di detta città, con dare al medesimo ogni assistenza per la ricuperazione del castello di Rivoli (1 giugno 1245).

Già edito da E. DURANDO, *Cart. mon. Grazz. etc.*, in questa BSSS, XLII, I, doc. 47.

CLXII.

Innocenzo IV, papa, delega l' abate di Grazzano a procedere contro il Capitolo di Torino, ribelle al vescovo eletto (6 luglio 1245).

FONTI. — A. Orig., roso nel mezzo, in *AST, AT*, mazzo I, da ordinare.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei / Dilecto filio..Abbati de Grazano Vercellensis diocesis Salutem et apostolicam benedictionem. Cum Capitulo ecclesie Taurinensis semel et iterum nostris derimus litteris in mandatis ut dilecto filio..Electo Taurinensi tamquam patri et pastori animarum suarum obedientiam et reuerentiam exhiberent / ipsius monitis et mandatis salubribus humiliter intendendo et ijdem id effice[re] contumaciter recusarint / nosque tibi / pro eodem Electo alias dirigamus litteras inter cetera continentes / ut n[onnullis] de capitulo ipso qui plus alijs contra prefatum Electum superbie calcaneum erexerunt in uirtute obediencie distr[icte] precipias / quod eidem Electo obedientiam et reuerentiam exhibere procurent et si nec sic parere studeant / t[unc eos p]riuos beneficijs et dignitatibus suis publice nuntians / unius mensis terminum peremptorium infra quem eis[dem priuatis] beneficijs [et] dignitatibus nostro se conspectuj representent personaliter non differas assignare / uolentes a-

dhuc tum[ide renitentes] processu comprimi duriori / discretioni tue per apostolica scripta districte precipiendo mandamus / quati[nus postquam fece]ris ipsos huiusmodi dignitatibus et beneficijs nuntiari priuatos / illis ad quos earumdem dignitatum [et beneficiorum] ipsorum collatio pertinet / auctoritate nostra iniungere non postponas / ut infra decem dies post mandatum [beneficia] ea personis idoneis conferant et assignent / et memorato Electo conferendi predicta post eosdem dies si forte infra ipsos / predicti conferre illa neglexerint / et Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione posposita compescendi / liberam auctoritate premissa tribuas facultatem / Datum Lugduni 11 Nonas Julij Pontificatus nostri Anno Tercio;.

CLXIII.

Federico II investe il conte Pietro di Biandrate della sesta parte del castello di Lanzo (agosto 1245).

FONTI. — A. L'orig. manca. — B. Copia sec. XVIII, in *Arch. Biandrate di San Giorgio, in Torino*. — C. Ediz. in WINCKELMAN, *Acta Imperii*, I, doc. 384.

MET. DI PUEL. — Si riproduce C.

Fridericus dei gratia Romanorum imperator semper augustus Jerusalem et Sicilie rex Per presens scriptum notum facimus uniuer-
sis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod comes Petrus de Blandrato fidelis noster maiestati nostre humiliter supplicauit ut cum olim Guillelmus de Lanceo sextam partem castri de Lanceo sibi uendiderit pro certa pecunie quantitate prout in instrumento publico inde confecto plenius continetur nos contractum venditionis ipsius sibi et suis heredibus confirmantes exinde inuestiremus eundem. Nos igitur ipsius supplicationibus benignius inclinati et attendentes sinceram fidem et deuotionem necnon et grata seruitia que nobis et imperio actenus gratuite exhibuit et que in antea de bono in melius poterit exhibere contractum ipsum venditionis prout in publico instrumento confecto exinde continetur ipsi comiti Petro fideli nostro et suis heredibus confirmamus [et] de predicta sexta parte castri de Lanceo inuestimus eundem ita tamen quod tam ipse quam heredes eius predictam sextam partem ipsius castri cum omnibus possessionibus iuribus et honoribus pertinentibus ad eandem in feudum a nobis et imperio immediate teneant et eciam recognoscant et de dominio nostro [et] imperii ea ullo unquam tempore subtrahere non intendant debita quoque et consueta seruicia exinde nobis et imperio facere teneantur et in fide seruicio et deuotione nostra et imperii perseuerent salua in omnibus et per omnia nostra et imperiali iustitia. Ad huius confirmationis et inuestiture nostre memoriam et

robur perpetuo valiturum presens scriptum [fieri] et sigillo maiestatis nostre iussimus communiri. Datum Thaurini anno dominice incarnationis MCCXLV mense augusti. III indictione.

CLXIV.

Federico II promette ad Amedeo IV di Savoia di dargli, potendo, il castello di Rivoli (settembre 1245).

FONTI. — A. Orig. in *AST, Dipl. Imp.*, I, n. 7. — B. Ediz. in *M. h. p., Ch.*, I, 1378, n. 929. — C. Ediz. in *HUILLARD-BRÉHOLLES*, VI, 356. — D. Reg. in *BÖHMER-FICKER, Reg. Imp.*, V, n. 3504. — E. Reg. in *CARUTTI, Reg. com. Sab.*, 1259, n. 746.

Fridericus de j gratia Romanorum Imperator semper Augustus Jerusalem et Sicilie Rex Per presens Scriptum notum facimus vniuersis Imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod nos attendentes fidem puram et deuotionem sinceram quam Amedeus Comes Sabaudie dilectus Consanguineus et fidelis noster (erga nos (et sacrum Imperium habere dignoscitur promittimus sibj quod Si Castrum Ripolarum aliquo modo uel casu ad manus nostras peruenerit (ipsum velud pertinens ad eum Jure Comitatus suj quem ab Imperio tenet (restituemus eidem Opem preterea et operam dabimus (qualiter Castrum predictum (iuxta presentium negotiorum et temperis qualitatem (ad manus nostras et Imperii ualeat peruenire. Ad cujus rei memoriam et stabilem firmitatem presens Scriptum fierj et Bulla aurea Typario nostre Maiestatis impressa iussimus communirj.

Datum Parme. Anno Incarnationis Millesimo (ducentesimo (quadragagesimo quinto. Mense Septembris Quarte Indictionis. (M)

CLXV.

Ardizzone del fu signor Uberto Arpino vende a Gribaudo di Santa Brigida tre parti del pedaggio di Rivoli ([18 o] 20 ottobre 1245).

FONTI. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI: *Rivoli*, n. 1.

OSSERVAZ. — Il 20 ottobre 1245 era di venerdì, non di mercoledì. È dunque errato il giorno del mese o quello della settimana.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis. Millesimo. ducentesimo. quadregesimo quinto die mercurii. XIII^a Kalendas nouembris. Indicione tercia. Coram testibus Infrascriptis Arducio arpinus filius condam domini viberti arpini. fecit Inuestituram datum et traditionem nomine et titulo vendicionis et Jure alodii Im perpetuum. Gribaudo de sancta brigida. de tribus diuisis pedagii quas habet in ripolis. tali modo quod dictus Gribaodus et sui heredes et cui predictas diuisas dederint seu

alienauerint eas habeant teneant et possideant omni tempore et Jm perpetuum faciendo de predictis tribus diuisis per alodium quidquid facere voluerint sine contradictione dicti arducionis heredumque suorum vel alterius cuiusque submissee persone. Quas tres diuisas. dictus arducio per se suosque heredes. omni tempore sub obligatione omnium bonorum suorum et dampnorum et expensarum restitutione et Sub pena dupli precii Jnfrascripti Suis propriis Sumptibus et expensis ipsi Gribaudo et suis heredibus et cuj dederint uel alienauerint. ab omni homine et contra omnem personam def(f)endere et auctoricare per alodium Jm perpetuum per stipulacionem promisit et ante eos stare tam Jn iudicio quam extra. et dictam vendicionem eidem Gribaudo expediet et disbrigabit ab omni persona. pro Qua vendicione dictus Arducio. recepit et confessus fuit se recepisse et habuisse nomine precii A dicto Gribaudo libras quadraginta bonorum Secusien-sium veterum. renunciando exceptioni non recepti precij et pecunie non numerate et spei future solucionis (1) faciende. et exceptioni doli et fraudis et condicioni sine causa uel ex iniusta causa. et fori priuilegio. et renunciando etiam expressim illi iuri quo cauetur quod si vendicio excedat legitimam iusti precij (quod) vendicio seu contractus possit rescindi uel iustum precium rei peti. et renunciando exceptioni non tradite possessionis et omni alii iuri speciali et comuni renunciando. Que omnia Superius denotata dictus arducio ipsi Gribaudo attendere per stipulacionem promisit et tactis sacrosanctis euangeliiis corporaliter Jurauit manu propria. Actum est hoc in taurino in curia illorum de sancta bri[gi]da. Interfuerunt testes ad hec vocatj et rogatj freelinus de nono. Villelmus pennacius et rubeus de leono. et alii
(S. T.) Et ego Guigo coruus Sacri palatii notarius hiis Interfui et hanc cartam rogatus tradidi et Scrips(s)i.

(1) A : sosolucionis.

CLXVI. .

Ainardone del fu Enrico Ainardo, cittadino di Torino, vende, con il consenso del tutore signor Nicola Beccuto, a Guido, figlio di Paterna Molinario, ed a Giovanni Musso, calzolaio, cittadini di Torino, una pezza di terreno iui, oltre Po (23 maggio 1246).

FONTI. — A. Orig. rigato, diviso per alfabeto dal controrig. ora mancante, in AST, P, Torino.

(S. T.) Anno dominice. Natiuitatis. Millesimo. cc. Quadragesimo. Sexto. die mercurij. x Kalendas Junii. Indicione Quarta. Presentibus testibus J[nferius N]ominatis Jnuestituram. et vendicionem fecit Ainardo-

nus filius heinrici Ainardi ciuis Taurinensis precepto adque voluntate domini Nicholai becuti curatoris sui ibi presentis Guidoni filio paterne molinarij. et Johanni musso caligario ciuibus Taurinensibus. de quadam peciola terre que Jacet ultra padum Jn territorio Taurinensi. ad locum videlicet. vbi. dicitur. Jn solex. Que peciola terre est et tenet sicut videntur termini recte a uinea predictorum emptorum usque in viam publicam. Cui coheret predictus ainardonus ab occidente. et a meridie predicti emptores. et ab oriente vinea condam gauarri calcanei. et ab occidente. via. uel Si alie ibi Sunt coherentie. precio seu nomine mercati. solidos. xxij. bonorum. Secusiensium veterum. Quos prefatus ainardonus fuit confessus adque manifestus ab eisdem emptoribus habuisse. et recepisse. Renunciando exceptioni non numerate pecunie. et exceptioni doli. et Jn factum et sine causa. et priuilegio minoris etatis. confitendo dictam pecuniam versam. et expensam fuisse in suam (h)utilitatem. et quod non erat in Rebus ipsius aliquid quod magis expediret vendi quam predicta peciola terre. Tali pacto. quod predicti emptores. et eorum heredes. et cui. vel quibus. ipsi dederint. vel vendiderint. uel alio modo alienauerint habeant. teneant. adque possideant in perpetuum Jure alodij. cum accessibus et ingressibus superioribus. et inferioribus suis eidem petiole terre pertinentibus. et ex ea faciant quicquid facere uoluerint. absque contradictione predicti ainardoni. suorumque heredum. et alterius persone. Quam petiolam terre cum accessibus. et ingressibus Juribus. et rationibus eidem peciole terre pertinentibus in integrum. predictus ainardonus promisit eis per stipulacionem obligando pignori omnia sua bona habita. et habenda Jta quod ubique conueniri possit varire. def(f)endere. et auctoricare Sub pena dup(p)li ab omni persona. prout Res fuerit meliorata. aut valuerit sub estimacione bonorum hominum in consimili loco. dando eis corporalem posses[s]ionem nullumque Jus in ea Retinendo. Renunciando. illi legi qua dicitur. quod Si res excederet ultra legitimam Justi precii partem' quod Jnstrumentum rescindatur. uel Justum precium rei petatur. Quam vendicionem. tenere. et habere. Ratam. et firmam omni tempore. et non contra venire causa minoris etatis vel alia de Causa. prefatus ainardonus corporaliter Jurauit. preterea predictus dominus Nicholaus becutus. et ardicio ainardus constituerunt se de predictis omnibus obseruandis fideiussores. et principales defensores quilibet in solidum sub obligacione omnium bonorum suorum. Renunciando. illi legi qua dicitur quod principalis debitor. prius conueniatur quam fideiussor et ill[i legi] qua dicitur quod nequis ex Reis conueniatur in solidum donec alter sit presens. et Soluendo.

(S. T.) Actum est hoc J[n ciuitate tan]rini ad domum domini Nicholai becuti. Testes inde fuerunt Rogati. Guigo qui solet stare cum Ainardis. et v[illelme]tus crollerus. Et ego Guillelmus citellus Sacri pal(l)acii publicus notarius Jnde Rogatus. duo Instrumenta vno tenore fieri Jussus sum.

CLXVII.

Il signor Bertolotto Arpino ed i suoi figli Bonifacio, Enrico e Lardonno promettono ad Uberto e Gribaldino di Santa Brigida di pagar loro entro un anno un debito di quindici lire di Susa (12 giugno 1246).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI: *Rivoli*, n. 1.

(S. T.) Anno dominice. natiuitatis. M. CC. XLVJ. die martis. XII. die Junii. Jndicione. IIIJ.^{ta} presentibus testibus infrascriptis. post rationem factam. Jnter dominum Bertholotum arpinum. et filios eius. Bonifacium. henricum. et lardonum. ex una parte. Et vbertum de sancta brigida. et Gribaudinum nepotem suum ex altera. promiserunt per stipulacionem. dominus Bertholotus Arpinus. et filii sui predicti. silicet bonifacius. et anricus. et lardonus. omnia eorum bona. et pedagogium. quod habent. uel videbantur. habere in ripollis. pignori obligauerunt. Jta quod ubique terrarum quilibet illorum in solidum teneatur. et conueniri possit. Renunciando. noue constitutioni. et cetera (*sic*). et omni Juri. et legi. et priuilegio. quibus se tueri possent. vberto de sancta brigida. et Gribaudino nepoti suo. pro dandis. et soluendis. et reddendis. eis. uel eorum certo misso. in pace in ripollis. et sine placito. usque ad unum annum proximum. libras. xv. bonorum. secusiensium. nouorum. cum omni dispendio. Guiardono et dampno. Credendo eis in eorum verbo post terminum. de omni dispendio. Guiardono et dampno. sine teste. et sacramento. Renunciando. testium. productioni. de aliqua solucione huius debiti facta et cetera. Quas. libras. xv. secusiensium. nouorum. suprascripti dominus bertholotus. et anricus. et Bonifacius. et lardonus. filii sui. fuerunt confessi. et contenti se. ab eis de pura Sorte. mutuo habuisse. et recepissee. Renunciando. exceptioni. non recepte. pecunie. et non numerate. et omni alii exceptioni. quibus. se tueri possent.

A(u)ctum est hoc in alpignano in brolio domini bertholoti suprascripti. inde fuerunt testes. vocati. et rogati. villelmus filius domini per racij arpinj. petrus filius condam vrici bruxati. et Jacobus de vauteorio. notarius.

EGO nicholaus de sancta brigida. notarius. palatinus. hanc cartam. rogatus. tradidi. et Scripsj: —

CLXVIII.

Il signor Bertolotto Arpino ed i figli Bonifacio, Enrico e Lardonono riconoscono un debito verso Uberto di Santa Brigida e suo nipote Gribaldo (12 giugno 1246).

FONTI. — A. Orig. di altro notaio in *AST, PT*, mazzo XXVI: *Rivoli*, n.1.

(S. T.) Anno domini M. CC. XL. sexto die martis XII mensis Junii Indicione quarta presentibus Infrascriptis Testibus facta ratione Inter dominum bertolotum arpinum et filios suos videlicet bonefacium henricum et lardonum ex una parte et vbertum de sancta brigida atque gribaudo eius nepotem ex altera. ex pluribus debitis de quibus valfredus notarius plura confecerat Instrumenta sic fuerunt confessi et contenti dictus dominus bertolotus et eius filij suprascripti se dare debere suprascriptis vberto et Griba(u)ldo promiserunt per stipulacionem sub omnium suorum bonorum pignori obligando Ita ut se et sua ubique possint conveniri et quilibet illorum In solidum teneatur Renunciando noue constitutioni dare et soluere In pace et sine placito ab [h]odie In antea quandocumque eis placuerit. cum omnibus expensis et dapnis et missionibus et cum omni interesse. ab [h]odie In (In) antea datis et sustentis et cum omnibus usuris et Guidardonis (1) pro eis alteri promis[s]is. causa dictas (2) libras centum et xxxiiij. mutuandi(s) vel quoquo alio modo quo possent dampna et expensas et interesse sustinere Credendo In suo verbo de omnibus expensis et dapnis et missionibus et Interesse et vsuris alteri datis vel promis[s]is Sine teste et sacramento seu probacione aliqua.;

(S. T.) Actum est hoc In alpignano In brolio ipsius domini bertoloti Inde fuerunt testes auocati villelmus filius perracii arpini petrus filius condam vlrici bruxati et Jacobus de valterio notarius EGO Gualfredus notarius hanc Cartam quam nicholaus notarius abreuiauerat et quam mihi dederat ad scribendum secundum quod in eius abreuuario continebatur Jussu ipsius compleui et scripsi;

(1) A : Gierdonis (2) L'a è corretto su una i

CLXIX.

Giovanni Musseto, sartore, emancipa la figlia Beatrice dinan-

zi al signor Uberto di Portalbera, giudice ed assessore del signor Rizzardo Filangeri podestà di Torino e vicario generale da Pavia in su (6 settembre 1246).

FONTI. — A. Orig. rigato in *AST, P, Torino*.

(S. T.) Anno. dominj natiuitatis. M. CC. XLVJ. die Jouis. VI. mensis. septembris Indicione quarta presentibus testibus Infrascriptis. Cum uenisset Johannes mussetus sartor ante pres(s)enciam dominj vbertj de portalbere Judicis et assessoris dominj ricardi filenger potestatis taurini et a(p)papia superius vicarij generalis et duxisset filiam suam biatrixiam. quam dicebat se uelle emancipare auctoritate dicti Judicis. et cum dictus dominus vbertus Judex Interrogasset predictam biatrixiam si uolebat emancipari a predicto patre suo. et ipsum patrem si uolebat eam emancipare. et ambo pariter respondissent dictam emancipationem uelle fieri et Jn ea facienda consentire dictus Judex Auctoritatem suam et decretum ex parte dicti dominj vicarij et communis taurini et ex officio quo fungebatur prestitit dicto Johanni emancipandj filiam suam. vnde dictus Johannes emancipando dictam filiam suam biatricem. dedit. eidem liberam facultatem testandj. contra[h]endj emendj uendendj et standj Jn iudicio et omnia alia faciendj que pater uel mater familias et mulier sui Juris facere potest et a sua patria potestate penitus liberauit. et uolens Jn ea liberalitatem exercere et largitatem. fecit ej datum et iurisdictionem post predictam emancipationem celebratam nomine et titulo donacionis pure et mere et jneuocabilis Inter uiuos de omni Jure reali personali utili (1) et directo. sibi competentj contra personam et res et heredem et detentatores rerum quondam greseuertj de autessano et ejus filium petrum gres(s)euertum generaliter et specialiter et nominatim occasione. trigintanouem ouium et earum fetuum et fructuum et prouentuum et dampnorum et expensarum quas oues dictus gres(s)euertus a predicto Johanne ad us(s)um mitarie. pro precio. librarum. septem et dimidie. secusiensium ueterum receperat. prout Jn quodam publico (*sic*) instrumento Jnde facto continetur per bonum Johannem. notarium. M. CC. nonodecimo. VII. Kalendas marcii Indicione. septima. tali modo quod dicta biatrix pro predictis Juribus et racionibus habendis et excucien-dis pos[s]it agere experirj et causari omni modo et omnia alia facere que ipse Johannes Jn sua propria persona. facere poterat et posset. constituendo. eam suam procuratricem tamquam Jn rem suam condonando et remittendo ej Jnsuper omne Jus (usus) fructus Jn predictis uel aliis rebus ab ipsa biatrix (*sic*) Adquisitis et acquirendis: quibus omnibus dictus Judex. suam actoritatem Interposuit et decre-

tum capiendo dictam biatriciam per manum et dicendo esto tuj juris.

(S. T.) Hoc actum est sub porticu pal(l)acii comunis taurini Interfuerunt testes uocatj et rogati vellelmus citel et bertinus grammaticus et Johannes mantua et Ego ardicio Dadinus comunis taurini. notarius, Interfui et hanc cartam precepto Judicis scripsi.

(1) A : vtilei ; ma l' e è espunta.

CLXX.

Oddone di ser Ot, pedaggiere e cittadino di Torino, prende in mutuo per un anno quattro lire e sedici soldi da Uberto e Gribaldino di Santa Brigida (13 ottobre 1246).

Fonti. — A. Orig. in *AST, PT*, mazzo XXVI: *Rivoli*, n. 1.

(S. T.) Anno dominice natiuitatis millesimo. ducentesimo XLVI. die sabati. XIII. mensis octubris Jndicione quinta. presentibus testibus infrascriptis. oddonus de ser ot peaxerius [et] ciuis taurini fuit confessus et contentus. habuisse mutuo. et recepissee de pura sorte. a vberto de sancta brigida et gribaudino de sancta brigida. libras. quatuor. solidos sexdecim. bonorum secusiensium veterum. vel imperialium Renunciando exceptioni non habite et non recepte pecunie. Quos. denarios eis. uel eorum certo misso In pace soluere et reddere promis(s)it hinc ad unum annum proximum venturum. cum omnibus dampnis et expensis Que et Quas inde post terminum facerent uel sustinerent credendo in eorum uerbo de omnibus dampnis et expensis sine teste et sacramento. et pro hiis omnibus adimplendis. obligauit eis omnia sua bona pignori habita et habenda Jta quod ubique teneatur et conueniri possit Renunciando omni Juri Sibi competenti et specialiter pignori obligauit et in pignore posuit duas diuisas Sui pedagii. Quas ipsi colligunt aput ripolas. pro ipso oddone. Tali. modo. quod ipsi vbertus et gribaudinus. habeant et teneant et Jure pignoris possideant dictas diuisas pedagii donec de predictis libris quattuor et solidis sexdecim. cum omnibus dampnis. et expensis que et quas inde facerent uel sustinerent eis sit plenarie satisfactum. Jta et tamen quod fructus siue redditus et godia que ipsi creditores uel alter eorum receperint de dicto pedagio debeant semper computari. siue compensari pro solucione et pagamento suprascripti debiti. et expensarum et dampnorum eiusdem. promittendo eis per stipulacionem Sub obligacione omnium suorum bonorum donec fuerint plenarie satisfacti et soluti de predicto debito. Jta quod Si defendere (1) non posset eis dictum pedagium. ut supra. quiuis eorum Sit saluus in aliis bonis ipsius oddonis et contra ipsum oddonem et eius bona usque. ad plenam solucionem suprascripti de-

bitii et expensarum. Renunciando omni testium productioni et cetera conducioni sine causa uel ex iniusta causa.

Actum est hoc in taurino ante ecclesiam sancti grigori[i] Interfuerunt testes. vocati. Jacobinus Casta(n)gnus et andreas centoue et martinus incassus

(S.T.) ET EGO Guidotus dictus de petro clerico sacri palatii notarius interfui et hanc cartam trad(d)idi [et] scripsi: —

(1) A: defenderet; *ma la t è espunta.*

CLXXI.

Nicoletto, nipote del signor Umberto de Montmeillan castellano di Avigliana, riceve sotto la sua protezione, a nome di Amedeo [IV] conte di Savoia, Enrico della Villa di Giaveno (7 febbraio 1247).

FONTI. — A. Orig. in *AST, P, Rivalta.*

(S.T.) Anno dominice natiuitatis CCXLVII VII die februarii Indicione v nicoletus nepos domini umberti de montemeliand castellani de auillana. suscepit In fidantiam et in custodiam domini amedei comitis et domini vmberti castellani et omnium fidelium domini comitis sabaudie. anricum de uilla de iauenno qui manet in ripauta et omnes res eius Ita ut ipse anricus et omnes res eius eundo et redeundo et in comitatu manendo sint in fidancia(m) et in custodia(m) domini amedei comitis et castellani de auillana et omnium fidelium domini comitis faciendo iusticiam unicuique conquerenti et promisit dictus nicoletus a parte domini comitis et castellani saluare et custodire (promisit) dictum anricum et omnes res eius pro toto comitatu et ipse anricus promisit dare de seruicio annuatim castello de auillana libram unam piperis. In natiuitate domini sub obligacione omnium bonorum suorum

actum fuit hoc In foro auillane fuerunt inde testes rogati petrus de alingio vgo de albies. Jacobus breç.

(S.T.) Et ego Johannes sacri palatii notarius Interfui et scripsj.

CLXXII.

Federico II approva quanto Guallieri di Ocra, eletto di Capua, stabili con Amedeo di Savoia per la restituzione del castello di Rivoli in occasione del matrimonio fra Beatrice di Savoia e Manfredi Lancia (8 maggio 1247).

FONTI. — A. Orig., munito di bolla d'oro pendente da cordone serico verde, in *AST, Dipl. Imp.*, I, n. 8. — B. Copia cartacea sec. XV, *ibidem.* — C. Ediz. in

FICKER, *Forschungen zur Reichs-und Rechtsgesch. Ital.*, IV, n. 405. — D. Reg. in BÖHMER-FICKER, *Reg. Imp.*, n. 3626.

Fridericus de j gratia Romanorum Imperator Semper Augustus Jerusalem et Sicilie Rex. Per presens Scriptum notum fieri uolumus vniuersis Imperij fidelibus tam presentibus quam futuris presentes litteras inspecturis. quod Nos gratum ratum et acceptum gerimus quicquid de restitutione Castri Ripularum. facienda A[medeo]. Comiti Sabaudie et in ytalia Marchionj. dilecto consanguineo et fideli nostro: Magister Gualterius de Oera venerabilis Capuanus electus (Cappellanus Notarius et fidelis noster auctoritate procurationis generalis quam sub aurea bulla typario nostre maiestatis impressa habuit de matrimonio consumando. inter Beatricem filiam ipsius Comitum. et Manfredum lanceam dilectum filium nostrum cum eodem comite. et T[homa]. de Sabaudia Comite fratre suo. tractauit pepigit conuenit et iuramento firmavit. incommutabiliter tenentes predictam restitutionem complere (eidem. A[medeo]. Comiti Sabaudie. completis nostris seruijs quæ habet pre manibus ad Nos apud Taurinum personaliter uenientj. vbi nos ipsos: specialiter propter hoc duximus conferendos. Ad hujus itaque rei testimonium presens Scriptum ex Jnde fieri (et Bulla (1) typario nostre maiestatis impressa. iussimus comuni:;

Datum Cremonæ Octauo Madij Quinte Indictionis

(1) *Segue una parola raschiata.*

CLXXIII.

Amedeo [IV], conte di Savoia e marchese in Italia, concede agli uomini della Comunità di Rivoli franchigie e privilegi (4 settembre 1247).

FONTI. — A. L' orig. manca. — B. Copia perg. sec. XVI in *AST*, *PT*, mazzo XXVI, n. 3. — C. Copia perg. sec. XVI, *ibidem*.

MET. DI PUBL. — Si riproduce B, confrontandola con C.

Semper dei nomen et eius auxilium Jn principio cuiuslibet facti est Jnuocandum (Et Jdeo Jn nomine domini Jesu xpisti consilia progredia[n]tur. Tanto liberalius est Jn subditos liberalitas et munificentia exercenda quanto pura fide et corda fidelium versus dominos se exhibent prontiora (Cum Jtaque commune ripolarum milites et pedites vniversi et (1) singuli asserant et affirment (se) puro corde humili et deuoto dominum amedeum comitem sabaudie et Jn Jtalia marchionem loci esse dominum Ripularum et in eis plenam plenissimam Jurisdictionem habere magnitudinem principis (2) Suprascripti humiliter supplicauerunt vt priuilegia Juribus et capitulis Inferius denotatis ipsi

DG
975
.T95
C6

Cogna

COGNASSO, F.

DG

Documenti inediti e
sparsi ...

975
.T95
C6

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES,
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

